ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2004

Ιδιοκτησία
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Εκδότης
Επίκ. Καθηγητής ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

Επιστημονική Επιτροπή
Καθηγητής ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ
Οικονομικός Σύμβουλος Alpha Bank
Αν. Καθηγητής ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ
Πρόεδρος Χρηματιστηρίου Αθηνών
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΡΑΚΑΤΟΣ
Ακαδημαϊκός
Καθηγητής ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ
Αν. Διευθύνων Σύμβουλος EFG Eurobank Ergasias
ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΑΝΟΣ
Σύμβουλος Διοικήσεως Εθνικής Τράπεζας
Καθηγητής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΟΣΧΟΣ
Οικονομικός Σύμβουλος Εμπορικής Τράπεζας
ΠΑΥΛΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ
Διευθυντής Διεύθυνσης Σχεδιασμού και
Οικονομικής Ανάλυσης Εθνικής Τράπεζας
Αναπληρωτής Καθηγητής ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Επιστημονικός Σύμβουλος Γενικής Τράπεζας
Καθηγητής ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΡΑΠΑΝΟΣ
Πρόεδρος Συμβουλίου Οικονομικών
Εμπειρογνωμόνων ΥΠΕΘΟ
Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
Αντιπρόεδρος Alpha Trust
Καθηγητής ΓΚΙΚΑΣ ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ
Προϊστάμενος Οικονομικού Γραφείου Πρωθυπουργού

Συντακτική Επιτροπή
ΜΑΡΘΑ ΔΕΡΤΙΛΗ
Σύμβουλος ΕΕΤ
Δρ ΜΑΡΙΑ ΜΑΓΓΙΩΡΟΥ
Επιστημονική Σύμβουλος ΕΕΤ

Υπεύθυνη Σύνταξης
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΑΝΙΑΤΗ

Υπεύθυνη Εκδοσης - Καλλιτεχνική Επιμέλεια
ΕΛΣΗ ΤΣΟΥΤΗ

Εξώφυλλο
ΤΙΝΑ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ

Υπεύθυνος Διανομής
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ηλεκτρονική Επεξεργασία Κειμένων
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διόρθωση Δοκιμίων
ΧΑΡΙΣ ΓΚΟΤΖΗ

Διαχωρισμοί-Φιλμ
MEMIGRAF

Εκτύπωση, Βιβλιοδεσία
Α. ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΕ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ 0,01€

Για την Ενωση Ελληνικών Τραπεζών το πρώτο τρίμηνο του 2004 ήταν κάτι παραπάνω από μεστό. Το κλίμα δημιουργικότητας και έντονης δραστηριοποίησης σε μια περίοδο ποικίλων εξελίξεων διεμβόλισε η είδηση του ξαφνικού θανάτου του Προέδρου της και Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας, Θεόδωρου Β. Καρατζά.

Δεν θα ήθελα σε αυτό το σημείωμα να επαναλάβω τα όσα εύγλωττα αποτυπώνονται στις επόμενες σελίδες του Δελτίου από το νέο Πρόεδρο της ΕΕΤ και Πρόεδρο της Alpha Bank, κ. Ιωάννη Κωστόπουλο, αλλά και από τη Γενική Γραμματεία της Ενωσης. Θα περιοριστώ μόνο στη δέσμευση για περισσότερο και ποιοτικότερο έργο της ΕΕΤ ως το δικό μας τρόπο για να τιμήσουμε τη μνήμη του εκλιπόντος Προέδρου της.

Στο παρόν τεύχος του Δελτίου ο αναγνώστης θα βρει μια επιστημονικά τεκμηριωμένη απάντηση για τον τρόπο διαμόρφωσης των τραπεζικών επιτοκίων. Θα ενημερωθεί για το Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων και τον τρόπο λειτουργίας του. Θα βεβαιωθεί ότι οι τράπεζες ασχολούνται ακατάπαυστα με τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου, που διασφαλίζουν την προστασία των ίδιων και συνεπώς της πελατείας και των μετόχων τους από το οικονομικό έγκλημα, καθώς και άλλα – ειδικότερου ενδιαφέροντος – άρθρα.

Οι γνωστές σελίδες για τις διεθνείς, κοινοτικές και εσωτερικές εξελίξεις, τη δραστηριότητα της ΕΕΤ και την τραπεζική εκπαίδευση ολοκληρώνουν την ύλη του παρόντος τεύχους.

Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας
της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΝΗΜΗ Θ.Β. ΚΑΡΑΤΖΑ — *σελίδες 4-5*

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ — *σελίδες 7-30*

- ΜΙΛΤΙΑΔΗ Κ. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ: *Τραπεζικά επιτόκια* (7-12)
- Δρ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Φ. ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ: *Η στρατηγική και η επιχειρησιακή δράση του ΤΕΜΠΜΕ* (13-20)
- ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΛΥΡΟΥΔΗ, Ph.D.: *Σύγχρονα μεγέθη μέτρησης της ρευστότητας των επιχειρήσεων* (21-30)

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ — *σελίδες 31-52*

- ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΠΑΣΧΑ: *Οι μονάδες εσωτερικής επιθεώρησης των τραπεζών και ο ρόλος τους για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος* (31-37)
- ΙΩΑΝΝΗ Λ. ΦΙΛΟΥ: *Η εκτίμηση κινδύνων ως εργαλείο εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών* (39-46)
- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ. ΤΑΣΑΚΟΥ: *Η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και το νέο σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας* (47-52)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ — *σελίδες 53-80*

Διεθνείς και κοινοτικές εξελίξεις (53-64)

Εσωτερικές εξελίξεις (69-80)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ — *σελίδες 81-86*

Δρ Μαριας Σαριδακη: *Η επαγγελματική εκπαίδευση στις τράπεζες ως επένδυση και ο ρόλος της αξιολόγησης*

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΕΤ — *σελίδες 87-102*

Διατραπεζικές επιτροπές

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ — *σελίδες 103-106*

IBSS 2004 — *σελίδες 107-111*

Αναλυτικό πρόγραμμα (στην αγγλική γλώσσα)

Τα δημοσιευόμενα άρθρα εκφράζουν τις προσωπικές απόψεις των αρθρογράφων

Αυτό το τεύχος του Δελτίου
δεν θα αποσταλεί στον Θεόδωρο Β. Καρατζά.
Αυτή τη φορά ο πρόεδρος δεν θα ζητήσει να δει,
πρώτος αυτός, το περιοδικό της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών.
Ενα έντυπο που ο ίδιος στήριξε αμέριστα τα οκτώ χρόνια
που βρέθηκε στην κορυφή της πυραμίδας
του τραπεζικού συστήματος.
Ηταν Φεβρουάριος όταν πέρασε για τελευταία φορά
το κατώφλι της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών.
Οι εργαζόμενοι, όπως κάθε χρόνο, έκοβαν την πίτα τους
στα γραφεία της οδού Μασσαλίας. Και ο ίδιος δεν τους ξέχασε.
Με το γνωστό καλωσυνάτο χαμόγελο ήρθε
και τους ευχήθηκε Καλή Χρονιά.
Μια χρονιά που για τον ίδιο δεν ολοκληρώθηκε...

Ο Θεόδωρος Β. Καρατζάς γεννήθηκε το 1930. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Στρασβούργο. Το 1955 έγινε μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών και ξεκίνησε τη δικηγορική του σταδιοδρομία, με εξειδίκευση στο εμπορικό και το ναυτικό δίκαιο, καθώς και το δίκαιο των διεθνών συναλλαγών.

Το 1963 ανέλαβε ειδικός σύμβουλος στην Εθνική Τράπεζα, ουσιαστικά όμως εμπλέκεται με το τραπεζικό σύστημα της χώρας το 1982, που αναλαμβάνει διευθύνων σύμβουλος της ΕΤΕΒΑ, θέση στην οποία παρέμεινε έως το 1985.

Παράλληλα ασκεί και καθήκοντα προέδρου στην Banque Nationale Franco-Hellenique. Την ίδια χρονιά τοποθετείται γενικός γραμματέας στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και αργότερα, το 1987, εξωκοινοβουλευτικός υφυπουργός σ' αυτό.

Κατά τη διάρκεια της θητείας του και ως πρόεδρος της Επιτροπής για τον εκσυγχρονισμό του τραπεζικού συστήματος και της κεφαλαιαγοράς συνέβαλε αποφασιστικά στην αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό, αλλά και τη σταδιακή απελευθέρωση του τραπεζικού

συστήματος, με τις σημαντικές καινοτομίες και βασικές θεσμικές αλλαγές που πρότεινε η γνωστή "Εκθεση Καρατζά". Στο έργο του επίσης στηρίχθηκε η αναβάθμιση της χρηματοπιστωτικής αγοράς της χώρας μας, καθώς και η πρώτη μεταρρύθμιση της νομοθεσίας του Χρηματιστηρίου Αθηνών.

Τολμηρός ρεαλιστής και συνετός οραματιστής, ο Θεόδωρος Καρατζάς αναλαμβάνει την προεδρία της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών και τη διοίκηση της Εθνικής Τράπεζας – το 1996 – και συνδέει το όνομά του με τις αλλαγές στο ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, συντελώντας σε μια εντυπωσιακή, ποσοτική και ποιοτική, ανάπτυξή του.

Με στρατηγική σκέψη, αδιαμφισβήτητα ηγετικά προσόντα, εκλεκτή παιδεία και βαθιά πνευματική καλλιέργεια, φρόντισε να ενσωματώσει στη θεσμική και επιχειρηματική του δράση μια πνευματική και πολιτισμική διάσταση, υποστηρίζοντας απλόχερα τις περισσότερες μορφές τέχνης, με έμφαση στο βιβλίο, μέσω της εκδοτικής δραστηριότητας της ΕΕΤ, αλλά και του ΜΙΕΤ.

Αυτό το τεύχος του Δελτίου
δεν θα αποσταλεί στον Θεόδωρο Β. Καρατζά...

"Καλό ταξίδι κύριε Πρόεδρε"

Ο Γενικός Γραμματέας
και το προσωπικό της ΕΕΤ

5 Μαρτίου 2004

Επικήδειος λόγος του σημερινού Προέδρου της ΕΕΤ και Προέδρου της Alpha Bank κ. Γιάννη Κωστόπουλου

Εκ μέρους της Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών, θέλω και εγώ να εκφράσω τη βαθιά θλίψη που αισθανθήκαμε όλοι μας με την αναγγελία του θανάτου του Θόδωρου Καρατζά.

Ο Θόδωρος έγινε γνωστός αρχικά σαν ένας διακεκριμένος νομικός, από τους λίγους τότε με εξειδίκευση σε θέματα μεγάλων επιχειρήσεων και ναυτιλιακών υποθέσεων. Είναι ευτυχές για τον τόπο ότι αργότερα ανέλαβε υψηλά αξιώματα στο δημόσιο βίο, όπου και αξιοποιήθηκαν οι πλούσιες γνώσεις του.

Το 1982 γίνεται Διευθύνων Σύμβουλος της ΕΤΕΒΑ, ενώ το 1985 αναλαμβάνει Γενικός Γραμματεύς στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και εν συνεχεία Υφυπουργός. Ο ρόλος του την εποχή εκείνη υπήρξε καθοριστικός, καθώς ο εκσυγχρονισμός και η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος, από το μέχρι τότε διοικητικά ελεγχόμενο πλαίσιο, είναι σε μεγάλο βαθμό δικό του έργο.

Ο ιστορικός του μέλλοντος σίγουρα θα αποδώσει την πρέπουσα θέση στην Εκθεση Καρατζά, που έθεσε τις βάσεις και άνοιξε τις προοπτικές για την ανάπτυξη και την ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος και της κεφαλαιαγοράς, που τόσο συνέβαλε στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας.

Από τον Ιανουάριο 1996 ανέλαβε Διοικητής της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, όπου ενέπνευσε την αναδιοργάνωση του ιστορικού αυτού πιστωτικού ιδρύματος και, ευτυχώς, είχε το χρόνο να την πραγματοποιήσει.

Εμείς, οι άλλες τράπεζες, δεν αργήσαμε να αισθανθούμε τους καρπούς των προσπαθειών του και να θεωρούμε πλέον την Εθνική Τράπεζα ως το μεγάλο μας ανταγωνιστή στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, που είναι το νέο πεδίο δράσεως των ελληνικών τραπεζών.

Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθώ και στο μεγάλο όραμα που μοιρασθήκαμε μαζί για τη δημιουργία μιας ελληνικής τραπέζης ευρωπαϊκού μεγέθους, το οποίο δυστυχώς δεν ολοκληρώθηκε.

Η εκσυγχρονιστική σφραγίδα του αποτυπώθηκε και στο έργο της Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών με τις θέσεις που υιοθέτησε κατά την προεδρία του. Στο πρόσωπό του όλοι είχαμε έναν καλό φίλο και σύμβουλο, ο οποίος, με την πείρα και τη σύνεσή του, ήταν πάντα δίπλα μας.

Πρέπει να εκφράσω επίσης τη λύπη όλων των συναδέλφων μας στο Διεθνές Ινστιτούτο Τραπεζικών Μελετών και στην Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία, όπου επί οκτώ χρόνια συμμετείχε στις εργασίες και συνέβαλε σημαντικά στη λειτουργία τους.

Το έργο του ήταν πολυσχιδές και πλούσιο, από όποια θέση και αν υπηρέτησε. Η Ελλάς χάνει μία προσωπικότητα με μεγάλη εθνική προσφορά στην οικονομία. Εμείς, που συνδεθήκαμε μαζί του, χάνουμε έναν καλό φίλο.

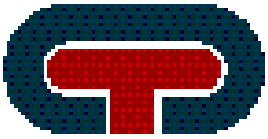

Διοίκηση ΕΕΤ

Διοικητικο Συμβουλιο

Προεδρος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Πρόεδρος Alpha Bank

Αντιπροεδροι

ΤΑΚΗΣ ΑΡΑΠΟΓΛΟΥ
Πρόεδρος και Διοικητής
Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias AE

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος

Μελη

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΗΛΙΑΚΟΣ
Διοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΑΛΛΑΣ
Πρόεδρος Τράπεζας Πειραιώς ΑΕ

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΜΠΟΥΜΗ
Πρόεδρος Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Ελλάδος ΑΤΕ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΟΡΩΤΟΣ
Γενικός Διευθυντής Citibank International plc

ΑΝΤΩΝΗΣ ΧΑΣΙΩΤΗΣ
Πρόεδρος Γενικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Τράπεζας Αττικής

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Aspis Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ
Αναπληρωτής Προέδρου Εκτελεστικής Επιτροπής ΕΕΤ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

Εκτελεστικη Επιτροπη

Προεδρος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Πρόεδρος Alpha Bank

Αναπληρωτης Προεδρου

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΧΛΙΒΑΝΙΔΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Μελη

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΑΝΤΖΟΥΝΗΣ
Εντεταλμένος Σύμβουλος - Γενικός Διευθυντής Alpha Bank

ΒΥΡΩΝ ΜΠΑΛΛΗΣ
Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΔΡΟΥΓΚΑΣ
Υποδιοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΖΩΝΝΙΟΣ
Γενικός Διευθυντής Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Αντιπρόεδρος - Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας Πειραιώς

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ
Α΄ Αντιπρόεδρος
Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Ελλάδος ΑΤΕ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΗΛΙΑΔΗΣ
Γενικός Διευθυντής Τράπεζας Κύπρου

ΛΑΜΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
Chief Financial Officer Greece, Citibank International plc

ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΕΛΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων Σύμβουλος Εγνατίας Τράπεζας

ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΑΝΙΣΚΙΔΗΣ
Διευθύνων Σύμβουλος Novabank

ΑΝΝΑ ΠΟΥΣΚΟΥΡΗ-REICHE
Γενικός Διευθυντής Bayerische Hypo und Vereinsbank

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ

• ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΣΕ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΩΤΡΑΠΕΖΙΚΑ
• ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΑΝ ΤΩΝ ΕΞΩΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ
• ΣΧΟΛΙΑ ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ Α.Π. 1219/2001

ΜΙΛΤΙΑΔΗ Κ. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΥ
Διευθυντή στη Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών ΕΤΕ

I. Διάκριση "τραπεζικών" και "εξωτραπεζικών" επιτοκίων

Το επιτόκιο (δηλ. το ποσοστό με βάση το οποίο προσδιορίζεται συνήθως το ύψος του οφειλόμενου τόκου) προσδιορίζεται είτε με δικαιοπραξία *("δικαιοπρακτικό επιτόκιο")* είτε από το νόμο ("νόμιμο επιτόκιο"). Ως *νόμιμο* επιτόκιο νοείται τόσο το εν στενή εννοία νόμιμο επιτόκιο (ΑΚ 301, 529, 547, 665 κ.λπ.) όσο και το επιτόκιο *υπερημερίας* (ΑΚ 345), καθώς και το επιτόκιο των τόκων *επιδικίας* (ΑΚ 346).

Εκτός όμως από την παραπάνω διάκριση στις συναλλαγές έχει επικρατήσει και η διάκριση σε *"τραπεζικά"* και *"εξωτραπεζικά" επιτόκια*.

Ως *"τραπεζικά"* επιτόκια χαρακτηρίζονται τα πάσης μορφής επιτόκια που συνομολογούνται ή προέρχονται από τραπεζικές συμβάσεις ή τραπεζικές συναλλαγές[1].

II. Αρμόδια όργανα καθορισμού επιτοκίων

1. *Εξωτραπεζικά επιτόκια.* Σύμφωνα και με τα άρθρα 293-295 ΑΚ για τα εξωτραπεζικά επιτόκια ισχύει παγίως ο διοικητικός προσδιορισμός ενός *ανώτατου* ορίου επιτοκίων *"όπως ο νόμος ορίζει"*. Ο προσδιορισμός αυτός αρχικά με νομοθετική εξουσιοδότηση, που παρασχέθηκε με το άρθρο 109 παρ. 1 Εισ.ν.ΑΚ γινόταν κάθε φορά με βασιλικό διάταγμα εκδιδόμενο ύστερα από πρόταση των Υπουργών Δικαιοσύνης, Οικονομικών και Εθνικής Οικονομίας. Στη συνέχεια σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 15 παρ. 5 του Ν. 876/1979 τα *"εξωτραπεζικά"* επιτόκια (δικαιοπρακτικά και υπερημερίας) καθορίζονται κάθε φορά με *Πράξεις του Υπουργικού Συμβουλίου (ΠΥΣ)*, ύστερα από πρόταση της Νομισματικής Επιτροπής. Σε εφαρμογή των διατάξεων αυτών με το β.δ. 21/21.8.1946 το ανώτατο από δικαιοπραξία επιτόκιο ορίστηκε σε 10% ετησίως και το νόμιμο και από υπερημερία επιτόκιο ορίστηκε σε 12% ετησίως. Τα ποσοστά αυτά ίσχυσαν μέχρι το έτος 1979, οπότε από εκεί και πέρα, τα εξωτραπεζικά επιτόκια αναπροσαρμόζονται κάθε φορά με τις εκδιδόμενες ΠΥΣ ανάλογα με τις οικονομικές συνθήκες. Στις ΠΥΣ αυτές γίνεται και ρητή μνεία, ότι *"... η εφαρμογή τους εκτείνεται μόνο στα εξωτραπεζικά επιτόκια"*.

2. *Τραπεζικά επιτόκια.* Αρχικά και με βάση την εξουσιοδότηση που παρασχέθηκε με το ν.δ/μα 588/48 "περί ελέγχου πίστεως" τα "τραπεζικά επιτόκια" καθορίζονταν κάθε φορά με αποφάσεις της *Νομισματικής Επιτροπής* (ΝΕ). Μετά την κατάργηση της Νομισματικής Επιτροπής με το άρθρο 1 του Ν. 1266/1982 οι αρμοδιότητές της περιήλθαν αυτοδικαίως στην Τράπεζα της Ελλάδος και ασκούνται με πράξεις του Διοικητού της (ΠΔ/ΤΕ). Εκτοτε λοιπόν και μέχρι σήμερα

[1] Δ. Βλ. σχετικά *Ψυχομάνη*. Τα Τραπεζικά Επιτόκια ΝοΒ 1995, 5 και Π. Μάζη, εμπράγματη εξασφάλιση Τραπεζών και ανωνύμων εταιρειών 1993 σ. 45 σημ. 7, του ίδιου, θέματα Αστικού Εμπορικού και Δικονομικού Δικαίου 2004 σ. 24 επ.

τα "τραπεζικά" επιτόκια καθορίζονται *με πράξεις του Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος* (ΠΔ/ΤΕ).

Αναλυτικά ως προς τα *"τραπεζικά"* επιτόκια το ιστορικό του καθορισμού τους μέχρι σήμερα έχει ως εξής:

α. Βασικό νομοθέτημα καθορισμού των *τραπεζικών* επιτοκίων αποτελεί το *ν.δ. 588/1948* "περί ελέγχου πίστεως" όπως τροποποιήθηκε και ισχύει[2].

Με την παρ. 3 του άρθρ. 2 του διατάγματος αυτού (588/48) εξουσιοδοτήθηκε η Νομισματική Επιτροπή να καθορίζει με αποφάσεις της *το επιτόκιο* (συμβατικό και υπερημερίας) και την προμήθεια των *τραπεζικών πιστώσεων* (αλλά και των καταθέσεων κ.λπ.) ακόμα και *"κατά παρέκκλιση από τις κείμενες διατάξεις"*.

Η ως άνω διάταξη τροποποιήθηκε με το άρθρ. 1 ν.δ. 3760/57, άρθρο 4 παρ. 2 Ν. 128/75 και τέλος με το άρθρο 2 Ν. 1046/80 και έκτοτε έχει ως εξής:

"Δια των αποφάσεων τούτων δύναται να καθορίζεται και να μεταβάλληται εκάστοτε το ύψος του τόκου και των λοιπών επιβαρύνσεων εκ των προς οιονδήποτε σκοπόν υπό τραπεζών ή ετέρων πιστωτικών οργανισμών παρεχομένων ή παρασχεθεισών πιστώσεων ή δανείων ή εκδοθέντων ομολογιακών δανείων ή τραπεζικών ομολόγων, το επιτόκιο των καταθέσεων πάσης φύσεως, ως και το ύψος και το είδος πάσης φύσεως επιβαρύνσεως εισπραττομένης υπό των τραπεζών και ετέρων πιστωτικών οργανισμών δια τας παρεχομένας υπ' αυτών πάσης φύσεως υπηρεσίας. Αι αποφάσεις αύται δύνανται να λαμβάνονται κατά παρέκκλισιν από πάσης γενικής ή ειδικής διατάξεως περί του ύψους του τόκου και των λοιπών επιβαρύνσεων, δύνανται δε να ορίζουν ότι τα δι' αυτών καθοριζόμενα εκάστοτε επιτόκια ή όρια επιτοκίων και λοιπών επιβαρύνσεων ισχύουν και επί υφισταμένων τοιούτων συμβάσεων δανείων ή πιστώσεων, καταθέσεων, ομολογιακών δανείων ή τραπεζικών ομολόγων ανεξαρτήτως του κατά περίπτωσιν επιλεγέντος υπό των δικαιοπρακτούντων τρόπου καθορισμού του επιτοκίου και των λοιπών επιβαρύνσεων υποκείμεναι εις την περίπτωσιν ταύτην εις την έγκρισιν του Υπουργικού Συμβουλίου".

Με βάση τα ανωτέρω από την ισχύ του παραπάνω ν.δ/τος (588/1948), η Νομισματική Επιτροπή και από του έτους 1982 συνεχώς ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος καθόριζε, τόσο *το ελάχιστο* όσο και *το ανώτατο* ύψος των τραπεζικών επιτοκίων και οι τράπεζες ήσαν *υποχρεωμένες* να προσδιορίζουν τα επιτόκια των διαφόρων μορφών χορηγήσεων ή καταθέσεων μέχρι του ύψους αυτού.

Τα οριζόμενα με βάση τις παραπάνω διατάξεις τραπεζικά επιτόκια *μπορεί να ήσαν* (και πολλές φορές συνέβαινε αυτό) *ανώτερα των εξωτραπεζικών* ("δικαιοπρακτικών") επιτοκίων, αφού ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος μπορεί να λειτουργεί, σύμφωνα με την παραπάνω ρητή νομοθετική εξουσιοδότηση και *"... κατά παρέκκλιση από πάσης γενικής ή ειδικής διατάξεως περί του ύψους του τόκου ..."*.

Συνεπώς τα "τραπεζικά" επιτόκια αποτελούσαν πάντοτε ξεχωριστή κατηγορία επιτοκίων μη επικαλυπτόμενη από άποψη πεδίου εφαρμογής από εκείνη των εξωτραπεζικών επιτοκίων, αφού κάθε μία κατηγορία ρυθμιζόταν από διαφορετικά όργανα με βάση δύο σαφώς διαφορετικές νομοθετικές εξουσιοδοτήσεις.

Μέχρι τον Ιανουάριο του 1987 τα τραπεζικά επιτόκια *τόσο* ως προς το *ανώτατο όσο* και ως προς το *κατώτατο* ύψος τους υπήγοντο *σε αυστηρό διοικητικό προσδιορισμό* από το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και οι τράπεζες δεν είχαν το δικαίωμα να ορίζουν μικρότερα ή μεγαλύτερα επιτόκια, αλλά σύμφωνα και με ρητή διάταξη του άρθρου 6 του ν.δ/τος 548/48 τα οριζόμενα αυτά επιτόκια ήσαν *υποχρεωτικά και για τις τράπεζες και για τους δανειζόμενους*.

β. Με την υπ' αριθμ. 1087/29.6.87 ΠΔ/ΤΕ άρχισε *η μερική απελευθέρωση* του τρόπου καθορισμού των τραπεζικών επιτοκίων στις βραχυπρόθεσμες αρχικά χορηγήσεις και καθορίσθηκε για πρώτη φορά με την εν λόγω Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος *μόνο* το *ελάχιστο όριο* των επιτοκίων αυτών (τραπεζικών)[3]. Η πράξη αυτή τροποποιήθηκε με διάφορες

[2] Βλ. Μιχαλόπουλο, Νομικός καθορισμός και ανατοκισμός εξωτραπεζικών και τραπεζικών επιτοκίων 1990 σ. 64 επ.

άλλες που καθόρισαν *το ελάχιστο* (τραπεζικό) επιτόκιο σε διάφορες μορφές *χορηγήσεων,* καθώς και το επιτόκιο *υπερημερίας* (1088/29.6.87, 1108/21.7.87, 1143/87, 1183/87, 1574/89, 1715/90, 1969/91, 2007/91, 1976/91, 2091/92).

γ. Στη συνέχεια με την υπ' αριθμ. 2326/94 ΠΔ/ΤΕ *καταργήθηκαν και τα ελάχιστα όρια* όλων σχεδόν των "τραπεζικών" επιτοκίων χορηγήσεων, ενώ με την υπ' αριθμ. 2393/96 ΠΔ/ΤΕ καθορίσθηκε "πλαφόν" προς τα *άνω μόνο* για το επιτόκιο *υπερημερίας,* το οποίο *δεν* μπορούσε να ήταν *μεγαλύτερο* του 2,5% του συμφωνηθέντος (συμβατικού) επιτοκίου. Σημειώνεται ότι με προηγούμενη πράξη του (1574/89) ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος είχε ορίσει το επιτόκιο υπερημερίας για τις χορηγήσεις σε δραχμές του πιστωτικού ιδρύματος δεν έπρεπε να υπολείπεται κατά *κατώτατο* όριο του προβλεπόμενου ελαχίστου ορίου του επιτοκίου των δανείων που χορηγούνται για κεφάλαια κίνησης προσαυξημένο κατά τέσσερις εκατοστιαίες μονάδες.

δ. Τέλος στην υπ' αριθμ. *2286/28.1.94* ΠΔ/ΤΕ σχετικά με την *καταναλωτική πίστη,* τη χορήγηση δανείων σε φυσικά πρόσωπα για την κάλυψη προσωπικών αναγκών καθώς και για τις αγορές μέσω *πιστωτικών καρτών* κ.λπ. πλην των άλλων ως προς το ύψος των επιτοκίων ορίζονται τα εξής:

> *"... Με την προϋπόθεση της τήρησης του ενώπιον συνολικού κατ' άτομο ορίου των δρχ. οκτώ εκατομμυρίων και των ειδικότερων ορίων των παρ. β. και γ., το επιτόκιο, η διάρκεια και οι λοιποί όροι της χρηματοδότησης καθορίζονται από τη δανείστρια τράπεζα με την επιφύλαξη των διατάξεων περί ελάχιστων ορίων επιτοκίων χορηγήσεων που εκάστοτε ισχύουν ...".*

Ετσι λοιπόν, μετά τις ανωτέρω πράξεις επήλθε *πλήρης απελευθέρωση των τραπεζικών επιτοκίων* (πλην του ανώτατου ορίου του επιτοκίου υπερημερίας και ελαχίστων άλλων κατηγοριών χορηγήσεων), τα οποία πλέον θα μπορούσαν να καθορίζουν *ελεύθερα οι τράπεζες*[3]. Στόχος της απελευθέρωσης αυτής ήταν η, λόγω του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών, συμπίεσή τους προς τα κάτω. Πράγματι ο ανταγωνισμός λειτούργησε προς αυτή την κατεύθυνση και λόγω και των οικονομικών συνθηκών άρχισε η ραγδαία από του έτους 1994 μείωσή τους. Τουλάχιστον *στην Εθνική Τράπεζα τα επιτόκια των χορηγήσεων σταδιακώς κατέστησαν μικρότερα των εξωτραπεζικών.* Εξαίρεση αποτελούν τα επιτόκια που ισχύουν στις χορηγήσεις της *καταναλωτικής πίστης* (κάρτες, καταναλωτικά δάνεια, κ.λπ.), τα οποία λόγω της ιδιαιτερότητας που παρουσιάζουν τα δάνεια αυτά (χορήγηση χωρίς πρόσθετες εξασφαλίσεις, μεγάλες επισφάλειες, απασχόληση μεγάλου αριθμού υπαλλήλων κ.λπ.), *διαμορφώθηκαν από όλες τις τράπεζες σε ύψος μεγαλύτερο από τα εξωτραπεζικά* (δικαιοπρακτικά) επιτόκια.

Επομένως, μετά την επελθούσα απελευθέρωση των τραπεζικών επιτοκίων, δεν ήταν αναγκαίο ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος να ασκεί τη ρυθμιστική του αρμοδιότητα, εάν δεν συνέτρεχαν σοβαροί λόγοι και να καθορίζει κάθε φορά το ύψος των επιτοκίων αυτών (τραπεζικών), όπως συμβαίνει με τα εξωτραπεζικά επιτόκια, δεδομένου ότι ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως είχε δικαίωμα, κατ' εξουσιοδότηση νόμου προέβη ρητά και ηθελημένα στην απελευθέρωση των τραπεζικών επιτοκίων και επέτρεψε στις τράπεζες να τα διαμορφώνουν ελεύθερα[3].

Πρέπει να σημειωθεί ρητή αναφορά στην απελευθέρωση των "τραπεζικών" επιτοκίων γίνεται στην ΠΔ/ΤΕ υπ' αριθμ. 2007/17.12.95 (εγκριθείσα με την ΠΥΣ αριθμ. 4/8.1.92) με την οποία αναπροσαρμόστηκε το επιτόκιο των υφισταμένων κατά την 1.2.92 υπολοίπου των δανείων εκείνων στα οποία *"..... δεν ισχύει ρήτρα αναπροσαρμογής επιτοκίου, γιατί εξαρτά την αναπροσαρμογή του επιτοκίου από την μεταβολή διοικητικά καθοριζομένου σταθερού επιτοκίου που ήδη έχει απελευθερωθεί.... ".*

Εξάλλου η απελευθέρωση *ειδικώς των τραπεζικών επιτοκίων* έγινε και προς εναρμονισμό με τα ισχύοντα αντίστοιχα στις χώρες της Ενωμένης Ευρώπης. Επίσης η απελευθέρωση αυτή δικαιολογείται και από το γεγονός ότι *ο τραπεζικός τόκος* δεν είναι μόνο

---

[3] Βλπ. Από 23 Μαΐου 2002 Επιστολή Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος προς το Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας. ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ, τεύχος 29 σελ. 23 επ., Π. Μάζης, Θέματα Αστικού Εμπορικού και Δικονομικού Δικαίου 2004 σελ. 27.

μέσο πιστωτικής πολιτικής, αλλά *και νομισματικής πολιτικής*, η οποία ασκείται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και έχει ως στόχο την προστασία της αξίας του ενιαίου νομίσματος των χωρών της Ευρωζώνης και ως εκ τούτου ένα εθνικά καθοριζόμενο ποσοστό ανώτατου ορίου τραπεζικού επιτοκίου θα ήταν ασυμβίβαστο προς τις αρχές αυτές[4].

III. Συμπέρασμα

Κατόπιν των ανωτέρω γίνεται σαφές ότι παγίως και σταθερώς και με βάση ρητό νομικό καθεστώς ισχύουν ανέκαθεν *δύο παράλληλες ανεξάρτητες και διακριτές μεταξύ τους ρυθμίσεις* που αναφέρονται η μεν μία στα επιτόκια των τραπεζικών συναλλαγών *(τραπεζικά επιτόκια)* με αρμόδιο για τη ρύθμιση τον Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (και παλαιότερα τη Νομισματική Επιτροπή), η δε άλλη αναφέρεται στα επιτόκια όλων των άλλων, πλην των τραπεζικών, συναλλαγών *(εξωτραπεζικά επιτόκια)*, με αρμόδιο για τη ρύθμιση το Υπουργικό Συμβούλιο. Για το λόγο αυτό άλλωστε στις περισσότερες ΠΥΣ ορίζεται ότι η εφαρμογή τους εκτείνεται *μόνο* στα "εξωτραπεζικά" επιτόκια. Ούτε σύγχυση αρμοδιοτήτων υπήρξε ποτέ, ούτε πολύ περισσότερο επικάλυψη ή συμπλήρωση ρύθμισης της πρώτης κατηγορίας από τη δεύτερη.

Αρχικώς και μέχρι τις αρχές του έτους 1987 ο Διοικητής ρύθμιζε και καθόριζε τα τραπεζικά επιτόκια τόσο ως προς *το κατώτερο* όσο και ως προς *το ανώτατο* όριό τους. Μετά το *1987* η Τράπεζα της Ελλάδος, με τις ανωτέρω Πράξεις του Διοικητού της, προώθησε ηθελημένα *τη σταδιακή απελευθέρωση* των *τραπεζικών* επιτοκίων χορηγήσεων, η οποία *ολοκληρώθηκε το έτος 1993*, οπότε καθιερώθηκε και έκτοτε ισχύει *η πλήρης απελευθέρωση* καθορισμού των τραπεζικών επιτοκίων χορηγήσεων *με εξαίρεση* τα επιτόκια *υπερημερίας* και ελαχίστων άλλων κατηγοριών χορηγήσεων.

Μετά την απελευθέρωση αυτή οι τράπεζες *καθορίζουν πλέον οι ίδιες* τα συμβατικά επιτόκια χορηγήσεων, χωρίς να δεσμεύονται από το ύψος των εξωτραπεζικών επιτοκίων.

Επομένως δεν έχει έρεισμα στις ισχύουσες διατάξεις η υποστηριζόμενη άποψη ότι, σε περίπτωση που ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος παραλείψει να ορίσει το ύψος των τραπεζικών επιτοκίων προκαλείται "κενό" και στην περίπτωση αυτή έπρεπε να ισχύουν αναλογικώς και επί των τραπεζικών συναλλαγών τα υπό του Υπουργικού Συμβουλίου οριζόμενα εξωτραπεζικά επιτόκια. Η παράλειψη όμως αυτή της Τράπεζας της Ελλάδος δε δημιουργεί (νομοθετικό) κενό, ανυπαρξία δηλαδή ύψους και ποσοστού επιτοκίων για να ισχύει η αναλογική εφαρμογή, αλλά *"άσκηση (ηθελημένα) νόμιμης εξουσίας και αρμοδιότητας"*, η οποία συνίστατο στη ρητή απόφαση του να καθορίζουν οι τράπεζες ελεύθερα τα επιτόκια χορηγήσεων[4].

Ιδιαίτερα δε ως προς τα δάνεια της *καταναλωτικής πίστης* και τις *κάρτες* υπάρχει σαφής και ρητή διάταξη στην πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (2286/1999) σύμφωνα με την οποία *"... το επιτόκιο καθορίζεται από τη δανείστρια τράπεζα ..."*.

IV. Συνέπειες της απελευθέρωσης στο καθεστώς ισχύος των γενικών για τον τόκο νομοθετικών διατάξεων

Μετά την επελθούσα πλήρη απελευθέρωση ορισμού των τραπεζικών επιτοκίων προκαλείται ρήγμα στο καθεστώς ισχύος των γενικών για τον τόκο νομοθετικών κανόνων, οι οποίοι λαμβάνουν ως βάση στον *διοικητικό καθορισμό ανώτατου* ορίου τόκου. Ειδικότερα δεν έχουν πλέον νόημα ούτε εφαρμογή υπό το ισχύον πλέον καθεστώς ελεύθερου διαπραγματεύσιμου επιτοκίου οι παρακάτω γενικοί κανόνες του *Αστικού* και του *Ποινικού* Δικαίου:

α. Η διάταξη της παρ. 1 εδ. α′ του άρθρου 293 ΑΚ που ορίζει ότι *"το ανώτατο όριο του οφειλόμενου*

---

[4] Βλ. ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, συνεδριάσεις 27.2, 7.4 και 9.5.2002 καθώς και ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ στη Γεν. Συνέλευση του έτους 1987 (πρακτικά σελ. 35-37 παρ. 5), ΔΕΛΤΙΟ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ τεύχος 29 σελ. 23 επ., Π. Μάζης, θέματα Αστικού Εμπορικού και Δικονομικού Δικαίου 2004 σελ. 29.

τόκου από δικαιοπραξία προσδιορίζεται όπως ορίζει ο νόμος".

β. Η διάταξη της παρ. 2 του ίδιου αυτού άρθρου που ορίζει ότι *"το ποσοστό του οφειλόμενου από το νόμο ή από υπερημερία τόκου προσδιορίζεται όπως ορίζει ο νόμος".*

γ. Η διάταξη του άρθρου 294 ΑΚ που ορίζει ότι *"κάθε δικαιοπραξία για τόκο που υπερβαίνει το ανώτατο θεμιτό όριο είναι άκυρη ως προς το επιπλέον"*, άρα και η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου *404 Ποιν. Κώδικα για την τοκογλυφία*.

δ. Η διάταξη του άρθρου 295 παρ. 1 ΑΚ που ορίζει ότι *"αν οφείλεται τόκος από δικαιοπραξία χωρίς να ορίζεται το ποσοστό του, ισχύει ο νόμιμος τόκος".*

ε. Η διάταξη του άρθρου 345 ΑΚ ΑΚ, στο σημείο της ειδικά που ορίζει ότι σε υπερημερία χρηματικής οφειλής, ο δανειστής δικαιούται να απαιτήσει *"τον από το νόμο οριζόμενο"* τόκο υπερημερίας.

V. Σχόλια στην υπ' αριθμ. 1219/01 Απόφαση του ΑΠ

Με την υπ' αριθμ. 1219/01 απόφαση του ΑΠ κρίθηκε ότι τα *εξωτραπεζικά* επιτόκια και ιδίως τα ανώτατα όριά τους αφορούν *και τις τραπεζικές συναλλαγές* και ως εκ τούτου κατά την απόφαση αυτή τα τραπεζικά επιτόκια *δεν έπρεπε να υπερβαίνουν σε καμία περίπτωση το ύψος των εξωτραπεζικών επιτοκίων.* Η κρίση της απόφασης αυτής στηρίχθηκε στην αγνόηση της διάκρισης μεταξύ "τραπεζικών" και "εξωτραπεζικών" επιτοκίων, αλλά και στη λανθασμένη, κατά τη δική μας άποψη, ερμηνεία της ανωτέρω υπ' αριθμ. 2286/94 ΠΔ/ΤΕ με την οποία ρυθμίζονται οι χρηματοδοτήσεις για δάνεια της καταναλωτικής πίστης, τα οποία απασχόλησαν ειδικότερα την εν λόγω απόφαση. Στην παραπάνω πράξη (2286/94) όπως προαναφέρθηκε μεταξύ των άλλων ορίζονται επί λέξει και τα εξής: *"... το επιτόκιο, η διάρκεια και οι λοιποί όροι της χρηματοδοτήσεως καθορίζονται από τη δανείστρια τράπεζα με την επιφύλαξη των διατάξεων περί ελαχίστων ορίων επιτοκίων χορηγήσεων που εκάστοτε ισχύουν".* Δηλαδή ο ΑΠ δέχτηκε – λανθασμένα – ότι η "επιφύλαξη" *"στις διατάξεις περί ελαχίστων ορίων επιτοκίων"* που ανέφερε η πράξη, παρέπεμπε τις διατάξεις που ρύθμιζαν τα *"εξωτραπεζικά επιτόκια"*. Η επίμαχη όμως πράξη του Διοικητή ομιλεί για επιφύλαξη *"επιτοκίων χορηγήσεων"*, πράγμα που παραπέμπει σαφώς *στις τραπεζικές χορηγήσεις* και όχι τις εξωτραπεζικές δικαιοπραξίες, αφού στις τελευταίες δεν τίθεται θέμα "χορηγήσεων", αλλά συμβάσεων, αφού η λέξη "χορηγήσεις" υποδηλώνει σαφώς τις κατ' εξοχήν *τραπεζικές συναλλαγές*.

Δηλαδή, κατά τη σχολιαζόμενη απόφαση του ΑΠ, τα οριζόμενα από τις τράπεζες επιτόκια *δε μπορούν να υπερβαίνουν το ανώτατο ύψος των εξωτραπεζικών επιτοκίων* κι εάν έχουν ορισθεί τέτοια, είναι καταχρηστικά ως προς το υπερβάλλον και, ως εκ τούτου, *άκυρα* και δε δεσμεύουν τον οφειλέτη.

Η ερμηνεία αυτή οδηγεί στο συμπέρασμα ότι πλέον τα προσδιοριζόμενα από τη Νομισματική Επιτροπή ή το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος *κατ' ανώτατο* όριο τραπεζικά επιτόκια υπάγονται πλέον ως προς το *ανώτατο* ύψος τους στα υπό του Υπουργικού Συμβουλίου προσδιοριζόμενα *εξωτραπεζικά* επιτόκια.

Με την ερμηνεία αυτή "θεσμοθετείται" με δικαστική ερμηνεία *γενίκευση* του εξωτραπεζικού *ανώτατου* επιτοκίου σε όλες ανεξαιρέτως τις συναλλαγές και έτσι *καταργείται* στην ουσία πλέον η *απελευθέρωση* των τραπεζικών επιτοκίων, την οποία θεσμοθέτησε ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως είχε με νομοθετική εξουσιοδότηση τη σχετική αρμοδιότητα και επιχειρείται πλέον με *δικαστική παρέμβαση ο περιορισμός* της νομοθετικά κατοχυρωμένης *ρυθμιστικής αυτής αρμοδιότητάς του,* με αποτέλεσμα σε όσες περιπτώσεις ήταν αναγκαίο να ορισθούν τραπεζικά επιτόκια πλέον του καθορισθέντος ορίου των εξωτραπεζικών (λ.χ. καταναλωτική πίστη) να μην μπορούν οι τράπεζες να το πράξουν, αλλά και όπου στο παρελθόν είχε συμβεί κάτι τέτοιο *το επιπλέον ποσοστό να θεωρηθεί ότι ακύρως ορίστηκε με τις ευνόητες συνέπειες* (λ.χ., δικαστικές διενέξεις, αμφισβητήσεις επιτοκίων, διεκδίκηση επιστροφής ποσών κ.λπ.).

Το φαινόμενο παρουσιάζεται στην πράξη έντο-

νο στα επιτόκια των καρτών στις πιστώσεις των οποίων, λόγω του αυξημένου κινδύνου και της μεγάλης απασχόλησης των τραπεζών *είναι αναγκαίο να ορισθούν επιτόκια μεγαλύτερα των εξωτραπεζικών.*

Επίσης η ανωτέρω κρίση της σχολιαζόμενης απόφασης είναι *εξαιρετικά γενική και δεν λαμβάνει ουσιώδεις παραμέτρους που ισχύουν στο τραπεζικό έναντι του ιδιωτικού δανεισμού.*

Στον *ιδιωτικό* δανεισμό ο δανειστής διαθέτει ίδια κεφάλαια από τα διαθέσιμά του και προσδοκά *κέρδος ίσο με το επιτόκιο δανεισμού. Στον τραπεζικό* όμως δανεισμό τα διατιθέμενα κεφάλαια *δεν προέρχονται από τα ίδια κεφάλαια* των τραπεζών, αλλά κυρίως από δανεισμό των τραπεζών μέσω των καταθέσεων, τη διατραπεζική αγορά, το δανεισμό από το εξωτερικό κ.λπ. Για την απόκτηση των κεφαλαίων αυτών οι τράπεζες καταβάλλουν τόκο, ο οποίος πρέπει να αφαιρεθεί από τον *τόκο* του δανεισμού που παρέχουν αυτές στους πελάτες τους.

Πλην των ανωτέρω δεν πρέπει να λησμονείται ότι οι τράπεζες είναι *εμπορικές* επιχειρήσεις και έχουν αφ' ενός έξοδα λειτουργίας και αφ' ετέρου νόμιμη και εύλογη προσδοκία να απολαμβάνουν και κέρδη από το προϊόν των τόκων.

Δηλαδή ενώ *στους ιδιώτες* ο τόκος των χρημάτων τους, που προκύπτει με βάση τα καθοριζόμενα εξωτραπεζικά (δικαιοπρακτικά) επιτόκια, αποτελεί το *καθαρό κέρδος* των κεφαλαίων τους, στις τράπεζες δεν συμβαίνει το ίδιο, αφού με το εισπραττόμενο ποσό των τόκων πρέπει να αντιμετωπισθούν το *κόστος της αγοράς* του χρήματος, *τα λειτουργικά* έξοδα των τραπεζών και το *τελικό κέρδος* που πρέπει να έχουν.

Ο προσδιορισμός όμως των επιτοκίων από τις τράπεζες δεν μπορεί σε πολλές περιπτώσεις να συμπιεσθεί στα υπό του νομοθέτη προσδιοριζόμενα όρια των *εξωτραπεζικών* επιτοκίων, γιατί αυτά σε ορισμένες περιπτώσεις (όπως είναι οι κάρτες) δεν μπορούν να καλύψουν τα αναφερθέντα 3 βασικά στοιχεία (κόστος δανεισμού, κόστος λειτουργίας και προσδοκώμενο κέρδος, αλλά και τις πολλές επισφάλειες).

Εάν η ανωτέρω θέση της σχολιαζόμενης απόφασης επικρατήσει, θα έχει ως αποτέλεσμα να υποχρεώσει τις τράπεζες να λειτουργούν ιδιαίτερα στην καταναλωτική πίστη *με ζημία* ή θα τις αναγκάσει να *μετακυλίσουν τη ζημία αυτή σε άλλες μορφές χορηγήσεων, όπου τα επιτόκια είναι πολύ μικρότερα των εξωτραπεζικών*, με αποτέλεσμα γενικότερες επιπτώσεις στο κόστος παραγωγής των επιχειρήσεων και της εθνικής οικονομίας γενικότερα, αφού τα οφέλη των *οφειλετών των καρτών* θα τα πληρώνουν οι *λοιποί οφειλέτες* των παραγωγικών δανείων που βοηθούν και στην ανάπτυξη της οικονομίας.

Είναι επομένως αναγκαίο να τονισθεί με έμφαση ότι τα *τραπεζικά επιτόκια* δεν *υπάγονται στα όρια των εξωτραπεζικών επιτοκίων,* όπως παγίως ίσχυε μέχρι σήμερα, σύμφωνα και με την ισχύουσα ρητή νομοθετική επιταγή της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν.δ./τος 588/48, κατά την οποία το εκάστοτε ύψος του τόκου των υπό των *τραπεζών* παρεχομένων πιστώσεων ορίζεται με Πράξη του Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος (ως διαδόχου της Νομισματικής Επιτροπής) και *"... δύναται να καθορίζεται και να μεταβάλλεται κατά παρέκκλιση από πάσης γενικής ή ειδικής διατάξεως περί του ύψους του τόκου".*

Επιπλέον, η μη θέσπιση περιορισμών ειδικώς στη διαμόρφωση των τραπεζικών επιτοκίων υπαγορεύεται από την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, η οποία αποτελεί νομοθετημένη επιλογή σε όλες τις προηγμένες οικονομίες και ιδιαίτερα στην Ευρωπαϊκή Ενωση (άρθρο 4 παρ. 1, 2 Συνθήκης και άρθρο 2 του Καταστατικού ΕΣΚΤ/ΕΚΤ)[5] .

Εν πάση περιπτώσει εάν ορισμένες τράπεζες ορίσουν υπερβολικά μεγάλα επιτόκια υπάρχει η νομοθετική δικλείδα του άρθρου 281 ΑΚ η οποία μπορεί να τα προσδιορίζει στο προσήκον δίκαιο και νόμιμο όριο, αλλά και ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, ο οποίος μπορεί να παρεμβαίνει και να διαμορφώνει τα επιτόκια αυτά, εφόσον κρίνει ότι ευρίσκονται εκτός των οικονομικών συνθηκών που επικρατούν κάθε φορά.

---

[5] Βλ. Από 23.5.2002 Επιστολή Διοικητού της Τράπεζας της Ελλάδος (οπ. ανωτέρω).

Η Στρατηγικη και η Επιχειρησιακη Δραση του Ταμειου Εγγυοδοσιας Μικρων και Πολυ μικρων Επιχειρησεων (ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ)

Δρ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Φ. ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ
Γενικού Διευθυντή ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ

Η αναγκαιότητα του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων στη χώρα μας και η διεθνής εμπειρία

Σε όλα τα αναπτυγμένα κράτη και ειδικά στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης (ΕΕ), για τη χάραξη της εθνικής οικονομικής στρατηγικής λαμβάνονται υπόψη μεταξύ άλλων:

- η διαχρονική εξέλιξη των εθνικών μικρο και μακροοικονομικών μεγεθών,
- οι προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας,
- το εθνικό συμφέρον,
- οι δυνατότητες και προοπτικές της εγχώριας χρηματοπιστωτικής και χρηματοοικονομικής αγοράς,
- οι ανάγκες των επιχειρήσεων και δη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜΕ).

Οι τελευταίες παίζουν καταλυτικό ρόλο στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μιας χώρας επειδή:

- καλύπτουν κενά της παραγωγής, του εμπορίου και των υπηρεσιών που αδυνατούν ή δεν επιθυμούν να καλύψουν οι μεγάλες επιχειρήσεις,
- αποτελούν φυτώριο δημιουργίας και εξειδίκευσης επιχειρηματιών και στελεχών,
- αξιοποιούν εγχώριες πρώτες ύλες και συγκρατούν το εργατικό δυναμικό στην περιφέρεια,
- συμβάλλουν στη διασπορά του οικονομικού πλούτου και της οικονομικής δύναμης, και τελικά
- συμμετέχουν με υψηλά ποσοστά στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, της απασχόλησης και των εξαγωγών μιας χώρας.

Εξαιτίας του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν οι ΜΕ σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, τα κράτη συμμετέχουν ενεργά στην υποστήριξη των ΜΕ με την ανάπτυξη κατάλληλων φορέων, εταιρειών και μηχανισμών στήριξής τους και με την εφαρμογή ευνοϊκών γι' αυτές πολιτικών, όπως φαίνεται σχηματικά στην επόμενη σελίδα.

Βέβαια, από την ελληνική και διεθνή εμπειρία και πρακτική έχει καταδειχθεί ότι αποτελεσματική επέμβαση του Κράτους υπέρ της οικονομίας και των ΜΕ επιτυγχάνεται μόνο όταν το Κράτος δημιουργήσει στην υφιστάμενη χρηματοπιστωτική και χρηματοοικονομική αγορά "συμπληρωματικούς χρηματοοικονομικούς μηχανισμούς και φορείς". Οι συμπληρωματικοί αυτοί χρηματοοικονομικοί φορείς στήριξης των ΜΕ μπορεί να διαφέρουν σε νομική μορφή, μέγεθος, οργάνωση, προϊόντα και τιμολογιακή πολιτική από χώρα σε χώρα ανάλογα με την προέλευση του μετοχικού κεφαλαίου και τη συμμετοχή του Κράτους, αλλά όλοι έχουν τουλάχιστον τέσσερα κοινά χαρακτηριστικά:

- Καλύπτουν κυρίως μεσομακροπρόθεσμους κινδύνους.
- Καλύπτουν κινδύνους με βάση τη συνυπευθυνότητα και συγχρηματοδότηση τριών μερών (Κράτος, χρηματοοικονομικές/χρηματοπιστωτικές εταιρείες, ΜΕ).
- Καλύπτουν δραστηριότητες, επιχειρηματίες, επιχειρήσεις που έχουν δυνητικά υψηλότερο του μέσου όρου της αγοράς κίνδυνο.
- Καλύπτουν ΜΕ με έλλειμμα πρόσβασης στη χρη-

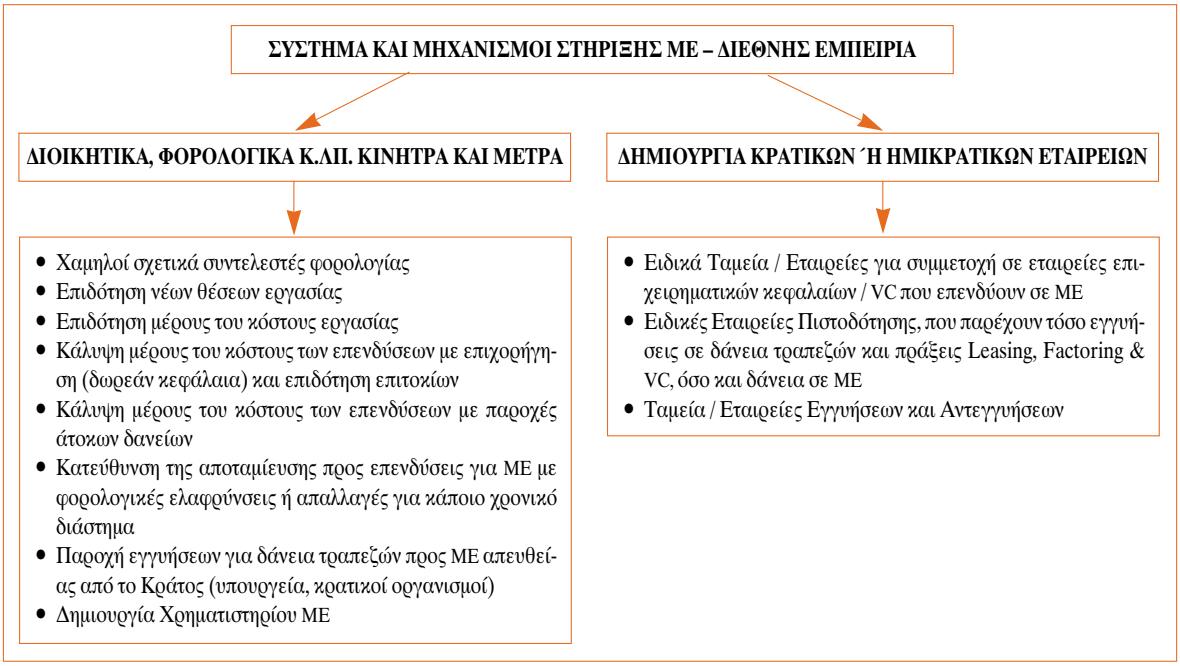

ματοδότηση κυρίως λόγω έλλειψης επαρκών εξασφαλίσεων.

Η λειτουργία ειδικών για ΜΕ κρατικών ή ημικρατικών χρηματοοικονομικών φορέων, σε συνδυασμό με τους προσανατολισμούς και τις προτεραιότητες των τραπεζών και των χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων, έχουν δημιουργήσει εδώ και πολλά χρόνια στα περισσότερα κράτη-μέλη της ΕΕ ένα "ολοκληρωμένο" σύστημα χρηματοοικονομικών υποδομών για τις ΜΕ, το οποίο μάλιστα συμπληρώνεται από προϊόντα και ειδικά προγράμματα της ΕΕ, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατή η προσφορά κατάλληλου μίγματος χρηματοπιστωτικών και χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών στις ΜΕ που αποβλέπει στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς τους.

Η Ελληνική Πολιτεία χρησιμοποιεί, εδώ και πολλά χρόνια, διάφορους μηχανισμούς, φορείς και νόμους για την υποστήριξη των ΜΕ και κυρίως:

➢ τους αναπτυξιακούς νόμους και τα προγράμματα των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (παροχή κινήτρων, όπως: επιχορηγήσεις, επιδοτήσεις επιτοκίων, φορολογικές απαλλαγές, χαμηλότοκα δάνεια),

➢ τους ειδικούς νόμους προώθησης των λεγόμενων νέων χρηματοδοτικών θεσμών και εργαλείων (Leasing, Factoring, Venture Capital, Αμοιβαίες Εγγυήσεις),

➢ τους κρατικούς φορείς (π.χ. ΕΟΜΜΕΧ, ΟΠΕ, ΟΑΕΠ, ΚΕΤΑ, ΚΥΕ) και τα Επιμελητήρια της χώρας,

➢ την ΑΝΕ 197/78 (παροχή κρατικών εγγυήσεων για δάνεια τραπεζών στη βιοτεχνία και μόνο).

Ομως από τα μέσα της δεκαετίας του '90 και μετά από την ουσιαστική αποδυνάμωση της ΑΝΕ 197/78 η Ελλάδα στερήθηκε ενός εγγυοδοτικού συστήματος στήριξης των ΜΕ και της αναπτυξιακής τους προσπάθειας.

Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών, διαβλέποντας ότι η υστέρηση αυτή πιθανόν να δημιουργούσε ανασταλτικές συνθήκες ίδρυσης και ανάπτυξης ΜΕ, εκπόνησε ειδικές μελέτες και διενήργησε ειδικές έρευνες αγοράς[1], από τις οποίες *προέκυψε η αναγκαιότητα ίδρυσης και λειτουργίας ενός Εγγυοδοτικού Φορέα Στήριξης των ΜΕ:*

(1) – Ενωση Ελληνικών Τραπεζών, Επιχειρησιακό Σχέδιο Φορέα Στήριξης και Ανάπτυξης των Ελληνικών ΜΜΕ, Ιαν. 2000, ΕΤΕΒΑ.
– Ενωση Ελληνικών Τραπεζών, Μελέτη για τη Σύσταση Ελληνικού Ταμείου Ασφάλισης Πιστοδοτήσεων και Επενδύσεων, Ιαν. 1997, Εθνική Συμβουλευτική Μελετητική.

➢ *ως συμπληρωματικού εργαλείου* του χρηματοπιστωτικού και χρηματοοικονομικού συστήματος,
➢ *ως εθνικού αναπτυξιακού μοχλού,* καλύπτοντας κενά της ελληνικής πιστοδοτικής αγοράς και πραγματικές ανάγκες των ελληνικών ΜΕ, και
➢ *ως μηχανισμού* με βασικές επιδιώξεις:

- *τη διασύνδεση* με περεμφερή συστήματα άλλων κρατών-μελών της ΕΕ και *την απορρόφηση* προγραμμάτων της ΕΕ, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων,
- *τη διεύρυνση* των δραστηριοτήτων του ελληνικού χρηματοπιστωτικού και χρηματοοικονομικού συστήματος και *την ενθάρρυνση* της μακροπρόθεσμης πίστης,
- *την κάλυψη* οικονομικών και εμπορικών κινδύνων των ΜΕ, προσφέροντας μια μεγάλη σειρά εγγυοδοτικών προϊόντων.

Θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ

Με βάση τα πορίσματα των μελετών της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών και μετά από πολλές συναντήσεις (που κράτησαν σχεδόν δύο έτη) ειδικών επιτροπών της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών και του Υπουργείου Ανάπτυξης δρομολογήθηκαν οι απαραίτητες ενέργειες για την ίδρυση και λειτουργία του Ταμείου Εγγυοδοσίας Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων, με το διακριτικό τίτλο ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ (στα αγγλικά “Credit Guarantee Fund of Small and Very Small Enterprises” / TEMPME SA).

Η στρατηγική, οι κατευθυντήριες γραμμές, οι βασικές επιδιώξεις, ο τρόπος λειτουργίας και οργάνωσης και τα κριτήρια παροχής εγγυήσεων προσδιορίζονται από το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, δηλαδή από:

➢ τον ιδρυτικό Νόμο της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ (Ν. 3066/ΦΕΚ 252/18.10.2002),
➢ το Ν. 3190/ΦΕΚ 249/30.10.2003, Αρθρο 14,
➢ τις Αποφάσεις των Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Ανάπτυξης (Αρ.18882/867/ΦΕΚ 1065/31.7.2003),
➢ την Πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος (Αρ. 2540/27.2.2004),
➢ τους σχετικούς Κανονισμούς της ΕΕ, διότι το έργο “ίδρυση και λειτουργία της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ” έχει ενταχθεί στο Γ′ ΚΠΣ.

Από το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο αξίζει περισσότερο να επισημανθούν για την ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ τα εξής:

➢ Η ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ είναι ανώνυμη εταιρεία με μετοχικό κεφάλαιο € 100 εκατ. Το μετοχικό κεφάλαιο έχει καλυφθεί από την ΕΕ (67% του συνόλου) και το Ελληνικό Δημόσιο (33% του συνόλου).
➢ Αποστολή της είναι η διευκόλυνση πρόσβασης των ελληνικών ΜΕ στα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα της χώρας μας, καλύπτοντας μεγάλο μέρος των οικονομικών και εμπορικών κινδύνων.
➢ Φιλοσοφία της είναι η ενθάρρυνση/προτροπή, ει δυνατόν, όλων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στο δικαίωμα του επιχειρείν και ταυτόχρονα ο περιορισμός των κοινωνικών συνεπειών εξαιτίας μιας οικονομικής αποτυχίας, αφού απαγορεύεται η μόνιμη και μοναδική κατοικία του επιχειρηματία να προσημειωθεί ή υποθηκευτεί, όταν παρέχεται η εγγύηση της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ (υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι αυτή η κατοικία δεν είναι ήδη προσημειωμένη ή υποθηκευμένη).
➢ Βασική επιδίωξή της είναι η υποστήριξη χιλιάδων νεοϊδρυόμενων ή υφιστάμενων υγιών, βιώσιμων και ελπιδοφόρων ΜΕ, όλων των κλάδων και τομέων της οικονομίας, σε όλα τα στάδια του επιχειρηματικού κύκλου (εκκίνηση, ανάπτυξη, ωρίμανση, διεθνοποίηση, αναδιάρθρωση) και όλα αυτά βέβαια με γνώμονα την οικονομική βιωσιμότητά της.
➢ Παρέχει εγγυήσεις και αντεγγυήσεις στο χρηματοπιστωτικό και χρηματοοικονομικό σύστημα της χώρας μας υπέρ ΜΕ που απασχολούν έως 30 άτομα, ενώ απαγορεύεται να παρέχει δάνεια.
➢ Η αξία του συνόλου των εγγυήσεών της δεν μπορεί να υπερβαίνει το δεκαπλάσιο των ιδίων κεφαλαίων της.

➢ Για το σκοπό του υπολογισμού του δείκτη φερεγγυότητας των εποπτευόμενων από την Τράπεζα της Ελλάδος πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων, τα ποσά των απαιτήσεών τους που καλύπτονται από την εγγύηση της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ σταθμίζονται με συντελεστή 20%.

➢ Οι παρεχόμενες από την ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ εγγυήσεις καλύπτουν μέρος του ύψους των πιστωτικών διευκολύνσεων που τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα χορηγούν στις ΜΕ και η εγγύηση μπορεί να κυμαίνεται από 40% έως 70% επί του ύψους της πίστωσης (εκτός από τις περιπτώσεις πυρκαγιάς, πλημμύρας, σεισμού, αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, περιοχής Δ′ ζώνης κινήτρων όπου με υπουργική απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης το ποσό της εγγύησης μπορεί να ανέλθει στο 80%).

➢ Η ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ καλύπτει τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μεσομακροπρόθεσμα δάνεια, με ανώτατη διάρκεια εγγύησης τα 10 έτη και *δεν επιτρέπεται να παραιτηθεί από την ένσταση διζήσεως του άρθρου 855 του ΑΚ,* εκτός από τις ακόλουθες κατηγορίες:

Α) Αν η πρωτοφειλέτης ΜΕ κηρύχθηκε σε κατάσταση πτώχευσης και ο δανειστής δεν έχει ενέχυρο σε πράγμα του ή το δάνειό του δεν εξασφαλίζεται με υποθήκη ή προσημείωση και αν μέχρι την αίτηση προς την ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ για κατάπτωση της εγγύησης δεν έχει καταρτιστεί πτωχευτικός συμβιβασμός.

Β) Σε περίπτωση εφαρμογής μέτρων κοινωνικής πολιτικής (περιπτώσεις πλημμύρας, πυρκαγιάς, σεισμού, αναγκαστικής απαλλοτρίωσης κ.λπ.).

Γ) Σε περίπτωση θανάτου ή ανίατης αρρώστιας του φυσικού προσώπου που έχει παράσχει προσωπική εγγύηση και δεν εγκαταλείπει ικανά περιουσιακά στοιχεία, όπως αυτά εμφανίζονται στην τελευταία φορολογική του δήλωση.

Δ) Αν από τα υπάρχοντα στοιχεία που γνωστοποιούν οι τράπεζες στην ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ γίνεται φανερό ότι η αναγκαστική εκτέλεση εναντίον του πρωτοφειλέτη δεν θα είχε θετικό αποτέλεσμα.

Επιχειρησιακή δράση της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ

Αν ανατρέξουμε σε κάποιες ημερομηνίες θα διαπιστώσουμε ότι η εκκίνηση της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ είναι πρόσφατη, αλλά το έργο που έχει επιτελέσει το Διοικητικό της Συμβούλιο και το προσωπικό της είναι μεγάλο για τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι η εταιρεία λειτουργεί με τη μορφή της ΑΕ και ταυτόχρονα οφείλει να ακολουθεί όλες τις διαδικασίες διαφάνειας και νομιμότητας, με βάση όχι μόνο το ισχύον ελληνικό, αλλά και το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, λόγω ένταξης στο Γ′ ΚΠΣ.

Το έργο "ίδρυση και λειτουργία" της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ εντάχθηκε:

➢ στο επιχειρησιακό πρόγραμμα "Ανταγωνιστικότητα" - ΕΠΑΝ τον Ιούλιο του 2003 (11.7.2003),

➢ στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων τον Αύγουστο 2003 (26.8.2003), και

➢ το μετοχικό κεφάλαιο κατατέθηκε στο λογαριασμό της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ το Σεπτέμβριο του 2003 (24.9.2003).

Από την τελευταία αυτή ημερομηνία που η εταιρεία απόκτησε οικονομική οντότητα είχε ευχέρεια δράσης και το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο κατάφερε μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα να υλοποιήσει όλες τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε η εταιρεία να αποκτήσει υλικοτεχνική και διοικητική υποδομή και να είναι έτοιμη να δεχθεί αιτήματα πελατών της από τις αρχές του 2004, υπογράφοντας Συμβάσεις Συνεργασίας με τις τράπεζες και παράλληλα ενημερώνοντας τις ΜΕ.

Συνεργασία με τις τράπεζες

Μέχρι σήμερα έχουν υπογράψει συμβάσεις συνεργασίας 15 τράπεζες:

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
OMEGA BANK
ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
PROBANK

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
EFG EUROBANK ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
FBB-FIRST BUSINESS BANK
NOVA BANK
ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ
ASPIS BANK

Η ΤΕΜΠΜΕ έχει δημιουργήσει πέντε προγράμματα, καθώς και τα έντυπα-αιτήσεις που θα συμπληρώνουν οι ΜΕ, τα οποία έχουν δοθεί εγγράφως και με ηλεκτρονική μορφή στις τράπεζες.

Το περιεχόμενο της αίτησης και η μορφή της έγιναν με γνώμονα την εύκολη και γρήγορη συμπλήρωσή της από οποιαδήποτε ΜΕ, ώστε να αποφευχθούν έτσι γραφειοκρατικές διαδικασίες, που θα επηρέαζαν αρνητικά τις υποψήφιες ΜΕ και τις τράπεζες. Μαζί με τα προγράμματα και την αίτηση έχουν αποσταλεί και οι βασικές οδηγίες για τη διαδικασία παροχής εγγυήσεων από την ΤΕΜΠΜΕ, διαδικασία που στοχεύει στη γρήγορη απάντηση (θετική ή αρνητική) του Ταμείου. Επίσης έχει αποφασιστεί σε συνεργασία με τις τράπεζες ο υπολογισμός, η χρέωση, η πίστωση και η απόδοση της προμήθειας της ΤΕΜΠΜΕ.

Από την καθημερινή επικοινωνία με τις συνεργαζόμενες τράπεζες προκύπτει ότι, πολλές από αυτές έχουν ήδη εντάξει τα προγράμματα της ΤΕΜΠΜΕ στον επιχειρησιακό τους σχεδιασμό και έχουν δρομολογήσει όλες τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε σε εύλογο χρονικό διάστημα να είναι δυνατή η αποστολή αιτήσεων εγγυοδοσίας στην ΤΕΜΠΜΕ.

Ενημέρωση, προβολή

Σε καθημερινή βάση η εταιρεία δέχεται δεκάδες τηλεφωνήματα από ΜΕ, ενώ καθημερινά επιχειρηματίες επισκέπτονται τα γραφεία μας. Σημειώνεται ότι την περίοδο 17.2.04-30.4.04 η ΤΕΜΠΜΕ δέχτηκε περισσότερα από 320 τηλεφωνήματα από ΜΕ. Από το σύνολο των ΜΕ άφησαν στοιχεία 180 επιχειρήσεις, οι περισσότερες από τις οποίες έχουν έδρα την Αττική (67%), την Κεντρική Μακεδονία (11%), την Πελοπόννησο (7%), τη Στερεά Ελλάδα (3%), τη Θεσσαλία (2,5%) και την Κρήτη (2,5%). Οι ΜΕ ζητούν κυρίως πληροφορίες σχετικά με το ποιες τράπεζες έχουν συνάψει Σύμβαση Συνεργασίας με την ΤΕΜΠΜΕ, για τους όρους των προγραμμάτων/προϊόντων της, καθώς επίσης και για τις διαδικασίες ένταξης σε αυτά.

Παράλληλα, εξαιτίας του έντονου ενδιαφέροντος για το Ταμείο Εγγυοδοσίας, Φορείς των ΜΕ (Επιμελητήρια) και ΚΕΤΑ και ΚΥΕ της χώρας μας έχουν διενεργήσει και/ή έχουν προγραμματίσει, σε συνεργασία με την ΤΕΜΠΜΕ ενημερωτικές ημερίδες ανά την Επικράτεια για την ενημέρωση των τελικών δικαιούχων (ΜΕ), στελεχών των τραπεζών, υποψήφιων επενδυτών και του κοινού.

Αναλυτικότερα, έχουν γίνει οι εξής ημερίδες:

- Λάρισα 22.1.04 (ΚΕΤΑ Θεσσαλίας, Επιμελητήριο Λάρισας, Σύνδεσμος Θεσσαλικών Βιομηχανιών Λάρισας)
- Πειραιάς 28.1.04 (Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Πειραιά)
- Αθήνα 18.2.04 (Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών)
- Θεσσαλονίκη 20.2.04 (Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, ΚΕΤΑ-ΚΕΜΑΚ)
- Πάτρα 22.3.04 (ΚΕΤΑ Δυτικής Ελλάδος και Κέντρο Υποδοχής Επενδυτών)
- Αθήνα 24.3.04 (Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Αθηνών)
- Αγρίνιο 29.3.04 (ΚΕΤΑ Δυτικής Ελλάδος και Κέντρο Υποδοχής Επενδυτών Δυτ. Ελλάδος)
- Πύργος 30.3.04 (ΚΕΤΑ Δυτικής Ελλάδος και Κέντρο Υποδοχής Επενδυτών Δυτ. Ελλάδος)
- Κομοτηνή 31.3.04 (ΚΕΤΑ Αν. Μακεδονίας-Θράκης και Επαγγελματικό και Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Ροδόπης)

Επίσης έχουν προγραμματιστεί οι εξής ημερίδες:

- Ηράκλειο Κρήτης 19.4.04 (ΚΕΤΑ Κρήτης και Επιμελητήριο Ηρακλείου)

➢ Σύρος 21.4.04 (ΚΕΤΑ Νοτίου Αιγαίου και Επιμελητήριο Κυκλάδων)
➢ Καβάλα 26.4.04 (ΚΕΤΑ Ανατ. Μακεδονίας-Θράκης και Επιμελητήριο Καβάλας)
➢ Κέρκυρα 3.5.04 (ΚΕΤΑ Ιονίων Νήσων)
➢ Τρίπολη 5.5.04 (Επιμελητήριο Αρκαδίας, ΚΕΤΑ Πελοποννήσου και Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών)
➢ Λευκάδα 10.5.04 (ΚΕΤΑ Ιονίων Νήσων και Επιμελητήριο Λευκάδας)
➢ Ρόδος 12.5.04 (ΚΕΤΑ Νοτίου Αιγαίου και Επιμελητήριο Δωδεκανήσου)
➢ Κοζάνη 17.5.04 (ΚΕΤΑ Δυτικής Μακεδονίας και Ευρωπαϊκό Κέντρο Πληροφοριών)
➢ Ξάνθη 26.5.04 (ΚΕΤΑ Αν. Μακεδονίας-Θράκης και Επιμελητήριο Ξάνθης)
➢ Αθήνα 7.6.04 (Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών)
➢ Χανιά 9.6.04 (ΚΕΤΑ Κρήτης και Επιμελητήριο Χανίων)
➢ Αλεξανδρούπολη 14.6.04 (ΚΕΤΑ Αν. Μακεδονίας-Θράκης και Επιμελητήριο Αλεξανδρούπολης)

Μεγάλο ενδιαφέρον για το ρόλο και τη λειτουργία του Ταμείου Εγγυοδοσίας δείχνουν και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Επισημαίνεται ότι από την αρχή του έτους 2004 συχνά-πυκνά εφημερίδες (οικονομικές και πολιτικές) και περιοδικά αναφέρονται στο Ταμείο με εκτενή άρθρα και ειδικά ένθετα, μετά από σχετική ενημέρωσή τους από την ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ. Επίσης ο Γενικός Διευθυντής της εταιρείας έχει παρουσιάσει σε τηλεοπτικούς σταθμούς και σε ειδικές οικονομικές εκπομπές διάρκειας μιας ώρας το ρόλο και τα προγράμματα της ΤΕΜΠΜΕ, ενώ έχουν αποσταλεί κατόπιν αιτημάτων περισσότερα από 12.000 ενημερωτικά έντυπα σε διάφορους φορείς και εταιρείες της χώρας.

Στόχοι και αρχικά προϊόντα της ΤΕΜΠΜΕ

Με βάση τους βασικούς στόχους του επιχειρησιακού σχεδίου της, εκτιμάται ότι η εταιρεία θα παράσχει εγγυήσεις σε περίπου 50.000 ΜΕ έως τις 31.12.2008 και θα καλύψει περίπου το 15% των συνολικών τραπεζικών δανείων των ΜΕ.

	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 1 ΙΔΡΥΣΗ Ή ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ < 3 ΕΤΗ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ > 3 ΕΤΗ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 3 ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ > 3 ΕΤΗ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 4 ΜΙΚΡΟΔΑΝΕΙΑ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 5 ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΙΣ-ΕΞΑΓΟΡΕΣ-ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ (ΣΕ ΕΤΗΣΙΑ ΒΑΣΗ)	≤ 30	≤ 10	11-30	≤ 6	≤ 15
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ (εκ. €)	≤ 7	≤ 5	≤ 7	≤ 3,5	≤ 7
ΥΨΟΣ ΔΑΝΕΙΟΥ (χιλ. €)	25-180	30-250	35-320	10-25	25-250
ΠΟΣΟΣΤΟ ΚΑΛΥΨΗΣ ΔΑΝΕΙΩΝ (%)	55-60	50-55	45-50	60-65	50-55
ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ (%)	0,83-1,14	0,75-1,05	0,68-0,95	0,90-1,24	0,75-1,05

Τα πέντε αρχικά προϊόντα/προγράμματα, τα βασικά χαρακτηριστικά των οποίων παρουσιάζονται στον παραπάνω πίνακα, στοχεύουν:

Α) στην υποβοήθηση κυρίως μικρών επιχειρήσεων, και

Β) στην κάλυψη μεγάλου μέρους του αναλαμβανόμενου κινδύνου, αφού 4 από τα 5 προγράμματα καλύπτουν ποσοστό υψηλότερο του 50% του κινδύνου με το χαμηλότερο δυνατό κόστος για τις ΜΕ.

Επισημαίνεται ότι η ετήσια προμήθεια που θα καταβάλει η ΜΕ θα κυμαίνεται ανάλογα με τα Προγράμματα από 0,68% έως 1,24% επί των υπολοίπων του δανείου, δηλαδή θα είναι πολύ χαμηλή με κριτήρια τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο και τη διεθνή εμπειρία, όπως φαίνεται στο σχετικό πίνακα. Από τον ίδιο πίνακα, διαπιστώνεται ότι μόνο στη Γαλλία (BDPME/SOFARIS) οι προμήθειες είναι χαμηλότερες, αλλά προκαταβάλλονται τόσο στα βραχυπρόθεσμα όσο και στα μεσομακροπρόθεσμα δάνεια, με αποτέλεσμα να είναι υψηλότερες σε παρούσα αξία σε σχέση με αυτές της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ. Επίσης αξίζει ιδιαίτερα να τονιστεί ότι οι προμήθειες, που αποτελούν τη μοναδική πηγή εσόδων της εταιρείας εκτός από τους τόκους των τοποθετημένων κεφαλαίων, θα καλύπτουν μόνο ένα μικρό ποσοστό των τελικών καταπτώσεων. Αν, για παράδειγμα, οι καταπτώσεις είναι ίδιες με αυτές της ΑΝΕ 197/78 που αντιστοιχούσαν στο 2,66% επί των συνολικών δανείων για την περίοδο 1978-1996, τότε η μέση ετήσια προμήθεια που θα κυμαίνεται grosso modo στο 0,9-1% θα καλύπτει περίπου το 37% των καταπτώσεων.

ΕΓΓΥΟΔΟΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

Χώρα	**Πρόγραμμα**		**Ετήσια προμήθεια**
ΕΛΛΑΔΑ	ΤΕΜΠΜΕ		0,68%-1,24% επί του υπολοίπου του δανείου
ΓΑΛΛΙΑ	BDPME/SOFARIS		0,6%-0,95% επί του υπολοίπου του δανείου
ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	Small Firms Loans Guarantee Scheme (SFLGS)		2% επί του υπολοίπου του δανείου
ΔΑΝΙΑ	Vaekstfonde-Vaekstkaution		Για τα δύο πρώτα έτη είναι 3%, ενώ για την υπόλοιπη διάρκεια γίνεται 1,5%
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	FINNVERA (Micro-enterprise guarantee)		2% επί της εγγύησης και έξοδα από 0,4%-2%
ΤΣΕΧΙΑ	The Czech-Moravian Guarantee and Development Bank, a.s, (CMZRB)		1,5% επί του υπολοίπου της εγγύησης, 0,75% για βραχυπρόθεσμα
ΗΠΑ	SBA	Basic 7 (a)	Για δάνεια έως € 120.000, είναι 1% επί της εγγύησης. Ανω των € 120.000 και έως € 570.000, είναι 2,5%. Για δάνεια άνω των € 570.000, είναι 3,5%. Επίσης χρεώνεται διαχειριστικό έξοδο 0,25% επί του υπολοίπου του δανείου.
		Micro loans	Ανάλογα την κάθε περίπτωση
ΤΑΪΒΑΝ	Small & Medium Business Credit Guarantee Fund (SMBCGF)		0,75 % επί του υπολοίπου του δανείου
ΤΟΥΡΚΙΑ	Credit Guarantee Fund (CGF)		3% και για τις εγγυητικές επιστολές 2%
ΚΟΡΕΑ	Korea Guarantee Fund		0,5%-2% επί της εγγύησης για βραχυπρόθεσμα δάνεια, 0,7%-2,2% επί της εγγύησης για μ/μ δάνεια
ΙΝΔΙΑ	Credit Guarantee Fund Trust for Small Industries (CGTSI)		2,5% εφάπαξ για μη εξασφαλισμένα δάνεια + 1% έξοδα, επί του υπολοίπου του δανείου

Αντί επιλόγου: Οφέλη για την ελληνική οικονομία, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις ΜΕ

Η ενεργοποίηση της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ, που αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες της ελληνικής κυβέρνησης, θα ωφελήσει όλα τα εμπλεκόμενα μέρη (χρηματοπιστωτικό σύστημα, ΜΕ, Κράτος).

Η εγγυοδοτική κάλυψη μέρους των δανείων θα μειώσει τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και παράλληλα θα βελτιώσει την απόδοσή τους. Αν, για παράδειγμα, σε ένα δάνειο 6ετές το καθαρό ετήσιο περιθώριο είναι 2%, τότε η απόδοση κεφαλαίων θα ανέρχεται σε 1,5%, ενώ με την κάλυψη π.χ. του 50% της τελικής ζημίας, η απόδοση των κεφαλαίων διπλασιάζεται (3%), επιτρέποντας πιθανώς τη μείωση του τελικού επιτοκίου των τραπεζών στα εγγυοδοτούμενα από την ΤΕΜΠΜΕ δάνεια. Επομένως αναμένεται να προκληθεί αύξηση των παρεχόμενων πιστοδοτήσεων και κατ' επέκταση των εσόδων και κερδών των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και διεύρυνση του πελατολογίου αυτών. Ταυτόχρονα η κάλυψη μέρους του κινδύνου θα διατηρήσει την αρχή της συνυπευθυνότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που θα τους προτρέπει στην όσο το δυνατόν άρτια αξιολόγηση των αιτημάτων των ΜΕ.

Η παροχή εγγυοδοτήσεων από την ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ θα διευκολύνει την πρόσβαση υγιών, βιώσιμων και ελπιδοφόρων, αλλά χωρίς επαρκείς εξασφαλίσεις, ΜΕ στους επίσημους πιστοδοτικούς πόρους και ως εκ τούτου θα αποτελέσει καταλύτη στην ίδρυση και ανάπτυξη ΜΕ, ενώ παράλληλα θα περιορίσει – αν δεν εξαφανίσει – την τοκογλυφία και την παραοικονομία. Η αύξηση των δημόσιων εσόδων και η διεύρυνση της φορολογικής βάσης θα είναι τα αναμενόμενα επακόλουθα.

Ομως, εκείνο που θα πρέπει ιδιαίτερα να επισημανθεί είναι το πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα που θα επιτύχει η ενεργοποίηση της ΤΕΜΠΜΕ στην κινητοποίηση επιχειρηματικών και πιστοδοτικών πόρων και μάλιστα σε σύγκριση με τα υφιστάμενα κίνητρα των Αναπτυξιακών Νόμων και άλλων Προγραμμάτων του Γ' ΚΠΣ. Για παράδειγμα, το χρηματοδοτικό σχήμα μιας επένδυσης στους Αναπτυξιακούς Νόμους διαμορφώνεται σε γενικές γραμμές ως ακολούθως:
1/3 ιδία συμμετοχή, 1/3 επιχορήγηση του Δημοσίου και 1/3 τραπεζική χρηματοδότηση, που σημαίνει ότι η διάθεση μιας μονάδας του Δημοσίου κινητοποιεί δύο μονάδες του ιδιωτικού τομέα.

Στην περίπτωση της ΤΕΜΠΜΕ με συντελεστή φερεγγυότητας έως 10%, μία μονάδα της θα κινητοποιήσει (με κάλυψη 50% των δανείων) είκοσι μονάδες του ιδιωτικού τομέα και αν η ΜΕ καλύψει το 30% μιας επένδυσης, τότε η τελική κινητοποίηση πόρων του ιδιωτικού τομέα θα ισοδυναμεί με 28 μονάδες.

Επομένως το Κράτος θα έχει πολλά οφέλη από την ενεργοποίηση της ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ, διότι θα δημιουργηθούν συνθήκες υψηλότερων ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης στη χώρα μας που είναι απαραίτητοι για τη μείωση του υψηλού ποσοστού ανεργίας, και κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, συνθήκες υψηλότερων εσόδων από φόρους, οι οποίοι είναι απαραίτητοι για τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Σύγχρονα Μεγέθη Μέτρησης της Ρευστότητας των Επιχειρήσεων

ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΛΥΡΟΥΔΗ, Ph.D.
Επίκουρου Καθηγήτριας Πανεπιστημίου Μακεδονίας - Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής

I. Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η μελέτη της διοίκησης του κεφαλαίου κίνησης καθώς και η διαχείριση ρευστών διαθεσίμων, απαιτήσεων, αποθεμάτων και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, μεγέθη που ρυθμίζουν τη ρευστότητα της σύγχρονης επιχείρησης, παράλληλα με το ενδιαφέρον των επενδυτών για την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων.

Η σωστή διαχείριση της ρευστότητας προφυλάσσει μια επιχείρηση από την περίπτωση οικονομικής δυσχέρειας και πτώχευσης. Στην πράξη, πολλές επιχειρήσεις οδηγήθηκαν σε πτώχευση εξαιτίας της έλλειψης ρευστότητας, μολονότι δεν είχαν προβλήματα αποδοτικότητας, που θα τις οδηγούσε ως φυσική συνέπεια σε προβλήματα ρευστότητας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση, η παρουσίαση και η ταξινόμηση της υπάρχουσας ξένης κι ελληνικής φιλολογίας σχετικά με τις μελέτες που έχουν γίνει για τον προσδιορισμό, την ανάλυση και τη μέτρηση της ρευστότητας των επιχειρήσεων, χρησιμοποιώντας ως εργαλεία διάφορους δείκτες, μεταξύ των οποίων και τον ταμειακό κύκλο της επιχείρησης. Η εργασία αυτή είναι χρήσιμη από τη μια πλευρά για τους ερευνητές οι οποίοι ασχολούνται με αυτόν τον τομέα της χρηματοοικονομικής διοίκησης, ώστε να τους προσφέρει μια εμπεριστατωμένη σύνοψη των κυριότερων μελετών πάνω στο σχετικό θέμα. Από την άλλη πλευρά, είναι χρήσιμη για τους ανθρώπους της πράξης, επιχειρηματίες, μετόχους, επενδυτές, τραπεζες, οι οποίοι ασχολούνται με τη μέτρηση της ρευστότητας των επιχειρήσεών τους, καθώς τους υποδεικνύει σύγχρονα μεγέθη που μετρούν τη ρευστότητα και μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναλλακτικά ή συμπληρωματικά με τους παραδοσιακούς δείκτες της άμεσης και κυκλοφοριακής ρευστότητας.

II. Θεωρητικές μελέτες

II. 1. Αρχικές μελέτες για τον κύκλο μετρητών

Ο Gitman (1974) παρουσίασε μια απλοποιημένη προσέγγιση για τον υπολογισμό του ελάχιστου απαιτούμενου επιπέδου μετρητών για μια επιχείρηση. Το βασικό σημείο είναι ο υπολογισμός του συνολικού κύκλου μετρητών, μέσω του οποίου μπορούν να υπολογιστούν η περίοδος επανείσπραξης των μετρητών και οι ανάγκες ρευστότητας.

Ο Hager (1976) ήταν ο πρώτος που παρουσίασε τον ταμειακό κύκλο, υποστηρίζοντας ότι "η σωστή διαχείριση των μετρητών απαιτεί την εξέταση του κύκλου μετρητών της επιχείρησης, μία συνεχή ενημέρωση πάνω στις διοικητικές τεχνικές και μία δομημένη προσέγγιση στις επενδυτικές αποφάσεις και αυτά μόνο για αρχή" με στόχο τη συμπίεση του κύκλου όσο το δυνατόν περισσότερο και επομένως την επιτάχυνση της ροής των μετρητών μέσα στις λειτουργίες της επιχείρησης.

Ο Nordgren (1981) ανέλυσε τον κύκλο των μετρητών σε δύο επιμέρους τμήματα: τον κύκλο πάγιων περιουσιακών στοιχείων (asset conversion cycle) και τον κύκλο των υποχρεώσεων (liability cycle).

ΙΙ. 2. Βασικά υποδείγματα

Υπόδειγμα Gitman & Sachdeva (1982)

Οι Gitman & Sachdeva πρότειναν για την ανάλυση και τον υπολογισμό των απαραίτητων κεφαλαίων κίνησης ένα δείκτη που ονόμασαν κύκλο κεφαλαίου κίνησης (working capital cycle: WCC). Ο κύκλος κεφαλαίου κίνησης υπολογίζει τον αριθμό των ημερών που οι πόροι της επιχείρησης βρίσκονται κατά μέσο όρο επενδυμένοι στο κεφάλαιο κίνησης. Στο διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζεται ο δείκτης για μια τυχαία επιχείρηση, ακολουθώντας την πορεία μιας μόνο αγοράς πρώτων υλών κατά τη διαδικασία παραγωγής-πώλησης:

Στο χρόνο 0 η επιχείρηση αγοράζει πρώτες ύλες που τοποθετούνται στο απόθεμα για D_2 ημέρες. Τα υλικά αυτά έχουν αγοραστεί με πίστωση και γι' αυτό δεν θα πληρωθούν πριν περάσουν D_1 ημέρες από τη στιγμή της αγοράς. Μετά από D_2 ημέρες οι ύλες περνούν και παραμένουν στο στάδιο των ημικατεργασμένων προϊόντων για D_3 ημέρες, μετά από τις οποίες ακολουθεί το στάδιο των τελικών προϊόντων. Επειτα από D_4 ημέρες, τα τελικά προϊόντα πωλούνται επί πιστώσει και δημιουργείται ένας λογαριασμός απαίτησης. Οι εισπρακτέοι λογαριασμοί λαμβάνονται μετά από D_5 ημέρες. Επομένως ο κύκλος κεφαλαίου κίνησης (WCC) ορίζεται σύμφωνα με τους Gitman και Sachdeva ως εξής:

$$WCC = -D_1 + \sum_{i=2}^{5} Di \qquad (1)$$

Οπου D_i, με i=1,...,5 ορίζονται οι ημέρες καθυστέρησης σε κάθε κέντρο παραγωγικής διαδικασίας: πληρωτέοι λογαριασμοί, απόθεμα πρώτων υλών, ημικατεργασμένα προϊόντα, απόθεμα τελικών προϊόντων και εισπρακτέοι λογαριασμοί.

Ο δείκτης αυτός ενσωματώνει και την έννοια της προστιθέμενης αξίας, προσφέροντας νέες ευκαιρίες για τη βελτίωση της διοίκησης του κεφαλαίου κίνησης, τόσο στη θεωρία, όσο και στην πράξη.

Υπόδειγμα Richards & Laughlin (1980)

Οι Richards και Laughlin (1980), ορμώμενοι από την προοπτική να παρερμηνευτεί η θέση ρευστότητας μιας επιχείρησης, αν χρησιμοποιηθούν οι παραδοσιακοί δείκτες (αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ρευστότητας, αριθμοδείκτης άμεσης ρευστότητας), προτείνουν την ανάλυση του ταμειακού κύκλου, η οποία αντεπεξέρχεται στη στατική φύση των πρώτων και δίνει πιο αξιόπιστα στοιχεία για τις ανάγκες της επιχείρησης σε βραχυπρόθεσμη

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2.1 -Ο ΚΥΚΛΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΙΝΗΣΗΣ

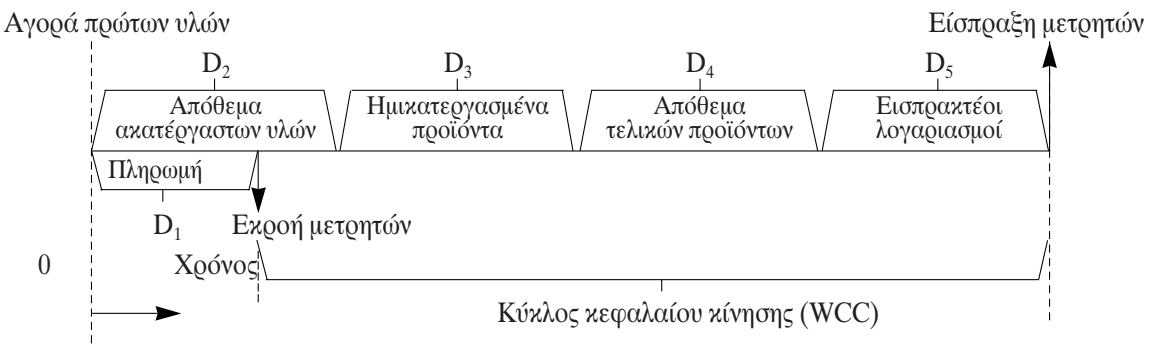

χρηματοδότηση. Η προσφορά των δύο συγγραφέων στην ανάλυση του ταμειακού κύκλου είναι ιδιαίτερα σημαντική. Διασαφήνισαν το πώς πρέπει να χειριστεί κανείς τη μέση χρονική διάρκεια πληρωτέων λογαριασμών με βάση το κόστος και όχι απλά τις πωλήσεις και ήταν οι πρώτοι που εφάρμοσαν τον ταμειακό κύκλο σε μια πραγματική επιχείρηση, για να προσδιορίσουν τις τάσεις διαχρονικά[1], σε αντίθεση με άλλους συγγραφείς που χρησιμοποίησαν το συγκεκριμένο εργαλείο μόνο σε υποθετικές επιχειρήσεις.

Οι Richards και Laughlin (1980) πρότειναν τη χρήση του ταμειακού κύκλου για τον υπολογισμό της ρευστότητας μιας επιχείρησης συμπληρωματικά με τους παραδοσιακούς δείκτες. Σύμφωνα με τους συγγραφείς αυτούς, ο ταμειακός κύκλος είναι το καθαρό χρονικό διάστημα μεταξύ της πληρωμής των εξόδων μιας επιχείρησης για την αγορά παραγωγικών πόρων και της τελικής επανείσπραξης των μετρητών από την πώληση των παραγόμενων προϊόντων. Ο ταμειακός κύκλος (CCC= cash conversion cycle) ορίζεται ως το άθροισμα των εξής παραγόντων: μέση περίοδος επανείσπραξης των εισπρακτέων λογαριασμών, (RCP=receivables conversion period), μέση περίοδος επανάκτησης των αποθεμάτων (ICP=inventory conversion period) μείον τη μέση περίοδο αποπληρωμής των πληρωτέων λογαριασμών (PDP=payables deferral period), δηλαδή:

$$\mathbf{CCC = RCP + ICP - PDP} \quad \mathbf{(2)}$$

όπου: RCP = μέση περίοδος επανείσπραξης εισπρακτέων λογαριασμών
= (360 εισπρακτέοι λογαριασμοί) / πωλήσεις
IC = μέση περίοδος επανάκτησης αποθεμάτων
= (360 αποθέματα) / κόστος πωληθέντων
PDP = μέση περίοδος αποπληρωμής πληρωτέων λογαριασμών
= (360 βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις) / X
X = Κόστος πωληθέντων + Γενικά έξοδα + Εσοδα ταξιδιών, ασφαλειών + Μισθοί + Χρεωστικοί τόκοι – Αποσβέσεις.

Υπόδειγμα Emery (1984)

Ο Emery (1984) παρουσίασε ένα νέο δείκτη ρευστότητας, το δείκτη "Lambda". Ο δείκτης αυτός προκύπτει από τη διαίρεση του αθροίσματος του αρχικού ρευστού αποθέματος και της συνολικής αναμενόμενης καθαρής χρηματορροής με τις οριακές τιμές των καθαρών χρηματορροών για την περίοδο της ανάλυσης. Ο μαθηματικός τύπος του δείκτη Λάμδα είναι:

$$\mathbf{\lambda = (L_0 + \mu T)/\sigma\sqrt{T}} \quad \mathbf{(3)}$$

όπου: L_0 = το αρχικό ύψος ρευστών διαθεσίμων,
μ = ο μέσος των καθαρών χρηματορροών,
T = ο εξεταζόμενος χρονικός ορίζοντας, και
σ = η τυπική απόκλιση των καθαρών χρηματορροών

Οσο μεγαλύτερη είναι η τιμή του δείκτη Λάμδα, τόσο πιο ρευστή είναι η θέση της επιχείρησης. Τα πλεονεκτήματα του εν λόγω δείκτη είναι πως έχει λογική μορφή, ενσωματώνει την αβεβαιότητα που παρουσιάζουν οι χρηματορροές μιας επιχείρησης και είναι προσαρμόσιμος σε διαφορετικούς χρονικούς ορίζοντες. Το σημαντικό χαρακτηριστικό του δείκτη αυτού συνίσταται στον τρόπο με τον οποίο υπολογίζεται. Ο Λάμδα αποτελεί τμήμα μιας εξίσωσης που δίνει τις πιθανότητες να γίνει μια επιχείρηση προσωρινά επισφαλής. Ετσι, γίνεται γνωστή μια άμεση σχέση της ρευστότητας, όπως μετράται από τον Λάμδα, και της ικανότητας της επιχείρησης να αντεπεξέλθει στις υποχρεώσεις της. Αυτό το χαρακτηριστικό προσφέρει στο δείκτη μια βάση που είναι και η ουσία του σκοπού για τον οποίο υπολογίζεται η ρευστότητα.

Υπόδειγμα Shulman & Cox (1985)

Οι Shulman και Cox (1985) συνέστησαν έναν άλλο δείκτη ρευστότητας, το δείκτη της καθαρής εξισορρό-

[1] Στη συγκεκριμένη επιχείρηση.

πησης ρευστότητας (net liquid balance). Ο δείκτης αυτός μετρά το καθαρό ποσό των ρευστών διαθεσίμων και υποχρεώσεων μιας επιχείρησης με μια ολοκληρωμένη έκφραση που αποδεικνύει την άμεση επίδραση που έχουν οι αλλαγές στους λειτουργικούς πόρους επί της χρηματοοικονομικής ρευστότητας μιας επιχείρησης. Ο δείκτης αυτός συμπεριλαμβάνει όλα τα ρευστά περιουσιακά στοιχεία, όπως τα μετρητά και τα διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα, από τα οποία αφαιρεί όλες τις ρευστές υποχρεώσεις, όπως τα βραχυπρόθεσμα γραμμάτια πληρωτέα και τις τρέχουσες μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις. Εάν το αποτέλεσμα είναι αρνητικό, τότε φανερώνεται η εξάρτηση από την εξωτερική χρηματοδότηση. Πιο αναλυτικά:

$$\mathbf{NLB = C + M/S - N/P \quad (4)}$$

όπου: C = τα μετρητά,
M/S = τα διαπραγματεύσιμα χρεόγραφα,
N/P = τα πληρωτέα γραμμάτια.

Οι δύο πρώτοι όροι (C, M/S) αποτελούν το μόνιμο κεφάλαιο, ενώ ο επόμενος (N/P) τις απαιτήσεις σε κεφάλαιο κίνησης. Ο δείκτης της καθαρής εξισορρόπησης της ρευστότητας μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί ως ένα σχετικό εργαλείο μέτρησης αν διαιρεθεί με το σύνολο του ενεργητικού. Ο νέος δείκτης που δημιουργείται δείχνει το ποσοστό των καθαρών ρευστών περιουσιακών στοιχείων και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μέτρο σύγκρισης μεταξύ διαφορετικών επιχειρήσεων και κλάδων. Αν ο δείκτης αυτός είναι αρνητικός, δεν σημαίνει ότι η επιχείρηση αδυνατεί να καλύψει τις υποχρεώσεις της, αλλά ότι μπορεί να οδηγηθεί σε αυτό το σημείο, αν δεν μπορέσει να επαναχρηματοδοτήσει το χρέος της.

ΙΙ. 3. Πιο πρόσφατες θεωρητικές μελέτες

Οι Gentry, Vaidyanathan και Lee (1990) ανέπτυξαν το σταθμισμένο ταμειακό κύκλο (weighted cash conversion cycle) και τον όρισαν ως τη διαφορά του σταθμισμένου αριθμού ημερών που τα μετρητά είναι δεσμευμένα στους εισπρακτέους λογαριασμούς και τα αποθέματα, και του σταθμισμένου αριθμού ημερών που καθυστερείται η αποπληρωμή των πληρωτέων λογαριασμών. Ο συντελεστής στάθμισης προκύπτει από τη διαίρεση του ποσού μετρητών που δεσμεύεται σε κάθε τμήμα του κύκλου με την τελική τιμή του προϊόντος. Η μελέτη των τριών αναλυτών έδειξε πως ο σταθμισμένος ταμειακός κύκλος είναι ένα πιο ακριβές εργαλείο μέτρησης της ρευστότητας, γιατί συνδυάζει το συγχρονισμό και το ύψος των πόρων που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια του συνολικού κύκλου και δεν βασίζεται μόνο στο χρόνο όπως στην περίπτωση του ταμειακού κύκλου.

Οι Kargar και Blumenthal (1994) σύγκριναν επίσης τους παραδοσιακούς αριθμοδείκτες με τον ταμειακό κύκλο στα πλαίσια μικρών επιχειρήσεων. Πρότειναν την προσέγγιση του ταμειακού κύκλου στη διοίκηση του κεφαλαίου κίνησης για τον προσδιορισμό του μέγιστου επιπέδου πωλήσεων μιας μικρής επιχείρησης, έτσι ώστε αυτή να μην αντιμετωπίσει έλλειψη μετρητών. Υποστήριξαν πως η χρησιμότητα των παραδοσιακών δεικτών ρευστότητας (κυκλοφοριακής και άμεσης ρευστότητας) περιορίζεται κατά πολύ από την αποτυχία τους να προσφέρουν επαρκείς πληροφορίες για την απόδοση των μετρητών στη διαδικασία μετατροπής των στοιχείων του κεφαλαίου κίνησης της επιχείρησης. Αυτοί οι στατικοί δείκτες δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στη ρευστοποίηση παρά σε μία προσέγγιση συνεχούς ενδιαφέροντος για την ανάλυση της ρευστότητας. Και στην ανάλυση της ρευστότητας ένα κρίσιμο σημείο είναι η κάλυψη των λειτουργικών χρηματορροών, παρά η αξία ρευστοποίησης του ενεργητικού. Ετσι προκειμένου μια επιχείρηση να εξασφαλίσει το σωστό ποσό στο σωστό χρόνο, για να καλύψει τις ανάγκες της σε ρευστά διαθέσιμα, είναι προτιμότερο να χρησιμοποιήσει την προσέγγιση του ταμειακού κύκλου, ο οποίος προσφέρει πιο σαφείς πληροφορίες για τη διοίκηση του κεφαλαίου κίνησης.

Ο Schilling (1996) υποστήριξε ότι ο ταμειακός κύκλος είναι μια τεχνική αξιολόγησης του κεφαλαίου κίνησης που αναγνωρίζει τη δυναμική φύση του κε-

φαλαίου κίνησης και διευκολύνει την ανάλυση των επιμέρους στοιχείων του. Ετσι, ο ταμειακός κύκλος περιγράφει τη μέση θέση ρευστότητας μιας επιχείρησης και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση των μεταβολών του κεφαλαίου κίνησης διευκολύνοντας την παρακολούθηση και τον έλεγχο των συστατικών μερών του. Ο Schilling όρισε ως άριστο επίπεδο ρευστότητας μιας επιχείρησης εκείνο το ελάχιστο επίπεδο ρευστότητας που είναι απαραίτητο για να καλύψει ένα συγκεκριμένο επίπεδο επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, έτσι ώστε να μη δεσμεύονται περισσότερα κεφάλαια στις επενδύσεις κεφαλαίου κίνησης απ' ό,τι στις κεφαλαιουχικές επενδύσεις, καθώς οι τελευταίες έχουν πάντοτε μεγαλύτερες αποδόσεις. Επομένως η βασική δραστηριότητα της διοίκησης κεφαλαίου κίνησης είναι ο προσδιορισμός και η παρακολούθηση του άριστου επιπέδου ρευστότητας. Το πρώτο βήμα ξεκινά με τον καθορισμό της ελάχιστης ρευστότητας. Για τον υπολογισμό αυτό υπολογίζεται πρώτα ο δείκτης μετρητών (cash turnover) που μετρά πόσες φορές τα μετρητά ανακυκλώνονται στη διάρκεια ενός έτους. Ο δείκτης αυτός ισούται με το πηλίκο του αριθμού ημερών ενός έτους δια του ταμειακού κύκλου. Επειτα διαιρούμε τα ετήσια έξοδα μετρητών δια του δείκτη αυτού για να υπολογίσουμε το ελάχιστο επίπεδο ρευστότητας που απαιτείται. Είναι επομένως φανερή η άμεση σχέση ανάμεσα στον ταμειακό κύκλο και στο απαιτούμενο επίπεδο ελάχιστης ρευστότητας. Η σχέση τους είναι θετική, έτσι ώστε όταν ο ταμειακός κύκλος αυξάνεται, το επίπεδο ελάχιστης ρευστότητας αυξάνεται και το αντίστροφο.

Παρατηρείται λοιπόν ότι ο ταμειακός κύκλος είναι κλειδί για τον προσδιορισμό του άριστου επιπέδου ρευστότητας και είναι αναγκαίο να παρακολουθείται και να ρυθμίζεται ξεχωριστά κάθε συστατικό στοιχείο του. Με τον τρόπο αυτό μεγιστοποιείται η απόδοση των επενδυμένων κεφαλαίων μιας επιχείρησης στο κεφάλαιο κίνησης και κατ' επέκταση η συνολική αξία της επιχείρησης. Ο Schilling όμως τονίζει το γεγονός ότι συχνά οι αποφάσεις και οι ενέργειες της επιχείρησης να καθιερώσει και διατηρήσει το άριστο επίπεδο ρευστότητας είναι μια συναλλαγή ανάμεσα στις χρηματοοικονομικές αποφάσεις της να μειώσει τον ταμειακό της κύκλο, που οδηγεί σε μείωση της ελάχιστης ρευστότητας κι ανάμεσα στις λειτουργικές αποφάσεις της, που μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση του ταμειακού κύκλου και σε αύξηση της ελάχιστης ρευστότητας.

Ο Gallinger (1997) προέτρεψε τις επιχειρήσεις και αυτούς που τις διοικούν να εγκαταλείψουν τους παραδοσιακούς δείκτες ρευστότητας, οι οποίοι είναι στατικοί και να χρησιμοποιήσουν τον ταμειακό κύκλο, που είναι ένα δυναμικό μέγεθος ρευστότητας, καθώς εξετάζει τις χρηματορροές μιας επιχείρησης διαχρονικά. Υποστήριξε με διάφορα επιχειρήματα ότι οι μακροχρόνιες λειτουργικές πολιτικές μιας επιχείρησης, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα μεγαλύτερους ταμειακούς κύκλους, οδηγούν σε μεγαλύτερη δέσμευση επενδύσεων σε μετρητά και σε άλλα κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία. Επίσης οδηγούν σε μείωση της ικανότητας χρηματοδότησης των επενδύσεων αυτών με βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Ομως η μεγαλύτερη δέσμευση κεφαλαίων σε λιγότερο ρευστές μορφές κεφαλαίου κίνησης, οδηγεί σε μεγαλύτερες τιμές των παραδοσιακών δεικτών κυκλοφοριακής και άμεσης ρευστότητας, που σημαίνει ότι αυτοί οι δείκτες δεν έχουν τη δυνατότητα να αποκαλύψουν κάποιο πρόβλημα ρευστότητας και αυτό μπορεί να έχει πολύ δυσάρεστες συνέπειες για μια επιχείρηση. Για την κάλυψη αυτής της αδυναμίας των παραδοσιακών δεικτών, ο Gallinger συνιστά ανεπιφύλακτα τη χρήση του ταμειακού κύκλου.

III. Εμπειρικές μελέτες

Οι εμπειρικές μελέτες συμπληρώνουν τις θεωρητικές μελέτες πάνω στο θέμα των δεικτών ρευστότητας.

Ο Belt (1985), σε μια εμπειρική μελέτη του, επαίνεσε το έργο των Richards και Laughlin, αλλά παρατήρησε ότι στερείται μιας διαχρονικής ανάλυσης των τάσεων του ταμειακού κύκλου για διάφορους κλάδους επιχειρήσεων, η οποία και κατά τον Hager

αποτελεί αναγκαία βοήθεια για τη διοίκηση, για να μπορέσει να προβλέψει τις ανάγκες και να σχεδιάσει την κατάλληλη στρατηγική βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης. Ο σκοπός λοιπόν της μελέτης του ήταν η διερεύνηση των τάσεων των ταμειακών κύκλων και των επιμέρους στοιχείων τους, διάφορων κλάδων επιχειρήσεων στις Ηνωμένες Πολιτείες κατά την περίοδο 1950-1983 με βάση τα στοιχεία των τριμηνιαίων χρηματοοικονομικών αναφορών για τον κατασκευαστικό, το μεταλλευτικό και τον εμπορικό κλάδο. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι οι επιχειρήσεις χονδρεμπορίου και μεταπώλησης έχουν μικρότερο ταμειακό κύκλο από τις κατασκευαστικές, και οι μεταλλευτικές έχουν το μικρότερο ταμειακό κύκλο σε σχέση με τους άλλους κύριους κλάδους, γεγονός που μάλλον οφείλεται στο ότι αυτές οι επιχειρήσεις έχουν τις μεγαλύτερες περιόδους αποπληρωμής των πληρωτέων λογαριασμών.

Οι Besley και Meyer (1987) εκτίμησαν εμπειρικά την αλληλοσυσχέτιση των λογαριασμών του κεφαλαίου κίνησης με τον ταμειακό κύκλο. Ειδικότερα ο ταμειακός κύκλος εξετάστηκε για να προσδιοριστεί η στατιστική σχέση με τα στοιχεία του κεφαλαίου κίνησης, την κατάταξη της επιχείρησης στον κλάδο και το επίπεδο του πληθωρισμού με δείγμα επιχειρήσεις των ΗΠΑ της περιόδου 1969-1983. Οι συσχετίσεις έδειξαν ότι η αξία του ταμειακού κύκλου ήταν περισσότερο συσχετισμένη με τη μέση περίοδο διατήρησης των αποθεμάτων και λιγότερο με την περίοδο της αυτόματης πίστωσης (spontaneous credit). Αυτό υποδηλώνει ότι το σημαντικότερο στοιχείο στον ταμειακό κύκλο ήταν η δραστηριότητα των αποθεμάτων. Ακόμη, η συσχέτιση μεταξύ των στοιχείων του ταμειακού κύκλου ήταν θετική, μπορεί να διέφεραν από κλάδο σε κλάδο τόσο ο ταμειακός κύκλος όσο και τα στοιχεία του, αλλά διαχρονικά δεν μεταβλήθηκαν.

Ο Kamath (1989) εξέτασε τη σχέση του ταμειακού κύκλου με άλλα εργαλεία μέτρησης της ρευστότητας και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι: ο καθαρός εμπορικός κύκλος προσφέρει παρόμοιες πληροφορίες με αυτές του ταμειακού κύκλου, οι παραδοσιακοί δείκτες (κυκλοφοριακής και άμεσης ρευστότητας) είναι αρνητικά συσχετισμένοι με τον ταμειακό κύκλο αλλά και το δείκτη κερδοφορίας και ότι τόσο ο ταμειακός κύκλος όσο και ο καθαρός εμπορικός κύκλος είναι αρνητικά συσχετισμένοι με το δείκτη κερδοφορίας. Τα αποτελέσματα της μελέτης του Kamath, έδειξαν πως αν και όλα τα εργαλεία μέτρησης της ρευστότητας προσφέρουν χρήσιμες πληροφορίες, μπορούν επίσης να προσφέρουν και παραπλανητικά συμπεράσματα για τη ρευστότητα μιας επιχείρησης, όταν εξετάζονται μεμονωμένα. Αν όμως χρησιμοποιηθούν ταυτόχρονα μπορεί να εξασφαλιστεί μια αρκετά σαφής εικόνα της κατάστασης ρευστότητας και της επάρκειας της διοίκησης κεφαλαίου κίνησης μιας επιχείρησης.

Οι Lyroudi και McCarty (1993) δημοσίευσαν μια εμπειρική μελέτη για τον ταμειακό κύκλο των μικρών επιχειρήσεων στις ΗΠΑ. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι ο ταμειακός κύκλος είχε αρνητική σχέση με το δείκτη κυκλοφοριακής ρευστότητας, αν και στατιστικά ασθενή, όπως επίσης και αρνητική σχέση με την περίοδο επανάκτησης των αποθεμάτων και την περίοδο αποπληρωμής των πληρωτέων λογαριασμών. Θετική σχέση βρέθηκε μεταξύ του ταμειακού κύκλου και του δείκτη άμεσης ρευστότητας και του πρώτου με την περίοδο επανείσπραξης των εισπρακτέων λογαριασμών. Τα αποτελέσματα έδειξαν επίσης πως υπάρχουν διαφορές στον ταμειακό κύκλο των μικρών επιχειρήσεων σε σχέση με αυτόν των μεγάλων επιχειρήσεων με βάση αποτελέσματα και άλλων μελετών, με τις μικρές επιχειρήσεις να έχουν το μεγαλύτερο ταμειακό κύκλο, αλλά και διαφορές στον ταμειακό κύκλο μεταξύ των διαφορετικών κλάδων.

Ο Soenen (1993) ασχολήθηκε με τη σχέση που συνδέει τον ταμειακό κύκλο και την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων. Χρησιμοποίησε ένα δείγμα 20 κλάδων επιχειρήσεων για την περίοδο 1970-1989 από τα δεδομένα της Industrial Compustat, η οποία περιέχει χρηματοοικονομικά στοιχεία για περίπου 2.000 επιχειρήσεις. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει ένα ευρύ φάσμα τιμών για τον ταμειακό κύκλο ανάμεσα στους διάφορους κλάδους. Τα αποτε-

λέσματα υποστήριξαν την αρχική υπόθεση, ότι επιχειρήσεις με μικρό ταμειακό κύκλο παρουσίαζαν μεγάλη αποδοτικότητα κι ότι επιχειρήσεις με μεγάλο ταμειακό κύκλο παρουσίαζαν μικρή αποδοτικότητα.

Οι Moss και Stine (1993) εξέτασαν τον ταμειακό κύκλο ως μέγεθος μέτρησης της ρευστότητας για ένα δείγμα επιχειρήσεων λιανικής πώλησης για την αμερικανική αγορά, για την περίοδο 1971-1990. Στο σύνολο είχαν 1.717 παρατηρήσεις. Συγκεκριμένα εξέτασαν τη σχέση του ταμειακού κύκλου με το μέγεθος των επιχειρήσεων του συγκεκριμένου κλάδου, τη σχέση του με τους παραδοσιακούς δείκτες κυκλοφοριακής και άμεσης ρευστότητας και τη σχέση του με τις χρηματορροές της επιχείρησης, καθώς θεωρείται πιο δυναμικό μέγεθος αξιολόγησης της επιχειρηματικής ρευστότητας. Χρησιμοποιώντας ανάλυση παλινδρόμησης, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στον ταμειακό κύκλο μικρών και μεγάλων επιχειρήσεων, ταξινομημένων σύμφωνα με τις πωλήσεις και σύμφωνα με το ύψος του ενεργητικού τους. Οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν μικρότερο ταμειακό κύκλο, εξαιτίας καλύτερης διαχείρισης των απαιτήσεων και των αποθεμάτων τους, τομείς όπου θα πρέπει να επικεντρωθούν οι μικρότερες επιχειρήσεις του συγκεκριμένου κλάδου. Η σχέση ανάμεσα στον ταμειακό κύκλο και τους δείκτες κυκλοφοριακής και άμεσης ρευστότητας είναι θετική και στατιστικά σημαντική. Τέλος, η σχέση του ταμειακού κύκλου με τις χρηματορροές της επιχείρησης είναι αρνητική και στατιστικά σημαντική, όπως είχε υποτεθεί. Αυτό το αποτέλεσμα ενισχύει την άποψη των συγγραφέων, καθώς και πολλών άλλων ερευνητών, ότι η έμφαση στη μέτρηση της ρευστότητας πρέπει να δίνεται στην κάλυψη των χρηματορροών, όπως μετριέται με τον ταμειακό κύκλο κι όχι στους δείκτες οικονομικής δυσχέρειας που είναι στατικοί και είναι οι παραδοσιακοί δείκτες.

Οι Jose, Lancaster και Stevens (1996) εξέτασαν τη σχέση ανάμεσα στους δείκτες μέτρησης της αποδοτικότητας και στη διοίκηση των αυξανόμενων αναγκών ρευστότητας για ένα μεγάλο δείγμα επιχειρήσεων διάφορων κλάδων. Η στατιστική ανάλυση των στοιχείων έδειξε ότι η σχέση ανάμεσα στον ταμειακό κύκλο και την απόδοση των επενδυμένων κεφαλαίων είναι ευαίσθητη σε παράγοντες του κλάδου, όπως η παραγωγική διαδικασία, η διάρκεια προϊόντος, η ένταση κεφαλαίου, τα κανάλια διανομής και οι ανταγωνιστικές δυνάμεις. Ακόμα όταν εξετάστηκε το δείγμα συνολικά βρέθηκε ότι η επιθετική στρατηγική διοίκησης κεφαλαίου κίνησης, δηλαδή ο μικρός ταμειακός κύκλος συνδέεται με υψηλή αποδοτικότητα, ενώ το ίδιο φάνηκε να ισχύει και αν εξεταστούν οι κλάδοι ξεχωριστά, ανεξάρτητα από το ποιος δείκτης αποδοτικότητας χρησιμοποιείται.

Οι Lyroudi, McCarty, Lazaridis, Hatzigayos (1999) χρησιμοποίησαν ως δείγμα τις 350 κορυφαίες επιχειρήσεις που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου, για να εξετάσουν τον ταμειακό κύκλο ως δείκτη μέτρησης της ρευστότητας των επιχειρήσεων και να προσδιορίσουν τη σχέση του ταμειακού κύκλου με τους παραδοσιακούς δείκτες ρευστότητας και τις μεταβλητές οι οποίες τον συνθέτουν. Ακόμα εξέτασαν τη σχέση των δεικτών ρευστότητας με την αποδοτικότητα και τη μόχλευση. Τα αποτελέσματα της μελέτης τους έδειξαν πως ο ταμειακός κύκλος σχετίζεται θετικά με τους παραδοσιακούς δείκτες και πως τα αποθέματα είναι ο σημαντικότερος παράγοντας του ταμειακού κύκλου για τις βρετανικές επιχειρήσεις του δείγματος. Επιπλέον διαπίστωσαν ότι ο ταμειακός κύκλος και οι παραδοσιακοί δείκτες είχαν την αναμενόμενη αρνητική σχέση με τους δείκτες αποδοτικότητας. Αντίθετα όμως ο ταμειακός κύκλος δεν είχε την αναμενόμενη σχέση με τους δείκτες δανειακής επιβάρυνσης, καθώς έδειχνε ότι όσο μειώνεται ο ταμειακός κύκλος, τόσο αυξάνεται η δανειακή επιβάρυνση της επιχείρησης και τόσο μειώνεται η ικανότητά της να καλύπτει τις υποχρεώσεις της, ενώ είχαν τις αναμενόμενες σχέσεις με τους δείκτες μόχλευσης. Στη σχέση ρευστότητας και μόχλευσης παρατηρείται ότι οι παραδοσιακοί δείκτες δίνουν τα σωστότερα αποτελέσματα.

IV. Συμπεράσματα

Οι θεωρητικές και εμπειρικές μελέτες σχετικά με το θέμα της μέτρησης της ρευστότητας των επιχειρήσεων δεν καταλήγουν με ενάργεια στο ερώτημα ποιο μέγεθος που έχει προταθεί από τους ερευνητές κατά καιρούς είναι το πιο κατάλληλο για τη σωστή μέτρηση κι ακριβή απεικόνιση της ρευστότητας. Ολες οι μελέτες κωδικοποιήθηκαν και ταξινομήθηκαν σε τρεις πίνακες, για την καλύτερη παρουσίασή τους. Ο Πίνακας 4.1 παρουσιάζει συνοπτικά τις θεωρητικές μελέτες, ο Πίνακας 4.2 υποδείγματα που ανέπτυξαν οι διάφοροι μελετητές και ο Πίνακας 4.3 τις εμπειρικές μελέτες.

Με βάση τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι για τη σωστή και αποτελεσματική αξιολόγηση της ρευστότητας μιας επιχείρησης είναι απαραίτητο να χρησιμοποιηθούν τόσο στατικά όσο και δυναμικά μεγέθη μέτρησής της, διότι αλληλοσυμπληρώνονται. Τα εμπειρικά αποτελέσματα έδειξαν ότι για διάφορους κλάδους και σε διάφορες οικονομίες, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι παραδοσιακοί αριθμοδείκτες είναι περισσότερο κατάλληλοι για την αξιολόγηση της ρευστότητας των επιχειρήσεων, ενώ σε άλλες περιπτώσεις τα νέα δυναμικά μεγέθη, όπως ο ταμειακός κύκλος, ο καθαρός εμπορικός κύκλος κ.ά. είναι πιο κατάλληλα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Aziz, A. and Lawson, G., "Cash Flow Reporting and Financial Distress Models: Testing of Hypotheses," *Financial Management,* Spring 1989, pp. 55-63.

Belt, Brian, "The Trend of the Cash Conversion Cycle and its Components," *Akron Business and Economic Review,* Fall 1985, pp. 48-54.

Besley, Scott and R. L. Meyer, "An Empirical Investigation of Factors Affecting the Cash Conversion Cycle," presented at the *Annual Meeting of the Financial Management Association,* Las Vegas, Nevada, October 1987.

Emery, Gary, "Measuring Short-Term Liquidity," *Journal of Cash Management,* July/August 1984, pp. 25-32.

Gallinger George, "Drop the Current Ratio – Pick Up the CCC", *Business Credit,* May 1997.

Gentry, James A., R. Vaidyanathan and Hei Wee Lee, "A Weighted Cash Conversion Cycle," *Financial Management,* Spring 1990, pp. 90-99.

Gitman, Larry J. and K. S. Sachdeva, "A Framework for Estimating and Analyzing the Required Working Capital Investment," *Review of Business and Economic Research,* Spring 1982, pp. 32-38.

Hager, H. C., "Cash Management and Cash Cycle," *Management Accounting,* March 1976, pp. 19-21.

Kamath, R., "How Useful are Common Liquidity Measures?," *Journal of Cash Management,* January/February 1989, pp. 24-28.

Jose Manuel L., Lancaster Carol, Stenens J.L., "Corporate Returns and Cash Conversion Cycles", *Journal of Economics and Finance,* vol. 20, No. 1 p. 35-48, 1996.

Kargar Javad, Blumenthal R. A. "Leverage Impact on Working Capital in Small Business", *TMA Journal,* Vol. 14, Issue 6, November/December 1994, p. 46-53.

Largay, James A. III. and Cycle P. Stickney, "Cash Flows Ratio Analysis and the W. T. Grant Company Bankruptcy," *Financial Analysts Journal,* July/August 1980, pp. 51-54.

Lyroudi, K., D. McCarty Dan, "An Empirical Investigation of the Cash Conversion Cycle of Small Business Firms", *Journal of Small Business Finance,* 2 (2), 1993, p. 139-161.

Lyroudi, K., D. McCarty Dan, Lazaridis John, Hatzigayos Thomas, "An Empirical Investigation of Liquidity: The Cash of UK Firms", Presented at the *1999 Financial Management Association's Annual Meeting,* Orlando, Florida, USA, October 1999.

Lyroudi Katerina and Lazaridis John, "The Cash Conversion Cycle and Liquidity Analysis of the Food Industry in Greece", presented at the *2000 European Financial Management Association,* Annual Meeting, Athens, Greece, June 2000.

Moss, D.J. and B. Stine, "Cash Conversion Cycle and Firm Size: A Study of Retail Firms", *Managerial Finance,* Vol. 19, Issue 8, 1993, pp. 25-34.

Nordgren, R. K., "The Cornerstone of Liquidity Analysis: Working Capital," *The Journal of Commercial Bank Lending,* April 1981, pp. 11-19.

Richards, Verlyn D. and Eugene J. Laughlin, "A Cash Conversion Cycle Approach to Liquidity Analysis," *Financial Management,* Spring 1980, pp. 32-38.

Schilling George, "Working Capital's Role in Maintaining Corporate Liquidity", *TMA Journal,* September/October 1996, p. 4-7.

Shulman, J. M. and R. A. K. Cox, "An Integrative Approach to Working Capital Management," *Journal of Cash Management,* November/December 1985, pp. 64-67.

Soenen Luc A., "Cash Conversion Cycle and Corporate Profitability", *TMA Journal,* July/August 1993, p. 53-57.

Stumpp Mark, Scott James, "Does Liquidity Predict Stock Returns?", *Journal of Portfolio Management,* Winter 1991, p. 35-40.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1 Θεωρητικές μελέτες

Χρονολογία	Συγγραφέας	Εξεταζόμενη μεταβλητή	Συμπεράσματα
1976	Hager	Ταμειακός Κύκλος	✓ Ο ταμειακός κύκλος είναι απαραίτητος για τη σωστή διαχείριση των μετρητών μιας επιχείρησης
1980	Richards & Laughlin	Ταμειακός Κύκλος Δ. Κυκλοφοριακής Ρευστότητας	✓ Ο ταμειακός κύκλος δίνει πιο σαφείς πληροφορίες για τη ρευστότητα μιας επιχείρησης
1981	Nordgren	Ταμειακός Κύκλος	✓ Διαχώρισε τον ταμειακό κύκλο σε κύκλο πάγιων περιουσιακών στοιχείων και κύκλο υποχρεώσεων
1990	Gentry, Vaidyanathan & Lee	Σταθμισμένος Ταμειακός Κύκλος	✓ Ενσωματώνει πληροφορίες στους συντελεστές στάθμισης που δεν λαμβάνονται υπόψη από τον ΤΚ
1994	Kargar & Blumenthal	Σχέση Ταμειακού Κύκλου με Παραδοσιακούς Δείκτες	✓ Ο ταμειακός κύκλος μετράει καλύτερα τη ρευστότητα από τους παραδοσιακούς στατικούς δείκτες
1996	Schilling	Ταμειακός Κύκλος και EVA (economic value added)	✓ Μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως μέσο αξιολόγησης των αλλαγών του κεφαλαίου κίνησης
1997	Gallinger	Ταμειακός Κύκλος	✓ Πρότεινε την εγκατάλειψη των παραδοσιακών δεικτών και την υιοθέτηση του ταμειακού κύκλου που δίνει σαφέστερη εικόνα της ρευστότητας

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2 Θεωρητικές μελέτες- Υποδείγματα

Χρονολογία	Συγγραφέας	Εξεταζόμενη μεταβλητή	Συμπεράσματα
1980	Richards & Laughlin	Ταμειακός Κύκλος	CCC = RCP + ICP – PDP
1982	Gitman & Sachdeva	Κύκλος Κεφαλαίου Κίνησης	$WCC=-D1+\sum_{i=2}^{5} Di$
1984	Emery	Δείκτης Λάμδα	$\lambda= (L_0+\mu T)/\sigma\sqrt{T}$
1985	Shulman & Cox	Δείκτης της Καθαρής Εξισορρόπησης της Ρευστότητας	NLB=C+M/S-N/P

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.3 Εμπειρικές μελέτες				
Χρονολογία	**Συγγραφέας/είς**	**Περίοδος μελέτης/ πηγή δεδομένων**	**Σχέση μεταβλητών**	**Αποτελέσματα μελέτης**
1985	Belt	1950-1983 QFR	CCC-RCP, ICP, PDP	✓ Ο ΤΚ αυξάνεται κατά περιόδους ύφεσης ✓ Ο ΤΚ αυξάνεται στον κλάδο του εμπορίου ✓ Ο ΤΚ του κατασκευαστικού κλάδου αυξάνεται μέχρι το 1970 και έπειτα μειώνεται
1987	Besley & Meyer	1969-1983 Compustat	ΤΚ-Κεφάλαιο Κίνησης	✓ Ο ΤΚ έχει θετική σχέση με τα στοιχεία του ΚΚ ✓ Ο ΤΚ έχει μεγαλύτερη συσχέτιση με τα αποθέματα ✓ Ο ΤΚ διαφέρει κατά κλάδο ✓ Δεν υπάρχει συσχέτιση ΤΚ με τον πληθωρισμό
1989	Kamath	1970-1984 Compustat	ΤΚ-ΔΚΡ ΤΚ-ΔΑΡ ΤΚ-ΔΚ ΤΚ-Καθαρός Εμπορικός Κύκλος	✓ Σχέση Αρνητική ✓ Σχέση Αρνητική ✓ Σχέση Αρνητική ✓ Σχέση Αρνητική
1993	Lyroudi & McCarty	1984-1988 Financial Studies of Small Business	ΤΚ-ΔΚΡ, ΔΑΡ ΤΚ-επιμέρους μεταβλητές ΤΚ-Αποδοτικότητα	✓ ΤΚ-ΔΚΡ (-), ΤΚ-ΔΑΡ(+) ✓ ΤΚ-RCP(+), ΤΚ-ICP(-), ΤΚ-PDP(-) ✓ ΤΚ- Αποδοτικότητα (+)
1993	Soenen	1970-1989 Industrial Compustat	Καθαρός Εμπορικός Κύκλος (ΚΕΚ) - Αποδοτικότητα Επενδύσεων Κεφαλαίων (ΑΕΚ)	✓ Μη σημαντική σχέση ✓ Μικροί ΚΕΚ συνδέονται με υψηλή αποδοτικότητα ✓ Η σχέση διαφέρει ανάλογα με τον κλάδο
1993	Moss & Stine	1971-1990 Compustat Retail firms	ΤΚ – Μέγεθος Επιχείρησης ΤΚ – ΔΚΡ ΤΚ – ΔΑΡ ΤΚ – Χρηματορροές ανά περιουσιακό στοιχείο	✓ Οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις έχουν μικρότερο ΤΚ ✓ 9% επιχειρήσεων είχαν αρνητικό ΤΚ ✓ Σχέση Θετική ✓ Σχέση Θετική ✓ Σχέση Αρνητική
1996	Jose, Lancaster & Stevens	1974-1993 Compustat	ΤΚ- Αποδοτικότητα Επενδύσεων Κεφαλαίων (ΑΕΚ) ΤΚ-ΑΙΚ (=Αποδοτικότητα επί των Ιδίων Κεφαλαίων)	✓ Μικρός ΤΚ-Μεγάλη αποδοτικότητα ✓ Δεν αλλάζει η σχέση ανάλογα με τον κλάδο
1999	Lyroudi, McCarty Lazaridis & Hatzigagios	1993-1997 National Index	ΤΚ-ΔΚΡ, ΔΑΡ ΤΚ-Επιμέρους μεταβλητές ΤΚ-Αποδοτικότητα	✓ ΤΚ-ΔΚΡ (+), ΤΚ-ΔΑΡ(+) ✓ ΤΚ-RCP(+), ΤΚ-ICP(+), ΤΚ-PDP(-) ✓ ΤΚ- Αποδοτικότητα (-)

Οι Μονάδες Εσωτερικής Επιθεώρησης των Τραπεζών και ο Ρολος τους για την Αντιμετωπιση του Οικονομικου Εγκληματος

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ι. ΠΑΣΧΑ
Γενικού Διευθυντή Επιθεωρήσεως της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Α. Οι τραπεζικοί οργανισμοί από αρκετά νωρίς αναγνώρισαν ότι βασική προϋπόθεση για την αποτελεσματική και ασφαλή λειτουργία τους αποτελούσε η ανάπτυξη πολιτικών, πρακτικών και διαδικασιών, που αφορούσαν κάθε τομέα δραστηριότητάς τους. Σύντομα όμως αντιλήφθηκαν την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός μηχανισμού που να διασφαλίζει ότι οι διαδικασίες που θεσπίζονται προσαρμόζονται κατάλληλα και διαρκώς, στο συνεχώς μεταβαλλόμενο οικονομικό περιβάλλον, ώστε να αποτρέπονται ζημίες ή έκθεση σε σημαντικούς κινδύνους. Στο πλαίσιο αυτό, κάθε πιστωτικό ίδρυμα αποφάσισε τη σύσταση μιας ανεξάρτητης Μονάδας, η οποία δεν θα εμπλεκόταν στην καθημερινή λειτουργία του και θα είχε ως αποστολή να αξιολογεί τις υφιστάμενες διαδικασίες, πολιτικές και πρακτικές, με σκοπό να υποβάλλει προτάσεις για την ενίσχυση/βελτίωσή τους και να ενημερώνει/διασφαλίζει το Διοικητικό Συμβούλιο, την Επιτροπή Ελέγχου και τη Διοίκηση για την επάρκεια, αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της εφαρμογής τους. Η Μονάδα αυτή είναι η Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου ή Εσωτερικής Επιθεώρησης, η δε δραστηριότητά της (internal audit function), μαζί με τις υπόλοιπες πολιτικές, πρακτικές και διαδικασίες του πιστωτικού ιδρύματος, συνιστούν αυτό που σήμερα αποκαλείται Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου.

Ο ρόλος και η σπουδαιότητα των Μονάδων Εσωτερικής Επιθεώρησης αναγνωρίζεται, πλέον, στα κείμενα διεθνών Οργανισμών (BIS, Institute of Internal Auditors κ.λπ.), και έχει θεσμοθετηθεί από το διεθνές και το εγχώριο θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο (ΠΔΤΕ 2438/1998, Αποφ. Επιτρ. Κεφαλ. 5/204/2000, Ν3016/2002 κ.λπ.). Με τα εν λόγω κείμενα δίνονται σαφείς κατευθύνσεις στα πιστωτικά ιδρύματα, ώστε να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία και η καλή λειτουργία της Μονάδας και οριοθετούνται η αποστολή της, οι γραμμές αναφοράς και η θέση της μέσα στο πιστωτικό ίδρυμα. Ειδικότερα, απ' αυτά προβλέπεται ότι η δραστηριότητα της Μονάδας εποπτεύεται από την Επιτροπή Ελέγχου και ότι ο επικεφαλής της διορίζεται από το Διοικητικό Συμβούλιο και αναφέρεται σ' αυτό, μέσω της Επιτροπής Ελέγχου. Εξάλλου, για θέματα που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση ή λήψη διορθωτικών μέτρων, αναφέρεται και στον Διευθύνοντα Σύμβουλο ή ενημερώνει και συνεργάζεται με τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη του πιστωτικού ιδρύματος, χωρίς να

Για τη συνεργασία τους στη σύνταξη του παρόντος κειμένου εκφράζω τις ευχαριστίες μου στους κ.κ. Ν. Κουτρούλη, Ειδικό Συνεργάτη της Διεύθυνσης Επιθεώρησης της ΕΤΕ και Κ. Α. Ντόστογλου, Επιθεωρητή της ΕΤΕ.

θεωρείται ότι η πρακτική αυτή αποτελεί περιορισμό της ανεξαρτησίας του. Χαρακτηριστικά σημειώνουμε ότι στη συμβουλευτική οδηγία (Practice Advisory 1110-1) του Διεθνούς Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών, που αφορά στην οργανωτική ανεξαρτησία του εσωτερικού ελέγχου, μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι "ιδανικό είναι ο επικεφαλής της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης να αναφέρεται λειτουργικά (functionally) στο Διοικητικό Συμβούλιο και διοικητικά (administratively) στον Διευθύνοντα Σύμβουλο του (πιστωτικού) οργανισμού".

Αξίζει να σημειωθεί ότι η καλή λειτουργία των μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης, όπως προκύπτει από το σχετικό θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, συναρτάται άμεσα με την αποτελεσματική λειτουργία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου και ειδικότερα της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης. Συγκεκριμένα από τα συναφή κείμενα (π.χ. Ν. 3016/2002, Αποφ. Επιτρ. Κεφ.5/204/2000, Sarbanes-Oxley Act) λαμβάνεται μέριμνα αναφορικά με τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες του Διοικητικού Συμβουλίου, της Επιτροπής Ελέγχου, της Διοίκησης και των εσωτερικών ελεγκτών για την αποτελεσματική λειτουργία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Επιπλέον, αναγνωρίζεται ότι τα παραπάνω όργανα μαζί με τους εξωτερικούς ελεγκτές και τις Εποπτικές Αρχές αποτελούν τους βασικούς μοχλούς για την ασφαλή και αποτελεσματική λειτουργία αφενός του χρηματοπιστωτικού συστήματος και αφετέρου των κεφαλαιαγορών.

Β. Τα σύγχρονα πιστωτικά ιδρύματα, στην προσπάθειά τους για δημιουργία αξίας προς τους μετόχους τους και λόγω του διαρκώς εντεινόμενου ανταγωνισμού, αναπτύσσουν στρατηγικές, βάσει των οποίων αναλαμβάνουν συνεχώς αυξανόμενους κινδύνους, προσδοκώντας υψηλότερες αποδόσεις. Σε αρκετές περιπτώσεις, εξάλλου, για την υλοποίηση των στρατηγικών τους, επιλέγουν την επέκταση των δραστηριοτήτων τους τόσο γεωγραφικά, όσο και σε μη αμιγώς χρηματοπιστωτικές αγορές (π.χ. διαχείριση χαρτοφυλακίου ακινήτων, ασφαλιστικές δραστηριότητες). Για να ανταποκριθεί στις συνθήκες αυτές, η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης ενός τραπεζικού ομίλου επιβάλλεται αφενός να αναπτύξει νοοτροπία και κατάλληλη οργανωτική δομή ώστε να διεκπεραιώνει το έργο της σε επίπεδο ομίλου (Group Audit) και αφετέρου να μεριμνήσει ώστε να είναι στελεχωμένη με εξειδικευμένο προσωπικό, το οποίο να είναι σε θέση να ανταποκριθεί ελεγκτικά σε κάθε επιμέρους δραστηριότητα του ομίλου.

Για να ανταποκριθεί στο έργο της, η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης συντάσσει, επίσης, πρόγραμμα ελέγχων, το οποίο υποβάλλει στην Επιτροπή Ελέγχου προς έγκριση. Το πρόγραμμα ελέγχου καταρτίζεται και αναθεωρείται με κριτήριο την επικινδυνότητα των Μονάδων ή των δραστηριοτήτων του τραπεζικού ομίλου. Σε αυτό περιγράφονται το εύρος και τα είδη των ελέγχων που, βάσει της επικινδυνότητας, πρέπει να διενεργηθούν στις υπό έλεγχο Μονάδες, τα οποία μπορούν να ταξινομηθούν στις ακόλουθες βασικές κατηγορίες:

Διοικητικοί – Διαχειριστικοί έλεγχοι (management audit), κατά τους οποίους αξιολογείται η εν γένει προσέγγιση της διοίκησης της ελεγχόμενης Μονάδας αναφορικά με τη διαχείριση και τον έλεγχο των αναλαμβανόμενων κινδύνων, στο πλαίσιο των οδηγιών και των στόχων που έχουν καθοριστεί σχετικά.

Λειτουργικοί έλεγχοι (operational audit), κατά τους οποίους αξιολογείται η ποιότητα και η καταλληλότητα των πολιτικών, πρακτικών και διαδικασιών που διέπουν τη λειτουργία της ελεγχόμενης Μονάδας, η οργανωτική δομή της και η επάρκεια των πόρων που έχουν διατεθεί για τις δραστηριότητές της.

Χρηματοοικονομικοί έλεγχοι (financial audit), κατά τους οποίους αξιολογείται η ποιότητα και η αξιοπιστία των διαδικασιών και της πληροφόρησης που αφορούν στην κατάρτιση των οικονομικού περιεχομένου καταστάσεων και αναφορών της ελεγχόμενης Μονάδας.

Ελεγχοι συμμόρφωσης (compliance audit), κατά τους

οποίους αξιολογείται η ποιότητα και η καταλληλότητα των πολιτικών, πρακτικών και διαδικασιών στην ελεγχόμενη Μονάδα για τη συμμόρφωσή της με το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, καθώς και με τις αρμοδίως θεσπισθείσες εγκύκλιες οδηγίες.

Σε κάθε είδος ελέγχου οι εσωτερικοί ελεγκτές αξιολογούν την επάρκεια, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Ειδικότερα:

α. για την αξιολόγηση της επάρκειας συγκρίνουν το "τι πρέπει να υπάρχει" με το "τι υπάρχει" σχετικά με τις πολιτικές, πρακτικές και διαδικασίες,

β. για την αξιολόγηση της αποδοτικότητας εξετάζεται εάν οι προβλεπόμενοι ελεγκτικοί μηχανισμοί λειτουργούν, και

γ. για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας εκτιμάται κατά πόσο οι ενδεχόμενοι κίνδυνοι-ζημίες που αποτρέπονται από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς ξεπερνούν το κόστος λειτουργίας των τελευταίων.

Παρά τις προσπάθειες, ωστόσο, που καταβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα για την ανάπτυξη ενός επαρκούς, αποδοτικού και αποτελεσματικού Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου η καλή λειτουργία του τελευταίου, σε διαρκή βάση, παραμένει αναμφισβήτητα συνάρτηση του ανθρώπινου παράγοντα. Οι κίνδυνοι που προκύπτουν εξαιτίας του παράγοντα αυτού ομαδοποιούνται, κατά κύριο λόγο, σ' αυτό που ορίζεται ως λειτουργικός κίνδυνος, ενώ συχνά σαφώς υπάρχουν και επιπτώσεις και σε άλλες κατηγορίες κινδύνων του πιστωτικού ιδρύματος (πιστωτικό, αγοράς, νομικό και φήμης). Μια από τις πιο σημαντικές υποκατηγορίες του λειτουργικού κινδύνου είναι ο κίνδυνος απάτης (fraud risk), που αφορά στην παραβατική ή αντικανονική συμπεριφορά του προσωπικού μιας τράπεζας, των πελατών της ή και τρίτων, με σκοπό τον προσωπικό πλουτισμό τους, σε βάρος του πιστωτικού ιδρύματος.

Ενδεικτικά σημειώνουμε ορισμένες σημαντικές κατηγορίες απατών που έχουν εντοπισθεί σε τραπεζικούς οργανισμούς:

- Πλαστά ή παραποιημένα δικαιολογητικά για λήψη δανείων.
- Πλαστά ή παραποιημένα δικαιολογητικά για αναλήψεις από καταθετικούς λογαριασμούς.
- Δωροδοκίες υπαλλήλων για εξυπηρέτηση πελατών σε βάρος των συμφερόντων της τράπεζας.
- Πλαστογράφηση επιταγών.
- Πλαστά χαρτονομίσματα.
- Κυκλώματα επιταγών.
- Απάτες που αφορούν πιστωτικές κάρτες.
- Καταχρήσεις.
- Ψευδείς εκτιμήσεις εξασφαλιστικών στοιχείων.
- Υπερτιμολογήσεις – υποτιμολογήσεις περιουσιακών στοιχείων.
- Σημαντικές παραλείψεις ή αλλοιώσεις στα στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων που εκδίδουν οι τραπεζικοί οργανισμοί.
- Ηλεκτρονικές απάτες.

Γ. Το θέμα της απάτης ή γενικότερα του οικονομικού εγκλήματος είναι οπωσδήποτε αρκετά σύνθετο και αποτελεί αντικείμενο συνεχούς προβληματισμού, δεδομένου ότι τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε έξαρση. Χαρακτηριστικά είναι τα αποτελέσματα από έρευνα που διενήργησε τα έτη 2002 και 2003 η εταιρεία PriceWaterhouseCoopers σε τυχαίο δείγμα 3.623 στελεχών κορυφαίων επιχειρήσεων σε 50 χώρες από όλες τις περιοχές του πλανήτη μας, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα.

Το 37% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι οι επιχειρήσεις τους αντιμετώπισαν ένα ή περισσότερα περιστατικά απατών κατά τη διετία 2002-3, ποσοστό αισθητά υψηλότερο απ' αυτό που είχε προκύψει από αντίστοιχη έρευνα του 2001 (στη Δ. Ευρώπη 34% το 2003, έναντι 29% το 2001 και στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη 37%, έναντι 26% το 2001). Τα υψηλότερα ποσοστά απατών εμφανίζονται στις χώρες της Αφρικής (51%) και της Βόρειας Αμερικής (41%). Οι μόνες χώρες που δήλωσαν ότι δεν αντιμετωπίζουν κρούσματα οικονομικού εγκλήματος είναι η Ρωσία και η Τουρκία, για τις

οποίες σκωπτικά σχολιάζεται από τους μελετητές ότι θα πρέπει ή να βελτιώσουν τα συστήματά τους εντοπισμού των απατών ή να ανακοινώνουν περισσότερο αξιόπιστα στοιχεία.

Μεγαλύτερη συχνότητα κρουσμάτων οικονομικών εγκλημάτων εμφανίζεται στον χρηματοπιστωτικό τομέα (ειδικά τις τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες) και ακολουθούν ο τομέας των τηλεπικοινωνιών, της παροχής άλλου είδους υπηρεσιών, των μηχανογραφικών συστημάτων κ.ά. Ενας πάντως από τους λόγους που στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς εμφανίζεται μεγαλύτερη συχνότητα απατών είναι ότι, λόγω του κανονιστικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία τους, αυτοί είναι υποχρεωμένοι να τις διερευνούν και να αναφέρουν τα σχετικά περιστατικά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι από τις μορφές των απατών που εξετάσθηκαν από την έρευνα, το 60% των περιπτώσεων αφορούσε σε ιδιοποίηση περιουσιακών στοιχειών με διάφορες μεθόδους (κατάχρηση, κλοπή, πλαστογραφία κ.λπ.), το 15% ηλεκτρονικό έγκλημα (cybercrime), το 14% τη δωροδοκία-δωροληψία και το 10% την παραποίηση οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων. Επιπλέον, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των ερωτηθέντων για τις διαφαινόμενες τάσεις, το ποσοστό, στο σύνολο των απατών, των περιπτώσεων που αφορούν στην ιδιοποίηση περιουσιακών στοιχείων αναμένεται να διαμορφωθεί στο 35%, ενώ για το ηλεκτρονικό έγκλημα τη διαφθορά και την αλλοίωση της οικονομικής πληροφόρησης τα ποσοστά θα κυμαίνονται στο 31%, 21% και 16% αντίστοιχα.

Σημειώνεται ότι η ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων του οικονομικού εγκλήματος στο πιστωτικό ίδρυμα είναι εξαιρετικά δυσχερής, διότι σχεδόν πάντοτε υπάρχουν και παρεπόμενες συνέπειες (π.χ. στη φήμη της εταιρείας και το ηθικό του προσωπικού), ενώ ορισμένες μορφές οικονομικού εγκλήματος είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν (π.χ. διαφθορά, περιπτώσεις ηλεκτρονικού εγκλήματος). Από τα 1.284 στελέχη που δήλωσαν ότι οι εταιρείες τους υπέστησαν ζημιές εξαιτίας οικονομικών εγκλημάτων, μόνο 813 ήταν σε θέση να ποσοτικοποιήσουν τη συνολική ζημία που προέκυψε. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρέθεσαν, εκτιμάται ότι η μέση οικονομική ζημία εξαιτίας απατών, σε παγκόσμιο επίπεδο, κατά τη διετία 2002-2003 ήταν $ 1,4 εκατ. από την ιδιοποίηση περιουσιακών στοιχείων, $ 3,8 εκατ. εξαιτίας της διαφθοράς και $ 0,8 εκατ. από το ηλεκτρονικό έγκλημα.

Επίσης, από έρευνα της Ενωσης Πιστοποιημένων Ερευνητών Απατών των ΗΠΑ (Association of Certified Fraud Examiners – ACFE), που δημοσιεύτηκε στις αρχές του 2003, εκτιμάται ότι οι ζημιές που προέκυψαν από οικονομικά εγκλήματα, κατά το 2002, ανήλθαν στο εντυπωσιακό 6% των εσόδων των αμερικανικών επιχειρήσεων και οργανισμών ή $ 4.500/υπάλληλο.

Δ. Σε όλες τις περιπτώσεις που διαπιστώθηκε απάτη, συνέτρεχε μία από τις παρακάτω τρεις προϋποθέσεις (αποκαλούνται και 3C):

➢ *Κίνητρα – Συνθήκες* (Conditions): που αφορούν είτε στις υπερβολικές προσωπικές ανάγκες ή και υπέρμετρες φιλοδοξίες των υπαλλήλων-στελεχών του οργανισμού, είτε στις πιέσεις που αυτοί δέχονται για την επίτευξη υπερβολικών στόχων.

➢ *Δομές – Δυνατότητες* (Corporate Structure): που αφορούν στην απουσία ή τη μη αποδοτική λειτουργία του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου του οργανισμού.

➢ *Χαρακτήρας – Επιλογές* (Choise): που αφορούν στην απόφαση του στελέχους ή υπαλλήλου να ακολουθήσει μη αποδεκτές πρακτικές με την προσδοκία ότι αυτές δε θα αποκαλυφθούν ποτέ.

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι αντικανονικές ενέργειες αποκαλύπτονται από τυχαία γεγονότα και πληροφορίες υπαλλήλων ή τρίτων, κάτι που καταδεικνύει πόσο δύσκολο είναι να εντοπισθούν. Σύμφωνα με την έρευνα της PriceWaterhouseCoopers το 27% περιπτώσεων απατών αποκαλύφθηκε από πληροφορίες υπαλλήλων, το 10% λόγω μεταβολών στη Διοίκηση, το 47% από εσωτερικούς ή εξωτερικούς

ελεγκτές, το 26% από αποτελεσματικά συστήματα εσωτερικού ελέγχου, ενώ το 32% τυχαία[1].

Συνεπώς και για το σκοπό της πρόληψης του οικονομικού εγκλήματος, που είναι και ο αποτελεσματικότερος τρόπος για την καταπολέμησή του, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να φροντίσουν για την ανάπτυξη κατάλληλης νοοτροπίας στο προσωπικό αλλά και των απαραίτητων υποδομών. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του σχετικού σχεδιασμού, η Διοίκηση του πιστωτικού ιδρύματος πρέπει να μεριμνήσει για:

➢ Την εκπαίδευση των στελεχών και του προσωπικού του οργανισμού για την πρόληψη της απάτης.

➢ Τη θέσπιση κώδικα συμπεριφοράς για τη διασφάλιση της ακεραιότητας του προσωπικού της τράπεζας και τη διαφύλαξη της φήμης της τράπεζας, στα πλαίσια της υγιούς εταιρικής διακυβέρνησης.

➢ Την ενσωμάτωση στο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου ειδικών μηχανισμών ανίχνευσης απατών, όπως: (α) εξειδικευμένες τεχνικές βασιζόμενες σε μηχανογραφικά προγράμματα (I.S. assisted audit techniques), ανάλυση δεδομένων (data analysis) ή εξακρίβωση διαφαινόμενων τάσεων (trend identification), (β) μέθοδοι διαρκούς παρακολούθησης (continuous monitoring), (γ) συγκεκριμένες προειδοποιητικές ενδείξεις (red flags) για πιθανές αντικανονικές ενέργειες που χρειάζονται διερεύνηση.

➢ Το διεξοδικό έλεγχο των στοιχείων που αναφέρουν οι υπάλληλοι στα βιογραφικά τους, δεδομένου ότι έχει αποδειχθεί ότι πολλοί υποψήφιοι για εργασία παραθέτουν ψευδή στοιχεία.

➢ Μηχανισμούς πληροφόρησης (hot lines) των ανώτατων στελεχών, της Μονάδας της Εσωτερικής Επιθεώρησης ή και της Επιτροπής Ελέγχου (κάτι που προτείνεται και από την Sarbanes-Oxley Act), για τυχόν αντικανονικές ή αντιδεοντολογικές ενέργειες υπαλλήλων ή στελεχών, οι οποίοι θα διασφαλίζουν την ανωνυμία του καταγγέλλοντος (whistle-blowing information).

Βέβαια, εκτός των παραπάνω, η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο για την αποτροπή της απάτης, ιδιαίτερα στο βαθμό που κατορθώνει με τους συχνούς και αιφνιδιαστικούς ελέγχους της να δημιουργεί την αίσθηση στο προσωπικό του πιστωτικού ιδρύματος ότι ελέγχεται διαρκώς. Ο ρόλος αυτός, εξάλλου, διατυπώνεται εύγλωττα και στο σχετικό απόσπασμα από τη διεθνή βιβλιογραφία: "αν οι υπάλληλοι γνωρίζουν ότι υπάρχουν επιθεωρητές που ψάχνουν για απάτες, είναι λιγότερο πιθανό να τις διαπράξουν, μια και είναι μεγαλύτερες οι πιθανότητες να εντοπισθούν".

Για το σκοπό αυτό σε αρκετές Μονάδες Εσωτερικής Επιθεώρησης έχει κριθεί απαραίτητη η δημιουργία ομάδας εξειδικευμένων επιθεωρητών, οι οποίοι διαθέτουν κατάλληλα προσόντα επικοινωνίας και πλούσιες εμπειρίες, και οι οποίοι, σε συνεργασία με τα υπόλοιπα στελέχη της Μονάδας Επιθεώρησης, διενεργούν συγκεκριμένους ειδικούς ελέγχους και έρευνες σε όλες τις Μονάδες της τράπεζας με σκοπό: (α) να παρακολουθούν την αποτελεσματικότητα και το βαθμό εφαρμογής των μηχανισμών που θεσπίζει η Διοίκηση για την πρόληψη του οικονομικού εγκλήματος, (β) να αξιολογούν στοιχεία και να διερευνούν περιστατικά βάσει ενδείξεων για αντικανονικές συμπεριφορές, που αντλούνται από κεντρικούς ελέγχους κυρίως μέσω μηχανογραφικών συστημάτων, και (γ) σε περιπτώσεις εντοπισμού απατών να στοιχειοθετούν τις σχετικές υποθέσεις και να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για τον περιορισμό της διαφαινόμενης ζημιάς.

Ε. Στη χώρα μας, μέχρι σήμερα, τα ποσά που έχουν επιβαρυνθεί τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από απάτες και οικονομικά εγκλήματα είναι σαφώς μικρότερα από αυτά που προαναφέρθηκαν. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι κατά την τελευταία διετία παρατηρείται έξαρση σε ορισμένους τομείς του οικονομικού εγκλήματος που αφορούν τα χρηματο-

[1] Το άθροισμα των ποσοστών υπερβαίνει το 100% διότι κάποιες υποθέσεις εμπίπτουν σε περισσότερες της μιας κατηγορίες.

πιστωτικά ιδρύματα. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τις ακόλουθες περιπτώσεις:

Μετά την κατάργηση των περιορισμών της Κεντρικής Τράπεζας στον τομέα της καταναλωτικής πίστης, εμφανίσθηκαν σπείρες κακοποιών, οι οποίες με την προσκόμιση πλαστών πιστοποιητικών άντλησαν σημαντικά ποσά μέσω καταναλωτικών δανείων. Οι τράπεζες κατάφεραν να εντοπίσουν το φαινόμενο στα αρχικά του στάδια, να ενισχύσουν τις ακολουθούμενες διαδικασίες για τη διάθεση των εν λόγω προϊόντων και έλαβαν μέτρα για τον έγκαιρο εντοπισμό παρόμοιων περιστατικών μέσω κατάλληλων μηχανισμών εντοπισμού "σημείων συναγερμού" (π.χ. διασταύρωση στοιχείων δανειοληπτών).

Στον τομέα των πιστωτικών καρτών, αύξηση εμφανίζουν οι περιπτώσεις των κλεμμένων ή πλαστών που κυκλοφορούν στην ελληνική αγορά. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου οι τράπεζες έχουν ήδη ξεκινήσει προσπάθεια ενημέρωσης των επιχειρήσεων για τη διενέργεια προσεκτικών ελέγχων ταυτοπροσωπίας στους χρήστες καρτών, προκειμένου να αποτρέπεται η αντικανονική χρήση τους, ενώ παράλληλα εξετάζεται η αναβάθμιση της χρησιμοποιούμενης τεχνολογίας.

Συχνά ήταν, επίσης, τα περιστατικά αντικανονικών αναλήψεων ποσών από καταθετικούς λογαριασμούς μέσω ATM που παγιδεύτηκαν από σπείρες κακοποιών, οι οποίοι στις περισσότερες των περιπτώσεων διαπιστώθηκε ότι κατάγονταν από χώρες των Βαλκανίων, ειδικά τη Βουλγαρία, αλλά και άλλες χώρες του πρώην Ανατολικού μπλοκ. Συνήθως χρησιμοποιείται μια από τις ακόλουθες μεθόδους:

α. *Skimming:* Στην υποδοχή της κάρτας τοποθετείται μηχανισμός που διαβιβάζει το νούμερό της σε δέκτη, ενώ το PIN καταγράφεται από μικροκάμερα που έχει τοποθετηθεί σε κατάλληλο σημείο του ATM (ορισμένες φορές αντί της κάμερας χρησιμοποιούνται και κιάλια).

β. Αντί κάμερας η σπείρα τοποθετεί στο πληκτρολόγιο διάφανη ταινία όπου αποτυπώνεται το PIN.

γ. *Λιβανέζικη θηλιά:* Η σπείρα τοποθετεί μια δεύτερη σχισμή στο ATM που μπλοκάρει την κάρτα. Οταν ο κάτοχός της προσπαθεί να την πάρει πίσω, άνθρωπος της σπείρας προθυμοποιείται να τον βοηθήσει και του προτείνει να ξαναπληκτρίσει το PIN, οπότε απομνημονεύει τον αριθμό. Η κάρτα δεν ανταποκρίνεται, ο κάτοχός της αποχωρεί και ο δράστης μπορεί πλέον να χρησιμοποιήσει την κάρτα.

Ηδη το τραπεζικό σύστημα έχει προχωρήσει σε σημαντικά βήματα, προκειμένου να θωρακιστεί κατά των περιστατικών αυτών, αρχίζοντας από την ενίσχυση του προσωπικού ασφαλείας που φυλάσσει τα εν λόγω μηχανήματα και προχωρώντας στην ανάπτυξη και την προμήθεια ειδικών μηχανογραφικών συστημάτων ανίχνευσης και εντοπισμού ύποπτων συναλλαγών που πραγματοποιούνται με χρήση πιστωτικών ή χρεωστικών καρτών (fraud detection) μέσω των ATM.

Οι δύο τελευταίες εξάλλου κατηγορίες απατών, καθώς και η κυκλοφορία πλαστών χαρτονομισμάτων και επιταγών θεωρούμε ότι θα αποτελέσουν και τις τρεις σημαντικότερες κατηγορίες περιστατικών που θα αντιμετωπισθούν κατά τις ημέρες τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας, οπότε, σύμφωνα με τη διεθνή εμπειρία, αναμένεται να εμφανίσει έξαρση το οικονομικό έγκλημα.

ΣΤ. Η εξάπλωση της τεχνολογίας για τη διενέργεια των τραπεζικών συναλλαγών και την εξυπηρέτηση της πελατείας (e- banking, mobile banking κ.λπ.) υποκρύπτει και νέους κινδύνους, τους οποίους οι τράπεζες έχουν αντιληφθεί και έχουν αρχίσει να αντιμετωπίζουν. Ηδη το οργανωμένο οικονομικό έγκλημα του διαδικτύου, αφού διαπίστωσε ότι δεν μπορεί να υποκλέψει στοιχεία από τις τράπεζες, δεδομένου ότι αυτές χρησιμοποιούν αποδοτικά συστήματα ασφαλείας, στράφηκε προς τους πελάτες, χρησιμοποιώντας με επιτυχία την τεχνική που ονομάζεται "social engineering".

Συγκεκριμένα, οι δράστες, στήνοντας δικούς

τους servers, αποστέλλουν μηνύματα (e-mail) στους πελάτες, τα οποία εμφανίζονται να αποστέλλονται από την τράπεζα με την οποία ο πελάτης διενεργεί συναλλαγές μέσω internet. Με το e-mail ο πελάτης καλείται να απαντήσει σε κάποιο ερωτηματολόγιο, στο οποίο περιλαμβάνονται και απόρρητα στοιχεία, όπως για παράδειγμα το UserId & Password που χρησιμοποιεί για το Internet Banking, το PIN για τα ATM. Ηδη κρούσματα παραπλάνησης πελατών έχουν εντοπισθεί από μεγάλες τράπεζες του εξωτερικού (Barclays, Lloyds, Citigroup κ.ά.). Σημαντική παράμετρο για την αντιμετώπιση των θεμάτων αυτών αποτελεί η ενημέρωση της πελατείας που παραμένει ο πιο αδύνατος 3ος κρίκος στην αλυσίδα των πληροφοριακών συστημάτων, δεδομένου ότι οι άλλοι δύο κρίκοι Σύστημα και Εφαρμογή και Δίκτυο έχουν ήδη ενισχυθεί αισθητά από άποψη ασφάλειας.

Ζ. Απ' όσα προαναφέρθηκαν προκύπτει σαφώς ότι διεθνώς, αλλά και στη χώρα μας, τα φαινόμενα οικονομικού εγκλήματος απασχολούν σήμερα πολύ πιο έντονα απ' ό,τι στο παρελθόν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τόσο ως προς τη συχνότητα και τη μορφή εμφάνισής τους, όσο και ως προς το ύψος των οικονομικών ζημιών που προκαλούν. Εξάλλου, χωρίς κατάλληλα μέτρα για την πρόληψη και αποτροπή του οικονομικού εγκλήματος, είναι βέβαιο ότι θα μπορούσαν να δημιουργηθούν σοβαροί κίνδυνοι για την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, δεδομένου ότι οι απάτες έχουν άμεσο αρνητικό αντίκτυπο στην εμπιστοσύνη του συναλλασσόμενου κοινού προς τις τράπεζες.

Συνεπώς, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καλούνται στην τρέχουσα συγκυρία: (α) να μεριμνούν για τη δημιουργία κατάλληλης νοοτροπίας στο προσωπικό τους και την ανάπτυξη της απαραίτητης υποδομής για την πρόληψη και αποτροπή των απατών, και (β) να καταβάλουν προσπάθεια για τη δημιουργία κατάλληλου πλαισίου συνεργασίας, το οποίο θα επιτρέπει την ανταλλαγή και χρήση πληροφοριών μεταξύ των τραπεζών για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος, αλλά και θα διευκολύνει το συντονισμό των σχετικών ενεργειών όλων των αρμόδιων φορέων (Εποπτικές Αρχές, Διωκτικές Αρχές, Δικαστικές Αρχές).

Σε κάθε φάση της δραστηριοποίησης ενός πιστωτικού ιδρύματος για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος, ο ρόλος της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης παραμένει σημαντικός, είτε αυτή λειτουργεί ως κατασταλτικός μηχανισμός είτε ως μηχανισμός ενίσχυσης και βελτίωσης του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου, λόγω των συσσωρευμένων εμπειριών και της τεχνογνωσίας του προσωπικού της, είτε ως μηχανισμός διασφάλισης με την αξιολόγηση της επάρκειας και αποδοτικότητας της λειτουργίας του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου για την πρόληψη του οικονομικού εγκλήματος.

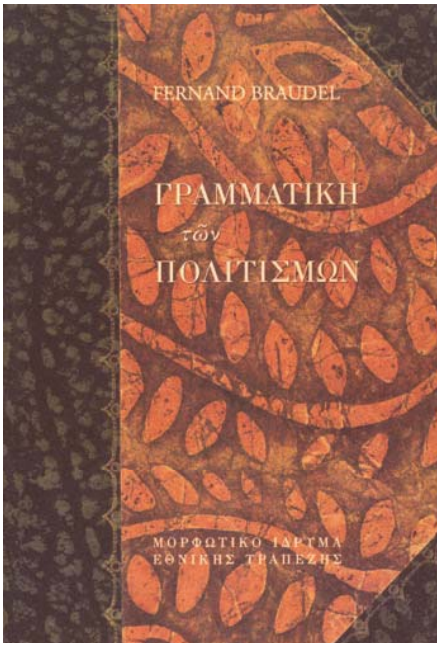

FERNAND BRAUDEL
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΑΡΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ
Εκδόσεις ΜΙΕΤ, 2001
(σελ. 787, χάρτες 23)

'Καλό θα ήταν να μπορούσαμε να ορίσουμε τον πολιτισμό απλά και με σαφήνεια, όπως ορίζουμε μια ευθεία, ένα τρίγωνο, ένα χημικό στοιχείο...', αρχίζει το βιβλίο του ο Μπρωντέλ. Φαίνεται όμως ότι δεν είναι εύκολο. Ο ίδιος πασχίζει γι' αυτό σε ολόκληρη την πρώτη ενότητα του έργου του, στρέφεται διαδοχικά προς τη Γεωγραφία, την Κοινωνιολογία, την Οικονομία, την Ομαδική Ψυχολογία, την Ιστορία, στηρίζεται φυσικά στην έννοια της 'μακράς διάρκειας', που έχει ο ίδιος διατυπώσει, και τελικά το κατορθώνει. Ορίζει τον πολιτισμό με τρόπο τόσο γλαφυρό και διαυγή, που λίγο θέλει να πιστέψει ο αναγνώστης ότι το πράγμα ήταν αυτονόητο... κάτι σαν το αυγό του Κολόμβου.
Οπλισμένος τώρα με μεθοδολογικό εργαλείο τον ορισμό αυτόν, αλλά και με το χάρισμα να γοητεύει τον αναγνώστη του όπως έκανε άλλοτε ο Ιούλιος Βερν, ο συγγραφέας μάς παίρνει από το χέρι να κάνουμε μαζί το γύρο του κόσμου. Οχι για να περιγράψει τους σύγχρονους πολιτισμούς σαν κανένας τουριστικός οδηγός, αλλά για να φτάσει στο βάθος τους και να τους εξηγήσει: τις αιτίες τους, τις περιπέτειες που πέρασαν, τις συμπάθειες και αντιπάθειές τους, τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, την προσωπικότητά τους... Γι' αυτό και ο τίτλος του βιβλίου δεν είναι 'Ιστορία' των πολιτισμών, αλλά 'Γραμματική', που παραπέμπει σε κανόνες. Και πρόκειται για τους σημερινούς, τους ζωντανούς πολιτισμούς: πολιτισμός του Ισλάμ – να μην αρχίζουμε πάντα από την Ευρώπη, σαν να είμαστε σώνει και καλά το κέντρο του κόσμου – πολιτισμός της Μαύρης Αφρικής, της Απω Ανατολής και τέλος ευρωπαϊκοί πολιτισμοί, πρώτα η καθαυτό Ευρώπη κι έπειτα οι δύο παραλλαγές του ίδιου θέματος, η Αμερική με τους αγγλόφωνους πολιτισμούς από τη μια, η Ρωσία από την άλλη.
Φιλοδοξία του βιβλίου είναι να κατανοήσει ο σημερινός αναγνώστης τον κόσμο όπου ζει, 'να διαβάζει μια εφημερίδα, και να είναι σε θέση να καταλαβαίνει τι λέει'. Κι όσο γι' αυτό, ένα σωρό γεγονότα, ακόμη και της πρόσφατης ελληνικής πραγματικότητας, έρχονται να επιβεβαιώσουν την επιτυχία του. Για παράδειγμα, ο αναγνώστης της *Γραμματικής των πολιτισμών* θα ήταν σε θέση να προβλέψει, με μεγάλη προσέγγιση, τις αντιδράσεις του ελληνικού πλήθους όταν επισκέφθηκε την Αθήνα ο ρωμαιοκαθολικός Ποντίφηκας, το Μάιο του 2001. Και βέβαια, ένας έλληνας υπουργός των εξωτερικών θα μπορούσε να αντλήσει πολύτιμα στοιχεία, στέρεες βάσεις, για να διαμορφώσει την ελληνική πολιτική απέναντι στην Τουρκία.
Κοντολογίς ο Μπρωντέλ καταπιάστηκε να γράψει ένα εγχειρίδιο για τελειόφοιτους μαθητές του γαλλικού λυκείου (αυτός ήταν ο αρχικός σκοπός του βιβλίου) κι έγραψε έργο κλασικό. Που, όπως όλα τα κλασικά βιβλία, όταν πια το έχει διαβάσει κανείς, δυσκολεύεται να διανοηθεί πως υπήρξε και μια εποχή της ζωής του πριν απ' αυτό, χωρίς αυτό.

Ο Φερνάν Μπρωντέλ, ο πατέρας της Νέας Ιστορίας, γεννήθηκε το 1902 στη γαλλική επαρχία Μεζ και πέθανε στο Παρίσι το 1985. Agregé d'histoire στα είκοσι ένα του χρόνια, δίδαξε στην Αλγερία, στο Παρίσι και στη Βραζιλία. Το 1940 αιχμαλωτίζεται στο μέτωπο του Ρήνου και περνά τα χρόνια του πολέμου στο στρατόπεδο του Λύμπεκ. Κατά τη διάρκεια της αιχμαλωσίας συντάσσει τη διατριβή του Η ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β΄ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ *(ελλ. μετάφραση Κλαίρης Μητσοτάκη, Αθήνα, ΜΙΕΤ, 1991-1998), έργο που έμελλε να επιβάλει μια νέα επαναστατική αντίληψη της Ιστορίας.*
Διετέλεσε στέλεχος των Annales, της Ecole Pratique des Hautes Etudes, καθηγητής στο Collège de France και διευθυντής του Maison des Sciences de l'Homme. Το 1984 εξελέγη μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας.
Το εύρος των μελετών του, οι διεθνείς συνεργασίες του και η έκδοση των πολύτιμων έργων του σε πολλές γλώσσες του εξασφαλίζουν ηγετική θέση στη διεθνή ιστοριογραφία.

Η Εκτιμηση Κινδυνων ως Εργαλειο Εσωτερικου Ελεγχου των Τραπεζων

ΙΩΑΝΝΗ Λ. ΦΙΛΟΥ*

Α. Εισαγωγή

Η ανάλυση των κινδύνων σαν μια προσπάθεια εκτιμήσεως του περιβάλλοντος λειτουργίας των επιχειρήσεων και παροχής της βάσεως για να καταρτιστεί το πρόγραμμα ελέγχου, είναι μια πρακτική η οποία ανάγεται στα πρώτα χρόνια επαγγελματικής κατοχύρωσης των ελεγκτών και της τυποποίησης αρκετών θεμάτων και σημείων που αφορούν τον έλεγχο. Τα τελευταία χρόνια όμως, στο θέμα της ανάλυσης κινδύνων δίνεται ολοένα και περισσότερη βαρύτητα από τους ελεγκτές (εσωτερικούς και εξωτερικούς). Οι μεγάλες διεθνείς ελεγκτικές εταιρείες, η φιλοσοφία και προσέγγιση των οποίων έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τη διενέργεια του έργου των εσωτερικών ελεγκτών, θεωρούν άκρως απαραίτητο βήμα σε οποιονδήποτε έλεγχο, και ιδιαίτερα σε ελέγχους που διενεργούνται για πρώτη φορά, την εκτίμηση των κινδύνων των ελεγχόμενων μονάδων και δραστηριοτήτων. Επίσης, στις νεότερες εκδόσεις συγγραμμάτων περί εσωτερικού ελέγχου (όπως π.χ. στο εγχειρίδιο Bank's Internal Audit Manual – BIAM – του Ciliberti, το οποίο προτείνεται από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου τραπεζών) αφιερώνονται ειδικά κεφάλαια στο θέμα της εκτίμησης των κινδύνων, γεγονός που αποτελεί επίσης απόδειξη της ανερχόμενης σπουδαιότητας και της ευρύτερης χρησιμοποίησης της εκτίμησης κινδύνων ως σημαντικού εργαλείου για τη διενέργεια του εσωτερικού ελέγχου.

Στο παρόν άρθρο γίνεται αρχικά μια αναγκαία αναφορά (α) στον εσωτερικό έλεγχο για να δοθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνικών εκτίμησης κινδύνων και (β) στους κινδύνους από πλευράς ελέγχου, με συνοπτική αναφορά καθενός επιμέρους κινδύνου. Στη συνέχεια παρουσιάζονται δύο συστήματα εκτίμησης κινδύνων, το ένα είναι γενικό και το άλλο ειδικό, σε επίπεδο μονάδων, ενώ παρατίθεται και παράδειγμα του ειδικού συστήματος, με αριθμητικά δεδομένα. Τέλος γίνεται αναφορά στην αξιοποίηση των ευρημάτων της εργασίας εκτίμησης κινδύνων και σχολιάζονται κάποιες σημαντικές παράμετροι που αφορούν τις τεχνικές εκτίμησης κινδύνων.

Β. Ο εσωτερικός έλεγχος στις τράπεζες

Στην έννοια του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνονται δύο όροι, αφενός ο όρος 'Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου' που ισοδυναμεί με τον αγγλικό όρο 'internal controls' (και κάθε 'control' μπορεί να αναφέρεται ως 'μέτρο ελέγχου') και αφετέρου ο όρος 'Διενέργεια Εσωτερικού Ελέγχου' που ισοδυναμεί με τον αγγλικό όρο 'internal audit'. Ο πρώτος όρος αναφέρεται στην εν γένει οργάνωση και λειτουργία της τράπεζας (ή οποιασδήποτε επιχείρησης), ενώ ο δεύτερος όρος στη λειτουργία της Διεύ-

** Ο Ι. Λ. Φίλος διδάσκει Ελεγκτική και Εσωτερικό Ελεγχο στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, είναι εσωτερικός ελεγκτής του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων και πιστοποιημένος εσωτερικός ελεγκτής (CIA).*

θυνσης Εσωτερικού Ελέγχου (ή Επιθεώρησης ή όπως αλλιώς ενδεχομένως ονομάζεται).

Ως πιο σημαντικοί από τους *στόχους του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου* (ΣΕΕ) μπορούν να αναφερθούν η προστασία των περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας, η τήρηση των εγκεκριμένων πολιτικών, των διαδικασιών και των εντολών της διοίκησης σε κάθε τμήμα και σε κάθε δραστηριότητα της τράπεζας, η συμμόρφωση προς τους νόμους, τους περιορισμούς και κανόνες που επιβάλλονται από το εξωτερικό περιβάλλον της τράπεζας, η ακρίβεια και αξιοπιστία των λογιστικών και άλλων πληροφοριών και η αξιολόγηση της λειτουργίας και των αποτελεσμάτων της τράπεζας.

Το βασικότερο σημείο στην οργάνωση του ΣΕΕ μιας τράπεζας είναι η επιλογή και η χρησιμοποίηση των κατάλληλων *μέτρων ελέγχου*, κάποια από τα οποία μπορεί να έχουν πιο γενική μορφή (υπό την έννοια ότι έχουν εφαρμογή σε όλες τις επιχειρήσεις) και κάποια μπορεί να είναι εξειδικευμένα. Στα γενικά μέτρα ελέγχου εντάσσονται μεταξύ άλλων η ύπαρξη αξιόπιστων, έγκαιρων και επαρκών προϋπολογισμών (budgeting) και αναφορών (reporting), η απασχόληση επαρκούς και αποδοτικού προσωπικού και η λειτουργία υπηρεσίας εσωτερικού ελέγχου. Στα εξειδικευμένα μέτρα ελέγχου στην περίπτωση τραπεζικών επιχειρήσεων, εντάσσονται μεταξύ άλλων η καθιέρωση ορίων συναλλαγών, συμπεριλαμβανομένων των ανώτατων ορίων συναλλαγών, η σύνταξη εκθέσεων πιστοληπτικής ικανότητας προκειμένου περί αξιολογήσεως χορηγήσεων κ.λπ. Σημειωτέον ότι υπάρχουν προληπτικά, εντοπιστικά και διορθωτικά μέτρα ελέγχου.

Ως πιο σημαντικοί από τους *στόχους της Διενέργειας Εσωτερικού Ελέγχου* (ΔΕΕ) μπορούν να αναφερθούν η προληπτική συμμετοχή στην αξιολόγηση και ανάπτυξη διαδικασιών και συστημάτων, η διερεύνηση (εκ των προτέρων αξιολόγηση και εκ των υστέρων έλεγχος) αν τα μέτρα ελέγχου είναι τα κατάλληλα και λειτουργούν ικανοποιητικά, και η έκφραση γνώμης για την αντιμετώπιση των κινδύνων.

Η εργασία των εσωτερικών ελεγκτών εκτείνεται σε όλα τα είδη ελέγχου, όπως και αν αναφέρονται: οικονομικοί έλεγχοι (που περιλαμβάνουν τις διαδικασίες που αφορούν την ασφάλεια του ενεργητικού και της περιουσίας της τράπεζας και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων και λοιπών οικονομικών στοιχείων), λειτουργικοί ή διαδικαστικοί έλεγχοι (που περιλαμβάνουν το πλαίσιο και τις διαδικασίες ελέγχου συμμόρφωσης προς τις πολιτικές και τις διαδικασίες λειτουργίας της τράπεζας), διοικητικοί έλεγχοι (που περιλαμβάνουν το οργανωτικό πλαίσιο και τις διαδικασίες που έχουν σχέση με τη λήψη διοικητικών αποφάσεων, τη συμμόρφωση προς αυτές και την αξιολόγησή τους), διαχειριστικοί έλεγχοι (που είναι συνδυασμός των δύο πρώτων εκ των ανωτέρω ειδών), έλεγχοι της μηχανογράφησης, έλεγχοι απάτης κ.λπ.

Για να υπάρχουν τα μέγιστα οφέλη από την εργασία των εσωτερικών ελεγκτών, πρέπει αφενός να έχουν οι ελεγκτές την απαραίτητη εξουσία, ανεξαρτησία και στήριξη από τη διοίκηση και αφετέρου η εργασία τους να προγραμματίζεται, να διενεργείται επιστημονικά και να ελέγχεται. Πρώτιστης σημασίας είναι και ο καθορισμός του εύρους του ελέγχου (έτσι ώστε να καλύπτονται ελεγκτικά όλες οι δραστηριότητες της τράπεζας, για όλο το χρόνο λειτουργίας της και για όλα τα επίπεδα εργαζομένων) και ο κατάλληλος διαχωρισμός του ελεγκτικού χρόνου μεταξύ των ελεγκτέων δραστηριοτήτων και η επιλογή των κατάλληλων ελεγκτικών βημάτων, έτσι ώστε να επιτευχθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο κάλυψης ή αντιμετώπισης των υφιστάμενων κινδύνων, ισορροπημένα διαχωρισμένων μεταξύ των δραστηριοτήτων που ελέγχονται.

Γ. Οι κίνδυνοι από πλευράς εσωτερικού ελέγχου

Ο κίνδυνος του ελέγχου, η πιθανότητα δηλαδή να καταλήξει ο ελεγκτής, μετά την ολοκλήρωση της εργασίας του, σε λανθασμένα συμπεράσματα σχετικά με την ορθότητα των στοιχείων που έλεγξε, είναι

συνδυασμός δύο επιμέρους κινδύνων: (α) του κινδύνου ύπαρξης-εμφάνισης του σφάλματος (occurence risk) και (β) του κινδύνου μη ανακάλυψης του σφάλματος (detection risk).

(α) Ο πρώτος κίνδυνος, ο κίνδυνος εμφάνισης του σφάλματος χωρίζεται περαιτέρω σε δύο επιμέρους κινδύνους, στον έμφυτο κίνδυνο (inherent risk) και στον κίνδυνο του συστήματος εσωτερικού ελέγχου (control risk), όπου:

➢ ***Ο έμφυτος κίνδυνος*** είναι ο κίνδυνος ότι ένα στοιχείο μπορεί να είναι λανθασμένο λόγω της φύσης του. Για παράδειγμα, τα διαθέσιμα μιας τράπεζας έχουν σημαντικό έμφυτο κίνδυνο λόγω των πολυάριθμων στοιχείων που συναποτελούν τα διαθέσιμα της εταιρείας, των πολυάριθμων και διαφορετικής φύσεως συναλλαγών, των σύνθετων σε αρκετές περιπτώσεις υπολογισμών και των πιθανοτήτων φυσικής απώλειας των διαθεσίμων. Αντιθέτως, ένα γήπεδο (πάγιο στοιχείο) της τράπεζας έχει μικρό βαθμό έμφυτου κινδύνου, λόγω των λίγων συναλλαγών, της μεγάλης κατ' είδος αξίας του παγίου (λαμβανομένου μάλιστα υπόψη ότι σημαντικής αξίας στοιχεία τεκμηριώνονται σωστότερα) και των ουσιαστικά ανύπαρκτων πιθανοτήτων φυσικής απώλειας.

➢ ***Ο κίνδυνος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου*** είναι ο κίνδυνος ότι το σύστημα οργάνωσης και εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας μπορεί να μην προλάβει τα σφάλματα, κυρίως επειδή δεν έχουν ενσωματωθεί επαρκή και κατάλληλα μέτρα ελέγχου. Για να εκτιμηθεί ο κίνδυνος του συστήματος εσωτερικού ελέγχου πρέπει προηγουμένως να γίνουν κατανοητοί οι στόχοι του συστήματος εσωτερικού ελέγχου της τράπεζας σε κάθε μια δραστηριότητα και να μελετηθούν οι ακολουθούμενες διαδικασίες και οι διασφαλίσεις που αυτές εμπεριέχουν.

(β) Ο δεύτερος κίνδυνος, ***ο κίνδυνος μη ανακάλυψης του σφάλματος*** χωρίζεται επίσης σε δύο επιμέρους κινδύνους, στον κίνδυνο δειγματοληψίας (sampling risk) και στο μη δειγματοληπτικό κίνδυνο (non-sampling risk), όπου:

➢ ***ο κίνδυνος δειγματοληψίας*** είναι ο κίνδυνος ότι το δείγμα το οποίο επιλέχθηκε για τη διεξαγωγή του ελέγχου δεν είναι το κατάλληλο ή, παρά το γεγονός ότι το δείγμα είναι κατάλληλο, το σφάλμα υπήρχε στον πληθυσμό που εξαιρέθηκε από το δείγμα, και

➢ ***ο μη δειγματοληπτικός κίνδυνος*** είναι ο κίνδυνος να μην εντοπιστεί από τον ελεγκτή το σφάλμα, παρά το γεγονός ότι το σφάλμα βρισκόταν μέσα στο δείγμα που επιλέχτηκε. Ενας τέτοιος κίνδυνος μπορεί να είναι η αποτυχία του ελεγκτή να αναγνωρίσει ένα σφάλμα το οποίο υπάρχει στα δεδομένα και στα στοιχεία που εξετάζει ή ακόμη και η χρησιμοποίηση από τον ελεγκτή ακατάλληλων για την περίπτωση ελεγκτικών διαδικασιών.

Δεδομένου ότι σκοπός του ελέγχου είναι η διαβεβαίωση, σε κάποιο αποδεκτό επίπεδο, ότι το τελικό αποτέλεσμα του ελέγχου δεν περιέχει ουσιώδη σφάλματα, για να επιτευχθεί αυτή η διαβεβαίωση στο αποδεκτό επίπεδο, πρέπει να περιοριστεί το άθροισμα των δύο ειδών κινδύνων (κίνδυνος ύπαρξης-εμφάνισης του σφάλματος και κίνδυνος μη ανακάλυψης του σφάλματος) σε κάποιο αποδεκτό βαθμό.

Η ποιότητα του ΣΕΕ είναι άμεσα συνδεδεμένη με τους κινδύνους, αφού:

➢ όταν υπάρχει αδύναμο σύστημα εσωτερικού ελέγχου, τότε είναι μεγάλος ο εκτιμούμενος κίνδυνος ύπαρξης-εμφάνισης του σφάλματος. Σε αυτή την περίπτωση, πρέπει ο επιτρεπόμενος κίνδυνος μη ανακάλυψης του σφάλματος να είναι μικρός, έτσι ώστε συνεκτιμούμενος με τον κίνδυνο ύπαρξης-εμφάνισης του σφάλματος να κρατούν το συνολικό κίνδυνο σε κάποιο μικρό, αποδεκτό βαθμό. Κατ' επέκταση, για να επιτευχθεί μικρός βαθμός κινδύνου μη ανακάλυψης του σφάλματος, πρέπει να είναι μεγάλη η έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών οι οποίες θα πρέπει να ακολουθηθούν και περαιτέρω μεγαλύτερο το κόστος του ελέγχου, ενώ

➢ απεναντίας, όταν υπάρχει ισχυρό σύστημα εσωτερικού ελέγχου, τότε είναι μικρός ο εκτιμούμενος κίνδυνος ύπαρξης-εμφάνισης του σφάλματος. Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί ο επιτρεπόμενος κίνδυνος μη ανακάλυψης του σφάλματος να είναι μεγάλος, έτσι ώστε συνεκτιμούμενος με τον κίνδυνο

ύπαρξης-εμφάνισης του σφάλματος να κρατούν το συνολικό κίνδυνο σε κάποιο μικρό, αποδεκτό βαθμό. Κατ' επέκταση, με επιτρεπόμενο μεγάλο βαθμό κινδύνου μη ανακάλυψης του σφάλματος, μπορεί να είναι περιορισμένη η έκταση των ελεγκτικών διαδικασιών οι οποίες θα πρέπει να ακολουθηθούν.

Οι μέθοδοι ανάλυσης των κινδύνων οι οποίες έχουν αναπτυχθεί και χρησιμοποιούνται στην πράξη στοχεύουν και στη μείωση του κόστους του εσωτερικού ελέγχου. Η αναμενόμενη αυτή μείωση έρχεται από την αύξηση της αποτελεσματικότητας του ελέγχου μέσω της χρησιμοποίησης των κατάλληλων ελεγκτικών διαδικασιών, από τον περιορισμό του χρόνου ελέγχου μέσω της αποφυγής ελεγκτικών διαδικασιών οι οποίες δεν είναι κατάλληλες και από τον αμεσότερο και ευχερέστερο εντοπισμό σημείων όπου είναι απαραίτητο να εφαρμοστούν ισχυρά μέτρα εσωτερικού ελέγχου.

Δ. Συστήματα εκτίμησης κινδύνων στον προγραμματισμό των εργασιών της ΔΕΕ

Κατωτέρω παρουσιάζονται δύο συστήματα εκτίμησης κινδύνων. Το ένα είναι γενικό (για τη συνολική εκτίμηση των κινδύνων, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις δραστηριότητες της τράπεζας) και το άλλο είναι ειδικό και αφορά τις εργασίες των καταστημάτων.

Σύμφωνα με το ***Σύστημα συνολικής εκτίμησης των κινδύνων***, ο εσωτερικός ελεγκτής, μπορεί να ακολουθήσει πέντε στάδια, ως εξής:

1. Διαιρεί τις τραπεζικές εργασίες σε περιοχές δραστηριοτήτων (το BIAM παρέχει μια διαίρεση των δραστηριοτήτων σε δραστηριότητες διοίκησης – θέματα προσωπικού, εξόδων, παγίων – δραστηριότητες δανειοδοτήσεως, δραστηριότητες επενδύσεων, διαχείριση για λογαριασμό τρίτων/λοιπές τραπεζικές δραστηριότητες, χρηματοοικονομικές δραστηριότητες και δραστηριότητες συναλλαγών και λειτουργίας).
2. Εντοπίζει τους στόχους του εσωτερικού ελέγχου για κάθε μια από τις περιοχές αυτές. Ο εντοπισμός των στόχων του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είναι ουσιαστικότατος, επειδή οι στόχοι αυτοί αποτελούν στη συνέχεια το κριτήριο αξιολόγησης στο έργο της διαδικασίας εκτίμησης των κινδύνων.
3. Αναλύει τον κάθε στόχο με βάση επιμέρους σημεία-μέτρα ελέγχου (αν ισχύουν ή λειτουργούν αυτά τα σημεία, σημαίνει ότι ικανοποιείται ο στόχος) επιβεβαιώνοντας την ύπαρξή τους στην τράπεζα και αξιολογώντας το βαθμό αποτελεσματικότητάς τους. Η εργασία αυτή γίνεται με τη χρησιμοποίηση καταστάσεων επαλήθευσης (checklists).
4. Εκτιμά τα πιθανά σφάλματα στα οποία θα καταλήξει ο έλεγχος, αν δεν ισχύουν τα επιμέρους σημεία-μέτρα ελέγχου. Σημαντική εργασία είναι η κατηγοριοποίηση των σφαλμάτων, σε επίπεδα σημαντικότητας, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα να γίνονται σχετικές βαθμολογήσεις.
5. Αξιολογεί συνολικά τους κινδύνους για να καταλήξει στην προσέγγιση του ελέγχου. Το τελευταίο αυτό στάδιο, της τελικής ανάλυσης, περιλαμβάνει και επιμέρους ενέργειες όπως της εκτίμησης του μηχανογραφικού περιβάλλοντος, της περιληπτικής αναφοράς των ευρημάτων που ανέκυψαν κατά τη συμπλήρωση των καταστάσεων επαλήθευσης (checklists), της εκτίμησης της πιθανότητας σφάλματος και τελικά του καθορισμού των ελεγκτικών διαδικασιών, οι οποίες πρέπει να εφαρμοστούν για να ανευρεθούν τα σφάλματα στο βαθμό που θεωρείται αναγκαίο.

Οπου οι ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες είναι ισχυρές και αποτελεσματικές, οι σχετικές ελεγκτικές διαδικασίες μπορούν να ελαττωθούν ή ακόμη και να μην εφαρμοστούν. Οπου όμως υπάρχει αδυναμία στις ισχύουσες πολιτικές και διαδικασίες πρέπει οι σχετικές ελεγκτικές διαδικασίες να εφαρμοστούν.

Το ***Σύστημα εκτίμησης κινδύνων σε επίπεδο μονάδων***, χρησιμοποιείται σε παραλλαγές σχετικά με την πρακτική εφαρμογή του. Μπορεί πάντως να ολοκληρώνεται σε τέσσερα στάδια, ως εξής:

1. Στο πρώτο στάδιο γίνεται ο καθορισμός των παραγόντων κινδύνου (risk factors) δηλαδή μέτρων με βάση τα οποία μετρώνται οι κίνδυνοι στους οποίους εκτίθεται η συγκεκριμένη δραστηριότητα. Ως τέτοιοι παράγοντες μπορεί να ληφθούν, μεταξύ άλλων, το ύψος των συναλλαγών, το μέγεθος του απασχολούμενου προσωπικού, η ποιότητα του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στη συγκεκριμένη δραστηριότητα (π.χ. η σχέση με τη σοβαρότητα προηγούμενων ευρημάτων) και ο χρόνος που μεσολάβησε από τον προηγούμενο έλεγχο.
2. Στο δεύτερο στάδιο γίνεται ο καθορισμός του βαθμού σημαντικότητας κάθε παράγοντα κινδύνου. Ενας τρόπος είναι με ποσοστιαία κατανομή της σημαντικότητας μεταξύ όλων των παραγόντων κινδύνου που επιλέχτηκαν στο πρώτο στάδιο (π.χ. σημαντικότητα 20%, 50%, 25% και 5% για τους παράγοντες α, β, γ και δ αντίστοιχα).
3. Στο τρίτο στάδιο βαθμολογείται κάθε δραστηριότητα ή τμήμα ξεχωριστά για κάθε παράγοντα κινδύνου, με βάση μια κλίμακα βαθμολογίας (έστω από το 1 έως το 9). Για παράδειγμα, ως προς τον πρώτο παράγοντα κινδύνου που επιλέχτηκε στο πρώτο στάδιο ανωτέρω, μια δραστηριότητα που έχει μέγεθος ημερήσιων συναλλαγών 50 ανά υπάλληλο μπορεί να βαθμολογηθεί με 1 ή 2, ενώ μια δραστηριότητα που έχει μέγεθος ημερήσιων συναλλαγών 500 ανά υπάλληλο μπορεί να βαθμολογηθεί με 9. Επίσης, ως προς τον τρίτο παράγοντα κινδύνου που επιλέχτηκε στο πρώτο στάδιο ανωτέρω, μια δραστηριότητα που έχει ικανοποιητικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να βαθμολογηθεί με 1, ενώ μια δραστηριότητα που έχει αδύναμο σύστημα εσωτερικού ελέγχου μπορεί να βαθμολογηθεί με 8 ή 9.
4. Στο τέταρτο στάδιο ταξινομούνται οι διάφορες δραστηριότητες ή τμήματα, ανάλογα με το συνολικό βαθμό κινδύνου που περικλείουν. Για να γίνει αυτό, για κάθε δραστηριότητα πολλαπλασιάζεται η βαθμολογία που δόθηκε σε παράγοντα κινδύνου στη δραστηριότητα αυτή (τρίτο στάδιο) με το βαθμό σημαντικότητας κάθε παράγοντα κινδύνου (δεύτερο στάδιο). Αφού αυτό γίνει για κάθε παράγοντα κινδύνου στη συγκεκριμένη δραστηριότητα, στη συνέχεια τα επιμέρους γινόμενα αθροίζονται. Το άθροισμα στο οποίο καταλήγει ο ελεγκτής είναι ο σχετικός βαθμός κινδύνου της συγκεκριμένης δραστηριότητας.

Με την ίδια λογική μπορούν να εξεταστούν, να βαθμολογηθούν και να ταξινομηθούν και οι επιμέρους δραστηριότητες κάθε τμήματος, ανάλογα με το βαθμό κινδύνου που περικλείουν.

Για καλύτερη κατανόηση των ανωτέρω παρατίθεται στη συνέχεια παράδειγμα του ειδικού συστήματος, με αριθμητικά δεδομένα, όπου:

- υπάρχουν 4 παράγοντες (1, 2, 3, 4) με ξεχωριστούς βαθμούς σημαντικότητας και βαρύτητας (ίσης με 20%, 40%, 10% και 30% αντίστοιχα)
- δίνονται οι κλίμακες βαθμού κινδύνου (με ελάχιστο κίνδυνο ίσο με 0 και μέγιστο ίσο με 4)
- δίνονται και οι απόλυτοι αριθμοί των αξιολογούμενων στοιχείων (όπως παρουσιάζονται στη στήλη (1) κάθε παράγοντα στον πίνακα της επόμενης σελίδας).

Η χρησιμοποίηση παραγόντων με συνδυασμένα στοιχεία θεωρείται ως θετική συνεισφορά στην ανάπτυξη αποτελεσματικότερου συστήματος εκτίμησης κινδύνων. Μπορεί δηλαδή να θεωρηθεί ως καλύτερος παράγοντας η 'σχέση του αριθμού προσωπικού ως προς το σύνολο των επεξεργαζόμενων στοιχείων ή των χειριζόμενων υποθέσεων' από τον παράγοντα 'αριθμός προσωπικού'. Παρομοίως μπορεί να θεωρηθεί ως καλύτερος παράγοντας η 'σχέση του αριθμού των εσφαλμένων περιπτώσεων ως προς το σύνολο των περιπτώσεων' από τον παράγοντα 'αριθμός των εσφαλμένων περιπτώσεων'.

Αν το μοντέλο που αναπτύσσεται την πρώτη φορά διαπιστωθεί ότι μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω, η σχετική βελτίωση πρέπει να γίνει την επόμενη φορά που θα ξαναχρησιμοποιηθεί, πάνω όμως στον ίδιο βασικό κορμό, σε συμφωνία πάντοτε με τη φιλοσοφία της ακολουθούμενης προσέγγισης.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΜΟΝΑΔΩΝ

	Παράγοντας 1			Παράγοντας 2			Παράγοντας 3			Παράγοντας 4			Σύνολο κινδύνου	Κατάταξη
	20%			40%			10%			30%				
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Κλίμακες														
	0-10	0		0-2	0		0-5	0		0-5	0			
	11-30	1		3-4	1		6-20	1		6-8	1			
	31-50	2		5-8	2		21-70	2		9-12	2			
	51-80	3		9-15	3		71-120	3		13-20	3			
	81-	4		16-	4		121-	4		21-	4			
Βαθμολόγηση(*)														
Μονάδα														
1	20	1	0,2	8	2	0,8	150	4	0,4	2	0	0	1,4	6
2	40	2	0,4	15	3	1,2	110	3	0,3	2	0	0	1,9	5
3	50	2	0,4	4	1	0,4	70	2	0,2	5	0	0	1	9
4	30	1	0,2	2	0	0	5	0	0	12	2	0,6	0,8	10
5	80	3	0,6	20	4	1,6	10	1	0,1	20	3	0,9	3,2	1
6	100	4	0,8	13	3	1,2	8	0	0	8	1	0,3	2,3	3
7	10	0	0	12	3	1,2	120	3	0,3	30	4	1,2	2,7	2
8	20	1	0,2	1	0	0	200	4	0,4	10	2	0,6	1,2	7
9	30	1	0,2	8	2	0,8	20	1	0,1	5	0	0	1,1	8
10	50	2	0,4	20	4	1,6	10	1	0,1	3	0	0	2,1	4

(*) Η βαθμολόγηση για κάθε μονάδα (στήλη 2) γίνεται με βάση την κλίμακα του συγκεκριμένου παράγοντα
Η στήλη (3) προκύπτει πολλαπλασιάζοντας τη βαθμολόγηση της στήλης (2) με το συντελεστή βαρύτητας κάθε παράγοντα
Η στήλη (4) προκύπτει αθροίζοντας τα ποσά που αναφέρονται στη στήλη (3) κάθε παράγοντα.

Ε. Εφαρμογή ευρημάτων εργασίας εκτίμησης κινδύνων και σχολιασμοί

Μετά την ολοκλήρωση της εργασίας που αναφέρεται στα ανωτέρω στάδια, επιμερίζεται το διαθέσιμο ελεγκτικό προσωπικό και ο διαθέσιμος ελεγκτικός χρόνος στις διάφορες δραστηριότητες και τμήματα ανάλογα με το συνολικό βαθμό κινδύνου που περικλείουν. Σχετικά πάντως με το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου και τη σχέση του με το μέγεθος της μονάδας ελέγχου, υπάρχουν δύο διαφορετικές προσεγγίσεις:

➢ η πρώτη προσέγγιση ξεκινά με βάση τη διαθεσιμότητα του ελεγκτικού χρόνου και του ελεγκτικού προσωπικού και στοχεύει στον κατάλληλο διαχωρισμό τους στις δραστηριότητες και τα τμήματα που πρόκειται να ελεγχθούν, με βάση τα αποτελέσματα της εργασίας εκτίμησης κινδύνων που έχει προηγηθεί, ώστε να ολοκληρωθεί ο έλεγχος μέσα στο δεδομένο χρόνο, ενώ

➢ η δεύτερη προσέγγιση ξεκινά με βάση το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου και στοχεύει στην ελεγκτική κάλυψη όλων των δραστηριοτήτων όπου ο σχετικός κίνδυνος έχει εκτιμηθεί ως υψηλότερος του αποδεκτού επιπέδου. Το σύνολο των απαιτούμενων ελεγκτικών διαδικασιών για κάλυψη όλων των δραστηριοτήτων υψηλού κινδύνου είναι η βάση για τη σύνταξη του προγράμματος ελέγχου, από όπου θα υπολογιστεί ο απαιτούμενος για τη διενέργεια του ελέγχου χρόνος. Ο απαιτούμενος αυτός χρόνος καθορίζει περαιτέρω και τις ανάγκες για ικανοποιητική στελέχωση της διεύθυνσης εσωτερικού ελέγχου.

Σημειώνεται ότι στην απόφαση για τον καθορισμό του αποδεκτού επιπέδου κινδύνου μπορεί να συμμετέχει και η διοίκηση, όμως πρέπει οπωσδήποτε να είναι σύμφωνη η γνώμη του Διευθυντή Ελέγχου. Σε επόμενες περιόδους, ύστερα από αιτιολογημένη απόφαση, μπορεί να τροποποιηθεί το αποδεκτό επίπεδο κινδύνου.

Στο παράδειγμα που αναπτύχθηκε στην παράγραφο Δ, αν εφαρμοστεί η πρώτη προσέγγιση μπορεί να ελεγχθούν οι δραστηριότητες που έχουν συνολικό κίνδυνο μεγαλύτερο από 2 (οπότε θα ελεγχθούν οι μονάδες 5, 6, 7 και 10) ή από 2,5 (οπότε θα ελεγχθούν οι μονάδες 5 και 7). Το αν δηλαδή η μονάδα 6 ή/και 10 θα ελεγχθεί, θα εξαρτηθεί από την επάρκεια του δεδομένου ήδη ελεγκτικού προσωπικού.

Αν όμως εφαρμοστεί η δεύτερη προσέγγιση, και έχει ήδη καθοριστεί ως επίπεδο αποδεκτού κινδύνου το επίπεδο 2, τότε οι μονάδες 6 και 10 θα ελεγχθούν οπωσδήποτε, ανεξάρτητα αν αυτό σημαίνει ακόμη και πρόσληψη νέου προσωπικού ή ανάθεση μέρους της ελεγκτικής εργασίας σε εξωτερικό συνεργάτη.

Σημειώνεται επίσης ότι μπορεί να γίνει επιλογή κάποιων μόνο δραστηριοτήτων ή τμημάτων των επιλεγόμενων μονάδων, όμως αυτή η επιλογή απαιτεί εκτίμηση κινδύνων σε πιο αναλυτικό επίπεδο.

Τέλος, μπορεί να γίνει και επιλογή τυχαίου δείγματος από τις θεωρούμενες ως λιγότερο ή μη επικίνδυνες μονάδες (δηλαδή τις μονάδες 1, 2, 3, 4 και 8 στο παράδειγμα της παραγράφου Δ), με το σκεπτικό της κάλυψης όλου του πληθυσμού, δεδομένης και της προληπτικής σημασίας του ελέγχου.

Το βάθος στο οποίο θα καταλήξει ο έλεγχος γίνεται μερικές φορές αντικείμενο συνεξέτασης αφενός του αποτελέσματος της εργασίας εκτίμησης κινδύνων και αφετέρου των ακολουθούμενων ***μεθόδων δειγματοληψίας*** και των επιλεγόμενων προς έλεγχο δειγμάτων. Οπως είναι γνωστό, οι εσωτερικοί – όπως και οι εξωτερικοί – ελεγκτές καταφεύγουν αναγκαστικά σε τεχνικές δειγματοληψίας, καθότι χρονικοί περιορισμοί και δεσμεύσεις κόστους καθιστούν αδύνατη την εξέταση ολόκληρων των ελεγχόμενων πληθυσμών. Τα ερωτηματικά που αντιμετωπίζει ο εσωτερικός ελεγκτής στη δειγματοληψία είναι ποια μέθοδο δειγματοληψίας να ακολουθήσει, ποιο μέγεθος δείγματος πρέπει να χρησιμοποιηθεί, με ποιον τρόπο να επιλεγούν οι μονάδες του δείγματος και πώς να αξιολογηθούν και να τεκμηριωθούν τα αποτελέσματα της δειγματοληψίας σε σχέση με τους σκοπούς των ελεγκτικών διαδικασιών. Στη βιβλιογραφία αναφέρονται αρκετές μέθοδοι δειγματοληψίας, όμως οι δύο βασικές κατηγορίες, οι οποίες αναγνωρίζονται από

όλους είναι η κατά κρίση δειγματοληψία (directed sampling) και η στατιστική ή τυχαία δειγματοληψία (statistical or random sampling).

Η τεκμηρίωση των εργασιών περί ανάλυσης κινδύνων αφενός και περί αιτιολόγησης των επιλεγόμενων δειγμάτων αποτελεί ταυτόχρονα και αιτιολόγηση για μη επίρριψη ευθυνών στον εσωτερικό ελεγκτή, περί μη ελέγχου, όταν μη ελεγχθείσες μονάδες του πληθυσμού είναι παράτυπες ή περιέχουν σφάλματα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η ανάπτυξη των συστημάτων εκτίμησης κινδύνων, όπως και κάθε ενέργεια των ελεγκτών, πρέπει να διενεργείται με τρόπο που να διασφαλίζει την αποτελεσματικότητα των εργασιών αυτών, προλαμβάνοντας σφάλματα που μπορεί να γίνουν από έλλειψη τεκμηρίωσης, από εσφαλμένους υπολογισμούς, από χρήση ανακριβών στοιχείων, από ανάθεση έργου σε μη έμπειρο προσωπικό και από άλλες αιτίες. Για το σκοπό αυτό πρέπει να είναι σε εφαρμογή, μέσα στην υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου, ένα ***πρόγραμμα διασφάλισης ποιότητας*** που να παρέχει τη λογική εξασφάλιση ότι η ελεγκτική εργασία είναι σύμφωνη με τα πρότυπα και το καταστατικό της υπηρεσίας και να περιλαμβάνει τουλάχιστον επίβλεψη της εργασίας, εσωτερική επισκόπηση και εξωτερική επισκόπηση. Το τελευταίο από τα μέτρα αυτά, η διενέργεια εξωτερικών επισκοπήσεων (από κατάλληλα, ανεξάρτητα άτομα, τα οποία δεν έχουν σύγκρουση συμφερόντων στην έκφραση αντικειμενικής γνώμης) αποτελεί αυξανόμενη πρακτική, που συνιστάται να διενεργείται κάθε τρία χρόνια, ενώ υπάρχουν περιπτώσεις όπου δικαιολογείται διαφορετικό χρονικό διάστημα μεσολάβησης μεταξύ δύο εξωτερικών επισκοπήσεων.

Τέλος, μάλλον πρέπει να γίνει δεκτό αυτό που οι περισσότεροι συγγραφείς δέχονται, ότι δηλαδή η μέτρηση του απόλυτου κινδύνου είναι πολύ δύσκολη έως αδύνατη υπόθεση και οποιεσδήποτε προσπάθειες αυτοματοποιημένης προσέγγισης της μέτρησης αυτής δεν παρέχουν πάντοτε καλύτερα αποτελέσματα από τη συνετή κρίση ενός έμπειρου εσωτερικού ελεγκτή, αφού και τα αυτοματοποιημένα μοντέλα χρειάζονται πολύ καλή κρίση του εσωτερικού ελεγκτή (του διευθυντή εσωτερικού ελέγχου κατά προτίμηση) και στην επιλογή των παραγόντων κινδύνου και στον καθορισμό βαθμού σημαντικότητας σε κάθε έναν και στη βαθμολόγηση κάθε δραστηριότητας ή τμήματος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

S. Pickett, John Wiley & Sons Inc, 2001. Internal control: a manager's journey.

M. Cangemi, T. Singleton, John Wiley & Sons Inc, 2003. Managing the Audit Function.

Ciliberti, IIA 2000. Bank's Internal Audit Manual.

Κ. Καραμάνης, Πανεπιστημιακές σημειώσεις, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2002. Εισαγωγή στη θεωρία και πρακτική της σύγχρονης ελεγκτικής.

Ι. Φίλος, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 2000. Ο εσωτερικός έλεγχος των εμπορικών τραπεζών στην Ελλάδα.

Ι. Φίλος, Δελτίον ΕΕΤ, αρ. 25-26, Β΄-Γ΄ τρίμηνο 2001, σελ. 116-121. Κανονισμός (Εσωτερικής) Λειτουργίας Τραπεζών και λοιπών εταιρειών.

Η Χρηματοδοτηση Μικρομεσαιων Επιχειρησεων και το Νεο Συμφωνο της Επιτροπης της Βασιλειας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ. ΤΑΣΑΚΟΥ
Στελέχους ΕΕΤ - Διεύθυνση Τραπεζικής Εποπτείας και Διαχείρισης Κινδύνων

1. Το νέο Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας

Το Σύμφωνο για την κεφαλαιακή επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας[1] για την τραπεζική εποπτεία (1988) όπως τροποποιήθηκε το 1996 για να συμπεριληφθούν και οι κίνδυνοι αγοράς αποτέλεσε κατά το παρελθόν αντικείμενο έντονης κριτικής τόσο από την ακαδημαϊκή κοινότητα όσο και από τον επιχειρηματικό κόσμο[2].

Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας την ανάγκη τροποποίησης των διατάξεων του συμφώνου προκειμένου να εναρμονισθεί με τις τρέχουσες πρακτικές των τραπεζών προχώρησε από το 1999 στη δημοσίευση τριών κειμένων διαβούλευσης για την τροποποίησή του.

Η Επιτροπή της Βασιλείας αποβλέπει με την επικείμενη μεταρρύθμιση στην αυξημένη ευαισθησία των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του πραγματικού οικονομικού κινδύνου που αναλαμβάνουν οι τράπεζες. Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας αφορούν τρεις θεματικές ενότητες:[3]

- την τροποποίηση του πλαίσιου υπολογισμού ελάχιστων κεφαλαιακών υποχρεώσεων έναντι του πιστωτικού κινδύνου – με την προσθήκη απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του λειτουργικού κινδύνου (Πυλώνας Ι),
- την καθιέρωση διαδικασιών για το διαρκή έλεγχο της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών (Πυλώνας ΙΙ), και
- την ενδυνάμωση της πειθαρχίας που επιβάλλει η αγορά στις τράπεζες μέσω της καθιέρωσης κανόνων γνωστοποίησης οικονομικών και άλλων στοιχείων (Πυλώνας ΙΙΙ).

Το παρόν άρθρο επιδιώκει να παρουσιάσει αδρομερώς το πλαίσιο της χρηματοδότησης των ΜΜΕ επιχειρήσεων στα πλαίσια του νέου Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας με διακριτή – όπου χρειάζεται – αναφορά στο τρίτο συμβουλευτικό κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αλλωστε δεδομένη είναι η επίδραση του έργου της Επιτροπής της Βασιλείας στο κοινοτικό δίκαιο αλλά και η διακηρυγμένη πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ουσιαστική εναρμόνιση της υπό εκπόνηση πρότασης Οδηγίας με το πλαίσιο της Βασιλείας.

---

[1] Η Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία ιδρύθηκε το 1974 στους κόλπους της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών με στόχο να αποτελέσει ένα forum διαλόγου και συνεργασίας σε θέματα τραπεζικής εποπτείας. Μέλη της επιτροπής, η οποία συνεδριάζει ανά τρίμηνο, είναι οι διοικητές των κεντρικών τραπεζών ή/και οι επικεφαλής των εποπτικών αρχών όπου αυτές δεν ταυτίζονται με την κεντρική τράπεζα των κρατών-μελών του G10 της Ελβετίας, του Λουξεμβούργου και προσφάτως της Ισπανίας.

[2] *Βλέπε* μεταξύ, πολλών, άλλων Cornford Andr. (2000).

[3] Για μια κριτική εισαγωγή στο νέο Σύμφωνο *βλέπε* Saidenberg M. and T. Schuerman (2003). Από τη, γλίσχρα χωρίς άλλο, ελληνική βιβλιογραφία *βλέπε* Χαραλαμπίδης Μ. (2003).

2. Η Χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων και το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας

2.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το ζήτημα της χρηματοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (στο εξής ΜΜΕ) αποτέλεσε ένα από τα σημεία έντονης κριτικής των αρχικών συμβουλευτικών κειμένων της επιτροπής της Βασιλείας. Η κριτική εστίαζε στο υψηλό κόστος χρηματοδότησης που συνεπάγεται το νέο Σύμφωνο δεδομένου ότι αφενός απουσιάζει η θετική εξωτερική αξιολόγηση στις περισσότερες περιπτώσεις των ΜΜΕ και αφετέρου η στατιστική εκτίμηση της πιθανότητας αδυναμίας εκπλήρωσης του αντισυμβαλλομένου είναι ιδιαίτερα υψηλή κάτι που συνεπάγεται υψηλές κεφαλαιακές υποχρεώσεις έναντι των συγκεκριμένων ανοιγμάτων.

Παρά το γεγονός ότι πράγματι η πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης του αντισυμβαλλομένου (PD) είναι ιδιαίτερα υψηλή ειδικές έρευνες κατέδειξαν ότι η υψηλή διασπορά των εν λόγω απαιτήσεων συμβάλλει στη μείωση του πιστωτικού κινδύνου και κατά συνέπεια και στο κόστος των ιδίων κεφαλαίων[4].

Λαμβανομένου υπόψη του σημαντικού ρόλου που διαδραματίζουν οι ΜΜΕ στις οικονομίες των περισσοτέρων χωρών στην οικονομική ανάπτυξη και στην καταπολέμηση της ανεργίας, καθώς και της εξάρτησής τους από την τραπεζική χρηματοδότηση, διαμορφώθηκε σε συνέχεια ισχυρών πιέσεων ένα ειδικό πλαίσιο για τη στάθμιση των χορηγήσεων έναντι των ΜΜΕ.

Οι συνέπειες του νέου Συμφώνου στη χρηματοδότηση των ΜΜΕ θα πρέπει να διακριθούν ανάλογα με το αν πρόκειται για

- Εξωτερική χρηματοδότηση (debt financing) , ή
- Εσωτερική χρηματοδότηση (equity financing)

2.2 Εξωτερική χρηματοδότηση: Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων χορηγήσεων προς μικρομεσαίες επιχειρήσεις

2.2.1 Τυποποιημένη μέθοδος

Η τυποποιημένη μέθοδος διατηρεί τη λογική της υφιστάμενης μεθόδου με την απόδοση προκαθορισμένων συντελεστών στάθμισης κινδύνου. Εντούτοις, επιτυγχάνει μεγαλύτερη ευαισθησία ως προς τον κίνδυνο, στο μέτρο που οι συντελεστές κινδύνου προσδιορίζονται ανάλογα με τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του αντισυμβαλλομένου ανάλογα με τη σχετική αξιολόγηση από αναγνωρισμένους οίκους διαβάθμισης.

Οσον αφορά τη μεταχείριση των ανοιγμάτων προς ΜΜΕ στην τυποποιημένη μέθοδο πρέπει να επισημανθεί ότι εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη συμπερίληψή τους στην κατηγορία ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής θα σταθμίζονται με συντελεστή κινδύνου 75% αντί του 100% που ισχύει σήμερα[5].

Τα κριτήρια συμπερίληψης ενός ανοίγματος στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής συνίστανται στα κάτωθι:[6]

- ιδιότητα του πελάτη (φυσικό πρόσωπο ή μικρές επιχειρήσεις),
- χαρακτηριστικά προϊόντος (προσωπικά και καταναλωτικά δάνεια, πιστωτικές ευχέρειες κ.λπ.),
- διασπορά χαρτοφυλακίου (granularity), και
- ύψος ανοίγματος.

Το σημαντικότερο εν προκειμένω κριτήριο είναι το ύψος του ανοίγματος το οποίο δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1 εκ. ευρώ[7]. Το εν λόγω ποσό θα προσαρμόζεται στον εκάστοτε πληθωρισμό[8].

Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι το κριτήριο της

---

[4] *Βλέπε* σχετικά Caruana J. (2003).

[5] Basel Committee (2003), παρ. 43. Εντούτοις παρέχεται ευχέρεια στις οικείες εποπτικές αρχές για την επιβολή υψηλότερου συντελεστή στάθμισης κινδύνου (*Ibid*, παρ. 43, υποσημείωση 19).

[6] *Ibid,* παρ. 44.

[7] *Ibid,* παρ 44, 4ο σημείο.

[8] Για τις σκέψεις της Ευρωπαϊκής επιτροπής επί του θέματος *βλέπε* European commission (2004), παρ. 95.

διασποράς (granularity) – σύμφωνα με το οποίο κανένα συνολικό άνοιγμα[9] σε έναν αντισυμβαλλόμενο δεν πρέπει να υπερβαίνει το 0,2% του συνολικού χαρτοφυλακίου –, αποτελεί στο τρίτο συμβουλευτικό κείμενο, απλή ένδειξη επαρκούς διαφοροποίησης και όχι προηγούμενη προϋπόθεση συμπερίληψης στο χαρτοφυλάκιο λιανικής[10]. Επισημαίνεται, δε, ότι στο τρίτο κείμενο διαβούλευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το εν λόγω κριτήριο δεν τίθεται ούτε καν ενδεικτικά[11]. Τούτη η εξέλιξη παρέχει τη δυνατότητα σε περισσότερες τράπεζες ανάλογα με τη σύνθεση του χαρτοφυλακίου τους να περιλαμβάνουν τα εν λόγω ανοίγματα στο χαρτοφυλάκιο λιανικής[12].

Τέλος, η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έκανε δεκτό το αίτημα φορέων της αγοράς για τη διαμόρφωση ενδιάμεσου συντελεστή στάθμισης (μεταξύ 75% και 100%) για τα ανοίγματα προς ΜΜΕ που δεν πληρούν τα κριτήρια να συμπεριληφθούν στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής – κατ' αναλογία με τη ρύθμιση των εσωτερικών αξιολογήσεων για προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων στο μέγεθος της εταιρείας.

2.2.2 Μέθοδος εσωτερικών αξιολογήσεων

Η μεγάλη καινοτομία του νέου Συμφώνου είναι η δυνατότητα χρήσης εσωτερικών υποδειγμάτων υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου[13]. Εν αντιθέσει με την αδρή και συχνά αυθαίρετη κατάτμηση των συντελεστών στάθμισης κινδύνου της τυποποιημένης προσέγγισης, η προσέγγιση των εσωτερικών συστημάτων παρέχει τη δυνατότητα πλήρους εξατομίκευσης του πιστωτικού κινδύνου ανά αντισυμβαλλόμενο. Δύο μέθοδοι προβλέπονται στο νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας:

➢ η Θεμελιώδης, και

➢ η Εξελιγμένη

Για κάθε άνοιγμα οι τράπεζες χρησιμοποιούν συγκεκριμένες παραμέτρους-εισροές του πιστωτικού κινδύνου. Αναλυτικότερα, οι εν λόγω παράμετροι αφορούν:

➢ την πιθανότητα αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου (Probability of Default - PD),

➢ τη ζημιά σε περίπτωση αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρέωσης αντισυμβαλλομένου (Loss Given Default - LGD), και

➢ έκθεση έναντι του αντισυμβαλλομένου (Exposure At Default - EAD), και

➢ εναπομένουσα διάρκεια μέχρι τη λήξη (Maturity - M).

Στην περίπτωση της θεμελιώδους προσέγγισης οι τράπεζες προσδιορίζουν μόνο την παράμετρο της αδυναμίας εκπλήρωσης υποχρεώσεων (PD) ενώ στην εξελιγμένη προσέγγιση το σύνολο των παραμέτρων. Επισημαίνεται, πάντως, ότι οι μέθοδοι εσωτερικών διαβαθμίσεων δεν αποτελούν πλήρη εσωτερικά υποδείγματα υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για ένα λόγο: ο συντελεστής συσχέτισης παρέχεται εκ των προτέρων από την ίδια την εποπτική αρχή.

Ιδιαίτερη σημασία στη μέθοδο των εσωτερικών αξιολογήσεων έχει ο ορισμός των ΜΜΕ. Σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας ως ΜΜΕ θεωρούνται οι επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών μέχρι 50 εκ. ευρώ. Εντούτοις παρέχεται η διακριτική ευχέρεια στις εθνικές εποπτικές αρχές να αντικαταστήσουν το κριτήριο του ετήσιου κύκλου εργασιών με το κριτήριο του ύψους του ενεργητικού[14].

Στην περίπτωση των μεθόδων εσωτερικών αξιολογήσεων παρέχονται δύο δυνατότητες μεταχείρισης των ανοιγμάτων προς ΜΜΕ είτε ως

➢ ανοίγματα του χαρτοφυλακίου λιανικής (υπό α) είτε εφόσον δεν πληρούνται οι σχετικές προϋποθέσεις ως

➢ ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων (υπό β).

(α) Η κατηγορία των ανοιγμάτων λιανικής τραπεζικής περιλαμβάνει τις εξής υποκατηγορίες:[15]

➢ στεγαστικά δάνεια,

---

[9] Ως συνολικό άνοιγμα νοείται η σωρευτική εκτίμηση δανείων και άλλων πιστώσεων.

[10] Basel Committee (2003), παρ 44, σημείο.

[11] European commission (2003a), άρθρο 27, παρ. 2, 3ο σημείο.

[12] Caruana J. (2003), και European commission (2003b), παρ 167.

[13] Για μια αναλυτική παρουσίαση των εν λόγω συστημάτων αλλά και των προκλήσεων που θέτουν για τις εποπτικές αρχές βλέπε Basel Committee (2000).

[14] Basel Committee (2003), παρ 243.

[15] *Ibid,* παρ. 201.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΜΕΘΟΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ				
	ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΗ	**ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΩΝ**		**ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ**
		ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ	**ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΗ**	
Συντ/τές κινδύνου	5	Περισσότεροι	Περισσότεροι	Περισσότεροι
PD	Εποπτική αρχή	Τράπεζα	Τράπεζα	Τράπεζα
LGD	Εποπτική αρχή	45% ή 75%	Τράπεζα	Τράπεζα
EAD	Εποπτική αρχή	100%	Τράπεζα	Τράπεζα
M	όχι	2½ έτη ή 6 μήνες για συναλλαγές repo	Τράπεζα	Ναι (τράπεζα)
Correlation	όχι	Προκαθορισμένος	Προκαθορισμένος	Τράπεζα

➢ αποδεκτά ανανεούμενα πιστωτικά ανοίγματα, και
➢ λοιπά δάνεια λιανικής τραπεζικής

Τα δάνεια προς ΜΜΕ μπορούν να περιληφθούν στην τελευταία κατηγορία οπότε οι κεφαλαιακές απαιτήσεις θα υπολογίζονται βάσει της ειδικής ευνοϊκότερης συνάρτησης που προβλέπεται για τα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής βάσει της προηγμένης μεθόδου[16].

Τα κριτήρια συμπερίληψης στο χαρτοφυλάκιο λιανικής είναι τα ίδια με την τυποποιημένη προσέγγιση αλλά τα εν λόγω ανοίγματα πρέπει να ομαδοποιούνται σε κατηγορίες συναφών χαρακτηριστικών. Σύμφωνα με το τρίτο συμβουλευτικό κείμενο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η μεταχείριση των ανοιγμάτων προς ΜΜΕ ως ανοίγματα λιανικής τραπεζικής προϋποθέτει ότι οι τράπεζες τα αντιμετωπίζουν κατά τρόπο όμοιο με τη μεταχείριση των άλλων ανοιγμάτων λιανικής και διαχρονικά συνεπή (SME use test)[17].

Επιπροσθέτως αρκετά ανοίγματα χρηματοδότησης κεφαλαίου κίνησης θα μπορούν, εφόσον πληρούν τις σχετικές προϋποθέσεις, να περιληφθούν στην κατηγορία αποδεκτών ανανεούμενων πιστωτικών ανοιγμάτων.

(β) Στη δεύτερη περίπτωση αν και προβλέπεται η χρήση της συνάρτησης υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, η Επιτροπή της Βασιλείας έχει διαμορφώσει ειδικό συντελεστή συσχέτισης για την προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων στο μέγεθος της εταιρείας (firm size adjustment) ανάλογα με το ύψος του κύκλου εργασιών ο οποίος πρέπει να κυμαίνεται από 5 μέχρι 50 εκ. ευρώ[18]. Η μεταβλητή προσαρμογής στο μέγεθος της εταιρείας επιτρέπει τη μείωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων μέχρι 20% για τις επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασίων 5 εκ. ευρώ. Βασικός λόγος για τη σχετική πρόβλεψη είναι να αποφευχθούν οι έντονες διαφοροποιήσεις στις κεφαλαιακές απαιτήσεις για ανοίγματα το ύψος των οποίων δεν διαφοροποιείται μεγάλως (Cliff effect)[19].

---

[16] Επισημαίνεται ότι στα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής δεν προβλέπεται η χρήση της θεμελιώδους μεθόδου.

[17] European commission (2003a), Παράρτημα D, 5ο σημείο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να τροποποιήσει τη σχετική διάταξη ενσωματώνοντας μέρος του περιεχομένου της στα κριτήρια συμπερίληψης ενός ανοίγματος στο χαρτοφυλάκιο λιανικής τραπεζικής (*βλέπε* European commission (2004), παρ. 96).

[18] Basel Committee (2003), παρ 242. Τα ανοίγματα προς επιχειρήσεις, ο κύκλος εργασιών των οποίων υπολείπεται των 5 εκ. ευρώ, θα αντιμετωπίζονται ως ανοίγματα προς επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών 5 εκ. ευρώ.

[19] Π.χ. ένα άνοιγμα 999.900 ευρώ θα σταθμιζόταν ως άνοιγμα λιανικής ενώ ένα άνοιγμα 1.000.010 ευρώ ως άνοιγμα έναντι επιχειρήσεων.

2.3. Εσωτερική χρηματοδότηση

Η εσωτερική χρηματοδότηση των ΜΜΕ και ειδικότερα των νεότευκτων επιχειρήσεων (start up companies) θα είναι οπωσδήποτε δυσχερέστερη από το παρελθόν. Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζοντας την υψηλή επικινδυνότητα των εν λόγω ανοιγμάτων διαμόρφωσε ένα ιδιαίτερα αυστηρό πλαίσιο. Προϋπόθεση ενεργοποίησης της ειδικής μεταχείρισης αποτελεί η υπέρβαση του ορίου της ουσιαστικότητας: τα ανοίγματα της συγκεκριμένης κατηγορίας θεωρούνται ουσιαστικά εφόσον αθροιστικά υπερβαίνουν το 10% των ιδίων κεφαλαίων. Προβλέπεται πάντως χαμηλότερο όριο της τάξης του 5% εφόσον ο αριθμός των ανοιγμάτων δεν υπερβαίνει τα 10. Το σχετικό πλαίσιο αρθρώνεται γύρω από δύο μεθόδους:[20]

➢ την προσέγγιση αγοράς (market based approach), και

➢ την προσέγγιση βάσει των παραμέτρων PD/LGD (PD/LGD approach)

Η πρώτη μέθοδος διακρίνεται σε δύο υπο-μεθόδους:[21]

➢ την απλουστευμένη μέθοδο, και

➢ τη μέθοδο των εσωτερικών υποδειγμάτων

Σύμφωνα με την πρώτη υπο-μέθοδο ο συντελεστής ανέρχεται σε 300% και 400% για τις συμμετοχές που είναι διαπραγματεύσιμες σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια ή όχι, αντίστοιχα[22]. Η δεύτερη υπο-μέθοδος αναγνωρίζει τα εσωτερικά υποδείγματα (VaR models) των τραπεζών για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων[23]. Πάντως και σε αυτήν τη μέθοδο τίθενται ελάχιστα όρια των συντελεστών: 200% και 300% για τις συμμετοχές που είναι διαπραγματεύσιμες σε αναγνωρισμένα χρηματιστήρια ή όχι, αντίστοιχα.

Τέλος, η μέθοδος της προσέγγισης βάσει των παραμέτρων PD/LGD ερείδεται στη λογική των συστημάτων εσωτερικής αξιολόγησης με κάποιες προσαρμογές (λ.χ. προκαθορισμένη παράμετρο LGD της τάξεως του 90% και εναπομένουσα διάρκεια 5 ετών)[24].

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτίθεται να επιτρέψει τη χρήση του ειδικού συντελεστή συσχέτισης για την προσαρμογή των κεφαλαιακών απαιτήσεων στο μέγεθος της εταιρείας (firm size adjustment) και στα ανοίγματα υπό τη μορφή συμμετοχών σε ΜΜΕ[25].

3. Συμπεράσματα

Βάσει των προηγουμένων το συμπέρασμα που συνάγεται είναι ότι το νέο πλαίσιο είναι ιδιαίτερα ευνοϊκό για την εξωτερική χρηματοδότηση των ΜΜΕ[26]. Πρέπει, βέβαια, να σημειωθεί ότι οι όποιες επιπτώσεις θα εξαρτηθούν και από δύο ακόμη σημαντικούς παράγοντες:

➢ το πλαίσιο για τις τεχνικές άμβλυνσης του πιστωτικού κινδύνου[27], και

➢ τον ορισμό αθέτησης υποχρεώσεων[28].

Το κόστος άντλησης κεφαλαίων μέσω τραπεζικού δανεισμού θα αποτελεί συνάρτηση δύο παραγόντων:

➢ του ύψους του δανείου, και

➢ της μεθόδου υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων που χρησιμοποιεί η τράπεζα.

Προβλήματα θα αντιμετωπίσουν ενδεχομένως:

➢ οι επιχειρήσεις χαμηλής πιστοληπτικής ικανότητας που δεν δύνανται να παρέχουν εξασφαλίσεις,

➢ οι νεότευκτες επιχειρήσεις,

➢ οι επιχειρήσεις που δεν θα ανταποκριθούν στα αιτήματα των τραπεζών για παροχή των πληροφοριών εκείνων που επιτρέπουν την αξιολόγηση της

---

[20] Basel Committee (2003), παρ. 312.

[21] *Ibid,* παρ. 314.

[22] *Ibid,* παρ. 315.

[23] *Ibid,* παρ. 317-320.

[24] *Ibid,* παρ. 321.

[25] European Commission (2003b), παρ. 175.

[26] Τούτο καταδεικνύουν και τα αποτελέσματα της τρίτης διερευνητικής των επιπτώσεων άσκησης (QIS3).

[27] Βασικό αίτημα αποτελεί η επέκταση της αναγνώρισης των μη χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων – εξασφαλίσεις που χρησιμοποιούν κατ' εξοχήν οι ΜΜΕ.

[28] Εν προκειμένω σημαντική είναι η ευχέρεια που παρέχεται για τον ορισμό της αθέτησης στην περίπτωση ύπαρξης ληξιπρόθεσμης οφειλής μεγαλύτερης των 180 – αντί 90 – ημερών.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΜΜΕ: συντελεστές στάθμισης κινδύνου			
	Βασιλεία ΙΙ		**Βασιλεία Ι**
	Τυποποιημένη Μέθοδος	**Μέθοδος εσωτερικών αξιολογήσεων**	
Εξωτερική χρηματοδότηση	100% για άνοιγμα > € 1 εκ.	Συνάρτηση για ανοίγματα λιανικής	100%
	75% για άνοιγμα < € 1 εκ.	Συνάρτηση για ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων αλλά προσαρμογή στο μέγεθος της επιχείρησης	
Εσωτερική χρηματοδότηση	100%	Προσέγγιση αγοράς: ελάχιστος συντελεστής 200%η 300% ανάλογα με την υιοθετηθείσα υπο-μέθοδο	
		Προσέγγιση βάσει των παραμέτρων PD/LGD: Προκαθορισμένο LGD 90%	

πιστοληπτικής ικανότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρηματικών σχεδίων, και

➢ οι επιχειρήσεις που επιθυμούν να χρηματοδοτηθούν εσωτερικά (equity financing) από τις τράπεζες.

Οι τράπεζες πρέπει να διασφαλίσουν ότι το εσωτερικό τους σύστημα διακρίνει τα ανοίγματα προς ΜΜΕ και να επανεξετάσουν τις παραμέτρους του κινδύνου αναφορικά με τα συγκεκριμένα ανοίγματα. Επιπλέον, αναγκαία κρίνεται η ενημέρωση των ΜΜΕ επί του νέου Συμφώνου προκειμένου αφενός να κατανοήσουν τις επερχόμενες εξελίξεις και αφετέρου να εμπεδώσουν την ανάγκη συνεργασίας και παροχής στοιχείων προς τις τράπεζες έτσι ώστε οι τελευταίες να αξιολογούν προσηκόντως τα ανοίγματα.

ΠΗΓΕΣ

Basel Committee (2003): *The new Basel Capital Accord, Third Consultative Document,* April.

Basel Committee (2000): *Credit risk modeling: Current practices and applications,* April.

European commission (2003a): *Review of capital requirements for banks and investment firms commission services, third consultation paper, working document,* July.

European commission (2003b): *Review of capital requirements for banks and investment firms commission services, third consultation paper, explanatory document,* July.

European commission (2004): *Review of capital requirements for banks and investment firms commission services, third consultation paper, feedback on responses received,* March.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Berger All. N. (2004): Potential Competitive Effects of Basel II on Banks in SME Credit Markets in the United States, *Finance and Economics Discussion Series 2004-12.*

Caruana J. (2003): Consequences of Basel II for SMEs, Address to the European Parliament Workshop on the "Consequences of Basel II for SMEs", Brussels, 10 July.

Cornford Andr. (2000): The Basle Committee proposals for revised capital standards, rationale design and possible incidence, *G24 Discussion Papers no 3.*

Saidenberg M. and Schuerman T. (2003): The New Basel Capital Accord and questions for research, *Wharton Financial Institutions Center working document 03-14.*

Χαραλαμπίδης Μ. (2003): Οι νέες προτάσεις για την αναθεώρηση του πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων: παρουσίαση ανάλυση και κριτική, στο Προβόπουλος Γ. και Χρ. Γκόρτσος (επιμ): *Το νέο Ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό περιβάλλον,* εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα.

Τραπεζικο Δικαιο
και
Δικαιο Κεφαλαιαγορας

Διεθνεις και Κοινοτικες Εξελιξεις

Επιμελεια:

Χριστινα Λιβαδα
Βασιλης Παναγιωτιδης
Κωνσταντινος Τασακος

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ – Αθήνα 2004

ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Α - ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Διεθνες Επιπεδο

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΩΝ ΜΕΘΟΔΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: ΔΙΑΚΡΙΤΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ (EL) ΚΑΙ ΤΩΝ ΜΗ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΩΝ ΖΗΜΙΩΝ (UL)

Με δελτίο τύπου της 11ης Οκτωβρίου 2003, η Επιτροπή της Βασιλείας ανακοίνωσε την πρόθεσή της να προβεί στην τροποποίηση του πλαισίου των μεθόδων εσωτερικής αξιολόγησης αποβλέποντας στη διακριτή μεταχείριση των αναμενόμενων (EL) και των μη αναμενόμενων ζημιών (UL).
Ακολούθησε στις 30 Ιανουαρίου 2004 η έκδοση σχετικού κειμένου όπου παρουσιάζονται τα εξής:

- οι τροποποιήσεις που επέρχονται στις συναρτήσεις υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων βάσει των μεθόδων εσωτερικών αξιολογήσεων (υπό α),
- η μεταχείριση του πλεονάσματος/ελλείμματος των προβλέψεων σε σχέση με τις αναμενόμενες ζημίες (υπό β).

(α) Οι αλλαγές αφορούν τον υπολογισμό των σταθμισμένων κατά τον πιστωτικό κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού ως εξής:

- *Ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων, κρατών και πιστωτικών ιδρυμάτων:* τροποποιείται αφενός η συνάρτηση προσαρμογής της εναπομένουσας διάρκειας μέχρι τη λήξη (maturity adjustment, M) και αφετέρου αφαιρείται από τη συνάρτηση υπολογισμού της κεφαλαιακής απαίτησης το μέρος που αντιστοιχεί στις αναμενόμενες ζημίες.
- *Ανοίγματα εξειδικευμένης χρηματοδότησης (specialized lending) και ανοίγματα χρηματοδότησης εμπορικών ακινήτων υψηλού κινδύνου (High volatility commercial real estate):* δεδομένου ότι η μέθοδος των προκαθορισμένων κατηγοριών (slotting criteria approach) παρέχει εκ των προτέρων καθορισμένους συντελεστές, η νέα στάθμιση αφαιρεί από τους εν λόγω συντελεστές το ποσοστό που αντιστοιχεί στις αναμενόμενες ζημίες.
- *Ανοίγματα χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής:* αντίστοιχες με τις άνω αλλαγές επέρχονται και στις συναρτήσεις υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για τα εν λόγω ανοίγματα. Επιπροσθέτως, τροποποιείται μερικώς ο υπολογισμός του συντελεστή συσχέτισης (correlation) για τα λοιπά ανοίγματα χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής (other retail).
- *Συμμετοχές εκτός χαρτοφυλακίου συναλλαγών:* στη μέθοδο της προσέγγισης βάσει των παραμέτρων PD/LGD, το μέρος εκείνο των κεφαλαιακών απαιτήσεων που αντιστοιχεί στις αναμενόμενες ζημίες θα πρέπει να αφαιρείται 50% από τα βασικά και 50% από τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια.
- Τέλος, στην κατηγορία των λοιπών ανοιγμάτων προβλέπεται η διατήρηση του συντελεστή στάθμισης 100% με αντιμετώπιση του συνολικού ανοίγματος ως μη αναμενόμενων ζημιών.

(β) Η μεταχείριση του πλεονάσματος/ελλείμματος των προβλέψεων σε σχέση με τις αναμενόμενες ζημίες
Σύμφωνα με την υπό ανάλυση τροποποίηση, σε περίπτωση που το άθροισμα των γενικών και ειδικών προβλέψεων υπολείπεται των αναμενόμενων ζημιών, η διαφορά (shortfall amounts) θα αφαιρείται 50% από τα βασικά και 50% από τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια.

Εν αντιθέσει, σε περίπτωση που το άθροισμα των γενικών και ειδικών προβλέψεων υπερβαίνει τις αναμενόμενες ζημίες, το πλεόνασμα (excess amounts) θα περιλαμβάνεται στα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια μέχρι ένα ποσοστό του συνόλου των κατά τον κίνδυνο σταθμισμένων στοιχείων, το οποίο δεν έχει ακόμα προσδιορισθεί.
Προκειμένου να προσδιορισθεί το πλεόνασμα/έλλειμμα των προβλέψεων σε σχέση με τις αναμενόμενες ζημίες, θα πρέπει οι τράπεζες να υπολογίζουν τις αναμενόμενες ζημίες ως το γινόμενο των παραμέτρων PD, LGD και EAD και εν συνεχεία να συγκρίνουν το αποτέλεσμα με το σύνολο των προβλέψεων που έχουν σχηματίσει (περιλαμβανομένων των ειδικών κατά αντισυμβαλλόμενο ή χαρτοφυλάκιο προβλέψεων και των γενικών προβλέψεων και εξαιρουμένων των προβλέψεων για συμμετοχές εκτός χαρτοφυλακίου συναλλαγών).
Επισημαίνεται ότι ο υφιστάμενος περιορισμός στη χρήση των συμπληρωματικών στοιχείων σύμφωνα με τον οποίο το άθροισμα αυτών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 100% των βασικών στοιχείων διατηρείται.
Τέλος, ειδικές διατάξεις ρυθμίζουν το θέμα του υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων στην περίπτωση των πιστωτικών ιδρυμάτων που θα εφαρμόζουν παράλληλα – σε μεταβατική ή πάγια βάση – την τυποποιημένη προσέγγιση και την προσέγγιση των εσωτερικών συστημάτων διαβάθμισης.

ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Η Επιτροπή της Βασιλείας ανταποκρινόμενη στην υποβληθείσα κριτική των φορέων της αγοράς αναφορικά με την περιπλοκότητα, τις δυσχέρειες υλοποίησης αλλά και την απουσία συνοχής του πλαισίου για τις τιτλοποιημένες απαιτήσεις αποφάσισε να τροποποιήσει τις σχετικές διατάξεις.
Το πλαίσιο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι τιτλοποιημένων απαιτήσεων για τις τράπεζες που θα υιοθετήσουν τη μέθοδο των εσωτερικών αξιολογήσεων τροποποιείται στα εξής σημεία:

- Εισάγεται νέα μέθοδος αποκλειστικά για τη μεταχείριση των πιστωτικών ενισχύσεων (credit enhancement) και των ταμειακών διευκολύνσεων (liquidity facilities) για τα μη αξιολογημένα χαμηλού κινδύνου ανοίγματα σε asset-backed Commercial Paper (Internal Assessment Approach). Με την προηγούμενη ικανοποίηση συγκεκριμένων λειτουργικών προϋποθέσεων οι τράπεζες θα μπορούν να υπολογίζουν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει της νέας μεθόδου των εσωτερικών εκτιμήσεων.
- Παρέχεται εναλλακτική – και ουσιαστικά απλοποιημένη μέθοδος – στη μέθοδο της εποπτικής φόρμουλας (supervisory formula) για όλα τα μη αξιολογημένα τιτλοποιημένα ανοίγματα.
- Η Επιτροπή εξετάζει λύσεις για την παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας με την ελαστικοποίηση των λειτουργικών προϋποθέσεων κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι εκχωρητέων λογαριασμών απαιτήσεων (purchased receivables) προκειμένου να διευκολυνθεί ο υπολογισμός του ορίου K IRB.
- Τα τιτλοποιημένα ανοίγματα για τα οποία υφίσταται εξωτερική αξιολόγηση θα αντιμετώπιζονται για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας με την ερειδόμενη στις αξιολογήσεις μέθοδο (Ratings based approach) τόσο από τις μεταβιβάζουσες όσο και από τις επενδύτριες τράπεζες και ανεξάρτητα από το αν υπολείπονται ή υπερβαίνουν το όριο K IRB.
- Τέλος, προβλέπεται η αλλαγή του κριτηρίου εφαρμογής της χαμηλότερης κλίμακας συντελεστών στάθμισης κινδύνων της ερειδόμενης στις αξιολογήσεις μεθόδου με αντικατάσταση του κριτηρίου T (thickness) του ανοίγματος από το κριτήριο της άμεσης εξοφλητικής προτεραιότητας (seniority).

Επισημαίνεται πάντως ότι οι αναφερθείσες τροποποιήσεις τελούν σε συνεχή επεξεργασία και δεν έχουν οριστικό χαρακτήρα.

ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΝΕΧΟΜΕΝΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΕΛΙΓΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΜΕΝΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Με το εν λόγω κείμενο η Επιτροπή της Βασιλείας αποβλέπει στη διαμόρφωση μιας προσέγγισης κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου για τις διεθνώς δραστηριοποιούμενες τράπεζες. Σύμφωνα με τη προσέγγιση αυτή, οι διεθνώς δραστηριοποιούμενοι τραπεζικοί όμιλοι θα μπορούν να συνδυάζουν την εκπλήρωση των σχετικών κεφαλαιακών απαιτήσεων σε ατομική βάση για κάποιες σημαντικές από τις θυγατρικές αλλοδαπές εγκαταστάσεις, ενώ για τις λοιπές θυγατρικές η εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα επιτυγχάνεται σε επίπεδο ομίλου. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή εκπόνησε τις εξής βασικές αρχές:

- Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του λειτουργικού κινδύνου για τις διασυνοριακά δραστηριοποιούμενες τράπεζες θα πραγματοποιείται σε συμμόρφωση με το πρόσφατο κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας "Θεμελιώδεις αρχές για τη διασυνοριακή εφαρμογή του νέου Συμφώνου".
- Το διοικητικό συμβούλιο και τα διευθυντικά στελέχη θα πρέπει να διασφαλίζουν την ορθότητα των διαδικασιών διαχείρισης του λειτουργικού κινδύνου και τη συναφή κεφαλαιακή επάρκεια σε όλα τα επίπεδα ενός ομίλου.
- Κάθε θυγατρική επιχείρηση θα πρέπει σε ατομική βάση να εξασφαλίζει την κεφαλαιακή ευρωστία της.
- Στο μέτρο του δυνατού, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να διασφαλίζουν την εφαρμογή των ανωτέρω αρχών με το ελάχιστο δυνατό κόστος τόσο για τους εποπτευόμενους τραπεζικούς ομίλους όσο και για τις ίδιες.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΤΡΙΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ – ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα κείμενο, με το οποίο απαντά στα σχόλια που υπέβαλαν οι φορείς της αγοράς στο τρίτο κείμενο διαβούλευσης. Οι θέσεις της Επιτροπής αφορούν μεταξύ άλλων τα εξής θέματα:

- το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής (υπό α)
- την εποπτεία σε ενοποιημένη και υποενοποιημένη βάση (υπό β)
- τις διακριτικές ευχέρειες των εποπτικών αρχών κατά την εφαρμογή του Συμφώνου (υπό γ)
- τη μέθοδο εσωτερικών αξιολογήσεων (υπό δ)
- τις τεχνικές άμβλυνσης κινδύνων (υπό ε)
- το λειτουργικό κίνδυνο (υπό στ)
- τη διαδικασία εποπτικής εξέτασης του 2ου Πυλώνα (υπό ζ)
- τις υποχρεώσεις γνωστοποίησης στοιχείων του 3ου Πυλώνα (υπό η)

(α) Η ολοκλήρωση του σχεδίου πρότασης Οδηγίας θα έχει πραγματοποιηθεί μέχρι το καλοκαίρι του 2004. Θα ακολουθήσει η νομοθετική επεξεργασία με τη διαδικασία της συναπόφασης Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου. Παρά το χρονοβόρο χαρακτήρα της εν λόγω διαδικασίας προσδοκάται ότι θα τηρηθεί η ημερομηνία έναρξης εφαρμογής της Οδηγίας από τα τέλη του 2006. Πρέπει να τονιστεί ότι η Επιτροπή προτίθεται να απλοποιήσει σε μεγάλη έκταση το κείμενο του σχεδίου πρότασης Οδηγίας.

(β) Θα διατηρηθεί η εφαρμογή σε ενοποιημένη και υποενοποιημένη βάση σε επίπεδο κράτους-μέλους (παρά το αίτημα για εφαρμογή σε επίπεδο ΕΕ) με παράλληλη διατήρηση της δυνατότητας εκχώρησης της εποπτείας, σε ατομική βάση, στις εποπτικές αρχές του κράτους-μέλους καταγωγής.
Εντούτοις, αναγνωρίζοντας ότι η εφαρμογή σε υποενοποιημένη βάση εντός ενός ομίλου μπορεί να αποδειχθεί ιδιαιτέρως επαχθής, η Επιτροπή προτίθεται να παράσχει σχετική απαλλαγή πλην (ι) των περιπτώσεων που η οικεία εποπτική αρχή κρίνει αναγκαία την εποπτεία σε υποενοποιημένη βάση και (ιι) των περιπτώσεων υπο-ομίλων με θυγατρική σε τρίτη χώρα. Η Επιτροπή θα προχωρήσει σε εξειδίκευση των προϋποθέσεων απαλλαγής προκειμένου να εξασφαλιστεί η ορθή κατανομή του κεφαλαίου εντός των ομίλων.
(γ) Η Επιτροπή δεσμεύεται να εργαστεί σε συνεργασία με τις εθνικές εποπτικές αρχές για τη – στο μέτρο του δυνατού – μείωση των εκτεταμένων ευχερειών που προβλέπει το νέο Σύμφωνο. Ιδιαίτερα σημαντικός θα είναι εν προκειμένω ο ρόλος της νεοσυσταθείσας Επιτροπής Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών (CEBS). Η εν λόγω επιτροπή θα συνδράμει και στην ενιαία εφαρμογή του νέου πλαισίου στο σύνολο των κρατών-μελών.
(δ) Η Επιτροπή συνηγορεί στην τροποποίηση του πλαισίου των μεθόδων εσωτερικής αξιολόγησης για τη διακριτή μεταχείριση των αναμενόμενων (EL) και των μη αναμενόμενων ζημιών (UL) και στη συμπερίληψη στα συμπληρωματικά κεφάλαια των προβλέψεων μέχρι ενός ορίου που δεν θα αποτελεί ποσοστό των συμπληρωματικών ιδίων κεφαλαίων αλλά των κατά τον κίνδυνο σταθμισμένων στοιχείων.
Σε συνέχεια συναφών παρατηρήσεων των φορέων της αγοράς, η Επιτροπή θα απλοποιήσει και θα καταστήσει πιο συνεκτικό το πλαίσιο μεταχείρισης των ανοιγμάτων χαρτοφυλακίου λιανικής τραπεζικής. Πάντως δεν πρόκειται να τροποποιήσει τις καμπύλες συντελεστών στάθμισης κινδύνων.
Ανταποκρινόμενη στο αίτημα των πιστωτικών ιδρυμάτων για ευνοϊκότερη μεταχείριση των συμμετοχών σε επιχειρήσεις-εξωτερικούς συνεργάτες (outsourcing) η Επιτροπή θα διαμορφώσει μια εναλλακτική ευνοϊκότερη προσέγγιση για τις συμμετοχές σε επιχειρήσεις επικουρικών τραπεζικών εργασιών.
Η εναρμόνιση της μεταχείρισης των χορηγήσεων σε ΜΜΕ που περιλαμβάνονται στα ανοίγματα λιανικής τραπεζικής και εκείνων που περιλαμβάνονται στα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων επιτυγχάνεται με τη δυνατότητα μείωσης των κεφαλαιακών απαιτήσεων στη δεύτερη περίπτωση κατά 10% για τις ΜΜΕ με κύκλο εργασιών μικρότερο € 50 εκ. και 20% για τις ακόμα μικρότερες επιχειρήσεις. Η Επιτροπή δεν έκανε δεκτό το αίτημα διαμόρφωσης πρόσθετης κατηγορίας συντελεστών κινδύνου στην τυποποιημένη μέθοδο για τις απαιτήσεις έναντι ΜΜΕ που περιλαμβάνονται στα ανοίγματα έναντι επιχειρήσεων.
Επιπλέον η Επιτροπή θα εξετάσει το κατά πόσο δικαιολογείται η επιβολή χαμηλότερων κεφαλαιακών υποχρεώσεων σε ορισμένες κατηγορίες συμμετοχών σε ΜΜΕ δεδομένης της υψηλής διασποράς (granularity) των εν λόγω χαρτοφυλακίων. Τέλος, η Επιτροπή επιφυλάσσεται να εξετάσει στο άμεσο χρονικό διάστημα τα αιτήματα των τραπεζών για ελαστικοποίηση της χρονικής περιόδου συλλογής των αναγκαίων δεδομένων για την εξελιγμένη προσέγγιση των εσωτερικών αξιολογήσεων.
(ε) Στο τελικό σχέδιο της πρότασης Οδηγίας θα διευρυνθεί η κατηγορία των αποδεκτών αντεγγυητών πέραν των κεντρικών κυβερνήσεων με τη συμπερίληψη και άλλων οντοτήτων του δημοσίου τομέα και ορισμένων πολυμερών αναπτυξιακών τραπεζών.
Η Επιτροπή παρά τις περί του αντιθέτου απόψεις των φορέων της αγοράς δεν θα επεκτείνει την αναγνώριση των μη χρηματοοικονομικών εξασφαλίσεων στην τυποποιημένη μέθοδο και δεν θα διευρύνει την υφιστάμενη αναγνώριση στη θεμελιώδη μέθοδο των εσωτερικών αξιολογήσεων.
(στ) Η Επιτροπή δεσμεύεται να παρακολουθεί ανταποκρινόμενη στο αίτημα των τραπεζών τη δυνατότητα χρήσης άλλων τεχνικών άμβλυνσης του λειτουργικού κινδύνου, καθώς επίσης και την περαιτέρω αναγνώριση των αποτελεσμάτων ασφαλιστικών προγραμμάτων. Πάντως επί του παρόντος δεν θα αναγνωρίζονται στην τυποποιημένη και τη μέθοδο του βασικού δείκτη τα ασφαλιστικά προγράμματα ως τεχνική άμβλυνσης του κινδύνου.
Για το θέμα της αναγκαίας συνεργασίας των οικείων εποπτικών αρχών κατά την εποπτική αναγνώριση των εξελιγμένων μεθόδων για τις διασυνοριακά δραστηριοποιούμενες τράπεζες η Επιτροπή πρόκειται να διαμορφώσει ειδική διάταξη.
(ζ) Η Επιτροπή δεν αποδέχθηκε το αίτημα των φορέων της αγοράς να εφαρμόζεται η διαδικασία εποπτικής

εξέτασης σε επίπεδο ομίλου/υπο-ομίλου στην ΕΕ. Τουναντίον η διαδικασία του 2ου πυλώνα θα τυγχάνει εφαρμογής σε επίπεδο ομίλου/υπο-ομίλου εντός κάθε κράτους-μέλους.
Δεκτή γίνεται ωστόσο, η πρόταση για την επέκταση του μοντέλου της συντονίστριας εποπτικής αρχής που εισάγει η Οδηγία 2002/87/ΕΚ με τη συμπερίληψη σχετικών διατάξεων στην υπό εκπόνηση Οδηγία. Ιδιαίτερη έμφαση εν προκειμένω θα δοθεί στην εποπτική αναγνώριση των μεθόδων των εσωτερικών αξιολογήσεων για τον πιστωτικό κίνδυνο και της προηγμένης μεθόδου για το λειτουργικό κίνδυνο.
Η Επιτροπή υπογραμμίζει την ελευθερία δράσης που πρέπει να απολαμβάνουν τα πιστωτικά ιδρύματα – με την προϋπόθεση να ικανοποιείται η εποπτική αρχή – κατά το σχεδιασμό και εφαρμογή του συστήματος εσωτερικής αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας (ΣΕΑΚΕ).
(η) Η Επιτροπή σε συνέχεια σχετικής κριτικής διευκρίνησε ότι δεν θα υφίσταται γενική υποχρέωση των μητρικών επιχειρήσεων να δημοσιοποιούν στοιχεία στο πλαίσιο των υποχρεώσεων του τρίτου πυλώνα για τις θυγατρικές επιχειρήσεις τους σε ατομική και υποενοποιημένη βάση. Θα τροποποιηθεί το λεκτικό του άρθρου 137 παρ. 3 προκειμένου να καταστεί σαφές ότι η υποχρέωση θα αφορά συγκεκριμένα στοιχεία.
Τέλος, σε συνέχεια σχετικής απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισσαβόνας, η Επιτροπή ανέθεσε στην Price Waterhouse Cooper την εκπόνηση έρευνας επί των συνεπειών της εφαρμογής του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας σε όλους τους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας με έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Β - ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΩΝ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Στις 29 Μαρτίου 2004 υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόταση Κανονισμού για την εφαρμογή της Οδηγίας 2003/71/ΕΚ όσον αφορά τη μορφή και τις ελάχιστες πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στο ενημερωτικό δελτίο, τους τρόπους ενσωμάτωσης πληροφοριών σε αυτό μέσω παραπομπής, τη δημοσίευση του ενημερωτικού δελτίου και τα μέσα διάδοσης των σχετικών διαφημίσεων.
Η πρόταση Κανονισμού περιέχει δεκαεννέα παραρτήματα, εκ των οποίων στα παραρτήματα Ι έως XVII καθορίζονται οι πληροφορίες που πρέπει να περιέχονται στο ενημερωτικό δελτίο ανάλογα με το είδος του εκδότη και την κατηγορία κινητών αξιών. Προβλέπεται δε ότι η αρμόδια αρχή δεν θα ζητά να περιληφθούν στο ενημερωτικό δελτίο στοιχεία που δεν αναφέρονται στα ως άνω παραρτήματα. Σε ό,τι αφορά το περιληπτικό σημείωμα του ενημερωτικού δελτίου, το οποίο κατά την Οδηγία 2003/71/ΕΚ περιλαμβάνει τα κύρια χαρακτηριστικά και τους κινδύνους που συνδέονται με τον εκδότη, τον τυχόν εγγυητή και τις κινητές αξίες, στην πρόταση Κανονισμού ορίζεται ότι ο εκδότης, ο προσφέρων ή το πρόσωπο που ζητεί την εισαγωγή για διαπραγμάτευση καθορίζει ο ίδιος το λεπτομερές περιεχόμενο του περιληπτικού σημειώματος του ενημερωτικού δελτίου. Περαιτέρω, με τον Κανονισμό ρυθμίζεται η μορφή που θα πρέπει να έχει το ενημερωτικό δελτίο ανάλογα με το εάν κατατίθεται υπό τη μορφή ενιαίου εγγράφου ή όχι, ορίζονται οι προϋποθέσεις δημοσίευσής του σε ηλεκτρονική μορφή και σε εφημερίδες, και καθορίζονται τα μέσα επικοινωνίας με τα οποία μπορούν να γίνονται οι σχετικές διαφημίσεις. Η προθεσμία υιοθέτησης του Κανονισμού για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει οριστεί για τις 30 Ιουνίου 2004.

Σημειώνεται επίσης ότι στις αρχές Μαρτίου 2004 η CESR έθεσε σε διαβούλευση μια πρώτη προσέγγιση σε ό,τι αφορά τη θεματολογία των κατευθυντήριων γραμμών του επιπέδου 3, προκειμένου να διασφαλιστεί η ομοιόμορφη εφαρμογή από τα κράτη-μέλη συγκεκριμένων διατάξεων του ως άνω Κανονισμού. Το αποτέλεσμα των εργασιών της CESR στο επίπεδο 3 θα συνίσταται σε νομικά μη δεσμευτικού χαρακτήρα μέτρα, τα οποία τα μέλη της CESR θα υιοθετήσουν στην εθνική έννομη τάξη τους. Οι κατευθυντήριες γραμμές αναμένεται να οριστικοποιηθούν από την CESR στις 31 Δεκεμβρίου 2004.

ΘΕΜΑΤΟΦΥΛΑΚΕΣ ΤΩΝ ΟΣΕΚΑ

Στις 30 Μαρτίου 2004 εκδόθηκε Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με τις κανονιστικές ρυθμίσεις για τους θεματοφύλακες των ΟΣΕΚΑ στα κράτη-μέλη (COM 2004, 207 τελικό), στην οποία γίνεται επισκόπηση του ισχύοντος καθεστώτος και τίθενται τα βασικά θέματα πολιτικής για το εν λόγω θέμα. Οπως προκύπτει από την καταγραφή του ισχύοντος κανονιστικού πλαισίου, σε κοινοτικό επίπεδο ο θεματοφύλακας των ΟΣΕΚΑ ορίζεται μόνο έμμεσα, ενώ η ρύθμιση της νομικής του φύσης αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών-μελών. Επιπλέον, η έκταση της ευθύνης του θεματοφύλακα δεν οριοθετείται πλήρως. Στην Οδηγία 85/611/ΕΟΚ διευκρινίζεται ότι η ευθύνη του θεματοφύλακα παραμένει ακέραιη αν αυτός εμπιστευτεί σε τρίτο το σύνολο ή μέρος του ενεργητικού που έχει υπό τη φύλαξή του. Δεν αποσαφηνίζεται ωστόσο το ακριβές περιεχόμενο της έννοιας της φύλαξης. Περαιτέρω, οι (τεχνικές) διασφαλίσεις για την αποφυγή συγκρούσεων συμφερόντων σε επίπεδο θεματοφύλακα είναι πολύ περιορισμένες σε κοινοτικό επίπεδο.
Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή οι τομείς, στους οποίους απαιτείται περαιτέρω εναρμόνιση είναι η βελτίωση της πρόληψης των συγκρούσεων συμφερόντων, η αποσαφήνιση της έκτασης της ευθύνης του θεματοφύλακα, η προώθηση της σύγκλισης των όρων πρόσβασης στη δραστηριότητα του θεματοφύλακα και ιδίως των κεφαλαιακών απαιτήσεων και η ενίσχυση των προτύπων διαφάνειας και πληροφόρησης των επενδυτών.

Γ - ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ – ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Κοινοτικο Επιπεδο

ΝΕΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Σε συνέχεια της Ανακοίνωσής της, το Δεκέμβριο του 2003, “σχετικά με ένα νέο νομοθετικό πλαίσιο για τις πληρωμές στην εσωτερική αγορά” (COM 2003 718 τελικό) και μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαβούλευσης με τους φορείς της αγοράς, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε, το Μάρτιο του 2004, σχέδιο κειμένου πρότασης Οδηγίας/Κανονισμού για “τις υπηρεσίες πληρωμών στην Εσωτερική Αγορά”.
Το συγκεκριμένο σχέδιο κειμένου αποτέλεσε μια πρώτη αποτύπωση των θέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με σκοπό να συζητηθεί στη συνάντηση του Payment Systems Government Experts Group (PSGEG) που πραγματο-

ποιήθηκε στη συνέχεια. Υπό αυτήν την έννοια δεν δεσμεύει ακόμη την Επιτροπή, ωστόσο αποτυπώνει κάποια βασικά σημεία γύρω από τα οποία θα κινηθεί μελλοντικά.
Η Επιτροπή φαίνεται να έχει καταλήξει στην κατεύθυνση της νομοθετικής της πρωτοβουλίας. Οι αρχικές έτσι σκέψεις για την έκδοση Οδηγιών, Κανονισμών ή Αποφάσεων, ανά επιμέρους θέμα, εγκαταλείφθηκαν και επικράτησε η άποψη για έκδοση μιας Οδηγίας ή Κανονισμού "πλαίσιο" που θα περιλαμβάνει ρυθμίσεις συνολικά για τα προς εξέταση θέματα και ιδίως:

- τις διατάξεις που θα διέπουν τους παρέχοντες υπηρεσίες πληρωμών (οι οποίοι δεν μπορεί να είναι άλλοι από πιστωτικά ιδρύματα – περιλαμβανομένων των ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος – και ιδρύματα πληρωμών), και
- τις διατάξεις που θα αφορούν την παροχή υπηρεσιών πληρωμών στην εσωτερική αγορά (διαφάνεια των όρων πραγματοποίησης μιας εντολής πληρωμής, όροι παροχής και χρήσης υπηρεσιών πληρωμών από τα εμπλεκόμενα μέρη και κανόνες εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 2560/2001 ΚΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΟΡΟΥ "ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ" ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ

Στο άρθρο 3 παράγραφος 2 του Κανονισμού 2560/2001 σχετικά με τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων (Ε.Ε. L 344/28.12.2001) ορίζεται ότι *"από την 1η Ιουλίου 2003 το αργότερο, τα έξοδα που επιβάλλει ίδρυμα για τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης σε ευρώ μέχρι μέγιστου ποσού 12.500 ευρώ είναι ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει το ίδιο ίδρυμα για αντίστοιχες πληρωμές σε ευρώ στο εσωτερικό του κράτους-μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο το ίδρυμα αυτό"*.
Το Μάρτιο του 2004 η Γενική Διεύθυνση Εσωτερικής Αγοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δημοσίευσε κείμενο που αφορά ζητήματα πρακτικής εφαρμογής του άρθρου 3 του Κανονισμού 2560/2001 και την έννοια του όρου "αντίστοιχες πληρωμές" για τις μεταφορές πιστώσεων (MARKT/F-4/CP/lds 3731).
Βασικό αντικείμενο του εν λόγω κειμένου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η ακολουθούμενη τραπεζική πρακτική για τις ενδείξεις εξόδων κατά τη διενέργεια μιας μεταφοράς πίστωσης ("OUR", "BEN" και "SHA") και η διαφοροποίηση που μπορεί να συνεπάγεται η κάθε μια από τις προηγούμενες ενδείξεις στην τελική τιμολόγηση της πελατείας των τραπεζών. Τα κυριότερα συμπεράσματα, σύμφωνα με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, είναι τα εξής:

- Οι συγκεκριμένες ενδείξεις εξόδων αποτελούν υιοθετημένη τραπεζική πρακτική, η οποία προσδιορίζει ποιος πληρώνει τα έξοδα μιας μεταφοράς πίστωσης (ο εντολέας – "OUR", ο δικαιούχος – "BEN", ή και οι δύο – "SHA").
- Στην πλειοψηφία των κρατών-μελών της ΕΕ οι εγχώριες μεταφορές πίστωσης λαμβάνουν προεπιλεγμένα ένδειξη εξόδων "SHA" ως εξής:
  1. ο εντολέας και ο δικαιούχος μιας μεταφοράς πίστωσης επιβαρύνονται μόνο με τα έξοδα, τα οποία τους επιβάλλει η τράπεζά τους,
  2. το σύνολο το ποσού μεταφέρεται στο λογαριασμό του δικαιούχου,
  3. η χρησιμοποίηση ενδιάμεσων τραπεζών κατά τη διενέργεια μιας μεταφοράς πίστωσης δεν συνεπάγεται μείωση του αρχικού ποσού που εμβάζεται.
- Η επιλογή οποιασδήποτε από τις υφιστάμενες ενδείξεις εξόδων δεν μεταβάλλει τη φύση της παρεχόμενης υπηρεσίας προς την πελατεία της τράπεζας. Αυτό σημαίνει ότι οι επιβαλλόμενες χρεώσεις στα μέρη μιας διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης (εντολέα και δικαιούχου) θα πρέπει να είναι όμοιες με τις αντίστοιχες πληρωμές σε ευρώ στο εσωτερικό του κράτους-μέλους, στο οποίο είναι εγκατεστημένη η τράπεζα.
- Οταν οι τράπεζες προτείνουν στην πελατεία τους τη διενέργεια μιας διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης με ένδειξη εξόδων, η οποία δεν υφίσταται ή δεν παρέχεται για αντίστοιχες πληρωμές στο εσω-

τερικό, δεν μπορούν να την τιμολογούν διαφορετικά από την αντίστοιχη (ιδίου ύψους) μεταφορά πίστωσης στο εσωτερικό.

- Σε σχέση με τις πληρωμές, οι οποίες εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού (π.χ. πληρωμές άνω των 12.500 ευρώ), εξακολουθεί να ισχύει η πρόβλεψη του άρθρου 7 παράγραφος 1 της Οδηγίας 97/5/ΕΚ για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων (Ε.Ε. L 043/14.02.1997) σύμφωνα με την οποία *"Το ίδρυμα του εντολέα, κάθε ενδιάμεσο ίδρυμα και το ίδρυμα του δικαιούχου, με την ημερομηνία αποδοχής της εντολής διασυνοριακής μεταφοράς πιστώσεως, υποχρεούνται να την εκτελέσουν για ολόκληρο το ποσό της, εκτός εάν ο εντολέας ορίσει ότι τα έξοδα της διασυνοριακής μεταφοράς πιστώσεως βαρύνουν, εν όλω ή εν μέρει, το δικαιούχο"*.

Δ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Κοινοτικο Επιπεδο

ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΟΧΗ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΣΕ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Η πρόταση Οδηγίας για την παροχή πιστώσεων σε καταναλωτές ψηφίστηκε σε πρώτη ανάγνωση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το κείμενο της πρότασης, όπως διαμορφώθηκε με τις τροποποιήσεις που ψηφίστηκαν από το Κοινοβούλιο έχει υποστεί σημαντικές αλλαγές σε σχέση με εκείνο που υποβλήθηκε το 2002 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η διαδικασία που θα ακολουθηθεί μέχρι την τελική έκδοση της Οδηγίας συνίσταται στην επεξεργασία του νέου κειμένου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία θα υποβάλει τροποποιημένη πρόταση Οδηγίας, ενώ στη συνέχεια το νέο κείμενο θα τύχει εκ νέου επεξεργασίας σε επίπεδο Συμβουλίου και Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Τα κύρια σημεία της πρότασης Οδηγίας, όπως διαμορφώθηκε κατά την πρώτη ανάγνωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου είναι τα ακόλουθα: Ως στόχος της Οδηγίας καθιερώνεται πλέον πέραν της εναρμόνισης των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών που διέπουν τις συμβάσεις πιστώσεων που χορηγούνται σε καταναλωτές, και την παροχή εγγυήσεων, η ενίσχυση της προστασίας του καταναλωτή και η αποφυγή της υπερχρέωσης. Ο ορισμός του μεσίτη πιστώσεων παραμένει ιδιαίτερα ευρύς και περιλαμβάνει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που με αμοιβή παρουσιάζει ή προσφέρει ή προπαρασκευάζει ή συνάπτει συμβάσεις για παροχή πιστώσεων σε καταναλωτές. Στις πιστώσεις που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων οι πιστώσεις κάτω των 500 ευρώ και τα στεγαστικά και ενυπόθηκα δάνεια. Καθιερώνεται επίσης νέο άρθρο για την παροχή τυποποιημένης (infobox) πληροφόρησης προσυμβατικά, η οποία περιλαμβάνει, εφόσον είναι δυνατό να προσδιοριστούν στο στάδιο αυτό, τη συνολική ετήσια ποσοστιαία επιβάρυνση (ΣΕΠΕ), τη συμφωνημένη διάρκεια της πίστωσης, τον αριθμό και το ποσό των μηνιαίων δόσεων και το συνολικό κόστος της πίστωσης.

Σε ό,τι αφορά τον υπεύθυνο δανεισμό, προβλέπεται πλέον ότι η αρχή του υπεύθυνου δανεισμού ισχύει και για τον πιστωτή και για το μεσίτη πιστώσεων, αλλά και για τον καταναλωτή. Η αρχή αυτή συνίσταται καταρχήν στην υποχρέωση του πιστωτή και του καταναλωτή συμμόρφωσης με τις υποχρεώσεις τους ως προς την παροχή πληροφόρησης πριν από τη σύναψη της σύμβασης και στην υποχρέωση του πιστωτή για επιβεβαίωση της πιστοληπτικής ικανότητας του καταναλωτή με βάση τις πληροφορίες που παρέχονται από τον τελευταίο. Στο

ίδιο άρθρο ορίζονται τα στοιχεία της πληροφόρησης (εκτός του infobox, το οποίο θα περιορίζεται σε γενικές πληροφορίες) που θα πρέπει να παρέχεται γραπτώς ή με σταθερό μέσο στον καταναλωτή σε προσυμβατικό επίπεδο. Τέλος, στην Οδηγία προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις αναφορικά με την πληροφόρηση που πρέπει να παρέχεται σε περίπτωση υπερανάληψης, την πληροφόρηση που πρέπει να παρέχεται στους καταναλωτές και στους εγγυητές συμβατικά, οι όροι που διέπουν το δικαίωμα υπαναχώρησης, τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται για τον υπολογισμό του ΣΕΠΕ και οι μέθοδοι υπολογισμού του, διατάξεις για τις συνδεδεμένες συναλλαγές και για ειδικές κατηγορίες πιστώσεων, καθώς επίσης και διατάξεις για την περίπτωση μη εκτέλεσης της σύμβασης πίστωσης.

Ε - ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Κοινοτικο Επιπεδο

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΚΟΥΣ ΚΑΙ ΤΕΛΗ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΕ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ

Πρόσφατα κατατέθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόταση Οδηγίας για την τροποποίηση της Οδηγίας 2003/49/ΕΚ με στόχο να προβλεφθούν μεταβατικές περίοδοι για ορισμένα κράτη-μέλη σχετικά με την εφαρμογή του κοινού συστήματος φορολόγησης των πληρωμών που αφορούν τόκους και τέλη για τη χρήση δικαιώματος ανάμεσα σε συνδεδεμένες εταιρείες διαφορετικών κρατών-μελών (COM (2004) 243 τελικό).
Η Επιτροπή εξετάζοντας τα αιτήματα για παρέκκλιση έλαβε υπόψη τα εξής:

- Τις παρακρατήσεις φόρου στην πηγή στις χώρες που υπέβαλαν σχετικά αιτήματα με βάση τη νομοθεσία τους για τη φορολόγηση του εισοδήματος.
- Τους συντελεστές των φόρων που επιβάλλονται στην πηγή όσον αφορά πληρωμές που έχουν σχέση με τόκους και δικαιώματα που προβλέπονται από τις συμβάσεις για την αποφυγή της διπλής φορολόγησης του εισοδήματος και της περιουσίας στις χώρες που υπέβαλαν τα σχετικά αιτήματα.
- Τη δημοσιονομική επίπτωση της κατάργησης αυτών των φόρων στην πηγή.
- Τις μεταβατικές περιόδους που προβλέφθηκαν για τα υφιστάμενα κράτη-μέλη (Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία).

Οι μεταβατικές ρυθμίσεις που προβλέπονται στην πρόταση Οδηγίας είναι οι ακόλουθες:

- Με εξαίρεση τη Σλοβακία που ζήτησε μόνο δύο έτη, προβλέπεται μεταβατική περίοδος έξι ετών για όλα τα κράτη που υπέβαλαν σχετικό αίτημα όσον αφορά την εφαρμογή της Οδηγίας σχετικά με τη φορολόγηση των πληρωμών που αφορούν τέλη για τη χρήση δικαιώματος.
- Καθιέρωση μεταβατικής περιόδου έξι ετών για τη Λετονία και τη Λιθουανία όσον αφορά τη φορολόγηση των πληρωμών που αφορούν τόκους.

ΣΤ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Κοινοτικο Επιπεδο

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΩΝ ΕΤΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε το Μάρτιο του τρέχοντος έτους πρόταση Οδηγίας για τον υποχρεωτικό έλεγχο των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών και για την τροποποίηση των Οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου.

Βασικοί στόχοι της πρότασης Οδηγίας είναι οι ακόλουθοι:

- η αποσαφήνιση των καθηκόντων των τακτικών ελεγκτών,
- η διασφάλιση της ανεξαρτησίας τους και η ενίσχυση της επαγγελματικής τους δεοντολογίας,
- η καθιέρωση υποχρέωσης εξωτερικού ελέγχου ποιότητας και αυστηρής δημόσιας εποπτείας του επαγγέλματος του ορκωτού ελεγκτή, και
- η βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών οργάνων στην Ευρωπαϊκή Ενωση.

Ο βασικός λόγος υποβολής της πρότασης Οδηγίας ήταν η έλλειψη εναρμονισμένης προσέγγισης στα θέματα που σχετίζονται με τον υποχρεωτικό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων στην ΕΕ. Περαιτέρω, ελήφθησαν υπόψη οι παρενέργειες που προκάλεσαν τα πρόσφατα εταιρικά σκάνδαλα στις ΗΠΑ και την ΕΕ και οι αρνητικές συνέπειές τους για τις κεφαλαιαγορές και την οικονομία. Ενδεικτικά, προβλέπεται ότι ο ελεγκτής του ομίλου ευθύνεται πλήρως για την έκθεση ελέγχου ενοποιημένων λογαριασμών ενός ομίλου επιχειρήσεων, ενώ απαιτείται η σύσταση ανεξάρτητης ελεγκτικής επιτροπής σε όλες τις "οντότητες δημοσίου συμφέροντος" (οι τράπεζες, οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις και όλες οι εισηγμένες εταιρείες των οποίων οι τίτλοι είναι δεκτοί για διαπραγμάτευση σε ρυθμιζόμενη αγορά, θεωρούνται εξ ορισμού οικονομικές οντότητες δημοσίου συμφέροντος).

Η πρόταση Οδηγίας διατηρεί τις βασικές απαιτήσεις της ισχύουσας Οδηγίας για την εκπαίδευση, την πρακτική άσκηση και τους όρους έγκρισης των ορκωτών ελεγκτών και των ελεγκτικών εταιρειών. Εισάγονται ωστόσο, νέες απαιτήσεις αναφορικά με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να διενεργείται ο έλεγχος και αναφορικά με τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για να εξασφαλιστεί η εμπιστοσύνη στην ελεγκτική λειτουργία (πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας, επαγγελματικό απόρρητο, ανεξαρτησία του ελεγκτή, εφαρμογή ελεγκτικών προτύπων του IAASB και έκθεση ελέγχου και ανάπτυξη συστημάτων διασφάλισης ποιότητας).

Τέλος, με την πρόταση Οδηγίας δημιουργείται η βάση για μια αποτελεσματική και ισότιμη συνεργασία με τα εποπτικά όργανα τρίτων χωρών, όπως ιδίως το Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) στις ΗΠΑ. Η συνεργασία αυτή κρίνεται ότι έχει καθοριστική σημασία στο σημερινό πλαίσιο παγκόσμιας διασύνδεσης των κεφαλαιαγορών. Δεν θα πρέπει ωστόσο να δημιουργεί άνισες υποχρεώσεις και κόστη για τις ευρωπαϊκές εταιρείες σε σύγκριση με αυτές τρίτων χωρών.

ΤΟ ΝΕΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Επιμέλεια: Γ. ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ – ΧΡ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ

Το περιβαλλον στο οποιο λειτουργεί το ευρωπαϊκό χρηματοοικονομικό σύστημα έχει αναδιαμορφωθεί ριζικά την τελευταία δεκαετία και συνεχίζει να υπόκειται σε νέες μεταβολές. Η διαπίστωση αυτή καθιστά αναγκαία τη μελέτη και ανάλυση των παραγόντων που επηρεάζουν τη διαδικασία μετασχηματισμού. Καθιστά επίσης χρήσιμο τον προσδιορισμό των επιπτώσεων που συνεπάγονται οι μεταβολές στη λειτουργία των ενδιάμεσων χρηματοοικονομικών φορέων, των αγορών και των συστημάτων που υποστηρίζουν τη λειτουργία του ενιαίου ευρωπαϊκού χρηματοοικονομικού χώρου.

Ο πρωτος σημαντικος παραγοντας που επηρέασε καθοριστικά το πλαίσιο λειτουργίας του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η νομισματική ενοποίηση. Η εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος δημιούργησε τις ουσιαστικές προϋποθέσεις για την περαιτέρω εμβάθυνση της ευρωπαϊκής χρηματοοικονομικής ολοκλήρωσης – μια διαδικασία που είχε ήδη τεθεί σε εφαρμογή από το 1993. Η εξέλιξη αυτή ενεργοποίησε μια σειρά από πρωτοβουλίες – στο πλαίσιο κυρίως της κοινοτικής νομοθεσίας – οι οποίες κατατείνουν στην κατάργηση όλων των ρυθμίσεων και διοικητικών περιορισμών που εμποδίζουν τη λειτουργία μιας πραγματικά ενιαίας τραπεζικής αγοράς, μιας ενιαίας κεφαλαιαγοράς και ενός ενιαίου χώρου πληρωμών στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Η διαδικασία αυτή βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη και η ολοκλήρωσή της, μέχρι τα τέλη της τρέχουσας δεκαετίας, θα έχει μεταβάλει ουσιαστικά τους όρους λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ο δευτερος σημαντικος παραγοντας που επηρεάζει σε διαρκή βάση το περιβάλλον λειτουργίας του ευρωπαϊκού χρηματοοικονομικού συστήματος είναι οι εξελίξεις που συντελούνται στο διεθνές κανονιστικό πλαίσιο. Το έργο των διεθνών οργανισμών και υπερεθνικών fora, τα οποία επιλαμβάνονται διάφορων πτυχών που αφορούν τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος και την καθιέρωση κανόνων διαφάνειας στις διεθνείς χρηματοοικονομικές συναλλαγές, έχει άμεση ή έμμεση επίδραση σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς λόγοι διεθνούς ανταγωνιστικής ισότητας επιβάλλουν την εφαρμογή του. Οι κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, της Διεθνούς Οργάνωσης Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς, της Επιτροπής για τα Συστήματα Πληρωμών και Διακανονισμού και του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων είναι το πιο χαρακτηριστικό δείγμα των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται σε διεθνές επίπεδο για την καθιέρωση κοινά αποδεκτών προτύπων αναφορικά με την εποπτεία των τραπεζών, των χρηματιστηριακών εταιρειών και των αγορών κεφαλαίων, την επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού, καθώς και τη λογιστική απεικόνιση των συναλλαγών των επιχειρήσεων.

Στον παροντα συλλογικο τομο παρουσιάζονται και αναλύονται οι επιμέρους διαστάσεις των δύο αυτών παραγόντων, που καθορίζουν το περιβάλλον λειτουργίας του ευρωπαϊκού χρηματοοικονομικού συστήματος. Ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί επίσης στη θεωρητική προσέγγιση του κυρίαρχου αιτήματος πολιτικής που αναδεικνύεται στις σύγχρονες αγορές και το οποίο αφορά τη διασφάλιση της σταθερότητάς τους, κυρίως μέσω κατάλληλων μηχανισμών προληπτικής εποπτείας.

Μελετες / Εκδοσεις Διεθνων Οργανισμων και Κοινοτικων Οργανων στο Διαδικτυο

Τραπεζα Διεθνων Διακανονισμων

Survey of developments in electronic money and internet and mobile payments

Μάρτιος 2004 – CPSS Publications No. 62

Η ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων για τη διενέργεια πληρωμών και η αυξανόμενη αναλογία χρήσης τους στους όγκους και τις αξίες των εγχώριων και διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας έχουν προκαλέσει το ενδιαφέρον της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS), για παρακολούθηση των εξελίξεων σε μόνιμη και – ει δυνατόν – παγκόσμια κλίμακα.

Το Μάρτιο του 2004 η Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Εκκαθάρισης (CPSS), που λειτουργεί υπό την αιγίδα της BIS, δημοσίευσε την τρίτη της έρευνα (είχαν προηγηθεί δύο έρευνες το Μάιο του 2000 και το Νοέμβριο του 2001) με θέμα τις εξελίξεις που αφορούν την υιοθέτηση και χρήση του ηλεκτρονικού χρήματος. Η δομή της παρούσας μελέτης τροποποιήθηκε σε σχέση με τις δύο προηγούμενες, συμπεριλαμβάνοντας στοιχεία που αφορούν πληρωμές με τη χρήση του διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας (internet and mobile payments). Οι κεντρικές τράπεζες 95 κρατών (μεταξύ των οποίων και της χώρας μας) από όλες τις γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη κλήθηκαν να απαντήσουν και να παράσχουν πληροφορίες σε σχέση με:

- Τα σχήματα έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος, ανάλογα με την κατηγοριοποίησή τους σε card ή software/network based.
- Ζητήματα πολιτικής που έχουν ανακύψει για τις κεντρικές τράπεζες από την ανάπτυξη προϊόντων ηλεκτρονικού χρήματος.
- Στατιστικά στοιχεία χρήσης του ηλεκτρονικού χρήματος.
- Τις πληρωμές μέσω διαδικτύου και κινητής τηλεφωνίας, προσδιοριζόμενες με βάση το κανάλι μέσω του οποίου οι εντολές πληρωμής διεκπεραιώνονται από κάποιο σύστημα πληρωμών.
- Ζητήματα πολιτικής που έχουν ανακύψει για τις κεντρικές τράπεζες από τη διενέργεια πληρωμών με τη χρήση του διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας.
- Στατιστικά στοιχεία χρήσης των δύο εναλλακτικών δικτύων για τη διενέργεια πληρωμών μικρής αξίας (internet and mobile payments).

Η τρίτη μελέτη της CPSS κατά τα τελευταία τέσσερα χρόνια, για θέματα σχετικά με την ανάπτυξη εφαρμογών χρήσης ηλεκτρονικού χρήματος και διενέργειας πληρωμών μέσω διαδικτύου και κινητών τηλεφώνων, αποδεικνύει το έντονο ενδιαφέρον των κεντρικών τραπεζών να παρακολουθούν στενά τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις επιδράσεις τους σε θέματα πολιτικής που παραδοσιακά εμπίπτουν στο πεδίο της αρμοδιότητάς τους, όπως:

- Η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής και οι επιπτώσεις από την αυξημένη χρήση καινοτόμων προϊόντων για τη διενέργεια πληρωμών,
- το γενικότερο θεσμικό πλαίσιο που θα πρέπει να διέπει την έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος (προστασία καταναλωτή, προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κ.ά.),
- ζητήματα ασφάλειας,
- προϋποθέσεις έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος για τους εκδότες (π.χ. φορείς που δικαιούνται να εκδώσουν ηλεκτρονικό χρήμα),
- η προληπτική εποπτεία των ιδρυμάτων έκδοσης ηλεκτρονικού χρήματος και η επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών,
- ζητήματα διασυνοριακής χρήσης των σχημάτων ηλεκτρονικού χρήματος και των προϊόντων πληρωμής με τη χρήση του διαδικτύου και της κινητής τηλεφωνίας,
- ζητήματα διαλειτουργικότητας των εφαρμογών και επιβολής νομοθετικών ρυθμίσεων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης χρήματος από παράνομες δραστηριότητες και άλλες ποινικά αξιόποινες πράξεις.

Εκτός του ιδιαίτερου ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η στατιστική πληροφόρηση που υπάρχει για τη χώρα μας, σε σχέση με τα εξεταζόμενα καινοτόμα προϊόντα πληρωμών, η μελέτη της BIS συνδυάζει ισορροπημένα τις εξελίξεις της αγοράς με τους προβληματισμούς και τις διεργασίες που αναπτύσσονται παγκοσμίως από τις κεντρικές τράπεζες για τη διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου που θα διέπει τη διενέργεια πληρωμών αυτού του τύπου.

Ηλεκτρονικη Διευθυνση:
http://www.bis.org/publ/cpss62.pdf

Επιμέλεια:
Βασίλης Παναγιωτίδης

Ευρωπαϊκη Κεντρικη Τραπεζα

The implementation of monetary policy in the euro area: General documentation on Eurosystem monetary policy instruments and procedure

Φεβρουάριος 2004

Στο παρόν εγχειρίδιο παρουσιάζεται το λειτουργικό πλαίσιο, το οποίο επελέγη από το ευρωσύστημα για την ενιαία νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ. Σκοπός του κειμένου είναι να χρησιμεύσει ως "γενική τεκμηρίωση" για τα μέσα και τις διαδικασίες νομισματικής πολιτικής του ευρωσυστήματος, παρέχοντας στους αντισυμβαλλομένους τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο άσκησής της.

Το εγχειρίδιο διαιρείται σε επτά κεφάλαια, τα οποία εξετάζουν τα παρακάτω θέματα:

1. Το λειτουργικό πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής του ευρωσυστήματος.

2. Τα κριτήρια επιλογής των αντισυμβαλλομένων που λαμβάνουν μέρος στις πράξεις νομισματικής πολιτικής.

3. Οι πράξεις ανοικτής αγοράς (πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης, πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης, αντιστρεπτέες πράξεις εξομάλυνσης των βραχυχρόνιων διακυμάνσεων της ρευστότητας κ.ά.).

4. Οι πάγιες διευκολύνσεις που προσφέρονται στους αντισυμβαλλομένους (οριακής χρηματοδότησης και αποδοχής καταθέσεων).

5. Οι διαδικασίες που εφαρμόζονται κατά την εκτέλεση των πράξεων νομισματικής πολιτικής (δημοπρασίες, διαδικασίες για τις διμερείς πράξεις, διαδικασίες διακανονισμού).

6. Τα κριτήρια καταλληλότητας των περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ως ασφάλεια στις πράξεις νομισματικής πολιτικής (περιουσιακά στοιχεία πρώτης και δεύτερης βαθμίδας).

7. Το σύστημα υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών του ευρωσυστήματος (υπαγωγή, καθορισμός και τήρηση ελάχιστων αποθεματικών, υποβολή πληροφοριών και κυρώσεις σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τις σχετικές υποχρεώσεις).

Η εν λόγω αναθεωρημένη έκδοση της "γενικής τεκμηρίωσης" αντικαθιστά το έγγραφο με τίτλο *"Η ενιαία νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ: Γενική τεκμηρίωση για τα μέσα και τις διαδικασίες νομισματικής πολιτικής του ευρωσυστήματος"*, το οποίο δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο 2002. Στο νέο έγγραφο ενσωματώνονται οι αλλαγές του λειτουργικού πλαισίου του ευρωσυστήματος για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής, οι οποίες εγκρίθηκαν από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ, το 2003.

Ηλεκτρονικη Διευθυνση:
http://www.ecb.int/pub/pdf/gendoc2004en.pdf

Ευρωπαϊκη Τραπεζα Επενδυσεων

Helping SMEs access finance: EIB Group's strategy

Ιανουάριος 2004

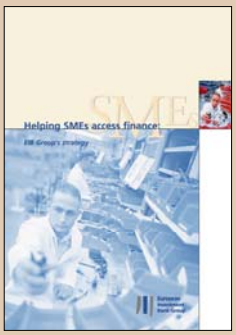

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, μαζί με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αποτελεί χρηματοοικονομικό οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ενωσης και μέλη της είναι όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ. Διαθέτει νομική προσωπικότητα και χρηματοοικονομική αυτονομία. Αποστολή της είναι η εκπλήρωση των στόχων πολιτικής που θέτει κατά καιρούς η ΕΕ, μέσω της μακροχρόνιας χρηματοδότησης συγκεκριμένων επιχειρηματικών σχεδίων διαρθρωτικού χαρακτήρα.

Σε αυτό το πλαίσιο η ΕΤΕπ δημοσίευσε, τον Ιανουάριο 2004, σύντομη μελέτη, στην οποία περιγράφεται η στρατηγική που έχει υιοθετήσει η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων σε χρηματοδοτήσεις των δραστηριοτήτων τους.

Η στήριξη των δραστηριοτήτων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων πραγματοποιείται μέσω της χρήσης τριών διαφορετικών χρηματοοικονομικών εργαλείων:

- Των δανείων, τα οποία λαμβάνει η ΕΤΕπ σε προνομιακό επιτόκιο από τη διεθνή διατραπεζική αγορά, διαμορφώνοντας μεσομακροπρόθεσμες γραμμές πίστωσης, από τις οποίες ευνοούνται ενδιάμεσοι φορείς – τράπεζες ή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα – προκειμένου να χρησιμοποιήσουν αυτά τα κεφάλαια για την υποστήριξη των επενδυτικών σχεδίων των ΜΜΕ,
- της συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων σε εταιρείες παροχής επιχειρηματικών κεφαλαίων (venture capital) που επενδύονται σε πρώιμα επιχειρηματικά σχέδια καινοτόμων επιχειρήσεων, και

➢ της παροχής εγγυήσεων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων επί του χαρτοφυλακίου των ΜΜΕ με δύο κύρια προϊόντα, τις ενισχύσεις πίστωσης και τις ασφάλειες πίστωσης.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος και οι δομές συνεργασίας που έχουν αναπτυχθεί ανάμεσα στην ΕΤΕπ και τα πιστωτικά ιδρύματα για την προώθηση της χρηματοδότησης των επιχειρηματικών σχεδίων των ΜΜΕ σε διάφορες γεωγραφικές περιοχές της ΕΕ. Μέχρι το Δεκέμβριο 2002 η ΕΤΕπ είχε συμβατική σχέση συνεργασίας με 150 ενδιάμεσους φορείς (εμπορικές τράπεζες, χρηματοδοτικά ιδρύματα, συνεταιριστικές και αποταμιευτικές τράπεζες) σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ενωση και με 50 ενδιάμεσους φορείς στις υπό ένταξη χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Η γεωγραφική κατανομή των προγραμμάτων ενίσχυσης της πρόσβασης των ΜΜΕ σε χρηματοδοτήσεις, με τη βοήθεια της ΕΤΕπ, αποδεικνύει πως τα περισσότερα επιχειρηματικά σχέδια αφορούν επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη (μεταξύ αυτών και των υπό ένταξη στην ΕΕ χωρών) σε αντίθεση με τη χώρα μας και τις χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης γενικότερα.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
http://www.eib.org/Attachments/thematic/sme_en.pdf

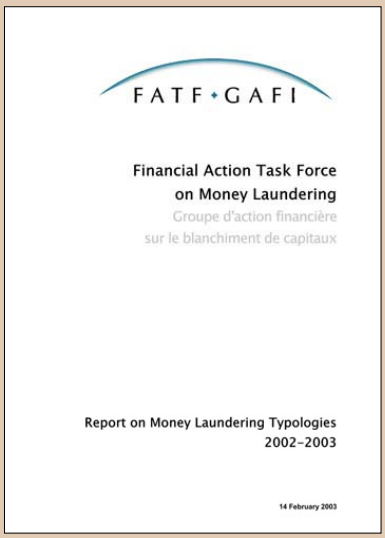

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
http://www.fatf-gafi.org/pdf/TY2003_en.pdf

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:
http://www.fba.fi/sisalto_eng/upload/pdf/Banking_Technology.pdf

Τραπεζικο Δικαιο
και
Δικαιο Κεφαλαιαγορας

Εσωτερικες Εξελιξεις

Επιμελεια:

Γεωργιος Τσατηρης
Κωστας Ραδαιος
Ιωαννα Γιαννικοπουλου

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ – Αθήνα 2004

Ι. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Α΄ ΝΕΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

Μέτρα αναπτυξιακής και κοινωνικής πολιτικής - αντικειμενικοποίηση του φορολογικού ελέγχου και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α΄ 15/28-1-2004, σελ. 101)

Με το Ν. 3220/2004 προβλέφθηκαν μέτρα αναπτυξιακής και κοινωνικής πολιτικής, τα οποία περιλαμβάνουν ειδικές φορολογικές ρυθμίσεις για παραγωγικές επενδύσεις και τη δυνατότητα σχηματισμού ειδικού αφορολόγητου αποθεματικού επενδύσεων. Επιπλέον, προβλέφθηκε ότι η υπεραξία που προκύπτει από την πώληση ακινήτου από μια επιχείρηση σε εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης, το οποίο ακολούθως θα μισθωθεί από την πωλήτρια δυνάμει συμβάσεως χρηματοδοτικής μίσθωσης (sale and lease back), απαλλάσσεται από το φόρο εισοδήματος εφόσον εμφανιστεί σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού. Ειδικές ρυθμίσεις περιλαμβάνονται για την απαλλαγή των αγροτών από το φόρο μεταβίβασης και το φόρο κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών. Μεταβολές επέρχονται ως προς τη διενέργεια του φορολογικού ελέγχου, με την καθιέρωση συστήματος επιλογής υποθέσεων για τακτικό φορολογικό έλεγχο, βασιζόμενο σε κλίμακα μορίων. Με το νέο σύστημα υπόκεινται υποχρεωτικά σε έλεγχο, μεταξύ άλλων, επιχειρήσεις εισηγμένες στο ΧΑ ή αλλοδαπά χρηματιστήρια και επιχειρήσεις με ακαθάριστα έσοδα άνω των 30 εκ. ευρώ. Για τον προσδιορισμό των ακαθαρίστων εσόδων και του καθαρού εισοδήματος προβλέπεται αναλυτικός πίνακας παραβάσεων της φορολογικής νομοθεσίας, με αντίστοιχους κωδικούς και μόρια. Περαιτέρω, προβλέπονται οι όροι για την αναγνώριση των δαπανών και εξόδων των επιχειρήσεων, τα οποία θα καθορίζονται σε ειδική ετήσια Οδηγία που εκδίδει ο Υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών και τροποποιούνται οι διατάξεις για τη διοικητική επίλυση και το δικαστικό συμβιβασμό. Με το νέο νόμο απλοποιούνται οι διαδικασίες μεταβίβασης ή εγγραφής υποθήκης σε ακίνητα, καθόσον τα πιστοποιητικά του ισχύοντος μέχρι τη δημοσίευση του νόμου άρθρου 81 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος αντικαθίστανται από υπεύθυνη δήλωση του υποχρέου. Στο πλαίσιο αυτό, απαγορεύεται στις τράπεζες, το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων η χορήγηση στεγαστικών δανείων για τα ακίνητα που αποφέρουν εισόδημα από μίσθωση, αν δεν υποβληθεί η ανωτέρω υπεύθυνη δήλωση, αντίτυπο της οποίας οφείλουν να στέλνουν στον προϊστάμενο της ΔΟΥ στην οποία υπάγεται ο φορολογούμενος μέσα στον επόμενο μήνα από την παραλαβή της. Στο νέο νόμο περιλαμβάνονται, επίσης, διατάξεις που αφορούν στη φορολογία κεφαλαίου, σε θέματα ΦΠΑ, καθώς και στις διοικητικές και ποινικές κυρώσεις για παραβάσεις της φορολογικής νομοθεσίας. Τέλος, με ειδική διάταξη του εν λόγω νόμου η προβλεπόμενη απαλλαγή από τα τέλη χαρτοσήμου των συμβάσεων δανείων και πιστώσεων που χορηγούνται από τις λειτουργούσες στην Ελλάδα τράπεζες, των τόκων που απορρέουν από αυτές και των παρεπόμενων αυτών συμφώνων επεκτείνεται σε όλες τις τράπεζες, ανεξάρτητα από τον τόπο εγκατάστασης και λειτουργίας τους και από τον τόπο κατάρτισης ή εξόφλησης των παραπάνω πράξεων. Η επέκταση αυτή καταλαμβάνει τις πράξεις, για τις οποίες η φορολογική υποχρέωση γεννάται από την 28.1.2004.

Η εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/M-FOROANTIK-EIS.pdf
Το κείμενο του νόμου όπως ψηφίστηκε είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/m-foroantik-pap.pdf
Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ) είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.oke.gr/greek/GNOMI-101.pdf

Β΄ ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ

Νόμος 3228/2004 (ΦΕΚ Α΄ 32/9-2-2004, σελ. 637)
Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Τουρκίας για αποφυγή της διπλής φορολογίας αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος

Γ΄ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1.

Με το **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1002253/23/Τ.&.Φ./ΠΟΛ.1002/13-1-2004 ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** κοινοποιήθηκε η υπ' αριθ. Γ.157123/2003 Απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, με την οποία καθορίστηκαν από την 1η Ιανουαρίου 2004 τα τέλη δημοσίευσης και οι τιμές πώλησης και συνδρομής των φύλλων της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως και ειδικότερα όσον αφορά τα τέλη δημοσίευσης, τα τέλη χαρτοσήμου και οι λοιπές επιβαρύνσεις για τη δημοσίευση στο Εθνικό Τυπογραφείο ανακοινώσεων καταχώρησης ανωνύμων εταιρειών.

2.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1002820/7268/1364/0014/ΠΟΛ.1003/14-1-2004 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** παρατάθηκε η προθεσμία υποβολής των περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ που υποβάλλονται μέσω TAXISnet, για τις οποίες είχαν εσφαλμένα καταβληθεί μικρότερα ποσά του χρεωστικού υπολοίπου, εφόσον πληρούνταν αθροιστικά οι αναφερόμενες στην Υπουργική Απόφαση προϋποθέσεις.

3.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1005478/1064/ΔΕ-Α΄/22-1-2004 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** ορίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι παύει να ισχύει η ελεγκτική διαδικασία που προβλεπόταν από τις αποφάσεις 1065798/1480/15-7-2003 και 1084903/1635/ΠΟΛ.1107/25-9-2003 για την περαίωση εκκρεμών φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών χρήσεων 1993 και 1998.

4.

Με το **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1006116/104/Α0012/ΠΟΛ. 1007/26-1-2004 ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** παρασχέθηκαν οδηγίες αναφορικά με τη συμπλήρωση και την υποβολή της οριστικής δήλωσης απόδοσης του φόρου που παρακρατήθηκε από αποδοχές και συντάξεις κατά το έτος 2003.

5.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1010150/28/0013/3-2-2004 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** παρατάθηκε λόγω των διενεργούμενων βουλευτικών εκλογών η προθεσμία υποβολής των δηλώσεων φόρου μεγάλης ακίνητης περιουσίας των νομικών προσώπων, με αφετηρία την 15η Μαρτίου αντί της 3ης Μαρτίου.

6.

Με το **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1007863/149/Α0012/6-2-2004 ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** ορίσθηκε ότι η μη υποχρεωτική αναγραφή των στοιχείων του λογιστή-φοροτέχνη στα έντυπα των βεβαιώσεων αποδοχών ή συντάξεων, που είχε προβλεφθεί το έτος 2003 με το υπ'αριθ. 1010043/235/Α0012/ΠΟΛ.1016/31-1-2003 έγγραφο του Υπουργείου, ισχύει και για τις σχετικές βεβαιώσεις που αφορούν την περίοδο από 1-1-2003 έως 31-12-2003.

7.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1020847/478/Α0012/29-2-2004 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** καθορίστηκαν ο τύπος και το περιε-

χόμενο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος των ομόρρυθμων και ετερόρρυθμων εταιρειών, των κοινοπραξιών, των συμμετοχικών ή αφανών εταιρειών, καθώς και των αστικών εταιρειών και των κοινωνιών αστικού δικαίου, που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα.

8.

Με την **ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1019176/438/Α0012/2-3-2004 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** καθορίστηκαν ο τύπος και το περιεχόμενο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος των φυσικών προσώπων για το οικονομικό έτος 2004, καθώς και τα συνυποβαλλόμενα με αυτήν έντυπα και δικαιολογητικά.

9.

Με το **ΥΠ' ΑΡΙΘ. 1028225/232/0015/ΠΟΛ.1027/31-3-2004 ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ,** κοινοποιήθηκε η διοικητική κωδικοποίηση των διατάξεων του π.δ. 186/1992 (Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων), όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3229/2004, του Ν. 2523/1997 (Πρόστιμα ΚΒΣ), όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3220/2004 και του Ν. 1809/1988 (περί Φορολογικών Μηχανισμών), όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3052/2002. Στόχος της διοικητικής κωδικοποίησης είναι η πλήρης και ασφαλής ενημέρωση τόσο των φοροτεχνικών υπαλλήλων όσο και των φορολογουμένων.

ΙΙ. ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ - ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Α' ΔΙΑΔΟΧΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ

Θέματα κοινωνικής ασφάλισης και άλλες διατάξεις - Νόμος 3232/2004 (ΦΕΚ Α' 48/12-2-2004, σελ.979)

Το Φεβρουάριο δημοσιεύθηκε ο Ν. 3232/2004, με τον οποίο ρυθμίστηκαν ζητήματα αναφορικά με τη διαδοχική ασφάλιση. Με τις νέες διατάξεις καθορίζεται ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης από τον απονέμοντα φορέα και οι υποχρεώσεις των συμμετεχόντων οργανισμών, προκειμένου ο απονέμων φορέας να προβεί στον υπολογισμό της σύνταξης. Για την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων, προβλέπεται η τήρηση για κάθε διαδοχικά ασφαλιζόμενο Δελτίου Διαδοχικής Ασφάλισης σε κύριους και επικουρικούς φορείς. Οι ασφαλισμένοι που κατά την έναρξη ισχύος του εν λόγω νόμου (12-2-2004) έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση περισσοτέρων του ενός φορέων κύριας ή επικουρικής ασφάλισης υποχρεούνται εντός έξι μηνών, ήτοι μέχρι τα μέσα Αυγούστου 2004, να ζητήσουν από τους προηγούμενους ασφαλιστικούς φορείς τη σύνταξη του αντίστοιχου Δελτίου και την αποστολή του στον τελευταίο ασφαλιστικό οργανισμό. Περαιτέρω, με το νέο νόμο προβλέπονται οι προϋποθέσεις συνταξιοδότησης διαζευγμένου/διαζευγμένης σε περίπτωση θανάτου του/της πρώην συζύγου. Οι διατάξεις αυτές ισχύουν για ασφαλισμένους του Δημοσίου, των φορέων κύριας ασφάλισης αρμοδιότητας του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και του ΝΑΤ. Με νέες διατάξεις του συγκεκριμένου νόμου σκοπείται η βελτίωση του συστήματος των Αναλυτικών Περιοδικών Δηλώσεων, ενώ τροποποιείται η διαδικασία τήρησης του ειδικού βιβλίου νεοπροσλαμβανομένου προσωπικού, καθώς και της ρύθμισης των οφειλών προς το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.

Τέλος, ειδικές ρυθμίσεις περιέχονται για τους συνταξιούχους ειδικών ταμείων και για τους αυτοαπασχολούμενους, καθώς επίσης ειδικές προϋποθέσεις για τη συνταξιοδότηση από τα επικουρικά ταμεία.

Η εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/r-koinasf-eis.pdf
Το κείμενο του νόμου όπως ψηφίστηκε είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/r-koinasf-pap.pdf
Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ) είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.oke.gr/greek/GNOMI.no.105.pdf

Β' ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ Α' 31/9-2-2004, σελ. 621)

Με το Ν. 3227/2004 προβλέφθηκαν μέτρα για τους επιδοτούμενους ανέργους, καθώς και κίνητρα για την αύξηση της απασχόλησης των νέων, των γυναικών και των ηλικιωμένων. Σε ειδικό κεφάλαιο του νόμου προβλέπονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία λειτουργίας των Ιδιωτικών Γραφείων και Κέντρων Παροχής Υπηρεσιών Συμβουλευτικής και Επαγγελματικού Προσανατολισμού. Αξιοσημείωτη είναι η διάταξη που ρυθμίζει τη χορήγηση των εκκαθαριστικών αποδοχών. Συγκεκριμένα, ο εργοδότης υποχρεούται να χορηγεί στους εργαζόμενους που αμείβονται με ενιαίο συνολικό μισθό εκκαθαριστικό σημείωμα, το οποίο θα περιέχει το συμφωνημένο ενιαίο συνολικό μισθό, τις κρατήσεις επ' αυτού, ανάλυση των αποδοχών που θα ελάμβαναν οι μισθωτοί εάν αμείβονταν βάσει κλαδικής ή επιχειρησιακής σύμβασης και οι επ' αυτών κρατήσεις. Ιδιαίτερα, επίσης, σημαντικές είναι και οι νέες διατάξεις για την ετήσια άδεια με αποδοχές. Σύμφωνα με αυτές, καθιερώνεται πλέον για τον υπολογισμό της ετήσιας άδειας όχι το ημερολογιακό έτος απασχόλησης, αλλά το εργασιακό έτος, το οποίο αρχίζει από την ημερομηνία πρόσληψης του μισθωτού και λήγει με τη συμπλήρωση 12 μηνών από την πρόσληψη.

Η εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/m-anergia-eis.pdf
Το κείμενο του νόμου όπως ψηφίστηκε είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/m-anergia-pap.pdf
Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ) είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.oke.gr/greek/GNOMI-104.pdf

Γ' ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. ΠΔ/ΤΕ 2538/11-2-2004 (ΦΕΚ Α' 58/27-2-2004, σελ. 1113)
Διενέργεια ελέγχων για την τήρηση των διατάξεων των Α.Ν. 1611/50, Ν. 2216/94, Ν. 2676/99 και των συναφών νόμων, καθώς και των εις εκτέλεση αυτών κανονιστικών πράξεων.

2. ΕΤΠΘ 163/3/20-11-2003 (ΦΕΚ Α' 11/27-1-2004, σελ. 82)
Τροποποίηση της απόφασης ΕΤΠΘ 153/2/2-7-2003, σχετικά με τον καθορισμό του επιτοκίου των παρεχομένων από τα Ασφαλιστικά Ταμεία και τους λοιπούς Δημοσίους Οργανισμούς του Α.Ν. 1611/50 πιστωτικών διευκολύνσεων σε ασφαλισμένους, υπαλλήλους και συνταξιούχους τους.

ΙΙΙ. ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Εποπτεία της ιδιωτικής ασφάλισης, εποπτεία και έλεγχος τυχερών παιχνιδιών, εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και άλλες διατάξεις - Νόμος 3229/2004 (ΦΕΚ Α' 38/10-2-2004, σελ. 737)

Με το Ν. 3229/2004 προστέθηκε ιδιαίτερο κεφάλαιο (15ο κεφάλαιο) στον Κ.Ν. 2190/20 «περί ανωνύμων εταιρειών» για την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ). Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις, η σύνταξη των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων και των ενδιάμεσων τριμηνιαίων οικονομικών καταστάσεων γίνεται σύμφωνα με τα ΔΛΠ από τις ανώνυμες εταιρείες των οποίων οι μετοχές ή άλλες κινητές αξίες είναι εισηγμένες σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Η υποχρέωση εφαρμογής των ΔΛΠ καλύπτει και τις μητρικές εταιρείες όσον αφορά τις ετήσιες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις και τις τριμηνιαίες ενδιάμεσες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις τους. Η ίδια υποχρέωση εκτείνεται και στις οποιεσδήποτε περιοδικές οικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύονται υποχρεωτικά βάσει νόμου, καθώς επίσης και στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των συνδεδεμένων με τη μητρική εταιρεία επιχειρήσεων είτε είναι εγκατεστημένες στην Ελλάδα είτε εκτός Ελλάδας, υπό τον όρο ότι από τη νομοθεσία της χώρας εγκατάστασής τους παρέχεται η δυνατότητα εφαρμογής των ΔΛΠ. Με τις νέες διατάξεις προβλέπεται η προαιρετική εφαρμογή των ΔΛΠ από τις μη εισηγμένες και μη συνδεδεμένες με αυτές ανώνυμες εταιρείες, καθώς και από τις εταιρείες περιορισμένης ευθύνης. Προϋπόθεση για την προαιρετική εφαρμογή είναι η έγκριση της εφαρμογής από τη γενική συνέλευση των μετόχων ή εταίρων και για διάστημα πέντε τουλάχιστον συνεχόμενων χρήσεων. Στο νέο αυτό κεφάλαιο περιέχονται ειδικές διατάξεις για τη δημοσιότητα των οικονομικών καταστάσεων, που συντάσσονται σύμφωνα με τα ΔΛΠ, τόσο για τις ανώνυμες εταιρείες όσο και για τις εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, για το περιεχόμενο της εκθέσεως του διοικητικού συμβουλίου ή των διαχειριστών της εταιρείας, που εφαρμόζει τα ΔΛΠ και για την υποβολή των σχετικών οικονομικών καταστάσεων σε έλεγχο ορκωτών ελεγκτών λογιστών. Περαιτέρω, ειδικές διατάξεις προβλέπονται για την τήρηση των κανόνων αποτίμησης των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων. Σύμφωνα με τις νέες διατάξεις, η εφαρμογή των ΔΛΠ δεν επηρεάζει τα φορολογητέα κέρδη ή τις ζημίες της εταιρείας. Στο πλαίσιο αυτό, για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών (ή ζημιών), σύμφωνα με τις φορολογικές διατάξεις, προβλέπεται η τήρηση ξεχωριστού Ημερολογίου Φορολογικών Διαφορών και Καθολικού Φορολογικών Διαφορών, ενώ για τις προκύπτουσες διαφορές από την αποτίμηση πάγιων περιουσιακών στοιχείων προβλέπεται η τήρηση ξεχωριστού Φορολογικού Μητρώου Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων ή Μητρώου Φορολογικών Διαφορών Πάγιων Περιουσιακών Στοιχείων, για τη θεώρηση και τήρηση των οποίων εφαρμόζεται αναλογικά ο ΚΒΣ. Οι ετήσιες και περιοδικές οικονομικές καταστάσεις που υποχρεωτικά θα συνταχθούν και δημοσιευτούν σύμφωνα με τα ΔΛΠ είναι αυτές που καλύπτουν πρωτογενώς χρήσεις ή περιόδους που αρχίζουν μετά την 31-12-2004, ενώ προβλέπεται και η δυνατότητα πρόωρης εφαρμογής των ΔΛΠ. Για το σκοπό της εφαρμογής των ΔΛΠ ο νέος νόμος τροποποιεί και ορισμένες διατάξεις του ΚΒΣ. Τέλος, παρέχεται η δυνατότητα στις τραπεζικές, ασφαλιστικές, εισηγμένες στο ΧΑ εταιρείες και τις θυγατρικές αυτών κατά 95% τουλάχιστον, να αναπροσαρμόζουν στους ισολογισμούς που κλείνουν μετά την 30-12-2003 την αναπόσβεστη αξία των κτιρίων, εγκαταστάσεων κτιρίων και εδαφικών εκτάσεών τους στην εύλογη αξία, σύμφωνα με τα ΔΛΠ.

Η εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/e-epiat-eis.pdf
Το κείμενο του νόμου όπως ψηφίστηκε είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/e-epiat-pap.pdf

IV. ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Α′ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ, ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΥΧΕΡΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ - ΝΟΜΟΣ 3229/2004 (ΦΕΚ Α′ 38/10-2-2004, ΣΕΛ. 737)

1. Με διάταξη του **Ν. 3229/2004 (ΦΕΚ 38 Α′/10-2-2004)** καταργούνται ορισμένα προνόμια της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος. Συγκεκριμένα, καταργείται η απαλλαγή της συγκεκριμένης τράπεζας από το φόρο μεγάλης ακίνητης περιουσίας (Ν. 2459/1997), από το φόρο μεταβίβασης ακινήτων (άρθρα 14 και 7 του Ν. 1882/1990 και άρθρο 6 του Α.Ν. 1521/1950), από το τέλος χαρτοσήμου επιταγών που προσκομίζονται στις τράπεζες για είσπραξη, ενεχυρίαση ή φύλαξη (άρθρο 11 Ν. 1957/1991), από το τέλος χαρτοσήμου σε συμβάσεις ενέγγυας πίστωσης, καθώς και από το τέλος χαρτοσήμου σε μισθώματα από οικοδομές (άρθρα 13 και 15 του Κώδικα Τελών Χαρτοσήμου).

2. Με διάταξη του ανωτέρω **Ν. 3229/2004** παρατάθηκαν οι προθεσμίες μετατροπής του κεφαλαίου των ανωνύμων εταιρειών και των εταιρειών περιορισμένης ευθύνης σε ευρώ μέχρι και την 30-6-2004, με δυνατότητα περαιτέρω παράτασής τους για ένα εξάμηνο με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης.

Β′ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΝΟΜΟΘΕΤΗΜΑΤΑ

1. Νόμος 3219/2004 (ΦΕΚ Α′ 13/27-1-2004, σελ. 85)
Τροποποίηση του Ν. 2601/1998 (ΦΕΚ 81 Α′) "Ενισχύσεις Ιδιωτικών Επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας" και άλλες διατάξεις

Η εισηγητική έκθεση του νομοσχεδίου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/T-2601-EIS.pdf
Το κείμενο του νόμου όπως ψηφίστηκε είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/T-2601-pap.pdf

2. Νόμος 3236/2004 (ΦΕΚ Α′ 60/27-2-2004, σελ. 1137)

Κύρωση της Συνθήκης μεταξύ του Βασιλείου του Βελγίου, του Βασιλείου της Δανίας, της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Ισπανίας, της Γαλλικής Δημοκρατίας, της Ιρλανδίας, της Ιταλικής Δημοκρατίας, του Μεγάλου Δουκάτου του Λουξεμβούργου, του Βασιλείου των Κάτω Χωρών, της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Φινλανδίας, του Βασιλείου της Σουηδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βορείου Ιρλανδίας (κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ενωσης) και της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας, της Σλοβακικής Δημοκρατίας για την προσχώρηση της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δη-

μοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας, της Σλοβακικής Δημοκρατίας μετά των Δηλώσεων αυτής στην Ευρωπαϊκή Ενωση.

3. ΠΔ 104/2004 (ΦΕΚ Α' 71/4-3-2004, σελ. 2597)
Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας περί Δημοσίων Συμβάσεων προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2001/78/ΕΚ της 13ης Σεπτεμβρίου 2001 και τροποποίηση των ΠΔ 370/95 (ΦΕΚ Α' 199/Α/14-9-1995) και 57/2000 (ΦΕΚ 45/Α/2-3-2000).

4. ΠΔ 113/2004 (ΦΕΚ Α' 77/5-3-2004, σελ. 4251)
Θέση σε κυκλοφορία νέων μεταλλικών κερμάτων 2 € έως επετειακών και καθορισμός των κυρίων γνωρισμάτων τους.

Γ' ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

1. ΠΔ/ΤΕ 2535/21-1-2004 (ΦΕΚ Α' 14/28-1-2004, σελ. 94)
Τροποποίηση και κωδικοποίηση διατάξεων σχετικών με τη στατιστική πληροφόρηση της Τράπεζας της Ελλάδος για συναλλαγές μεταξύ κατοίκων Ελλάδος και μη κατοίκων σε ευρώ και σε συνάλλαγμα

Με την ανωτέρω πράξη τροποποιούνται και κωδικοποιούνται οι διατάξεις για τις δηλώσεις των συναλλαγών μεταξύ κατοίκων Ελλάδας και μη κατοίκων. Με την πράξη αυτή μεταξύ άλλων καταργείται η υποχρέωση υποβολής δήλωσης κατά τη μεταφορά κεφαλαίων από κατοίκους Ελλάδας σε μη κατοίκους εφόσον γίνεται με τη μεσολάβηση πιστωτικού ή χρηματοδοτικού ιδρύματος που λειτουργεί στην Ελλάδα και η αξία τους δεν υπερβαίνει το ισότιμο των 12.500 ευρώ. Τα πιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται να αναγγέλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος τα στοιχεία των συναλλαγών που διενεργούν με μη κατοίκους για λογαριασμό τους ή για λογαριασμό πελατείας τους εφόσον η αξία τους υπερβαίνει το ισότιμο των 12.500 ευρώ. Νομικά Πρόσωπα, κάτοικοι Ελλάδας, υποχρεούνται να δηλώνουν απευθείας στην Τράπεζα της Ελλάδος τα στοιχεία των συναλλαγών τους με μη κατοίκους εφόσον δεν μεσολάβησε πιστωτικό ή χρηματοδοτικό ίδρυμα που λειτουργεί στην Ελλάδα.

http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2004_21_1_praxi_2535.doc

2. ΠΔ/ΤΕ 2536/4-2-2004 (ΦΕΚ Α' 42/11-2-2004, σελ. 767)
Προϋποθέσεις παροχής άδειας λειτουργίας και κανόνες εποπτείας από την Τράπεζα της Ελλάδος των εταιρειών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων

Με την πράξη αυτή καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για την παροχή άδειας λειτουργίας και οι κανόνες εποπτείας των εταιρειών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων από την Τράπεζα της Ελλάδος. Οι εταιρείες αυτές υπήχθησαν στην εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος με το Ν. 3148/2003. Με την πράξη αυτή ρυθμίζονται: η εξέταση της καταλληλότητας των προσώπων που έχουν την ευθύνη λειτουργίας των εταιρειών, οι κανόνες άσκησης της δραστηριότητας και ενημέρωσης των συναλλασσομένων, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και οι τοποθετήσεις και η διαδικασία παροχής στοιχείων στην Τράπεζα της Ελλάδος.

http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2004_05_02_praxi_25361.doc

3. ΠΔ/ΤΕ 2537/11-2-2004 (ΦΕΚ Α' 58/27-2-2004, σελ. 1115)
Υποβολή από τα πιστωτικά ιδρύματα αναλυτικών στοιχείων που αφορούν τίτλους τους οποίους είτε διακρατούν για ίδιο λογαριασμό είτε φυλάσσουν-διαχειρίζονται για λογαριασμό πελατών τους

4. ΠΔ/ΤΕ 2539/24-2-2004 (ΦΕΚ Α' 63/2-2-2004, σελ. 2534)
Τροποποίηση των διατάξεων της ΠΔ/ΤΕ 336/29-2-1984, όπως ισχύει, σχετικά με τη σύνθεση και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων

5. ΠΣΝΠ 53/20-1-2004 (ΦΕΚ Α' 23/3-2-2004, σελ. 588)
Αναπαραγωγή τραπεζογραμματίων ευρώ

6. ΠΣΝΠ 54/27-2-2004 (ΦΕΚ Α' 65/2-3-2004, σελ. 2554)
Κωδικοποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων της Πράξης ΣΝΠ 45/19-12-2000, όπως ισχύει, η οποία αφορά τα μέσα και διαδικασίες εφαρμογής της νομισματικής πολιτικής από την Τράπεζα της Ελλάδος

Η πράξη είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2004_1.3_praxisnp_54.doc

7. ΕΤΠΘ 166/1/23-12-2003 (ΦΕΚ Α' 14/28-1-2004, σελ. 93)
Παροχή αδείας λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος στον "Αστικό Πιστωτικό Συνεταιρισμό Ν. Σερρών ΣΥΝ.Π.Ε. Σερραϊκή Πίστη" με την επωνυμία "Συνεταιριστική Τράπεζα Ν. Σερρών ΣΥΝ.Π.Ε."

8. ΕΤΠΘ 168/3/27-1-2004 (ΦΕΚ Α' 39/10-2-2004, σελ. 755)
Ανάκληση της άδειας που είχε παρασχεθεί με την απόφαση ΕΤΠΘ 108/4/3-8-2001 για την ίδρυση και λειτουργία της ανώνυμης εταιρείας χρηματοδοτικής μίσθωσης υπό την επωνυμία "Daimler Chrysler Services Ελλάς Χρηματοδοτικές Μισθώσεις ΑΕ"

9. Κοινή Απόφαση Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών 2/73093/0023Α/31-12-2003 (ΦΕΚ Β' 7/8-1-2004, σελ. 43)
Κανονισμός Λειτουργίας των Βασικών Διαπραγματευτών Αγοράς

Δ' ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

1. Απόφαση 1/291/22-1-2004 (ΦΕΚ Β' 127/28-1-2004, σελ. 1284)
Πρόσθετες Εισφορές στο Επικουρικό Κεφάλαιο Εκκαθάρισης ΧΑ

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.hcmc.gr/Pdf/epikouriko2004.pdf

2. Απόφαση 2/291/22-1-2004 (ΦΕΚ Β' 300/11-2-2004, σελ. 3386)
Τροποποίηση των άρθρων 3, 5, 8 και 10 της απόφασης 2/213/28-3-2001 (ΦΕΚ Β/480/26-4-2001) του ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς "Παροχή Πιστώσεων από μέλη του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών και λοιπές ρυθμίσεις ως προς την εξόφληση του τιμήματος χρηματιστηριακών συναλλαγών", όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.hcmc.gr/Pdf/2-213-teliko.pdf

3. Απόφαση 1/295/1-3-2004 (ΦΕΚ Β' 473/5-3-2004, σελ. 6723)
Τροποποίηση του Κανονισμού Εκκαθάρισης Χρηματιστηριακών Συναλλαγών και Λειτουργίας Συστήματος Αϋλων Τίτλων

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.hcmc.gr/Pdf/Teliko2004.pdf
Ο κανονισμός Εκκαθάρισης Χρηματιστηριακών Συναλλαγών και Λειτουργίας Συστήματος Αϋλων Τίτλων είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα:
http://www.hcsd.gr/files/el/nfo/rules.pdf

4. Απόφαση 2/294/19-2-2004 (ΦΕΚ Β' 473/5-3-2004, σελ. 6724)
Υψος Συνεγγυητικού Κεφαλαίου για το έτος 2004

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.hcmc.gr/Pdf/Synegitiko.pdf

5. Απόφαση 1/294/19-2-2004 (ΦΕΚ Β' 483/5-3-2004, σελ. 6809)
Υλη και διαδικασία εξετάσεων για την επαγγελματική πιστοποίηση στελεχών της κεφαλαιαγοράς του άρθρου 4 του Ν. 2836/2000

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.hcmc.gr/Pdf/Pistop_2004.pdf

6. Απόφαση 2/294/19-2-2004 (ΦΕΚ Β' 483/5-3-2004, σελ. 6815)
Υλη και διαδικασία εξετάσεων για την ανάδειξη χρηματιστηριακών εκπροσώπων

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.hcmc.gr/Pdf/Xrhmat_2004.pdf

7. Απόφαση 18/291/22-1-2004 (ΦΕΚ Β' 486/5-3-2004, σελ. 6854)
Ορισμός μεγίστων ορίων ημερήσιας διακύμανσης των τιμών των μετοχών, των συναλλαγών πακέτων και με συμψηφιστική εγγραφή

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
http://www.hcmc.gr/Pdf/Tropop_1996.pdf

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

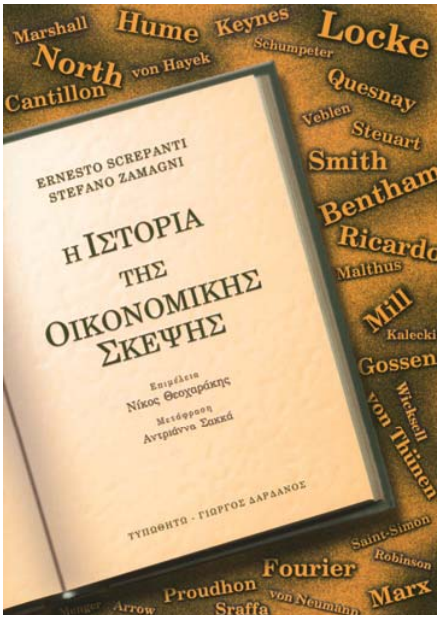

E. SCREPANTI, S. ZAMAGNI
ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Ν. ΘΕΟΧΑΡΑΚΗΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Α. ΣΑΚΚΑ
Εκδόσεις ΤΥΠΩΘΗΤΩ
(Τόμος Α & Β σελ. 672 συνολικά)

Το βιβλίο αυτό εκδόθηκε στα ιταλικά και έχει ήδη μεταφραστεί στα αγγλικά και στα ισπανικά. Καλύπτει την ιστορία της οικονομικής σκέψης από τις απαρχές της μέχρι το τέλος του 20ού αιώνα. Οι συγγραφείς παρουσιάζουν την οικονομική σκέψη, προκλασική, κλασική και σύγχρονη, ως μέρος μιας ιστορικής διαδικασίας. Επισκοπούν την οικονομική σκέψη από αναλυτική θεωρητική σκοπιά, ενώ ταυτόχρονα εντάσσουν τις θεωρίες στο πνευματικό, κοινωνικό, ιστορικό και οικονομικό πλαίσιο της εποχής τους. Αφιερώνουν το μεγαλύτερο μέρος του βιβλίου τους στην ανάλυση των σύγχρονων οικονομικών θεωριών, ιδιαίτερα δε των τελευταίων πενήντα ετών. Ετσι, η οικονομική θεωρία που διδάσκεται σήμερα στις αίθουσες γίνεται κατανοητή, αφού έχει τοποθετηθεί στο κατάλληλο θεωρητικό και ιστορικό πλαίσιο. Ταυτόχρονα, το βιβλίο τους αποτελεί μια καλή εισαγωγή στο προχωρημένο επίπεδο της οικονομικής επιστήμης που συνήθως διδάσκεται μόνο στους μεταπτυχιακούς φοιτητές. Οι συγγραφείς, στην πραγματικότητα, διδάσκουν οικονομική θεωρία μέσα από την ιστορία της οικονομικής σκέψης. Υιοθετούν επίσης μια κριτική προσέγγιση απέναντι στη σύγχρονη οικονομική ορθοδοξία και αφιερώνουν σημαντικό μέρος του έργου τους στην ανάλυση θεωριών που βρίσκονται εκτός αυτής. Ενα άλλο σημαντικό στοιχείο που βοηθάει στην κατανόηση της οικονομικής θεωρίας αποτελεί ο τρόπος που παρουσιάζουν οι συγγραφείς τη δημιουργία των οικονομικών θεωριών, αντιμετωπίζοντας τις επί μέρους θεωρίες σαν μια συνεχή εξέλιξη της προσπάθειας να δοθούν λύσεις στον προβληματισμό της οικονομικής επιστήμης. Διαγράφεται έτσι μια συνεχής ροή ιδεών, επιστημονικών αντιπαραθέσεων και κριτικών, νέων ερωτημάτων και νέων απαντήσεων. Ταυτόχρονα, δείχνουν πώς μετατοπίζεται μεθοδολογικά το αντικείμενο της ίδιας της επιστήμης μέσα στα διάφορα ρεύματα σκέψης και πώς τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά γεγονότα και οι πολιτικοί προβληματισμοί της κάθε εποχής διαμορφώνουν τις οικονομικές θεωρίες. Απεικονίζεται έτσι έντονα ο τρόπος με τον οποίο λειτουργεί και δημιουργείται η κοινωνική επιστήμη.

Η Επαγγελματικη Εκπαιδευση στις Τραπεζες ως Επενδυση και ο Ρολος της Αξιολογησης

Δρ ΜΑΡΙΑΣ ΣΑΡΙΔΑΚΗ
Διευθύντριας Εκπαίδευσης Αγροτικής Τράπεζας
Μέλους Εκτελεστικής Επιτροπής ΕΤΙ

Είναι γνωστό πως οι ελληνικές τράπεζες, συμβαδίζοντας και με τις διεθνείς τάσεις και εξελίξεις, έχουν να επιδείξουν τα τελευταία είκοσι χρόνια μια συνεχή και αυξανόμενη δραστηριότητα στον τομέα της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Οι σχετικές δράσεις που αποφασίζονται από τις τράπεζες και τα ποσά που δαπανώνται είναι προφανώς αποτέλεσμα της βεβαιότητας που υπάρχει αναφορικά με την καθοριστική συμβολή της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην αντιμετώπιση των κρίσιμων θεμάτων και προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες.

Στον όρο επαγγελματική εκπαίδευση συμπεριλαμβάνουμε όλες τις ενέργειες που αναλαμβάνονται για τη βελτίωση των γνώσεων και των εργασιακών ικανοτήτων του προσωπικού είτε οι δράσεις αυτές υλοποιούνται από τις ίδιες τις τράπεζες είτε κατ' εντολή τους από άλλους φορείς.

Οι απόψεις που ακολουθούν, αφορούν κατά κύριο λόγο εκείνα τα εκπαιδευτικά προγράμματα που είναι εστιασμένα στην επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες ανεξαρτήτως του φορέα που υλοποιεί.

Είναι γεγονός πως, όπως συμβαίνει σε όλες τις οικονομικά ανεπτυγμένες χώρες, τα στελέχη των τραπεζών, όπως και άλλων επιχειρήσεων, αντιλαμβάνονται ότι η επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί βασική ανάγκη όταν μια επιχείρηση βρίσκεται σε τροχιά ανάπτυξης, εσωτερικής αναδιοργάνωσης ή λειτουργεί σε συνθήκες έντονου ανταγωνισμού. Γνωρίζουν ότι σε όλες αυτές τις περιπτώσεις η επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί το μοναδικό εργαλείο και μέσον απόκτησης ή βελτίωσης των απαιτούμενων στις νέες συνθήκες ικανοτήτων.

Ετσι, οι εκπαιδευτικές ενέργειες αποτελούν πλέον αναπόσπαστο μέρος έργων που αποφασίζονται και εφαρμόζονται για την υλοποίηση οργανωτικών αλλαγών, την αύξηση των πωλήσεων και την αύξηση μεριδίων αγοράς ή τη βελτίωση της ποιότητας της εξυπηρέτησης του εσωτερικού και του εξωτερικού πελάτη. Εχει δηλαδή επικρατήσει η άποψη ότι η επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί απαραίτητο εργαλείο προσωπικής και επιχειρησιακής ανάπτυξης.

Τα περισσότερα στελέχη συνειδητοποιούν την αναγκαιότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης, διαισθάνονται την αξία της και συμπεραίνουν λογικά ότι συμβάλλει τελικά στη βελτίωση συγκεκριμένων οικονομικών μεγεθών, είναι δηλαδή μια επένδυση. Παρ' όλα αυτά σπάνια διαθέτουν στοιχεία, τα οποία συνδέουν άμεσα συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ενέργειες και κόστη με συγκεκριμένα οικονομικά αποτελέσματα.

Επιπλέον, πολλοί από εμάς έχουμε την εμπειρία συμμετοχής σε προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, στο τέλος των οποίων, εάν ερωτηθούμε ή αναρωτηθούμε τι ακριβώς μάθαμε, τι θα μπορέσουμε να μεταφέρουμε στην καθημερινή μας πρακτική για να τη βελτιώσουμε, η απάντηση συχνά ποικίλει από "τίποτα το σημαντικό" μέχρι "δεν είμαι σίγουρος" ή "δεν ξέρω". Συχνά αντιλαμβανόμαστε ότι, παρά τις προσδοκίες μας, πολλά εκπαιδευτικά προγράμματα δεν συμβάλλουν ή δεν γνωρίζουμε εάν και κατά πόσο συμ-

βάλλουν στην προσωπική και επιχειρησιακή ανάπτυξη και αν αποτελούν μια αποδοτική επένδυση.

Η αναμφισβήτητη βελτίωση της εικόνας και της θέσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης στις τράπεζες και η διαμόρφωση της άποψης ότι είναι, όχι μόνο μια απαραίτητη και επωφελής ενέργεια, αλλά μια σημαντική επένδυση συντελείται σε μια εποχή κατά την οποία η μείωση του λειτουργικού κόστους και ο εξορθολογισμός των δαπανών αποτελεί πρωταρχικό στόχο και προϋπόθεση επιβίωσης όλων των τραπεζών.

Επομένως οι υπεύθυνοι της επαγγελματικής εκπαίδευσης θα αναγκαστούν να υπερασπιστούν τα προγράμματα και τους προϋπολογισμούς τους βασισμένοι, όχι μόνο σε διαισθητικές κρίσεις και απόψεις, αλλά κυρίως σε συγκεκριμένα στοιχεία που θα αποδεικνύουν τη συμβολή των δραστηριοτήτων τους στην επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων και των οικονομικών αποτελεσμάτων της τράπεζας.

Η αποδοχή εκ μέρους τους αυτής της εξέλιξης και η ικανότητά τους να προετοιμάσουν και να παρουσιάσουν τέτοια στοιχεία, θεωρούμε ότι θα ενισχύσει το ρόλο της εκπαίδευσης καθώς και τη δική τους επιρροή, θα εξασφαλίσει τους πόρους που απαιτεί η αποτελεσματική εκπαιδευτική λειτουργία και θα έχει οικονομικά οφέλη για την τράπεζα.

Διεθνώς, η θεώρηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στις τράπεζες ως επένδυσης σηματοδοτεί μια καθοριστική αλλαγή, όχι μόνο όσον αφορά την αναβάθμιση του ρόλου και της θέσης της στις εσωτερικές λειτουργίες της τράπεζας, αλλά και αναφορικά με την ευθύνη των στελεχών της εκπαίδευσης να αποδείξουν ότι συμβάλλουν στην επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων της τράπεζας. ***Με άλλα λόγια η αποδοχή της έννοιας της επαγγελματικής εκπαίδευσης ως επένδυσης δημιουργεί την υποχρέωση να προβλέψουμε, να μετρήσουμε και να αξιολογήσουμε το αποτέλεσμα και την απόδοση της επένδυσης αυτής, όπως άλλωστε είναι γνωστό ότι συμβαίνει με κάθε σωστή επενδυτική απόφαση.***

Στην επαγγελματική εκπαίδευση λοιπόν οι έννοιες της επένδυσης και της μέτρησης/αξιολόγησης του αποτελέσματος είναι αλληλένδετες. Δεν μπορούμε να μιλάμε για επένδυση, εάν δεν μετρήσουμε και δεν αξιολογήσουμε το αποτέλεσμα. Και μόνο όταν δεχθούμε να μετρήσουμε και να αξιολογήσουμε το αποτέλεσμα δικαιούμαστε να θεωρήσουμε την εκπαίδευση ως επένδυση. Επιπλέον η έμφαση στο αποτέλεσμα, δηλαδή στις αποκτούμενες ικανότητες στην αίθουσα διδασκαλίας (μαθησιακό αποτέλεσμα) και στις εφαρμοζόμενες στο χώρο εργασίας (επιχειρησιακό αποτέλεσμα), θα σημάνει μια ριζική αλλαγή στον προσανατολισμό των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η οποία όμως είναι απολύτως απαραίτητη και ιδιαίτερα χρήσιμη, όχι μόνο για την επιχείρηση και τους εργαζομένους σε αυτή, αλλά και για την ανάπτυξη της οικονομίας γενικότερα.

Με την επικράτηση των φιλελεύθερων αρχών και των νόμων της αγοράς σε παγκόσμιο επίπεδο, οι σύγχρονες κοινωνίες ζουν, χωρίς αμφιβολία, στον αστερισμό της οικονομίας και οι έννοιες κέρδος, αποτέλεσμα, αποδοτικότητα καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό, κατά τη γνώμη μας, τις σχέσεις των ανθρώπων σε όλα τα επίπεδα.

Οι επιπτώσεις των αλλαγών αυτών είναι πραγματικά καθοριστικές για την οργάνωση της εργασίας και των προσόντων που απαιτούνται από τους εργαζομένους. Επομένως επιδρούν άμεσα και στην οργάνωση και το περιεχόμενο της εκπαίδευσης και ιδιαίτερα των προγραμμάτων που οδηγούν στην απόκτηση επαγγελματικών προσόντων και εργασιακών ικανοτήτων. Οι απαιτήσεις που δημιουργούνται πλέον για κάθε εκπαιδευτική προσπάθεια ξεπερνούν τα όρια της μετάδοσης περισσότερο ή λιγότερο εξειδικευμένων γνώσεων.

Ενα σύγχρονο πρόγραμμα επαγγελματικής εκπαίδευσης σέβεται πραγματικά τις ανάγκες του εκπαιδευομένου αναφορικά με την απόκτηση επαγγελματικών ικανοτήτων, τοποθετούν δε τον εκπαιδευόμενο στη θέση του “πελάτη” και την επαγγελματική του επιτυχία στο κέντρο του ενδιαφέροντός τους. Επομένως ο ρόλος του προγράμματος και του εκπαιδευτή παύει να είναι μόνο η μετάδοση γνώσεων. Το σημαντικό δεν είναι πια τι λέει και τι παρουσιάζει ο εκπαιδευτής, αλλά τι μαθαίνει και τι ικανότητες απο-

κτά ο εκπαιδευόμενος. Ποιο είναι δηλαδή το αποτέλεσμα για τον εκπαιδευόμενο και την επιχείρηση.

Επομένως, τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης που ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των καιρών, εκτός των άλλων χαρακτηριστικών τους, αξιολογούν και πιστοποιούν τις ικανότητες που αποκτούν οι συμμετέχοντες. Υπογραμμίζεται ότι έμφαση δίνεται ***στις ορατές και μετρήσιμες ικανότητες***, η απόκτηση των οποίων γίνεται ο στόχος του προγράμματος και ταυτόχρονα το κριτήριο της επιτυχίας τους και της αποτελεσματικότητάς τους. Η λέξη-κλειδί στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον και ταυτόχρονα στα εκπαιδευτικά προγράμματα που υποβοηθούν και στηρίζουν τη λειτουργία του είναι η λέξη "αποτέλεσμα".

Επιπλέον, αν δούμε το θέμα από καθαρά εκπαιδευτική σκοπιά, η βελτίωση της ποιότητας της κατάρτισης είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη μέτρηση και αξιολόγηση του αποτελέσματος, όπως συμβαίνει σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Ιδιαίτερα σήμερα που ζούμε στην εποχή του συνεχώς αυξανόμενου ανταγωνισμού μεταξύ επιχειρήσεων, οι ασχολούμενοι με την ενδοεπιχειρησιακή κατάρτιση έχουν υποχρέωση να προσφέρουν και να αποδεικνύουν ότι προσφέρουν την εκπαίδευση εκείνη που συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης. Αυτού του είδους η επαγγελματική εκπαίδευση δεν είναι δυνατή χωρίς τη μέτρηση και την αξιολόγηση της μάθησης που έχει επιτευχθεί.

Αξιολόγηση είναι η διατύπωση κρίσεων και η απόδοση ποιοτικών χαρακτηριστικών στα αποτελέσματα των μετρήσεων. Προϋποθέτει την ύπαρξη κι εφαρμογή ενός συστήματος μέτρησης της επίτευξης των στόχων και δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς αυτό. Η μέτρηση και η αξιολόγηση είναι δύο έννοιες αλληλένδετες, αλλά όχι ταυτόσημες. Η μέτρηση, η οποία προηγείται της αξιολόγησης, είναι ο καθορισμός του ποσοτικού μεγέθους ενός αντικειμένου/πράγματος ή χαρακτηριστικού με βάση συγκεκριμένη μονάδα μέτρησης ή η συχνότητα εμφάνισης κάποιου φαινομένου, αντικειμένου ή πράγματος σε συγκεκριμένο χρόνο.

Με τον όρο αξιολόγηση της εκπαίδευσης/κατάρτισης εννοείται ένα σύνολο τεχνικών που μας δείχνει σε ποιο βαθμό και με ποιο τρόπο επετεύχθησαν οι στόχοι ενός εκπαιδευτικού προγράμματος. Επομένως η αξιολόγηση αφορά τις μεθόδους, εκείνους που τις εφαρμόζουν, τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται και γενικά όλους τους παράγοντες που εμπλέκονται στην εξέλιξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Γίνεται επομένως φανερό πως η εκπαιδευτική αξιολόγηση προϋποθέτει:

- ύπαρξη συγκεκριμένων και μετρήσιμων στόχων
- σύστημα μέτρησης της επίτευξης των στόχων.

Κατά την άποψή μας ο ρόλος της αξιολόγησης στην οργάνωση και εφαρμογή ενός εκπαιδευτικού προγράμματος και του ελέγχου της αποτελεσματικότητάς του είναι θεμελιώδης. Η συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας της αξιολόγησης δημιουργεί, κατά τη γνώμη μας, ιερό χρέος σε όσους ασχολούνται με την εκπαίδευση και κατάρτιση, να υιοθετήσουν ένα σύστημα αξιολόγησης που να οδηγεί σε έγκυρα και αντικειμενικά αποτελέσματα. Ο ρόλος των εκπαιδευτών σ' αυτή την προσπάθεια είναι καθοριστικός.

Συμπερασματικά λοιπόν καταλήγουμε στις εξής διαπιστώσεις:

1. Η θεώρηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης ως επένδυσης απαιτεί συστηματική αξιολόγηση της μάθησης και εξακρίβωση των επιχειρησιακών βελτιώσεων και του οικονομικού οφέλους που προκύπτουν απ' αυτή.
2. Η ανάγκη μείωσης του λειτουργικού κόστους και εκλογίκευσης των δαπανών οδηγεί στην ανάγκη αιτιολόγησης του κόστους των εκπαιδευτικών προγραμμάτων σε σχέση με το προσδοκώμενο οικονομικό όφελος, καθώς και αυτού που τελικά επιτυγχάνεται.

Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις η εξακρίβωση του οικονομικού οφέλους προϋποθέτει τα εξής:

1. Εκπαιδευτικά προγράμματα προσανατολισμένα σε μετρήσιμα αποτελέσματα. Ενα δε εκπαιδευτικό πρόγραμμα που στοχεύει στην επίτευξη μετρήσιμου αποτελέσματος έχει τα παρακάτω χαρακτηριστικά, όπως αποτυπώνονται και στη διεθνή βιβλιογραφία:

- Αμεση σύνδεση του εκπαιδευτικού προγράμ-

ματος με συγκεκριμένα επιχειρησιακά προβλήματα και τις υπηρεσίες που τα διαχειρίζονται.

- Αξιολόγηση των εργασιακών ικανοτήτων που διαθέτει το προσωπικό, οι οποίες σχετίζονται με το συγκεκριμένο πρόβλημα.
- Καθορισμό μετρήσιμων στόχων αναφορικά με την αλλαγή εργασιακών ικανοτήτων/συμπεριφορών.
- Ενημέρωση των εκπαιδευομένων για τα αναμενόμενα αποτελέσματα (ως προς τις γνώσεις, ικανότητες, συμπεριφορές).
- Μέτρηση του αποτελέσματος (όσον αφορά τις γνώσεις, ικανότητες, συμπεριφορές).
- Προετοιμασία του εργασιακού περιβάλλοντος για την υποστήριξη, τη μεταφορά και εφαρμογή στην πράξη των εργασιακών ικανοτήτων που αποκτήθηκαν.
- Ανάλυση κόστους-οφέλους.

2. Ολοκληρωμένο σύστημα αξιολόγησης, το οποίο να εφαρμόζεται από άτομα (οργανωτές, εκπαιδευτές, συγγραφείς εκπαιδευτικού υλικού κ.λπ.) που αποδέχονται την αναγκαιότητα της αξιολόγησης και έχουν τις εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρίες που απαιτούνται γι' αυτό το σκοπό.

Ενα τέτοιο σύστημα αξιολόγησης, το οποίο βασίζεται στο έργο του D. Kilpatrick, καθώς και το έργο του J.J. Phillips παρουσιάζεται στον πίνακα Ι .

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι
Σύστημα αξιολόγησης προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης

Ποιος; Ποιος αξιολογεί;	**Πότε;** Πότε γίνεται η αξιολόγηση;	**Τι;** Ποιο είναι το αντικείμενο της αξιολόγησης;	
Οι οργανωτές του προγράμματος	**Φάση Ι** Πριν από την υλοποίηση ενός εκπαιδευτικού προγράμματος		**Η προετοιμασία:** • Η διατύπωση των εκπαιδευτικών αναγκών σε σχέση με τους συμμετέχοντες • Η ανταπόκριση του περιεχομένου στους στόχους • Η μετατροπή των στόχων σε περιεχόμενο • Η επιλογή μεθόδου αξιολόγησης
Ο κάθε εκπαιδευτής αναφορικά με την ενότητα που έχει αναλάβει	**Φάση ΙΙ** Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του προγράμματος	**Επίπεδο 1*** Αντιδράσεις συμμετεχόντων	**Η ικανοποίηση εκπαιδευομένων από πρόγραμμα αναφορικά με:** • Τη διάρκεια • Το περιεχόμενο • Σχετικότητα του περιεχομένου με τις προσδοκίες τους
		Επίπεδο 2* Μάθηση που επιτεύχθηκε	**Το μαθησιακό αποτέλεσμα:** • Επίτευξη των μαθησιακών στόχων • Αποτελεσματικότητα μεθόδων και μέσων • Εφαρμογή των νέων γνώσεων στα πλαίσια του χώρου και του χρόνου της διδασκαλίας

Οι οργανωτές του εκπαιδευτικού προγράμματος σε συνεργασία με τη Διεύθυνση ανθρώπινου δυναμικού και τους άμεσους προϊσταμένους	**Φάση ΙΙΙ** Μετά την υλοποίηση του προγράμματος	**Επίπεδο 3*** Νέες γνώσεις και ικανότητες στο χώρο εργασίας	**Η εφαρμογή στην εργασία των νέων:** • Γνώσεων • Ικανοτήτων • Συμπεριφορών
		Επίπεδο 4* Η σχέση νέων γνώσεων και ικανοτήτων με την επίλυση επιχειρησιακών προβλημάτων	**Το όφελος της επιχείρησης από την εφαρμογή των νέων:** • Γνώσεων • Ικανοτήτων • Συμπεριφορών
		Επίπεδο 5** Η σχέση του κόστους του εκπαιδευτικού προγράμματος με το οικονομικό όφελος που προκύπτει	**Διαπίστωση της σχέσης κόστους-οφέλους από την εφαρμογή στη θέση εργασίας των νέων:** • Γνώσεων • Ικανοτήτων • Συμπεριφορών
Τα 4 *επίπεδα αξιολόγησης κατά Kilpatrick ** ROI (Return On Investment) σύμφωνα με τον J.J. Philips			

Οι Φάσεις αναφέρονται σε χρονικές περιόδους σε σχέση με την εξέλιξη του εκπαιδευτικού προγράμματος, δηλαδή ***πριν*** (σχεδιασμός), ***κατά τη διάρκεια*** (υλοποίηση) ***και μετά*** (στη θέση εργασίας), ενώ το επίπεδο αφορά το βάθος ή το αντικείμενο της αξιολόγησης (δηλαδή αντιδράσεις των συμμετεχόντων, βαθμό ικανοποίησης από το πρόγραμμα, βαθμό επίτευξης μαθησιακών στόχων κ.λπ.).

Οι σημαντικότερες διαπιστώσεις αναφορικά με το σύστημα, όπως προκύπτει από τη μελέτη του πίνακα Ι, έχουν ως εξής:

- Η μέτρηση και η αξιολόγηση των αντιδράσεων των εκπαιδευομένων (Επίπεδο 1) είναι χρήσιμη ως μέτρο αξιολόγησης της ικανοποίησης του εκπαιδευομένου, αλλά δεν εξασφαλίζει, έστω και εάν οι απόψεις τους είναι θετικές για το πρόγραμμα, ότι οι συμμετέχοντες έχουν αποκτήσει νέες γνώσεις και ικανότητες.
- Η μέτρηση και αξιολόγηση του μαθησιακού αποτελέσματος (Επίπεδο 2) δίνει έμφαση στις γνώσεις και ικανότητες που αποκτήθηκαν στα πλαίσια της διδασκαλίας και μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους (τεστ, παίξιμο ρόλων, προσομοιώσεις κ.λπ.). Μας δίνει εικόνα της αποτελεσματικότητας της διδασκαλίας, αλλά δεν διασφαλίζει ότι οι γνώσεις και ικανότητες που αποκτήθηκαν θα εφαρμοστούν στη θέση εργασίας, έστω και εάν οι εκπαιδευόμενοι έχουν θετικά αποτελέσματα στα τεστ.
- Η μέτρηση και αξιολόγηση της εφαρμογής των γνώσεων και ικανοτήτων στο χώρο εργασίας (Επίπεδο 3), ακόμα και στην περίπτωση που υπάρχει εφαρμογή, δεν εξασφαλίζει ότι θα υπάρχει βελτίωση στη λειτουργία της επιχείρησης.
- Η μέτρηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων που έχει η εφαρμογή συγκεκριμένων γνώσεων και ικανοτήτων στη βελτίωση της λειτουργίας της επιχείρησης (Επίπεδο 4) μπορεί να μας οδηγήσει σε θετικά για την εκπαίδευση συμπεράσματα με την προϋπόθεση ότι το κόστος του εκπαιδευτικού προγράμματος δεν υπερβαίνει το οικονομικό όφελος που έχει προκύψει απ' αυτό.
- Η μέτρηση και αξιολόγηση της σχέσης κόστους-οικονομικού οφέλους (Επίπεδο 5), από την οποία προκύπτει και η απόδοση της επένδυσης, αποτελεί το ανώτατο και σημαντικότερο επίπεδο αξιολόγησης.

Επίσης είναι απαραίτητο να υπογραμμιστεί το εξής:

Το να φθάσει μια επιχείρηση στο Επίπεδο 5 του προαναφερθέντος συστήματος αξιολόγησης δεν είναι εύκολο. Προϋποθέτει να έχει αναπτυχθεί στην επιχείρηση μια κουλτούρα θετική προς την αξιολόγηση γενικότερα και να υπάρξει αξιολόγηση στα προηγούμενα επίπεδα (1, 2, 3, 4).

Οι περισσότερες επιχειρήσεις στην Ελλάδα – συμπεριλαμβανομένων και των τραπεζικών – αξιολογούν κυρίως τις απόψεις των συμμετεχόντων σ' ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα (Φάση ΙΙ, Επίπεδο 1).

Η προσπάθεια, η οποία κατά την άποψή μας πρέπει να καταβληθεί άμεσα, αφορά κυρίως το Επίπεδο 2, δηλαδή την αξιολόγηση του μαθησιακού αποτελέσματος που επιτυγχάνεται στα πλαίσια ενός εκπαιδευτικού προγράμματος και την εφαρμογή των γνώσεων/ικανοτήτων στη θέση εργασίας (Επίπεδο 3). Ανάλογες εξελίξεις παρατηρούνται και στις σύγχρονες επιχειρήσεις διεθνώς.

Η αξιολόγηση στο Επίπεδο 2 επιδρά θετικά και στην ποιότητα της διδασκαλίας, δεδομένου ότι δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτή, αλλά και τους οργανωτές, να αποκτήσουν μια βεβαιότητα για το βαθμό επίτευξης των στόχων του προγράμματος, δηλαδή για την αποτελεσματικότητα της διδασκαλίας.

Η αποτελεσματική διδασκαλία είναι μια δραστηριότητα που μπορεί να επιτελεστεί μόνο από επαγγελματίες εκπαιδευτές. Για να φθάσει ένας εκπαιδευτής να γίνει επαγγελματίας απαιτείται χρόνος, προσπάθεια και θέληση να αποκτήσει τα χαρακτηριστικά του επαγγελματία. Ο εκπαιδευτής που ενεργεί με επαγγελματισμό προετοιμάζεται προσεκτικά, ***υλοποιεί το σχέδιο της διδασκαλίας*** με επιδεξιότητα και φροντίζει ώστε να υπάρχει ***βεβαιότητα για τα αποτελέσματα της διδασκαλίας του***, για τα οποία ***δεν επιτρέπει να γίνονται απλά υποθέσεις ή διαισθητικές κρίσεις.***

Κατά την άποψή μας ο εκπαιδευτής έχει καθήκον και υποχρέωση να αναλάβει συγκεκριμένες ενέργειες κατά τη διάρκεια και το τέλος της διδασκαλίας του, ανεξαρτήτως της χρονικής διάρκειάς της, και να ελέγξει το ποσοστό επίτευξης των μαθησιακών στόχων.

Με αναφορά λοιπόν στον πίνακα 1, είναι φανερό πως το έργο του εκπαιδευτή, στην αξιολόγηση, επικεντρώνεται στη Φάση ΙΙ και στα Επίπεδα 1 και 2.

Δηλαδή ο εκπαιδευτής κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας του (Φάση ΙΙ) θα πρέπει να φροντίσει με διάφορες τεχνικές και μεθόδους να ελέγξει με τρόπο αντικειμενικό:

- Τις αντιδράσεις των εκπαιδευομένων (Επίπεδο 1), το κατά πόσο δηλαδή η συγκεκριμένη ενότητα και η παιδαγωγική μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες και στις ανάγκες τους.
- Το μαθησιακό αποτέλεσμα (Επίπεδο 2), το κατά πόσο δηλαδή επιτεύχθηκαν οι μαθησιακοί στόχοι και κατά πόσο μπορούν οι εκπαιδευόμενοι να εφαρμόσουν ***στα πλαίσια της αίθουσας διδασκαλίας*** τις γνώσεις και τις ικανότητες που απέκτησαν.

Επισημαίνεται ότι ο έλεγχος στο επίπεδο αυτό είναι καίριας σημασίας διότι, εάν ο εκπαιδευτής δεν επιτελέσει σωστά το έργο του, ακυρώνει ουσιαστικά το αξιολογικό έργο των οργανωτών και καθιστά αδύνατη την αξιολόγηση στη Φάση ΙΙΙ και στα Επίπεδα 3, 4 και 5.

Συμπερασματικά, μόνο όταν εφαρμοστεί ένα αντικειμενικό σύστημα αξιολόγησης της μάθησης, η επιχείρηση θα είναι σε θέση να ελέγξει εάν η εφαρμογή ή η μη εφαρμογή των νέων γνώσεων και ικανοτήτων στο χώρο εργασίας είναι αποτέλεσμα του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού προγράμματος και να μετρήσει το όφελος που είχε από αυτό.

Ανακεφαλαιώνοντας, υπογραμμίζουμε:

- Η συνεχής επαγγελματική, αποτελεσματική εκπαίδευση είναι ίσως η σημαντικότερη επένδυση που απαιτούν οι περιστάσεις.
- Η αποτελεσματική εκπαίδευση προϋποθέτει εφαρμογή συστήματος αντικειμενικής και αξιόπιστης αξιολόγησης.
- Ενα σύστημα αξιολόγησης της εκπαίδευσης στις τράπεζες με τα προαναφερθέντα χαρακτηριστικά προϋποθέτει αποδοχή της αναγκαιότητας και χρησιμότητάς του, καθώς και επαγγελματισμό στην εφαρμογή του.

❍

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ:

- ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ
- ΘΕΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ
- ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
- ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
- ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΥΠΑ
- ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ
- ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Τραπεζική Εποπτεια και Διαχειριση Κινδυνων

1. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2002/87/ΕΚ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΟΜΙΛΟΥΣ ΕΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Η Οδηγία 2002/87/ΕΚ αποσκοπεί στην εισαγωγή ειδικής προληπτικής νομοθεσίας για τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων, με σκοπό την ολοκλήρωση της κλαδικής προληπτικής νομοθεσίας για τα πιστωτικά ιδρύματα, τις ασφαλιστικές εταιρείες και τις επιχειρήσεις επενδύσεων.

Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών συμμετέχει στη νομοπαρασκευαστική επιτροπή του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για την ενσωμάτωση της εν λόγω Οδηγίας στην ελληνική έννομη τάξη και υποβάλλει τις παρατηρήσεις της για τα επιμέρους ζητήματα που ανακύπτουν, όπως το θέμα της ενδεχόμενης διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας.

2. ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΩΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΜΕ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ

Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε συνεδρίαση της Συντονιστικής Επιτροπής Διευθυντών Διαχείρισης Κινδύνων με τη συμμετοχή εκπροσώπων από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) και αντικείμενο το νέο πλαίσιο για την κεφαλαιακή επάρκεια. Τη συζήτηση απασχόλησαν τα εξής θέματα:

- το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής του νέου πλαισίου (υπό α),
- οι υποχρεώσεις των τραπεζών δυνάμει του δεύτερου πυλώνα για τη διαμόρφωση ενός συστήματος εσωτερικής αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας (υπό β),
- το εύρος των διακριτικών ευχερειών των εποπτικών αρχών κατά την εφαρμογή του νέου Συμφώνου της Βασιλείας (υπό γ),
- η δυνατότητα μερικής παράλληλης χρήσης της τυποποιημένης μεθόδου και των μεθόδων των εσωτερικών διαβαθμίσεων (υπό δ),
- η κατηγοριοποίηση των τομέων δραστηριοτήτων στην τυποποιημένη μέθοδο κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο (υπό ε).

(α) Η ΤτΕ πρότεινε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα προσαρμογής των συστημάτων και εφαρμογής του νέου Συμφώνου τόσο για τον πιστωτικό όσο και για το λειτουργικό κίνδυνο, το οποίο συζητήθηκε εκτενώς και θα οριστικοποιηθεί προσεχώς.

(β) Εκπρόσωπος της ΤτΕ επισήμανε αναφορικά με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δεύτερο πυλώνα τις βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τα συστήματα εσωτερικής αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας (ΣΕΑΚΕ), τονίζοντας παράλληλα ότι η ανάπτυξη των εν λόγω συστημάτων αποτελεί αρμοδιότητα των τραπεζών, αρκεί να ικανοποιούνται οι στόχοι προληπτικής εποπτείας της ΤτΕ.

(γ) Σε ό,τι αφορά τις εκτεταμένες διακριτικές ευχέρειες που απονέμει το νέο πλαίσιο στις εποπτικές αρχές τονίστηκε ότι καταβάλλεται προσπάθεια στο

πλαίσιο της νεοσυσταθείσας Επιτροπής Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών (CEBS) για τον περιορισμό τους στο μέτρο του δυνατού.

Ειδικότερα συζητήθηκε το θέμα της ευνοϊκότερης στάθμισης των ανοιγμάτων έναντι του κράτους-μέλους εγκατάστασης, τα οποία είναι εκφρασμένα στο νόμισμα υποβολής στοιχείων. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ενωσης είναι πολύ πιθανό να διατηρηθεί ο σημερινός συντελεστής στάθμισης κινδύνου (%) για ανοίγματα εντός ΕΕ, ενώ η ευχέρεια θα αφορά αποκλειστικά ανοίγματα έναντι τρίτων, μη κοινοτικών χωρών.

(δ) Σε σχετικό ερώτημα ως προς το αν η ΤτΕ θα επιτρέψει τη δυνατότητα μερικής παράλληλης χρήσης της τυποποιημένης μεθόδου και των μεθόδων των εσωτερικών διαβαθμίσεων (partial use), εκπρόσωπος της ΤτΕ διευκρίνισε ότι η εν λόγω δυνατότητα παρέχεται ρητά από το κείμενο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ επιπρόσθετα παρέχεται και δυνατότητα επέκτασης της εξελιγμένης μεθόδου ανά τομέα δραστηριότητας και χαρτοφυλάκιο (roll out).

(ε) Υπογραμμίστηκε η ανάγκη επίτευξης κοινής συμφωνίας μεταξύ των τραπεζών στο σύνολό τους και της ΤτΕ κατά την κατηγοριοποίηση των τομέων δραστηριότητας στην τυποποιημένη μέθοδο για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για το λειτουργικό κίνδυνο.

Η ανταλλαγή απόψεων και ο προγραμματισμός των εργασιών αναφορικά με το συνολικό εγχείρημα εφαρμογής του νέου Συμφώνου θα συνεχιστεί σε τακτική βάση με την ΤτΕ, προκειμένου να υπάρξει έγκαιρος και ορθός προγραμματισμός των ενεργειών που πρέπει να γίνουν από κοινού.

3. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΛΠ ΣΤΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Η ΕΕΤ, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, παρακολουθεί στενά το θέμα των επιπτώσεων των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στο κανονιστικό κεφάλαιο. Σε σχετική συνάντηση αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το εν λόγω θέμα, εκπρόσωπος της τελευταίας προσδιόρισε το πρόγραμμα δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως εξής:

Από 1.1.2005 ως 31.12.2006

Η Επιτροπή δεν προτίθεται να τροποποιήσει την κοινοτική νομοθεσία, αλλά θα προχωρήσει σε άτυπες συνεννοήσεις με τα κράτη-μέλη και τις εποπτικές αρχές προκειμένου να προσαρμοστεί το σχετικό πλαίσιο μέσω της προσήκουσας ερμηνείας. Ενδέχεται να εκδοθεί Σύσταση ή ερμηνευτική Ανακοίνωση.

Από 1.1.2007 ως 31.12.2007

Ησσονος σημασίας αλλαγές θα επέλθουν στον ορισμό των ιδίων κεφαλαίων (άρθρα 34-39 της Οδηγίας 2000/12/ΕΚ) ως συνέπεια της έναρξης εφαρμογής του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια.

Από 1.1.2008 και ύστερα

Τόσο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και η Επιτροπή της Βασιλείας αποβλέπουν στην τροποποίηση του πλαισίου εκπλήρωσης των κεφαλαιακών απαιτήσεων (ορισμός ιδίων κεφαλαίων), με έναρξη εφαρμογής το 2008-2009.

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ACCENTURE ΓΙΑ ΤΟ ΝΕΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών, σε συνεργασία με την εταιρεία Accenture, διοργάνωσε στις 17 Μαρτίου παρουσίαση με θέμα την προετοιμασία των τραπεζών για την εφαρμογή του Νέου Σύμφωνου για την Κεφαλαιακή Επάρκεια της Επιτροπής της Βασιλείας. Κατά τη διάρκεια της παρουσίασης συζητήθηκαν μεταξύ άλλων τα εξής θέματα:

- οι προκλήσεις που θέτει το νέο Σύμφωνο της Επιτροπής της Βασιλείας, αλλά και οι ευκαιρίες που παρέχει για το τραπεζικό σύστημα,
- οι επιπτώσεις της εφαρμογής του νέου Συμφώνου σε επίπεδο πληροφοριακών συστημάτων και διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων, και
- η ανάγκη έγκαιρου προγραμματισμού της μετάβασης στο νέο πλαίσιο.

Θεματα Κεφαλαιαγορας

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Σε συνέχεια της σχετικής συνεργασίας για το σχέδιο Κανονισμού του ΧΑ, η ΕΕΤ υπέβαλε περαιτέρω παρατηρήσεις στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επί συγκεκριμένων θεμάτων αναφορικά με τους όρους εισαγωγής εταιρειών στο ΧΑ (ενότητα 3 του σχεδίου Κανονισμού). Ειδικότερα επισημάνθηκαν τα ζητήματα που ανακύπτουν από την προβλεπόμενη στο ΠΔ 350/1985 (άρθρο 3 Ι. 3) προϋπόθεση σχετικά με την ικανοποιητική περιουσιακή διάρθρωση μιας εταιρείας.

Η θέση της ΕΕΤ είναι ότι η εν λόγω προϋπόθεση θα έπρεπε να απαλειφθεί από το ΠΔ και, κατ' επέκταση, από τον Κανονισμό του ΧΑ, ως ασαφής και μη αντικειμενική, καθώς δεν είναι δυνατή η ποσοτική μέτρηση της κεφαλαιακής διάρθρωσης με τρόπο που να είναι αντικειμενικός και να καλύπτει τις ιδιαιτερότητες των διαφορετικών οικονομικών κλάδων και εταιρειών. Για το λόγο αυτό προτάθηκε άλλωστε – και το ΧΑ αποδέχθηκε – η υιοθέτηση στο σχέδιο Κανονισμού σειράς άλλων κριτηρίων που αποτελούν δείκτες χρηματοοικονομικής ευρωστίας, όπως ένα ελάχιστο ποσοτικό επίπεδο, ανά αγορά, κερδών προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων. Περαιτέρω, τα υπόλοιπα κριτήρια που προβλέπονται και συγκεκριμενοποιούνται στο σχέδιο Κανονισμού, όπως π.χ. τα ελάχιστα απαιτούμενα ίδια κεφάλαια ή η ελάχιστη διάρκεια της αιτούσας εταιρείας, είναι απόλυτα επαρκή για τη διασφάλιση της ποιότητας των προς εισαγωγή εταιρειών, με βάση αντικειμενικές παραμέτρους.

Θεματα Προστασιας Καταναλωτη

ΠΑΡΟΧΗ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΣΕ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Η ΕΕΤ παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις αναφορικά με την πρόταση Οδηγίας για την παροχή πιστώσεων σε καταναλωτές και υποβάλλει τις παρατηρήσεις της στους αρμόδιους φορείς σε εθνικό επίπεδο. Περαιτέρω, σε κοινοτικό επίπεδο, συμμετέχει στη σχετική ομάδα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τραπεζικών Θεμάτων (EBIC), στην οποία εκπροσωπούνται οι ευρωπαϊκές ενώσεις πιστωτικού τομέα, με στόχο τη διαμόρφωση κοινών θέσεων αναφορικά με την πρόταση Οδηγίας συνολικά για το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα και την ανταλλαγή απόψεων με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Στην πρώτη συνεδρίαση της EBIC συμμετείχαν εκπρόσωποι της Γενικής Διεύθυνσης Εσωτερικής Αγοράς και της Γενικής Διεύθυνσης για Θέματα Υγείας και Προστασίας Καταναλωτή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αντάλλαξαν απόψεις αναφορικά με την πρόταση Οδηγίας, όπως διαμορφώθηκε με τις τροποποιήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την πρώτη ανάγνωση. Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με τις τροποποιήσεις του Κοινοβουλίου διακρίνεται σε τέσσερις κατηγορίες, δηλαδή τροποποιήσεις που αποδέχεται, τροποποιήσεις που αποδέχεται με μικρές αλλαγές στο λεκτικό, τροποποιήσεις που αποδέχεται εν μέρει και τροποποιήσεις που δεν αποδέχεται καθόλου. Μεταξύ των τροποποιήσεων που δεν προτίθεται να αποδεχθεί είναι εκείνες που αφορούν την εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας της ενυπόθηκης πίστης, την πρόβλεψη ανώτατου ορίου πίστωσης πάνω από το οποίο δεν θα εφαρμόζονται οι διατάξεις της Οδηγίας, τον ορισμό του μεσίτη πιστώσεων και τις κυρώσεις. Τα θέματα που συζητήθηκαν εκτενώς από τους εκπροσώπους του τραπεζικού συστήματος ήταν το ζήτημα του πεδίου εφαρμογής της Οδηγίας, τα στοιχεία που θα πρέπει να περιλαμβάνει ο υπολογισμός του ΣΕΠΕ, οι διατάξεις περί υπεύθυνου δανεισμού και το καθήκον παροχής συμβουλών, το δικαίωμα υπαναχώρησης, οι όροι πρόωρης αποπληρωμής και οι διατάξεις για τους μεσίτες πιστώσεων.

Συστηματα και Μεσα Πληρωμων

1. ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (EUROPEAN PAYMENTS COUNCIL - EPC)

Σχόλια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών σε κείμενο διαβούλευσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Στις 16 Φεβρουαρίου 2004, μετά και τη σχετική παράταση που εξασφάλισε, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών απέστειλε σχόλια στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή επί του κειμένου διαβούλευσης με θέμα τη δημιουργία ενός νέου νομικού πλαισίου, το οποίο θα συμβάλει στη δημιουργία της ενιαίας αγοράς πληρωμών στην εσωτερική αγορά (New Legal Framework – NLF).

Η σχετική διαβούλευση, επί της οποίας οι τράπεζες-μέλη της ΕΕΤ δεν είχαν συγκεκριμένες παρατηρήσεις, κατέληξε σε ένα πολυσέλιδο κείμενο απάντησης του EPC στις προτάσεις που αναπτύσσονταν στο κείμενο της Επιτροπής για καθένα από τα 21 σχετικά παραρτήματα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι από το κείμενο του EPC και την τοποθέτηση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για το ίδιο θέμα, προκύπτει ότι οι απόψεις συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό.

Το τελικό κείμενο σχολιασμού του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών διαβιβάστηκε σε όλες τις ομάδες εργασίας που λειτουργούν υπό την αιγίδα του, ενώ και η ΕΕΤ διαβίβασε το κείμενο αυτό στις διατραπεζικές της επιτροπές (Κίνησης Κεφαλαίων, Μετρητών, Καρτών, Ηλεκτρονικής Τραπεζικής, Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας) για ενημέρωσή τους.

Ψηφίσματα της ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών

Κατά τη συνάντηση της Ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών στις 11 Μαρτίου 2004, έγινε παρουσίαση του έργου των Ομάδων Εργασίας και ελήφθησαν αποφάσεις που αφορούσαν κυρίως τις διαδικασίες μελλοντικής διακυβέρνησης του EPC. Ειδικότερα εγκρίθηκαν ομόφωνα τα εξής:

- Ψήφισμα για τους όρους και τους κανόνες λειτουργίας της Συντονιστικής Επιτροπής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (Resolution on the terms of reference of the Coordination Committee).
- Ψήφισμα για την αναδιάρθρωση των Ομάδων Εργασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (Resolution on the restructuring of EPC Working Groups).
- Ψήφισμα για το πρόγραμμα δράσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για το έτος 2004 (Resolution on the EPC Workplan 2004).
- Ψήφισμα για τον προϋπολογισμό του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για το έτος 2004 (Resolution on the EPC Budget 2004).
- Ψήφισμα για τον τρόπο καταβολής της οικονομικής συνδρομής των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για το έτος 2004 (Resolution on a first call for members' funds).

Το πρώτο ψήφισμα αναλύει τους όρους λειτουργίας της Συντονιστικής Επιτροπής του EPC και πιο συγκεκριμένα ζητήματα που αφορούν το ρόλο της Επιτροπής, τη συχνότητα των συναντήσεών της, την παρακολούθηση των εργασιών της, τον τρόπο και τις υποχρεώσεις συμμετοχής των μελών της και τον τρόπο λήψης των αποφάσεων (καταρχήν ομόφωνα μετά από consensus των μελών και, όταν αυτό δεν είναι εφικτό, με ενισχυμένη πλειοψηφία 2/3).

Το δεύτερο ψήφισμα αφορά την αναδιάρθρωση των ομάδων εργασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών. Ειδικότερα προβλέπεται, μέχρι τον Ιούνιο του τρέχοντος έτους, η κατάργηση δύο από τις ομάδες εργασίας που λειτουργούν υπό την αιγίδα του EPC (Ομάδα Εργασίας για τις Απαιτήσεις των Καταναλωτών και των Επιχειρήσεων και Ομάδα Εργασίας για την Αυτοματοποίηση των Μεταφορών Πιστώσεων) και η σύσταση δύο καινούριων ομάδων εργασίας (Ομάδα Εργασίας Ηλεκτρονικών Απευθείας Χρεώσεων και Ομάδα Εργασίας Ηλεκτρονικών Μεταφορών Πιστώσεων). Ταυτόχρονα από την ίδια ημερομηνία θα αρχίσει η λειτουργία της εξειδικευμένης Ομάδας Νομικών Συμβούλων του EPC και της Ομάδας Εργασίας Λειτουργικών και Τεχνολογικών Προτύπων του EPC, στην οποία θα συμμετέχει με ειδικά προσδιοριζόμενο ρόλο η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζικών Προτύπων (ECBS).

Το τρίτο ψήφισμα αφορά το πρόγραμμα δράσης των ομάδων εργασίας του EPC για το έτος 2004, σύμφωνα με την αναδιαρθρωμένη δομή που εγκρίθηκε για τις ομάδες εργασίας, με ταυτόχρονη ομόφωνη απόφαση για τριμηνιαία παρακολούθηση της προόδου εργασιών των ομάδων.

Στο τέταρτο και πέμπτο ψήφισμα εγκρίθηκε ο προϋπολογισμός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για το έτος 2004, το ποσό που αντιστοιχεί σε κάθε μέλος βάσει του εγκεκριμένου προϋπολογισμού, καθώς και οι χρονικές περίοδοι καταβολής των δόσεων των μελών κατά τη διάρκεια του έτους (τέλη Ιουνίου και Οκτωβρίου του τρέχοντος έτους).

Δείκτες αναφορικά με την παρακολούθηση της προόδου για την ολοκλήρωση της αγοράς πληρωμών στην Ευρωπαϊκή Ενωση (SEPA Indicators)

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών παρουσίασε τη δεύτερη έκθεση σχετικά με τους ακόλουθους δείκτες:

- CREDEURO: αριθμός τραπεζών που έχουν προσχωρήσει στη σύμβαση Credeuro.

➢ ICP: αριθμός τραπεζών που έχουν προσχωρήσει στην Interbank Convention on Payments.
➢ PE-ACH RECEIVER CAPABILITY: συμμόρφωση σε επίπεδο χώρας με το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για την πρόσβαση όλων των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων στις μέσω STEP 2 διακινούμενες μεταφορές πιστώσεων.
➢ IBAN & BIC: ο βαθμός διανομής του Διεθνούς Τραπεζικού Λογαριασμού (IBAN) και του Κωδικού Αναγνώρισης Τράπεζας (BIC) στα αντίγραφα λογαριασμών και τα βιβλιάρια πελατών.
➢ ΜΕΤΡΗΤΑ: Κατάλογος χωρών, οι οποίες υπέβαλαν εθνικό σχέδιο δράσης για τα μετρητά στην Ομάδα Εργασίας για Θέματα Μετρητών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών.
➢ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ EMV ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ: Παράρτημα με το ποσοστό μετατροπής των χρεωστικών και πιστωτικών καρτών, από την τεχνολογία της μαγνητικής πίστας στο EMV, καθώς και των τερματικών ανάγνωσης καρτών τεχνολογίας EMV.

Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών, κατόπιν σχετικής συνεργασίας με τις τράπεζες-μέλη της, απέστειλε στη γραμματεία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών τις αλλαγές (προσθήκες και αφαιρέσεις πιστωτικών ιδρυμάτων στις συμφωνίες Credeuro, ICP και PE-ACH Receivers Capability) που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του πρώτου τριμήνου του 2004, καθώς και τα απαραίτητα στοιχεία για τη συμπλήρωση του Παραρτήματος που αφορούσε την υιοθέτηση του προτύπου EMV σε εθνικό επίπεδο.

Πρόληψη της απάτης με κάρτες

Κατά τη διάρκεια του Φεβρουαρίου συνεδρίασε η Ομάδα Δράσης για την Πρόληψη της Απάτης με Κάρτες (Card Fraud Prevention Task Force), η οποία λειτουργεί στο πλαίσιο της Ομάδας Εργασίας για τις Κάρτες. Βασικά θέματα της ημερήσιας διάταξης ήταν τα εξής:
➢ Η πραγματοποίηση μελέτης για τη δημιουργία και τις τεχνικές προδιαγραφές μιας βάσης δεδομένων για την πρόληψη των απατών με κάρτες (σκοπός, όροι πρόσβασης, απαιτήσεις, κριτήρια διακυβέρνησης, νομικά ζητήματα).
➢ Οι διαδικασίες και τα πρότυπα ασφάλειας για κάρτες (υιοθέτηση του EMV, τυποποιήσεις).
➢ Η διαμόρφωση δράσεων πρόληψης για την καταπολέμηση της απάτης με κάρτες.
➢ Η ενημέρωση των μελών της Ομάδας Δράσης, από εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σχετικά με την πρόοδο που παρουσιάζει το Πρόγραμμα Δράσης της Ευρωπαϊκής Ενωσης για την Καταπολέμηση της Απάτης (FPAP).
➢ Οι εξελίξεις σε θέματα αντιμετώπισης απατών με κάρτες στα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης, πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και δράσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Ομάδα Εργασίας του EPC για Θέματα Μετρητών

Η Ομάδα Εργασίας για Θέματα Μετρητών κατά τη διάρκεια της περιόδου Ιανουαρίου-Μαρτίου, στο πλαίσιο των επαφών της για την προώθηση θεμάτων σχετικά με τη διακίνηση και τη διαχείριση των μετρητών πραγματοποίησε δύο συναντήσεις.

Η πρώτη συνάντηση πραγματοποιήθηκε τον Ιανουάριο με τη Διεύθυνση Τραπεζογραμματίων του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (BANCO). Με βάση τις δύο αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για τις βασικές λειτουργίες των εθνικών κεντρικών τραπεζών και τη διευκόλυνση της διασυνοριακής μεταφοράς μετρητών, συζητήθηκε το θέμα της ανακύκλισης των μετρητών από τις τράπεζες και τους άλλους εμπορικούς φορείς.

Η δεύτερη συνάντηση πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο με το Ευρωπαϊκό Γραφείο κατά της Απάτης (European Anti-Fraud Office- OLAF). Τα θέματα που συζητήθηκαν ήταν η εφαρμογή του άρθρου 6 του Κανονισμού 1338/2001 (το οποίο αναφέρεται στις υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων σχετικά με την απόσυρση των παραχαραγμένων τραπεζογραμματίων από την κυκλοφορία), τις δράσεις που πρέπει να αναληφθούν για την ευαισθητοποίηση στο θέμα της παραχάραξης του ευρώ και τέλος την εναρμόνιση των μεθόδων γνησιότητας των κερμάτων ευρώ.

Συγχρόνως υπήρξε ενημέρωση των τραπεζών σχετικά με την τελευταία βελτιωμένη έκδοση της

κοινής έρευνας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και της APACS σε θέματα διακίνησης και διαχείρισης μετρητών σε ευρώ.

Επίσης η Ομάδα Εργασίας με επιστολή της ζήτησε πληροφορίες από τις χώρες της ευρωζώνης σχετικά με την αντιμετώπιση της πιθανότητας εισαγωγής χαρτονομισμάτων ονομαστικής αξίας 1 και 2 ευρώ, σε παράλληλη κυκλοφορία με τα αντίστοιχα κέρματα.

Η ΕΕΤ στη θετική απάντησή της επισήμανε τον τρόπο αντιμετώπισης των νομισμάτων αυτών στη χώρα μας και τις πληθωριστικές πιέσεις που επιφέρει.

Το αποτέλεσμα που προέκυψε από την επεξεργασία των ερωτηματολογίων ήταν η απροθυμία της πλειονότητας των χωρών για παράλληλη κυκλοφορία χαρτονομισμάτων αξίας 1 και 2 ευρώ και η θέση τους για διακοπή της κυκλοφορίας των νομισμάτων πολύ χαμηλής ονομαστικής αξίας. Τα θέματα αυτά θα τύχουν περαιτέρω επεξεργασίας στο πλαίσιο της ΕΚΤ.

Μελέτη του EPC για τη δημιουργία ενός Πανευρωπαϊκού Αυτοματοποιημένου Γραφείου Συμψηφισμού (PE- ACH).

Η Ομάδα Εργασίας του EPC για τις Υποδομές δημοσίευσε κείμενο εργασίας στο οποίο εξετάζονται οι βασικές προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός Πανευρωπαϊκού Αυτοματοποιημένου Γραφείου Συμψηφισμού (PE-ACH).

Ο στόχος αυτού του κειμένου εργασίας είναι να περιγράψει τις επιπτώσεις που έχει η δημιουργία ενός Πανευρωπαϊκού Αυτοματοποιημένου Γραφείου Συμψηφισμού (PE-ACH) στα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στην Ευρωπαϊκή Ενωση, καθώς και στις δραστηριότητες πληρωμών στην εσωτερική αγορά.

Η μελέτη έχει στόχο να υποδείξει στις τράπεζες και στις εγχώριες χρηματοπιστωτικές αγορές τις απαιτούμενες αλλαγές που θα πρέπει να πραγματοποιηθούν στις υφιστάμενες πρακτικές, διαδικασίες και εφαρμογές τους.

2. ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ (EUROPEAN BANKING FEDERATION)

Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών της ΕΤΟ (Payment Systems Committee)

Στις αρχές Φεβρουαρίου συνεδρίασε η Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών που λειτουργεί υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας. Τα βασικά θέματα που απασχόλησαν την Επιτροπή ήταν:

1. Η προετοιμασία κειμένου θέσεων σε σχέση με την αναδιάρθρωση των ομάδων εργασίας του EPC και η αποστολή του στον πρόεδρο της Ομάδας Συντονισμού Εργου του EPC.
2. Τα προβλήματα που εμφανίστηκαν από την εφαρμογή της Ειδικής Σύστασης VII της FATF σε ορισμένες εθνικές αγορές των υπό ένταξη στην ΕΕ κρατών.
3. Η εισαγωγή χαρτονομισμάτων ονομαστικής αξίας 1 και 2 ευρώ, παράλληλα με τα κέρματα.
4. Η παροχή βοήθειας και συμβουλευτικής υποστήριξης από την ΕΚΤ, την ΕΤΟ και τις εθνικές ενώσεις τραπεζών προς το χρηματοπιστωτικό σύστημα των υπό ένταξη στην ΕΕ κρατών και ο τρόπος εκπροσώπησής τους στις επιτροπές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας.

Παρουσίαση του συστήματος TARGET 2 από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα διοργάνωσε στις εγκαταστάσεις της Εθνικής Τράπεζας του Βελγίου παρουσίαση των βασικών λειτουργικών χαρακτηριστικών του συστήματος TARGET 2. Στην παρουσίαση συμμετείχαν εκπρόσωποι των ενώσεων τραπεζών, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών, της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και τραπεζών από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

Σκοπός της παρουσίασης ήταν η ενημέρωση των φορέων της αγοράς για την επικείμενη αναβάθμιση του συστήματος TARGET. Οπως όλα δείχνουν, το σύνολο των εθνικών κεντρικών τραπεζών έχει συναινέσει στη διαμόρφωση μιας κοινής πλατφόρμας.

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα έχει αποστείλει αναλυτικό κείμενο για τις λειτουργικές προδιαγραφές του TARGET 2. Θα ακολουθήσει περίοδος

δημόσιας διαβούλευσης δύο μηνών για την υποβολή σχολίων από τους ενδιαφερόμενους φορείς της αγοράς. Το κείμενο των λειτουργικών προδιαγραφών θα οριστικοποιηθεί, μετά το πέρας της διαδικασίας διαβούλευσης, το Δεκέμβριο 2004. Κατά την περίοδο 2005-2007 θα πραγματοποιηθεί η ανάπτυξη του συστήματος και η διενέργεια δοκιμαστικών ελέγχων. Η έναρξη λειτουργίας του νέου συστήματος προβλέπεται για τον Ιανουάριο 2007. Τέλος, θα διαμορφωθεί λεπτομερές πλαίσιο για τη σταδιακή μετάβαση (migration) στο νέο σύστημα κατά το πρώτο εξάμηνο του 2007.

Ομάδα Εργασίας για το TARGET

Η Ομάδα Εργασίας για το TARGET έχει αφιερώσει σχεδόν εξ ολοκλήρου τις τελευταίες συναντήσεις της στη διαμόρφωση εμπεριστατωμένης απάντησης προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα σχετικά με το κείμενο των λειτουργικών προδιαγραφών του TARGET 2.

Επισημαίνεται ότι το TARGET 2 θα ενσωματώσει το σύνολο σχεδόν των αιτημάτων πολιτικής και των επιχειρησιακών αναγκών των χρηστών του συστήματος, έτσι όπως αυτά υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της αρχικής διαβούλευσης από την Ομάδα Εργασίας για το Target.

Ενόψει της οριστικοποίησης του κειμένου των λειτουργικών προδιαγραφών η Ομάδα Εργασίας για το TARGET θα αποστείλει κείμενο με τις παρατηρήσεις για σχολιασμό από τις εθνικές ενώσεις τραπεζών.

3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ (ECBS)

Συνεδρίαση της Τεχνικής Οργανωτικής Επιτροπής

Η Τεχνική Οργανωτική Επιτροπή (TSC) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τραπεζικών Προτύπων συνεδρίασε στις 10 Φεβρουαρίου. Βασικά θέματα ήταν τα παρακάτω:

➢ Η ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τον Γενικό Γραμματέα της ECBS για την έκθεσή του προς το διοικητικό συμβούλιο, για τα αποτελέσματα των συναντήσεών του με διάφορα όργανα και φορείς (ISO TC68, ISO 15022) και για τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας του διοικητικού συμβουλίου κατά την ετήσια συνεδρίασή του, στις 19 Δεκεμβρίου.

➢ Η ενημέρωση των μελών της Επιτροπής από τους προεδρεύοντες των διάφορων τεχνικών επιτροπών που λειτουργούν υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τραπεζικών Προτύπων.

➢ Το Πρόγραμμα Δράσης της ECBS για το 2004.

➢ Η εκπροσώπηση και η προσαρμογή των 10 υπό ένταξη στην ΕΕ κρατών στα τεχνικά πρότυπα και εγχειρίδια που έχουν υιοθετηθεί από την ECBS και τα μέλη της (π.χ. πρότυπο IBAN).

➢ Η λήψη απόφασης για εξαμηνιαία ενημέρωση σχετικά με την πρόοδο των εργασιών της ECBS και ο ρόλος που αυτή θα αναλάβει μετά την αναδιάρθρωση των καταστατικών οργάνων και των ομάδων εργασίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών.

4. ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Θέματα κίνησης κεφαλαίων

Εργασίες της Ομάδας Εργασίας για τις Μεταφορές Πιστώσεων

Σε συνέχεια σχετικής απόφασης της Επιτροπής Κίνησης Κεφαλαίων, κατά τη διάρκεια του προηγούμενου τριμήνου συστάθηκε και πραγματοποίησε τρεις συναντήσεις η Ομάδα Εργασίας για τις Μεταφορές Πιστώσεων.

Στην Ομάδα Εργασίας έχει ανατεθεί το έργο της διαμόρφωσης εισήγησης επί των παρακάτω θεμάτων:

1. Οι προδιαγραφές του STP για τις εγχώριες μεταφορές πιστώσεων και για τις βασικές διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ.
2. Η επανεξέταση/επέκταση των διατραπεζικών συμφωνιών για μεταφορές πιστώσεων, μέσω των συστημάτων HERMES/TARGET και DiasTransfer.
3. Οι διατραπεζικές συμφωνίες για απορρίψεις και επιστροφές μεταφορών πιστώσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα στην Ελλάδα.

Για τη διευκόλυνση των συζητήσεων η ΕΕΤ προετοίμασε και διαβίβασε στα μέλη της Ομάδας Εργασίας κείμενα που αφορούν:

➢ "Εννοια του STP σε ευρωπαϊκό και ελληνικό επίπεδο",

➢ "Διατραπεζικές συμφωνίες για μεταφορές πιστώσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα στην Ελλάδα" και Παράρτημα σχετικά με την "Τυπολογία των μεταφορών πιστώσεων σε ευρώ των συστημάτων διεκπεραίωσης και των διατραπεζικών συμφωνιών που εφαρμόζονται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στην Ελλάδα",
➢ "Διατραπεζικές συμφωνίες για απορρίψεις και επιστροφές μεταφορών πιστώσεων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα εγκατεστημένα στην Ελλάδα".

Το έργο της Ομάδας Εργασίας δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί, λόγω της πολυπλοκότητας των θεμάτων που επεξεργάζεται.

Παρέκκλιση από το μακροχρόνιο ημερολόγιο του συστήματος TARGET

Με αφορμή τη λήξη της τριετούς περιόδου παρέκκλισης της Ελλάδας από το μακροπρόθεσμο ημερολόγιο του συστήματος TARGET κρίθηκε σκόπιμο να διαμορφωθεί κοινή τοποθέτηση των τραπεζών-μελών της ΕΕΤ, η οποία θα κοινοποιηθεί προς την Τράπεζα της Ελλάδος και ενδεχομένως προς την Ομάδα Εργασίας για το TARGET της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας.

Προς το σκοπό αυτό συνεδρίασε η Διατραπεζική Επιτροπή Κίνησης Κεφαλαίων, της οποίας τα μέλη εξέφρασαν ομόφωνα την άποψη πως σε τεχνικό και λειτουργικό επίπεδο οι εγκατεστημένες στην Ελλάδα τράπεζες λειτουργούν ικανοποιητικά, ακόμη και όταν το σύστημα TARGET είναι κλειστό και η εγχώρια αγορά ανοικτή. Συνεπώς δεν θεωρούν απαραίτητη την επέκταση της παρέκκλισης. Ωστόσο σχολιάστηκε ότι, εφόσον οι ευρωπαίοι εταίροι μας προασπίζονται τους ομοιόμορφους κανόνες ανταγωνισμού στο πλαίσιο της ενιαίας αγοράς χρήματος και κεφαλαίου, θα μπορούσε να εξεταστεί η κατάργηση από το μακροπρόθεσμο ημερολόγιο του συστήματος TARGET κάθε θρησκευτικής εορτής (όπως η Μ. Παρασκευή και η Δευτέρα του Πάσχα των Καθολικών/Προτεσταντών/Ορθοδόξων).

Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος

1. ΠΔ/ΤΕ αριθ. 2535/21.01.2004

Τον Ιανουάριο δημοσιεύθηκε η ΠΔ/ΤΕ αριθ. 2535 για την τροποποίηση και κωδικοποίηση διατάξεων σχετικών με τη στατιστική πληροφόρηση της Τράπεζας της Ελλάδος για συναλλαγές μεταξύ κατοίκων Ελλάδας και μη κατοίκων σε ευρώ και σε συνάλλαγμα. Με την εν λόγω ΠΔ/ΤΕ καταργούνται οι υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων σχετικά με την υποβολή στατιστικών στοιχείων για λόγους ενημέρωσης του ισοζυγίου πληρωμών, μέχρι ύψους 12.500 ευρώ και του ισότιμού τους σε άλλα νομίσματα.

2. ΠΔ/ΤΕ αριθ. 2536/21.01.2004

Το Φεβρουάριο δημοσιεύθηκε η ΠΔ/ΤΕ αριθ. 2536 σχετικά με τις προϋποθέσεις παροχής άδειας λειτουργίας και τους κανόνες εποπτείας από την Τράπεζα της Ελλάδος των εταιρειών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων. Με την εν λόγω ΠΔ/ΤΕ θεσπίζεται το κανονιστικό πλαίσιο που θα διέπει τη λειτουργία των πιο πάνω επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων. Ειδικότερα ρυθμίζονται:

➢ Οι όροι και οι προϋποθέσεις για την παροχή άδειας λειτουργίας (ελάχιστο αρχικό μετοχικό κεφάλαιο, συσχετισμός ελάχιστου αρχικού μετοχικού κεφαλαίου και ιδίων κεφαλαίων, απαιτούμενα στοιχεία και δικαιολογητικά κατά την αίτηση στην ΤτΕ για την παροχή άδειας λειτουργίας, ενεργοποίηση της παρεχόμενης άδειας λειτουργίας).
➢ Οι κανόνες άσκησης δραστηριότητας και η ενημέρωση των συναλλασσομένων (μεμονωμένες ή συμψηφιστικές μεταφορές κεφαλαίων, διαδικασίες στατιστικής πληροφόρησης της ΤτΕ, στοιχεία εντολέα και δικαιούχου που θα περιλαμβάνονται στα παραστατικά δελτία κάθε συναλλαγής κ.ά.).
➢ Οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και τοποθετήσεις των εταιρειών διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων (π.χ. σύνθεση και ύψος ρευστών διαθεσίμων).
➢ Οι υποχρεώσεις παροχής στοιχείων στην ΤτΕ.
➢ Οι κυρώσεις που μπορεί να επιβάλει η Επιτροπή Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της ΤτΕ.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η παράγραφος 3 του κεφαλαίου VI (Λοιπές Διατάξεις), σύμφωνα με την οποία *"Οι ταχυδρομικές εταιρείες, που υπάγονται στις ειδικές διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας περί της παροχής ταχυδρομικών υπηρεσιών γνωστοποιούν στην ΤτΕ την τυχόν ενεργοποίησή*

τους στον τομέα της διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων, παράλληλα με την κύρια δραστηριότητά τους...".

Θέματα καρτών

Στατιστική πληροφόρηση για κάρτες

Σε συνέχεια σχετικού αιτήματος της Ομάδας Εργασίας για τις Κάρτες, που λειτουργεί υπό την αιγίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (EPC), η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα αποφάσισε να αναπτύξει μια νέα μεθοδολογία στατιστικής πληροφόρησης για κάρτες, η οποία να καλύπτει όλα τα σχήματα καρτών που δραστηριοποιούνται στην Ευρωπαϊκή Ενωση, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των στατιστικών στοιχείων και τη μείωση της καθυστέρησης στην παροχή αυτής της πληροφόρησης.

Για το σκοπό αυτό η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ήρθε σε επαφή με τους οργανισμούς VISA και MasterCard και εξασφάλισε τη συγκεντρωτική παροχή των σχετικών στατιστικών στοιχείων. Επειδή όμως στην Ευρωπαϊκή Ενωση εκδίδονται από τις τράπεζες πιστωτικές και χρεωστικές κάρτες, οι συναλλαγές των οποίων δεν συμπεριλαμβάνονται στα συγκεντρωτικά στοιχεία των πιο πάνω οργανισμών, είναι απαραίτητη η συμπλήρωση των σχετικών στοιχείων και από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών.

Με στόχο να διερευνηθούν οι τυχόν ασάφειες, ιδιαιτερότητες και επικαλύψεις που μπορεί να προκύψουν κατά τη μετάδοση των στοιχείων, τόσο από τους οργανισμούς VISA και MasterCard, όσο και από την Τράπεζα της Ελλάδος, συνεδρίασε, το Φεβρουάριο, η Διατραπεζική Επιτροπή Καρτών της ΕΕΤ. Στη συνάντηση της Επιτροπής συζητήθηκαν ειδικότερα τα εξής:

- Τα είδη καρτών που εκδίδει η κάθε τράπεζα για εγχώρια και διασυνοριακή χρήση (debit, credit, delayed debit, cash κ.ά.).
- Πώς, πού και από ποιον πραγματοποιείται ο συμψηφισμός και η εκκαθάριση των συναλλαγών με κάρτες (π.χ. από τα διεθνή σχήματα, από εθνικό σχήμα ή εσωτερικά σε κάθε τράπεζα).
- Πώς κατηγοριοποιούνται και μεταδίδονται οι συναλλαγές από άποψη όγκου και αξίας, τόσο προς τα διεθνή σχήματα, όσο και προς την Τράπεζα της Ελλάδος, για την ενημέρωση του Blue Book της ΕΚΤ.

Τα θέματα, τα οποία κρίθηκε κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης ότι χρειάζονται περαιτέρω διευκρινήσεις από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, συμφωνήθηκε να προωθηθούν από την ΤτΕ, η οποία θα ενημερώσει σχετικά την ΕΕΤ και τα μέλη της Επιτροπής, προκειμένου να οριστικοποιηθεί ο τρόπος συλλογής της στατιστικής πληροφόρησης για κάρτες.

Στη συνεδρίαση προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν εκπρόσωποι από την Τράπεζα της Ελλάδος, τα διεθνή σχήματα καρτών VISA και MasterCard, την εταιρεία ΔΙΑΣ και την εταιρεία ΔΕΛΤΑ-Singular.

Ερωτηματολόγιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για την υιοθέτηση του EMV σε εθνικό επίπεδο

Το Μάρτιο η ΕΕΤ απέστειλε στη Διατραπεζική Επιτροπή Καρτών ερωτηματολόγιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (EPC), σε σχέση με το ποσοστό μετατροπής των χρεωστικών και πιστωτικών καρτών από την τεχνολογία της μαγνητικής πίστας στο EMV, προκειμένου να συμπληρωθεί με τη σχετική πληροφόρηση η δεύτερη έκθεση του EPC για τους δείκτες ολοκλήρωσης της Ενιαίας Αγοράς Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA indicators).

Οι αρμόδιες διευθύνσεις καρτών των τραπεζών-μελών της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών συμπλήρωσαν το σχετικό ερωτηματολόγιο με τα στοιχεία της τράπεζάς τους. Στη συνέχεια η ΕΕΤ επεξεργάστηκε τα στοιχεία και απέστειλε συγκεντρωτικό πίνακα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών.

Θέματα μετρητών

Επιστολή της Διεύθυνσης Ταμείων της Τράπεζας της Ελλάδος

Στα μέλη της Επιτροπής Μετρητών διαβιβάστηκε επιστολή που απέστειλε η Διεύθυνση Ταμείων της Τράπεζας της Ελλάδος στην ΕΕΤ, με θέμα την *"υποβολή στην ΤτΕ στοιχείων σχετικά με τους τύπους των χρησιμοποιούμενων μηχανικών μέσων για την επεξεργασία των τραπεζογραμματίων ευρώ"*.

Σύμφωνα με το περιεχόμενο της επιστολής και σε συνέχεια της σχετικής με το θέμα εγκυκλίου της

ΤτΕ 7/25.7.2003, η αρμόδια διεύθυνση της Κεντρικής Τράπεζας δεν είχε παραλάβει από τα πιστωτικά ιδρύματα στοιχεία για τους τύπους των χρησιμοποιούμενων μηχανικών συστημάτων και των ανιχνευτών γνησιότητας που αυτά διαθέτουν για την επεξεργασία των τραπεζογραμματίων ευρώ, καθώς και επισυναπτόμενες βεβαιώσεις κατασκευαστών των μηχανών, στις οποίες θα βεβαιωνόταν ο αριθμός των ανιχνευτών που διαθέτει κάθε τύπος μηχανής, αλλά και ο φορέας πιστοποίησης των κατασκευαστών.

Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η σχετική υποχρέωση ενημέρωσης της ΤτΕ από τα πιστωτικά ιδρύματα θα έπρεπε να είχε ολοκληρωθεί μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου, η ΕΕΤ ζήτησε την άμεση ενημέρωση της Τράπεζας της Ελλάδος από τις τράπεζες-μέλη της.

Τυποποιησεις – Προτυπα

Ενημερωτικη εκδοση της ευρωπαϊκης επιτροπης τραπεζικων προτυπων για τον IBAN

Η ΕΕΤ απέστειλε στα μέλη της Διατραπεζικής Επιτροπής Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας, καθώς και στους Διευθυντές Οργάνωσης των τραπεζών-μελών, τη δεύτερη έκδοση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τραπεζικών Προτύπων (ECBS) για τις εξελίξεις σχετικά με την εφαρμογή του IBAN από τις ευρωπαϊκές τράπεζες.

Η ενημερωτική αυτή έκδοση μπορεί να αξιοποιηθεί για την πληροφόρηση του προσωπικού και της πελατείας των τραπεζών, ενώ περιέχει και όλη την τεκμηρίωση των σχετικών με το θέμα εκδόσεων της ECBS και άλλων διεθνών φορέων.

Ευρετηριο ελληνικου τραπεζικου συστηματος

Η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών αφού επεξεργάστηκε τα στοιχεία που της διαβίβασαν οι τράπεζες μέχρι τις 17 Μαρτίου 2004, διαμόρφωσε και διαβίβασε σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς το ενημερωμένο Ευρετήριο του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, σε ηλεκτρονική μορφή.

Θα πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η ΕΕΤ δεν έχει καμία ευθύνη για το περιεχόμενο του αρχείου, το οποίο αφορά την κάθε τράπεζα, που είναι και η μόνη αρμόδια για την επιμέλεια, ορθότητα και πληρότητα των σχετικών στοιχείων. Επίσης η ΕΕΤ δεν φέρει ευθύνη σε καμία περίπτωση για τυχόν ζημιές που προκύψουν από τη χρήση των πληροφοριών που περιέχει το Ευρετήριο.

Ηλεκτρονικη Τραπεζικη

1. ΘΕΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ

Οι τράπεζες συμφώνησαν στη δημοσιοποίηση των συγκεντρωτικών στατιστικών στοιχείων internet banking και ανέθεσαν σε νέα ομάδα εργασίας τη συλλογή αντίστοιχων στατιστικών στοιχείων για το phone banking.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΤΟΥ E-BUSINESS FORUM ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΕΤ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ

Η ΕΕΤ ενημέρωσε τις τράπεζες σχετικά με τη δημιουργία της Ομάδας Εργασίας Στ6 του e-Business Forum, το οποίο λειτουργεί υπό την αιγίδα του υπουργείου Ανάπτυξης, με αντικείμενο την "Προώθηση των υπηρεσιών της ηλεκτρονικής τραπεζικής στις ελληνικές επιχειρήσεις". Με τη βοήθεια των μελών των τραπεζών που δραστηριοποιούνται στο χώρο, η Ομάδα αποφάσισε:

- την πραγματοποίηση ενημερωτικών εκδηλώσεων για την προώθηση του e-banking σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, ξεκινώντας πιλοτικά από τη Χαλκίδα,
- τη δημιουργία από εξειδικευμένη εταιρεία δύο "focus group" για χρήστες και μη χρήστες του e-banking, με τελικό σκοπό τη σύνταξη προτάσεων προς την Πολιτεία και προς τις τράπεζες που δεν έχουν δραστηριοποιηθεί στο χώρο του e-banking,
- την προώθηση του CD-ROM με το ενημερωτικό υλικό για το internet banking που δημιούργησαν τα μέλη της αντίστοιχης ομάδας εργασίας της ΕΕΤ, μέσω του μηχανισμού του e-Business Forum,
- τη χρήση του μηχανισμού του on-line ερωτηματολογίου του διαδικτυακού τόπου της Ομάδας Εργασίας Στ6 για την παρατήρηση και καταγραφή των τάσεων συμπεριφοράς των χρηστών.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της στα θέματα των ηλεκτρονικών υπογραφών και της εθελοντικής διαπίστευσης, απέστειλε στις 16.1.2004 επιστολή με τις προτεινόμενες από αυτήν λύσεις σε θέματα τεχνολογικού εξοπλισμού για την υποστήριξη του σχήματος εθελοντικής διαπίστευσης των Παρόχων Υπηρεσιών Πιστοποίησης (ΠΥΠ).

Η ΕΕΤ απάντησε στον πρόεδρο της ΕΕΤΤ, ζητώντας ένα εύλογο χρονικό διάστημα, τουλάχιστον ενός μήνα, προκειμένου τα μέλη της, με ενδεχόμενη βοήθεια και εξηγήσεις από την πλευρά της ΕΕΤΤ, να συνεργαστθούν και να κατανοήσουν καλύτερα τα θέματα της εξασφάλισης και της διαλειτουργικότητας.

Το Φεβρουάριο πραγματοποιήθηκε, υπό την αιγίδα της ΕΕΤ, ημερίδα με σκοπό την ενημέρωση των τραπεζών και τη διαμόρφωση κοινής θέσης του κλάδου σε σχέση με την πρόταση της ΕΕΤΤ. Στην ημερίδα προσκλήθηκαν και πραγματοποίησαν εισηγήσεις στελέχη εξειδικευμένα στα θέματα ηλεκτρονικών υπογραφών από τράπεζες, εταιρείες του κλάδου, καθώς και ακαδημαϊκοί.

Παράλληλα αποφασίστηκε να σταλούν από τις τράπεζες στην ΕΕΤ αφενός η θέση τους έναντι των προτάσεων της ΕΕΤΤ και αφετέρου τυχόν ερωτήματα που θα επιθυμούσαν να διαβιβαστούν προς την ΕΕΤΤ, προκειμένου να συζητηθούν στην κοινή συνάντησή της με τις τράπεζες και την Ενωση Ελληνικών Τραπεζών.

Λογιστικα Θεματα

1. ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Αναφορικά με το θέμα της εφαρμογής των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ/ΔΛΠ) η ΕΕΤ έλαβε μέρος σε δύο ερωτηματολόγια. Το ένα από αυτά εκπονήθηκε στο τέλος του Ιανουαρίου, με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (ΕΤΟ) και το δεύτερο στα μέσα του Μαρτίου, με πρωτοβουλία της Ιταλικής Ενωσης Τραπεζών (ABI). Αντικείμενο του πρώτου ερωτηματολογίου αποτέλεσε ο τρόπος εφαρμογής του Κανονισμού 1606/2002/ΕΚ για την υιοθέτηση των ΔΛΠ (δηλαδή εάν ασκήθηκε από τον εθνικό νομοθέτη η προβλεπόμενη από τον Κανονισμό ευχέρεια για την υποχρεωτική ή προαιρετική εφαρμογή των ΔΛΠ και στις ετήσιες οικονομικές καταστάσεις των εισηγμένων εταιρειών, για την προαιρετική εφαρμογή των ΔΛΠ και στις ετήσιες και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των μη εισηγμένων εταιρειών, καθώς και για τη δυνατότητα εφαρμογής των ΔΛΠ πριν την 1.1.2005). Το δεύτερο ερωτηματολόγιο επικεντρώθηκε σε θέματα νομοθετικής διαδικασίας και εφαρμογής (όπως στον τρόπο ενσωμάτωσης των λογιστικών οδηγιών στην εθνική έννομη τάξη, στην ύπαρξη διαφορετικού καθεστώτος για τις τράπεζες και τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, στη χρήση των στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων για εποπτικούς και για φορολογικούς σκοπούς, καθώς και στην εφαρμογή των ΔΛΠ, όχι μόνο από τις μητρικές, αλλά και τις θυγατρικές τους εταιρείες).

Φορολογικα Θεματα

1. ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΛΟΓΙΣΤΗ-ΦΟΡΟΤΕΧΝΗ ΣΤΙΣ ΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ ΑΠΟΔΟΧΩΝ ΄Η ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ

Η ΕΕΤ επανέφερε το αίτημά της προς το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών για πλήρη εξαίρεση των τραπεζών από την υποχρέωση αναγραφής των στοιχείων του λογιστή-φοροτέχνη στις χορηγούμενες στους μισθωτούς βεβαιώσεις, βασιζόμενη σε επιχειρηματολογία που αντλείται από τον ιδιάζοντα τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων. Σε απάντηση του αιτήματος αυτού, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εξέδωσε το υπ' αριθμ. πρωτ. 1007863/149/Α0012/6.2.2004 έγγραφο, με το οποίο ορίστηκε ότι η μη υποχρεωτική αναγραφή των στοιχείων του λογιστή-φοροτέχνη στα έντυπα των βεβαιώσεων αποδοχών ή συντάξεων, που είχε προβλεφθεί το έτος 2003 με το 1010043/235/Α0012/ΠΟΛ.1016/31.1.2003 έγγραφό του ισχύει και για τις σχετικές βεβαιώσεις που αφορούν την περίοδο από 1.1.2003 έως 31.12.2003.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2003/48/ΕΚ ΓΙΑ ΤΗ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΩΝ ΥΠΟ ΜΟΡΦΗ ΤΟΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Αναφορικά με την εφαρμογή της Οδηγίας 2003/48/ΕΚ, η ΕΕΤ ήδη από το καλοκαίρι του 2003 συμμετέσχε στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου που εκπονήθηκε με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και είχε ως αντικείμενο τη συλλογή ανά

κράτος-μέλος πληροφοριών σχετικά με τα στοιχεία που ζητούνται για την απόδειξη της ταυτότητας και κατοικίας του πραγματικού δικαιούχου. Στις αρχές του 2004 και μετά από σχετική επεξεργασία των απαντήσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ΕΕΤ επανήλθε επί του θέματος και προέβη σε ορισμένες διευκρινίσεις για την πληρότητα των παρεχόμενων πληροφοριών. Σημειώνεται ότι το εν λόγω ερωτηματολόγιο κοινοποιήθηκε μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για ενημέρωση και τυχόν περαιτέρω επεξεργασία, στις αρμόδιες εθνικές αρχές.

Εργασιακα Θεματα

1. ΙΔΙΟΡΡΥΘΜΗ ΥΠΕΡΩΡΙΑ ΚΑΙ ΥΠΕΡΩΡΙΑΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Με αφορμή ερμηνευτικά ζητήματα που ανέκυψαν από την εφαρμογή του Ν. 2874/2000 για την ιδιόρρυθμη υπερωρία, η ΕΕΤ απέστειλε επιστολή στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με την οποία επισημάνθηκε ότι απαιτείται ενιαία και ομοιόμορφη αντιμετώπιση του ζητήματος της υπερωριακής απασχόλησης για το σύνολο των εργασιακών σχέσεων και όχι κατά τρόπο διαφορετικό για τους εργαζομένους στις τράπεζες. Στο πλαίσιο αυτό ζητήθηκε με συγκεκριμένη επιχειρηματολογία η ερμηνεία της διάταξης κατά τρόπον ώστε για το προσωπικό των τραπεζών να ισχύουν οι προβλεπόμενες από το νόμο τρεις ώρες ιδιόρρυθμης υπερωριακής απασχόλησης και όχι δύο ώρες, όπως εσφαλμένα έχει ερμηνευθεί. Σε απάντησή του το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων επανέλαβε τη θέση για ιδιόρρυθμη υπερωρία δύο ωρών για τις τράπεζες. Λόγω της σπουδαιότητας του θέματος, η ΕΕΤ προτίθεται να το επαναθέσει στον αρμόδιο Υπουργό.

2. ΛΟΙΠΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Η ΕΕΤ έλαβε μέρος στη συμπλήρωση ερωτηματολογίου, που εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Επιτροπής Συνδέσμου (Liaison Committee) των Ευρωπαϊκών Τραπεζικών Ενώσεων, αναφορικά με τα συνταξιοδοτικά συστήματα των τραπεζοϋπαλλήλων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Το σχετικό ερωτηματολόγιο περιελάμβανε τη χορήγηση στοιχείων και για τους τρεις πυλώνες κοινωνικής ασφάλισης, δηλαδή τη βασική υποχρεωτική ασφάλιση, την επικουρική ασφάλιση, η οποία δεν είναι υποχρεωτική, αλλά παρέχεται με ιδιωτική πρωτοβουλία (λ.χ. συλλογική διαπραγμάτευση, συμφωνία εργοδότη-εργαζομένων), καθώς και τη συνταξιοδότηση βάσει ατομικών συνταξιοδοτικών προγραμμάτων.

Νομικά Θέματα

1. Συνεχίστηκαν οι εργασίες της ειδικής ομάδας εργασίας που συστήθηκε στο πλαίσιο της Νομικής Επιτροπής της ΕΕΤ, με αντικείμενο την επανεξέταση του συστήματος της αναγκαστικής εκτέλεσης και ιδίως την αναθεώρηση της διαδικασίας του πλειστηριασμού, με στόχο την απλούστευση και επιτάχυνσή της. Στο πλαίσιο αυτό πραγματοποιείται επεξεργασία του συνολικού πλαισίου της αναγκαστικής εκτέλεσης, η οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί στις αρχές του καλοκαιριού.

2. Η ΕΕΤ, στο πλαίσιο της γενικότερης συνεργασίας της με τις εθνικές ενώσεις τραπεζών, ανταποκρίνεται σε ερωτήματα που αφορούν το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο επί συγκεκριμένων κάθε φορά ζητημάτων. Για το σκοπό αυτό ανταποκρίθηκε σε ερωτηματολόγιο που απέστειλε η Ενωση Τραπεζών της Τουρκίας και αφορούσε το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τις εμπορικές και επενδυτικές τράπεζες, τις εταιρείες leasing και factoring και τις εταιρείες κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών, καθώς και στο καθεστώς εποπτείας τους.

Εισαγωγή

Στις τηλεφωνικές κλήσεις, το πρώτο τρίμηνο του 2004 σημειώθηκε μείωση σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2003 κατά 14,5%. Τα αντίστοιχα αριθμητικά μεγέθη είναι 1.457 και 1.703. Αντίθετα, στα γραπτά παράπονα σημειώθηκε σημαντική αύξηση, από 222 σε 297 ή σε ποσοστό 33,8%.

Στην κατανομή των παραπόνων κατά προϊόν ή υπηρεσία, στα γραπτά παράπονα σημειώθηκε σημαντική αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των μέσων πληρωμών (από 52,3% σε 65,6%). Αντίθετα σημειώθηκε σημαντική μείωση στα ποσοστά των δανείων (από 24,1% σε 18,3%) και των καταθέσεων (από 19,5% σε 7,9%). Στις τηλεφωνικές κλήσεις επίσης ενισχύθηκε σημαντικά το ποσοστό των μέσων πληρωμών (από 39,7% σε 46,6%).

Από τα 228 γραπτά παράπονα που έκλεισαν, το 65% έκλεισε από τις ίδιες τις τράπεζες, μετά από παραπομπή των θεμάτων στις Υπηρεσίες Πελατών από τον Τραπεζικό Μεσολαβητή. Ο δείκτης ικανοποίησης των συναλλασσομένων (ποσοστό γραπτών παραπόνων που έκλεισαν υπέρ τους) ανήλθε σε 85%.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ

Απολογισμός έργου του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή για το τρίμηνο 1.1-31.3.2004

Α. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Ι. Τηλεφωνικές κλήσεις

α) Στον ***Πίνακα 1*** εμφανίζεται το σύνολο των τηλεφωνικών κλήσεων κατά κατηγορίες, οι κυριότερες των οποίων είναι:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α΄ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2004	**2003**	**2004**	**2003**
Τραπεζικά θέματα Εντός Κανον. Λειτουργίας (Κ.Λ.)	860	946	59,0	55,5
Εκτός Κ.Λ.	564	660	38,7	38,8
Αλλα θέματα (πληροφορίες για άλλους θεσμούς)	33	97	2,3	5,7
Σύνολο	**1.457**	**1.703**	**100,0**	**100,0**

Το σύνολο των τηλεφωνικών κλήσεων του α΄ τριμήνου 2004 υπολείπεται του αριθμού των κλήσεων του αντίστοιχου τριμήνου 2003 κατά 14,5%. Η εξέλιξη αυτή πιθανόν οφείλεται στην προεκλογική περίοδο, στη διάρκεια της οποίας το ενδιαφέρον των πολιτών επικεντρώθηκε σε άλλα θέματα, δεδομένου ότι περιορίστηκαν και οι παρουσιάσεις του έργου του Τραπεζικού Μεσολαβητή από τα ΜΜΕ.

β) Από τα εκτός κανονισμού 575 θέματα, ποσοστό 61% αφορούν την εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών ή γενικές πληροφορίες για τις τράπεζες και ειδικότερα θέματα μη έγκρισης αιτήσεων δανείων, ρύθμισης χρεών, ύψους επιτοκίων, διαφόρων επιβαρύνσεων κ.λπ. Οι υποθέσεις ιδιωτών επαγγελματιών και επιχειρήσεων αντιπροσωπεύουν το 18% των εκτός κανονισμού τηλεφωνικών κλήσεων.

γ) Στον ***Πίνακα 2*** παρουσιάζεται η κατανομή των εντός κανονισμού τηλεφωνικών κλήσεων κατά κατηγορία προϊόντων/υπηρεσιών, η οποία έχει ως εξής:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Κατηγορίες	**Αριθμητικά στοιχεία α΄ τριμήνου**		**Σύνθεση %**	
	2004	**2003**	**2004**	**2003**
Μέσα πληρωμών	380	297	46,6	39,7
Δάνεια	258	332	31,6	44,3
Καταθέσεις	121	75	14,8	10,0
Κινητές αξίες	10	15	1,2	2,0
Λοιπά	47	30	5,8	4,0
Σύνολο	**816**	**749**	**100,0**	**100,0**

Οι διαφορές σχετικά με τα μέσα πληρωμών σε ποσοστό 90% αντιπροσωπεύουν συναλλαγές με κάρτες και ειδικότερα το 80% αφορά συναλλαγές με πιστωτικές κάρτες και το υπόλοιπο 10% συναλλαγές μέσω ΑΤΜ. Η διαφορά αυτή είναι χαρακτηριστική του υψηλότερου βαθμού ασφάλειας που εξασφαλίζει η χρήση του PIN.

δ) Ως προς τα αίτια που προκαλούν τα παράπονα, το 39,5% αφορά χρεώσεις από παράνομες συναλλαγές μετά από απώλεια ή κλοπή καρτών, τις οποίες αμφισβητούν οι νόμιμοι κάτοχοι των καρτών και λάθος υπολογισμούς ως προς το ύψος των τόκων και διαφόρων προμηθειών που οφείλονται κυρίως σε ελλιπή ενημέρωση των συναλλασσομένων. Στην ποιότητα υπηρεσιών, με κύριες υποκατηγορίες την ελλιπή πληροφόρηση και τις καθυστερήσεις, αντιστοιχεί το 38% των αιτίων.

ε) Σημειώνεται ότι σε 884 (60,5%) περιπτώσεις τηλεφωνικών κλήσεων οι συναλλασσόμενοι, μετά τη γενική ενημέρωσή τους από το προσωπικό του Τομέα Επικοινωνίας, συζήτησαν και με Συμβούλους τις υποθέσεις τους. Επίσης, σε 90 (6,2%) περιπτώσεις οι ενδιαφερόμενοι πραγματοποίησαν επίσκεψη στο Γραφείο, για να συζητήσουν με Συμβούλους τις υποθέσεις τους.

στ) Ο αριθμός των επισκεπτών στην ιστοσελίδα μας κατά το α΄ τρίμηνο 2004 έχει ως ακολούθως:

Αριθμός επισκεπτών	
• Με μία επίσκεψη	5.061
• Με περισσότερες της μιας	389
Σύνολο επισκεπτών	5.450
Σύνολο επισκέψεων	7.094
Σύνολο σελίδων	22.641

ΙΙ. Γραπτά παράπονα

α) Ο αριθμός των γραπτών παραπόνων, κατά το διάστημα 1.1.2004-31.3.2004, ανήλθε σε 297 και είναι κατά 33,8% αυξημένος σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του έτους 2003. Από το σύνολο των γραπτών παραπόνων τα 241 (81,1%) ήταν εντός της αρμοδιότητας του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή και 56 (18,9%) εκτός.

Από τις εκτός αρμοδιότητας υποθέσεις, το 32% αφορά επαγγελματικές συναλλαγές και το 27% την εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών.

β) Η κατανομή των υποθέσεων κατά προϊόν παρουσιάζεται στον ***Πίνακα 3***.

Χαρακτηριστική είναι η σημαντική υποχώρηση του ποσοστού των δανείων και των καταθέσεων και η αντίστοιχη αύξηση του ποσοστού των μέσων πληρωμών. Η εικόνα σχετικά με το ποσοστό των διαφορών που αντιπροσωπεύουν οι κάρτες στο σύνολο των μέσων πληρωμών και της κατανομής μεταξύ αγορών με πιστωτικές κάρτες και συναλλαγών μέσω ATM είναι η ανάλογη της περιγραφόμενης στις τηλεφωνικές κλήσεις.

γ) Ως προς τα αίτια των παραπόνων, το 58% αποδίδεται από τους συναλλασσομένους σε εσφαλμένες χρεώσεις, επειδή δεν αποδέχονται τις χρεώσεις από παράνομες συναλλαγές μετά από την απώλεια ή την κλοπή της κάρτας τους. Ακολουθεί η κατηγορία ποιότητα υπηρεσιών, στην οποία κυριαρχεί η υποκατηγορία ελλιπής πληροφόρηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία α΄ τριμήνου		Σύνθεση %	
	2004	2003	2004	2003
Μέσα πληρωμών	158	91	65,6	52,3
Δάνεια	44	42	18,3	24,1
Καταθέσεις	19	34	7,9	19,5
Κινητές αξίες	6	5	2,5	2,9
Λοιπά	14	2	5,7	1,2
Σύνολο	**241**	**174**	**100,0**	**100,0**

Β. ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Στο διάστημα 1.1.2004-31.3.2004 περατώθηκε η εξέταση 247 υποθέσεων, από τις οποίες 15 έκλεισαν μετά από παραίτηση των ενδιαφερομένων, συνεπεία της πληρέστερης ενημέρωσής τους από τις Υπηρεσίες Πελατών των τραπεζών, στις οποίες παρέπεμψε τις υποθέσεις τους το Γραφείο του Τραπεζικού Μεσολαβητή. Επίσης δόθηκαν απαντήσεις σε 54 από τις 56 εκτός κανονισμού υποθέσεις.

Η κατανομή των εντός κανονισμού 228 (δεν περιλαμβάνονται 15 παραιτήσεις και 4 διασυνοριακά) υποθέσεων που έκλεισαν στο διάστημα 1.1-31.3.2004, ανάλογα με το φορέα επίλυσης της υπόθεσης και την κατάληξή της, έχει ως ακολούθως:

	Κατάληξη			
Φορέας	Υπέρ του συναλλασσομένου	Υπέρ της τράπεζας	Συμβιβαστική λύση	**Σύνολο**
Τράπεζες μετά παρέμβαση ΤΜ	147	–	–	**147**
Το Γραφείο του ΤΜ	13	34	34	**81**
Σύνολο	**160**	**34**	**34**	**228**

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το 85% των υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων και όσων επιλύθηκαν συμβιβαστικά, έκλεισαν υπέρ των συναλλασσομένων. Επίσης, το 65% διευθετήθηκαν από τις ίδιες τις τράπεζες.

Γ. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΩΝ

Μέσα πληρωμών

Συνεχίστηκαν τα παράπονα για τις ακόλουθες κατηγορίες:

❑ Χρεώσεις από παράνομες συναλλαγές μετά από απώλεια ή κλοπή καρτών.

❑ Εκδοση καρτών χωρίς αίτηση ή προηγούμενη ενημέρωση των καταναλωτών, οι οποίοι προσέφυγαν στο Γραφείο για να διαμαρτυρηθούν και να ζητήσουν πληροφορίες για το πώς να ενεργήσουν ώστε να ακυρώσουν τις κάρτες χωρίς συνέπειες.

❑ Περιπτώσεις εφαρμογής skimming (αντιγραφή της μαγνητικής ταινίας της κάρτας και φωτογράφηση του PIN κατά την πληκτρολόγησή του).

Νέα αίτια παραπόνων προκάλεσαν παράπονα όπως:

❑ Καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των διαδικασιών μεταφοράς χρεωστικών υπολοίπων πιστωτικών καρτών.

❑ Επιβάρυνση των αναλαμβανομένων ποσών, πέραν του πιστωτικού ορίου, με έξοδα 3-5%.

❑ Επιβάρυνση με έξοδα αποστολής μηνιαίων λογαριασμών.

❑ Η χορήγηση κινήτρων σε νέους πελάτες για έκδοση καρτών, προκάλεσε παράπονα από ορισμένους παλαιούς πελάτες.

Συμβεβλημένες επιχειρήσεις

❑ Συνεχίστηκαν αιτήματα για διακοπή της χρέωσης δόσεων σε λογαριασμούς καταναλωτών που είχαν υπογράψει σύμβαση με κέντρα αδυνατίσματος, τα οποία σταμάτησαν να λειτουργούν.

❑ Νέα αιτήματα διατυπώθηκαν για διακοπή της χρέωσης δόσεων, λόγω παύσης της λειτουργίας μονάδων κέντρων αισθητικής ή γυμναστηρίων σε μία περιοχή και παραπομπής των πελατών τους σε μονάδες άλλης περιοχής. Επίσης, λόγω αλλαγής των ωρών λειτουργίας που είχαν συμφωνηθεί στη σύμβαση που είχαν υπογράψει οι παραπονούμενοι.

Δάνεια

❑ Ερωτήματα σχετικά με την αναχρηματοδότηση και συγκέντρωση υπολοίπων δανείων σε μία τράπεζα.

❑ Ελλιπής ενημέρωση σχετικά με την υποχρέωση των καταναλωτών να εξοφλούν, πέραν της ελάχιστης καταβολής, και τις άτοκες δόσεις που περιλαμβάνονται στους μηνιαίους λογαριασμούς.

❑ Διαμαρτυρίες για τη ρήτρα πρόωρης εξόφλησης, τόσο για τα στεγαστικά, όσο και για τα καταναλωτικά δάνεια.

❑ Αδικαιολόγητες καθυστερήσεις κατά τη διεκπεραίωση διαδικασιών άρσης υποθήκης και πρόσθετα έξοδα για έλεγχο φακέλου.

❑ Ερωτήματα για επεξηγήσεις νομικών όρων και για καταχρηστικότητα συμβατικών όρων, μετά από σχετικές δικαστικές αποφάσεις.

❑ Ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο χειρισμού προβλημάτων που ανακύπτουν από δυσκολίες εξόφλησης των δόσεων δανείων, ιδιαίτερα όταν οφείλονται σε θέματα υγείας, απώλειας εργασίας και διατάραξης οικογενειακού βίου.

Καταθέσεις

❑ Διαμαρτυρίες για επιβάρυνση ταμειακών συναλλαγών στα ταμεία των καταστημάτων.

❑ Διαμαρτυρίες για επιβάρυνση μεταφοράς κεφαλαίων μέσω διαδικτύου.

❑ Ζητήματα άσκησης δικαιωμάτων σε κοινό λογαριασμό και αναλήψεων μετά το θάνατο συνδικαιούχου.

❑ Απόδοση ποσών από καταθετικούς λογαριασμούς χωρίς σχολαστικό έλεγχο ταυτοπροσωπίας.

❑ Παράπονα για ελλιπή ενημέρωση σε περιπτώσεις σύνθετων προϊόντων (καταθετικών - επενδυτικών).

Διασυνοριακά

❑ Διαμαρτυρίες ομογενών που θεμελίωσαν δικαίωμα σύνταξης στο εξωτερικό, συγκεκριμένα στη Γερμανία και οι συντάξεις τους αποστέλλονται στην Ελλάδα σε πίστωση καταθετικών λογαριασμών τους, γιατί τα έξοδα που χρεώνουν οι τράπεζες στην Ελλάδα για την πίστωση των λογαριασμών τους είναι πολύ υψηλότερα από εκείνα που χρεώνουν οι γερμανικές τράπεζες για την αποστολή των συντάξεων.

HELLENIC BANK ASSOCIATION

Credit Risk Management and Regulation

Kos - Greece, 20-30 June 2004

57th International Banking Summer School

ibss 2004 GREECE

DETAILED PROGRAMME IBSS 2004

SUNDAY, 20 JUNE - *Welcome Day*

Registration — ***from 10.00***

Welcome event — ***19.00-21.00***

Get-together dinner — ***21.00***

MONDAY, 21 JUNE - *Introductory Day*

Welcome addresses — ***09.15-09.45***

- CHRISTOS GORTSOS
  Executive Director, IBSS 2004; Secretary General, HBA
- ARISTOTELIS A. PAVLIDIS
  Minister of Aegean and Island Policy
- MILTIADES FAKKOS
  Mayor of Kos

Opening speech — ***09.45-10.15***

- MARIETTA GIANNAKOU
  Minister of Education

Programme overview — ***10.30-11.00***

- DEMETRIOS MOSCHOS
  Academic Director, IBSS 2004

"The Impact of the New Regulatory Framework on Credit Risk Management":
An introduction to a practical exercise — ***11.00-12.00***

- MICHAEL ORATIS
  Member, Programme Reference Group, IBSS 2004

Group workshops — ***12.00-17.00***

Welcome dinner — ***21.00***

Address by TAKIS ARAPOGLOU
Vice-President, Hellenic Bank Association
Chairman & CEO, National Bank of Greece

TUESDAY, 22 JUNE - *International Banking Regulation: Financial and Institutional Aspects*

Credit Risk and Financial Instability — ***09.00-10.45***

- RICHARD HERRING
  Wharton Business School, University of Pennsylvania

The New International Financial Architecture — ***11.00-12.00***

- CHRISTOS GORTSOS
  Panteion University of Athens

Procyclicality, the New Basel Accord and Financial Fragility — ***12.00-13.00***

- DIMITRIOS TSOMOCOS
  Said Business School, Oxford University

Group workshops ***14.00-17.00***

"Banks Take Action Against Financial Instability"

WEDNESDAY, 23 JUNE - *The New Basel Capital Accord*

Capital Treatment for Expected and Unexpected Credit Losses ***09.00-09.45***

- CHARLES FREELAND
  Basel Committee on Banking Supervision, BIS

The Role of Pillar III (Promoting Market Discipline) ***09.45-10.30***

- HARALD BENINK
  Rotterdam School of Management

Measuring, Managing and Insuring Operational Risk ***11.00-11.45***

- RICHARD HERRING
  Wharton Business School, University of Pennsylvania

The Regulation of Financial Conglomerates ***12.00-12.45***

- RICHARD HERRING

Panel discussion: ***14.00-15.30***

Alternatives of Banking Supervision

a. Bank safety net and moral hazard

b. Subordinated debt as an instrument of market discipline

c. Criticism to Basel II

d. Basel III

- H. BENINK
- CH.GORTSOS,
- R. HERRING, D. TSOMOCOS.

Coordinator: D. MOSCHOS

Discussion between panelists and group representatives ***16.00-17.30***

- H. BENINK
- R. HERRING
- D. TSOMOCOS

Coordinator: CH. GORTSOS

THURSDAY, 24 JUNE - *Credit Risk Assessment and Management: Models and Computational Techniques*

- ANTHONY SAUNDERS
  Stern School of Business, New York University

BIS Capital Requirements and New Techniques for Measuring and Managing Credit Risk (part I) ***09.00-10.45***

BIS Capital Requirements and New Techniques for Measuring and Managing Credit Risk (part II) ***11.15-13.00***

Basel II: Assessing the Default and Loss Characteristics of Project Finance Loans (part I) ***14.00-17.00***

Analysis of a case study in group workshops

FRIDAY, 25 JUNE - *Credit Risk Assessment and Management: Models and Practices*

Internal Risk Ratings and IRB Compliance — ***09.00-10.45***

- BRIAN DVORAK
  KMV-Moody's

Beyond Basel II: The Path Toward Superior Performance — ***11.15-13.00***

- BRIAN DVORAK

Basel II: Assessing the Default and Loss Characteristics of Project Finance Loans (part II) — ***14.00-16.00***

Analysis of a case study in group workshops

- ANTHONY SAUNDERS

Visit to archaeological sites — ***17.00-20.00***

Buffet with local traditional dishes next to the famous plane tree (Platanos) of Hippocrates — ***20.30***

SATURDAY, 26 JUNE - *Special Issues in Banking Supervision (Round Table Discussions)*

Round Table I: — ***09.00-10.45***

Who should supervise credit institutions?

- ANTONIO SAINZ DE VICUNA (European Central Bank)
- JEAN - VICTOR LOUIS (Université de Bruxelles)
- CHRISTOS HADJIEMMANUIL (London School of Economics)

Coordinator: STUART ROBINSON (Institut Universitaire de HEI)

Round Table II:

Incorporating the New Basel Capital Accord into European Community Law — ***11.15-13.00***

- MADS ANDENAS (Bristish Institute of International and Comporative Law)
- PANAGIOTIS KYRIAKOPOULOS (Bank of Greece)
- KAREL LANNOO (CEPS)

Coordinator: D. TSIBANOULIS (Bank of Greece)

Leisure activity — ***19.00***

SUNDAY, 27 JUNE - *Leisure*

Excursion to the volcano on the island of Nisyros — ***08.30-17.30***

"Living on Earth as a Risk" — ***10.30-13.00***

Event with the collaboration of volcanologists from the Department of Geology, University of Athens

MONDAY, 28 JUNE - *Asset & Liability Management, the Control of Value Creation and Risk ALCO Challenge simulation*

- JEAN DERMINE
  INSEAD Centre for International Financial Services

Asset & Liability Management, an Introduction	***09.00-10.00***
ALCO decision I: "Pricing & Capital Management"	***10.15-12.30***
Value-Based Loan Management and Control of Interest Rate Risk	***13.30-14.30***
ALCO decision II: "Securitization and Bond Portfolio Management"	***14.45-16.30***

TUESDAY, 29 JUNE - *Asset & Liability Management, Value Creation and Risk Control ALCO Challenge simulation*

- JEAN DERMINE

Control of Credit and Market Risks, Convergence at Last	***09.00-10.00***
ALCO decision III: "Financial Futures"	***10.15-12.30***
Options Market	***13.30-14.00***
ALCO decision IV: "Options"	***14.00-15.45***
Conclusions & Prizes	***16.30-17.00***
Gala dinner	***21.00***

Address by YANNIS COSTOPOULOS
President, Hellenic Bank Association
Chairman of the Board of Directors, ALPHA BANK

WEDNESDAY, 30 JUNE - *Final Day*

Corporate Governance in Banking ***09.00-10.00***

- NICKOLAOS TRAVLOS
  Athens Laboratory of Business Administration

Corporate Governance and Credit Risk Management ***10.15-11.00***

- NICKOLAOS TRAVLOS

Evaluation by the Secretaries General of bank associations	***11.15-13.00***
Group meetings	***11.15-13.00***
Final workshops	***15.00-16.00***
Graduation ceremony	***16.00***

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ

Το *Δελτίον* της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών δέχεται ανέκδοτα άρθρα προς δημοσίευση, εφόσον είναι επώνυμα, σχετίζονται με επίκαιρα ή διαχρονικά ζητήματα του τραπεζικού τομέα και παρουσιάζουν το θέμα τους με σαφή, αναλυτικό και επιστημονικό τρόπο. Τα κείμενα αποστέλλονται με e-mail, δακτυλογραφημένα σε 1,5 διάστιχο, σε Word. Η βιβλιογραφία παρατίθεται σύμφωνα με το αγγλοσαξωνικό σύστημα (για πρότυπο βλ. εκδόσεις Macmillan). Τα άρθρα δεν πρέπει να υπερβαίνουν τις 4.000 λέξεις.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από τη Συντακτική Επιτροπή. Οι αρνητικές αποφάσεις δεν αιτιολογούνται. Το περιοδικό δεν ασπάζεται απαραίτητα τις απόψεις των συγγραφέων. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν
με την κα Α. Μανιάτη, τηλ. 210 3386.532, fax 210 3615.324
e-mail: amaniati@hba.gr

ΣΥΣΤΑΣΗ

Προκειμένου να διασφαλιστεί
η απρόσκοπτη παράδοση του **ΔΕΛΤΙΟΥ** σε κάθε αποδέκτη
παρακαλούμε σε περίπτωση αλλαγής
της υπηρεσιακής θέσης ή της ταχυδρομικής σας διεύθυνσης
να ειδοποιείται ο Υπεύθυνος Διανομής
κ. Δημήτρης Λαμπρόπουλος
τηλ.: 210 3386.547, fax: 210 3386.596
e-mail: dlambrop@hba.gr

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.Τ.
Σόλωνος & Μασσαλίας 1 • 106 80 Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210.3386.500 • Fax: 210.3386.596
E-mail: hba@hba.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ: Τηλ.: 210.3386.400
Fax: 210.3618.714 / 210.3613.842 • E-mail: eti@hba.gr